

МВС України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

**ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО
(в схемах)**

Навчальний посібник

Колектив авторів

Дніпро
2023

УДК 351.78+349.243+614.8

О-72

*Рекомендовано навчально-методичною радою
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ, протокол № 3 від 15.11.2022*

РЕЦЕНЗЕНТИ

Борис ЛОГВИНЕНКО – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ.

Родіон ГАРМАШ – начальник тренінгового центру ГУНП в Дніпропетровській області, капітан поліції.

Авторський колектив:

Віталій ПОКАЙЧУК – кандидат юридичних наук, доцент; **Дмитро КАЗНАЧЕСВ** – кандидат юридичних наук, доцент; **Станіслава МИРОНЮК** – кандидат юридичних наук, доцент; **Антон КУДІНОВ** – кандидат юридичних наук, доцент; **Олена БОЙКО, Дмитро ТІНІН**.

О-72 Особиста безпека поліцейського (в схемах) : навч. посібник / кол. авт. ; за ред. к.ю.н., доц. В. Я. Покайчука. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 280 с.

ISBN 978-617-8035-41-9

Схеми розкривають у доступній формі основні поняття, завдання, принципи, структуру та організацію особистої безпеки поліцейського, вплив негативних та шкідливих факторів на життя, здоров'я та працездатність працівників підрозділів Національної поліції в різних умовах службової діяльності, так і при настанні надзвичайних ситуацій, природного, техногенного, соціально-політичного та воєнного характеру, способи захисту його від радіаційного і хімічного забруднення, стихійних лих, основні заходи щодо безпечної поведінки під час виникнення надзвичайних ситуацій а також під час забезпечення охорони публічного порядку та безпеки.

Призначений для здобувачів вищої освіти закладів вищої освіти МВС України зі специфічними умовами навчання, а також він буде корисним і для практичних працівників підрозділів Національної поліції.

© ДДУВС 2023

ЗМІСТ

	ВСТУП	11
	Розділ 1. Поняття безпеки та небезпеки в діяльності поліцейського	13
1.	Структура навчальної дисципліни Особиста безпека поліцейського	14
2.	Головна мета особистої безпеки поліцейського	15
3.	Основні завдання особистої безпеки поліцейського	16
4.	Характерні ознаки небезпеки	17
5.	Послідовність вивчення небезпек	18
6.	Поняття особистої безпеки	19
7.	Основні поняття та визначення в особистій безпеці поліцейського	20
8.	Шляхи забезпечення особистої безпеки працівників поліції	21
9.	Чинники, що впливають на забезпечення особистої безпеки поліцейського в надзвичайних ситуацій	22
10.	Напрями формування стратегії особистої безпеки працівників поліції в умовах виникнення надзвичайних ситуацій	23
11.	Етапи забезпечення особистої безпеки поліцейського	24
12.	Поняття про ризик	25
13.	Управління ризиком	26
14.	Методи оцінки ризику	27
15.	Види ризиків	28
16.	Правові основи особистої безпеки поліцейського	29
	<i>Контрольні питання до розділу 1.</i>	30
	Розділ 2. Патогенна дія фізичних, хімічних, механічних та біологічних чинників на організм людини	31
17.	Патогенна дія факторів зовнішнього середовища	32
18.	Захворювання пов'язані з тепловим ураженням	33
19.	Вплив холоду	34
20.	Хімічні фактори небезпек	35
21.	Небезпечні хімічні речовини	36
22.	Класифікація небезпечно хімічних речовин	37
23.	Класифікація СДОР (НХР) за вражаючими властивостями	38
24.	Хімічна зброя	39
25.	Бойові властивості хімічної зброї	40
26.	Біологічні фактори небезпек	41
27.	Особливості небезпечної дії мікроорганізмів	42
28.	Наслідки впливу іонізуючого випромінювання на організм людини	43
	<i>Контрольні питання до розділу 2.</i>	44

	Розділ 3. Безпека людини в життєвому середовищі. Класифікація небезпек та надзвичайних ситуацій.	45
29.	Класифікація надзвичайних ситуацій за походженням	46
30.	Рівні надзвичайних ситуацій	47
31.	Види надзвичайних ситуацій	48
32.	Моніторинг надзвичайних ситуацій	49
33.	Організація життєзабезпечення населення при надзвичайних ситуаціях	50
34.	Основні принципи щодо захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій	51
35.	Основні напрями щодо забезпечення захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій	52
36.	Основні заходи щодо забезпечення захисту населення в надзвичайних ситуаціях	53
37.	Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях	54
	<i>Контрольні питання до розділу 3.</i>	55
	Розділ 4. Безпека працівників поліції в умовах надзвичайних ситуацій природного характеру	56
38.	Надзвичайні ситуації природного характеру	57
39.	Джерела надзвичайних ситуацій природного характеру	58
40.	Небезпечні природні явища	59
41.	Небезпека повені	60
42.	Заходи безпеки при повенях	61
43.	Небезпека землетрусів	62
44.	Ознаки та характеристика землетрусів за дванадцятибальною системою	63
45.	Заходи безпеки при землетрусах	64
46.	Масові інфекційні захворювання	65
47.	Шляхи і способи передавання масових інфекційних захворювань	66
	<i>Контрольні питання до розділу 4.</i>	67
48.	Розділ 5. Безпека працівників поліції в умовах надзвичайних ситуацій техногенного характеру	68
49. 6	Надзвичайні ситуації техногенного характеру	69
50.	Класифікація надзвичайних ситуацій техногенного характеру	70
51.	Класифікація надзвичайних ситуацій техногенного характеру за галузевою ознакою	71
52.	Небезпеки пов'язані з руйнуванням будівель та споруд	72
53.	Класифікація завалів при руйнуванні будинків і споруд	73
54.	Заходи безпеки при руйнуванні будівель та споруд	74
55.	Заходи безпеки при масових руйнуваннях будинків	75
56.	Алгоритм дій під час знаходження в завалі	76
57.	Виникнення надзвичайних ситуацій на транспорті	77

58.	Основні фактори ризику аварій на транспорті (залізничному, морському, авіа, автомобілі)	78
59.	Небезпечні фактори ураження техногенних небезпек	79
60.	Потенційно-небезпечні об'єкти	80
61.	Аварії на пожежо-вибухонебезпечних об'єктах	81
62.	Техногенні небезпеки. Транспортні аварії та катастрофи	82
	<i>Контрольні питання до розділу 5.</i>	83
	Розділ 6. Хімічна безпека. Радіаційна безпека. Засоби індивідуального та колективного захисту	84
63.	Поняття хімічна безпека	85
64.	Хімічно небезпечні об'єкти	86
65.	Фактори, що впливають на безпеку функціонування хімічно небезпечних об'єктів	87
66.	Джерела небезпеки при аваріях на хімічно небезпечних об'єктах	88
67.	Надзвичайні ситуації пов'язані з небезпечними хімічними речовинами	89
68.	Масштаби і тривалість зараження СДОР (НХР) при аварії на хімічно небезпечних об'єктах	90
69.	Шляхи ураження СДОР (НХР)	91
70.	Комплекс заходів захисту від наслідків аварії на хімічно-небезпечних об'єктах	92
71.	Характеристика небезпечних хімічних речовин. Хлор	93
72.	Характеристика небезпечних хімічних речовин. Аміак	94
73.	Характеристика небезпечних хімічних речовин. Сірководень	95
74.	Характеристика небезпечних хімічних речовин. Ртуть	96
75.	Вплив нервово-паралітичних речовин на здоров'я людини	97
76.	Дії в осередку зараження СДОР (НХР)	98
77.	Надання першої допомоги при зараженні хімічно-небезпечними речовинами	99
78.	Техногенні небезпеки радіаційного характеру	100
79.	Вплив радіації на здоров'я людини	101
80.	Ознаки радіаційного опромінювання	102
81.	Променева хвороба	103
82.	Основні принципи захисту від радіаційної небезпеки (ALARA)	104
83.	Алгоритм дій під час раптового виникнення радіаційної небезпеки	105
84.	Алгоритм дій щодо підготовки до можливої евакуації у разі радіаційної безпеки	106
85.	Надання допомоги при радіаційному ураженні	107
86.	Засоби захисту від радіаційної та хімічної небезпеки	108
87.	Захисні споруди та їх види	109

88.	Класифікація захисних споруд	110
89.	Засоби індивідуального захисту населення	111
90.	Портативні прилади дозиметричного контролю	112
91.	Призначення дозиметричних приладів	113
92.	Заходи радіаційного і хімічного захисту	114
93.	Спеціальна обробка	115
94.	Заходи медичного захисту населення	116
	<i>Контрольні питання до розділу 6.</i>	117
	Розділ 7. Правові та організаційні питання забезпечення охорони праці та особистої безпеки поліцейського	118
95.	Поняття охорони праці	119
96.	Правова основа охорони праці в Україні	120
97.	Принципи державної політики в галузі охорони праці	121
98.	Конституційні права поліцейського на охорону праці	122
99.	Права працівника згідно закону України «Про охорону праці»	123
100.	Обов'язки роботодавця з охорони праці	124
101.	Державне управління охороною праці	125
102.	Повноваження Кабінету Міністрів України в галузі охорони праці	126
103.	Основні завдання Державної служби з питань праці	127
104.	Повноваження міністерств та інших центральних органів виконавчої влади в галузі охорони праці	128
105.	Основні функції управління охороною праці	129
106.	Основні завдання управління охороною праці	130
107.	Державний нагляд за охороною праці	131
108.	Громадський контроль за охороною праці	132
109.	Форми контролю за охороною праці	133
	<i>Контрольні питання до розділу 7.</i>	134
	Розділ 8. Фактори трудової діяльності та умови праці в підрозділах Національної поліції	135
110.	Фізіологія праці	136
111.	Основні фактори виробничого середовища, що визначають формують умови праці на виробництві	137
112.	Умови праці	138
113.	Гігієнічна класифікація умов праці	139
114.	Класифікація шкідливих умов праці	140
115.	Мікроклімат виробничих приміщень	141
116.	Вплив температури повітря на самопочуття людини в процесі роботи	142
117.	Вплив низької температури на працездатність	143
118.	Освітлення виробничих приміщень	144
119.	Класифікація виробничого освітлення за призначенням	145
120.	Вібрація та її вплив на організм людини	146

121.	Види вібрації	147
122.	Заходи та засоби нормалізації параметрів мікроклімату	148
123.	Загальні заходи попередження дії шкідливих речовин на працюючих	149
	<i>Контрольні питання до розділу 8.</i>	150
	Розділ 9. Навчання та перевірка знань з питань охорони праці та особистої безпеки. Інструктажі з питань охорони праці та особистої безпеки	151
124.	Організація навчання з питань охорони праці та особистої безпеки	152
125.	Інструктажі з питань охорони праці та особистої безпеки	153
126.	Етапи розслідування нещасних випадків	154
127.	Аналіз нещасних випадків на виробництві	155
128.	Схема аналізу причин нещасних випадків на виробництві	156
	<i>Контрольні питання до розділу 9.</i>	157
	Розділ 10. Пожежна безпека та вибухобезпека. Первинні засоби пожежогасіння	158
129.	Пожежна безпека	159
130.	Небезпечні фактори пожежі	160
131.	Класифікація природних пожеж	161
132.	Стадії розвитку пожежі	162
133.	Різновиди горіння	163
134.	Пожежна профілактика	164
135.	Забезпечення пожежної безпеки об'єкта	165
136.	Первинні засоби пожежогасіння	166
137.	Протипожежний захист	167
138.	Класифікація вогнегасників та їх властивості	168
139.	Поняття вибуху	169
140.	Види вибухів	170
141.	Небезпечні фактори вибуху і захист від них	171
142.	Форми уражаючого впливу вибуху на людину	172
143.	Види травм в наслідок вибуху	173
144.	Заходи гарантування вибухобезпеки	174
	<i>Контрольні питання до розділу 10.</i>	175
	Розділ 11. Електробезпека в діяльності працівників Національної поліції	176
145.	Електробезпека	177
146.	Основні причини електротравматизму на виробництві	178
147.	Вплив електричного струму на організм людини	179
148.	Види електричних травм	180
149.	Чинники, що впливають на наслідки ураження електричним струмом	181
150.	Класифікація приміщень за ступенем небезпеки ураження електричним струмом	182

151.	Ізолювальні електрозахисні засоби	183
152.	Огороджувальні електрозахисні засоби	184
153.	Запобіжні та електрозахисні засоби та пристосування	185
	<i>Контрольні питання до розділу 11.</i>	186
	Розділ 12. Соціальні небезпеки, їх види та особливості	187
154.	Надзвичайні ситуації соціально-політичного характеру	188
155.	Масові безладдя	189
156.	Небезпеки масових безладь	190
157.	Заходи безпеки під час виникнення масових заворушень (безпечна поведінка в натовпі)	191
158.	Терористичний акт	192
159.	Об'єкти терористичних актів	193
160.	Заходи безпеки при виявленні вибухових пристроїв та речовин	194
	<i>Контрольні питання до розділу 12.</i>	195
	Розділ 13. Надзвичайні ситуації воєнного характеру	196
161.	Надзвичайні ситуації воєнного характеру	197
162.	Бойові властивості та вражаючі фактори ядерної зброї	198
163.	Вражаючі фактори ядерної зброї	199
164.	Приблизний розподіл енергії ядерного вибуху за вражаючими факторами	200
165.	Зони радіоактивного зараження місцевості	201
166.	Хімічна зброя	202
167.	Бойові властивості хімічної зброї	203
168.	Біологічна зброя	204
169.	Характерні властивості біологічної зброї	205
170.	Інфекційні захворювання	206
171.	Характеристика зони ядерного ураження	207
172.	Характеристика зони хімічного ураження	208
173.	Характеристика зони біологічного ураження	209
	<i>Контрольні питання до розділу 13.</i>	210
	Розділ 14. Заходи безпеки поліцейських під час забезпечення охорони публічного порядку (на основі скандинавської моделі)	211
174.	Порядок підпорядкування та організації операції із застосуванням сил поліції (принцип побудови підпорядкування)	212
175.	Основи заходів безпеки поліцейських з урахуванням елементів планування	213
176.	Підвищення загрози за оперативним барометром. Заходи безпеки при врахуванні кольору небезпеки	214
177.	Заходи безпеки при розстановці сил за кольором (метод	215

	розфарбування)	
178.	Заходи безпеки при секторному патрулюванні	216
179.	Способи направлення напряму руху демонстрантів із врахуванням заходів безпеки під час їх виконання	217
180.	Розстановка сил із дотриманням заходів безпеки при плануванні тактичного методу кліщі (лещата)	219
181.	Близький контрольований супровід (спостереження): обмеження та супровід із дотриманням заходів безпеки	222
182.	Спосіб затримання правопорушників при близькому контрольованому супроводі демонстрантів з врахуванням заходів безпеки	223
183.	Розділення (розосередження) та розбиття демонстрантів на менші групи із дотриманням заходів безпеки	224
184.	Побудова формації «Шлюз» (фільтрація) із дотриманням заходів безпеки	226
185.	Підготовка та застосування формації «Клин» (відокремлення агресивно налаштованих демонстрантів від мирних) із дотриманням заходів безпеки	228
186.	Розташування особового складу в автотранспорті в бойовій одиниці «Дельта» з дотриманням заходів безпеки	232
187.	Вивантаження («вигрузка») особового складу з автомобільного транспорту з дотриманням заходів безпеки	233
	<i>Контрольні питання до розділу 14.</i>	236
	Розділ 15. Заходи безпеки поліцейського під час надання домедичної допомоги	238
188.	Дотримання правил особистої безпеки під час надання домедичної допомоги	239
189.	Біологічна небезпека	240
190.	Юридичний захист	241
191.	Фізична безпека	242
192.	Червона зона	243
193.	Особиста безпека при наданні домедичної допомоги колезі, який має при собі зброю	244
194.	Особиста безпека при наданні домедичної допомоги правопорушнику, якого поранено	245
195.	Особиста безпека при наданні допомоги особам з кровотечею під час екстремальної ситуації	246
196.	Мінно-вибухова травма	247
197.	Особиста безпека при наданні допомоги потерпілим від ДТП на місці події	248
198.	Особиста безпека при наданні допомоги потерпілим від ДТП без наявних загроз від пошкодженого автотранспорту	249
199.	Особиста безпека при наданні потерпілим від ДТП домедичної допомоги під час евакуації потерпілого в разі	250

	загрози від пошкодженого автотранспорту	
200.	Дотримання правил особистої безпеки при наданні допомоги постраждалому, який знаходиться в притул до стіни будинку	251
201.	Особиста безпека при наданні допомоги постраждалому в стані алкогольного або наркотичного сп'яніння	252
202.	Електротравма	253
203.	Особиста безпека під час надання допомоги з застосуванням автоматичного зовнішнього дефібрилятора	254
204.	Невідкладні стани	255
205.	Безпека працівника поліції при наданні домедичної допомоги породіллі	256
206.	Особиста безпека при наданні допомоги постраждалим від впливу хімічного чинника	257
	<i>Контрольні питання до розділу 15.</i>	258
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ І ВИЗНАЧЕННЯ	259
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	281

ВСТУП

Проблема забезпечення безпеки працівників поліції на сучасному етапі розвитку нашої країни є дуже актуальною. Сьогоднішня ситуація в Україні щодо криміногенної ситуації, ведення бойових дій, небезпечних природних явищ, аварій і катастроф характеризується як дуже складна. Тенденція зростання кількості травмованих, поранених та загиблих працівників підрозділів Національної поліції, складність цих наслідків змушують розглядати їх як серйозну загрозу безпеці окремої людини, суспільству, а також стабільності та безпеки нашої держави. Будь-яке виробництво, в тому числі і службова діяльність працівників Національної поліції України характеризується певними умовами праці, від яких і залежить у першу чергу безпека праці.

Із-за об'єктивних і суб'єктивних причин під час виконання службових обов'язків велика кількість працівників правоохоронних органів отримує травми та навіть гине. Перед співробітниками Національної поліції ставляться завдання підвищеної складності, які часто доводиться виконувати в особливих, екстремальних ситуаціях, наближених до військових умов, небезпечних для здоров'я і життя, пов'язаних із звільненням заручників, застосуванням фізичної сили, спеціальних засобів і вогнепальної зброї, забезпеченням правопорядку під час проведення публічних заходів, при виникненні стихійних лих і надзвичайних ситуацій. Найчастіше ці ситуації пов'язані з загрозою психічному стану людини та її здоров'ю. Для успішного вирішення поставлених завдань від поліцейського потрібна максимальна готовність як у фізичному плані, так і в плані психологічної стійкості.

За надзвичайних обставин порушується нормальний ритм життя населення окремих районів або міст виникає загроза життю та здоров'ю багатьох людей спричиняється велика матеріальна шкода дезорганізується робота державних установ, транспорту та зв'язку, загострюється соціальна напруга, зростає рівень злочинності та кількість інших правопорушень. Під час виникнення надзвичайних ситуацій на території України або окремих її місцевостях можуть вводитись правові режими надзвичайного або воєнного стану, під час дії яких можуть тимчасово обмежуватися права та законні інтереси громадян та юридичних осіб. Для попередження та припинення означених негативних наслідків залучаються значні сили органів виконавчої влади, особливе місце серед яких належить Національній поліції України. Органи та підрозділи Національної поліції України відповідно до

покладених на них завдань залучаються до здійснення заходів з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, пожеж та небезпечних подій на території України.

У навчальному посібнику «Особиста безпека поліцейського» (в схемах) наданий матеріал, який можуть використовувати викладачі при проведенні занять а також він буде сприяти кращому засвоєнню дисциплін «Особиста безпека поліцейського», «Цивільний захист», «Основи охорони праці, охорони праці в галузі, пожежної безпеки та цивільного захисту», «Дії працівників Національної поліції при надзвичайних ситуаціях» в першу чергу курсантами, слухачами та магістрами закладів вищої освіти системи МВС України зі специфічними умовами навчання, а також він буде корисним і для практичних працівників підрозділів Національної поліції.

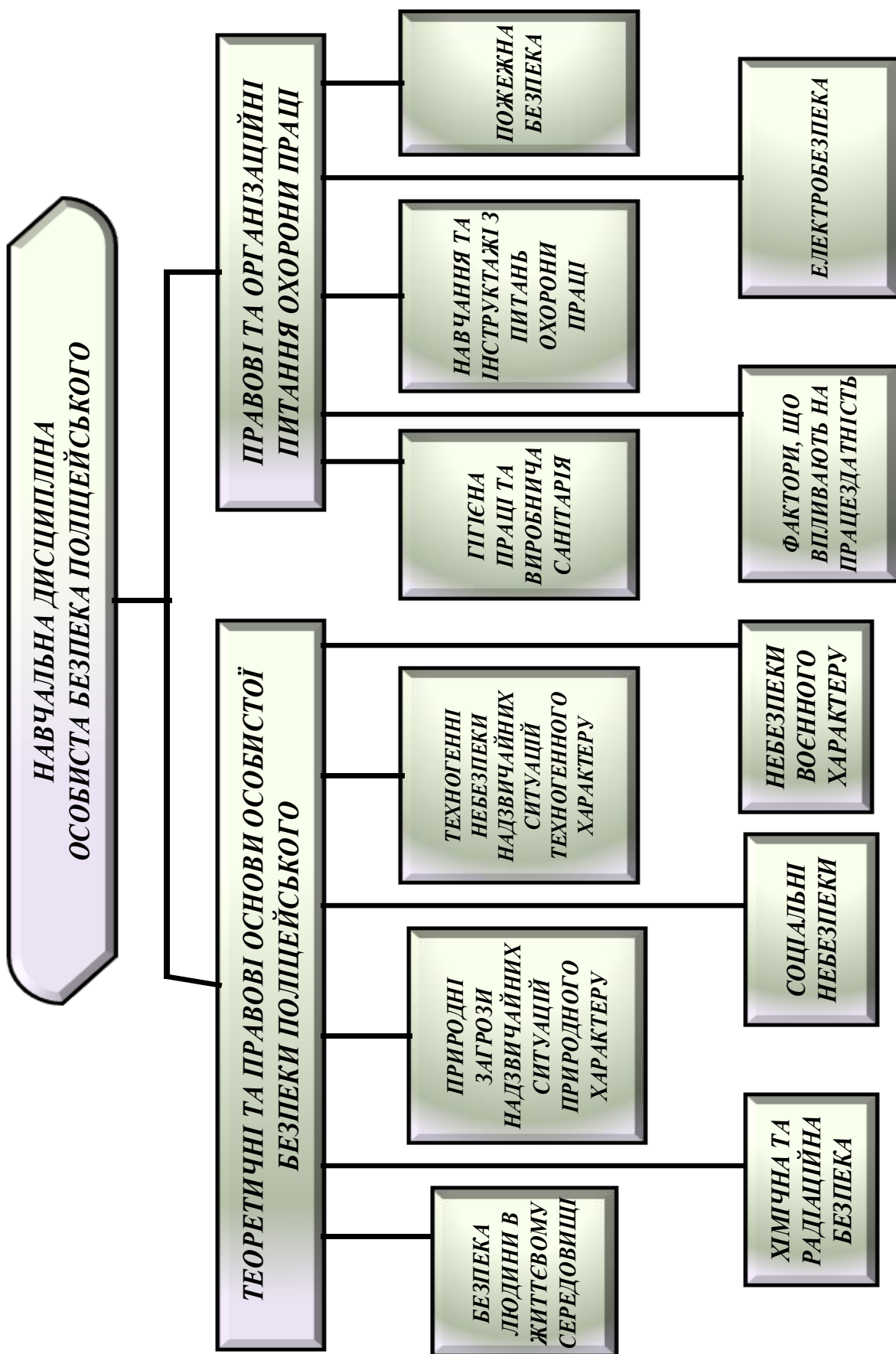
Схеми розкривають у доступній формі основні поняття, завдання, принципи, структуру та організацію особистої безпеки поліцейського, вплив негативних та шкідливих факторів на життя, здоров'я та працездатність працівників підрозділів Національної поліції в різних умовах службової діяльності, так і при настанні надзвичайних ситуацій, природного, техногенного, соціально-політичного та воєнного характеру, способи захисту його від радіаційного і хімічного забруднення, стихійних лих, основні заходи щодо безпечної поведінки під час виникнення надзвичайних ситуацій а також під час забезпечення охорони публічного порядку та безпеки.

Тематика навчального посібника «Особиста безпека поліцейського» (в схемах), пов'язана з тематикою навчальних дисциплін «Особиста безпека поліцейського», «Охорона праці та особиста безпека працівника Національної поліції», «Цивільний захист», «Дії працівників Національної поліції при надзвичайних ситуаціях» що викладається на випускних курсах профільних факультетів ДДУВС, відповідно заповнює пробіл знань, необхідних фаховому працівнику Національної поліції.

Розділ 1.

ПОНЯТТЯ БЕЗПЕКИ ТА НЕБЕЗПЕКИ В ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛЩЕЙСЬКОГО

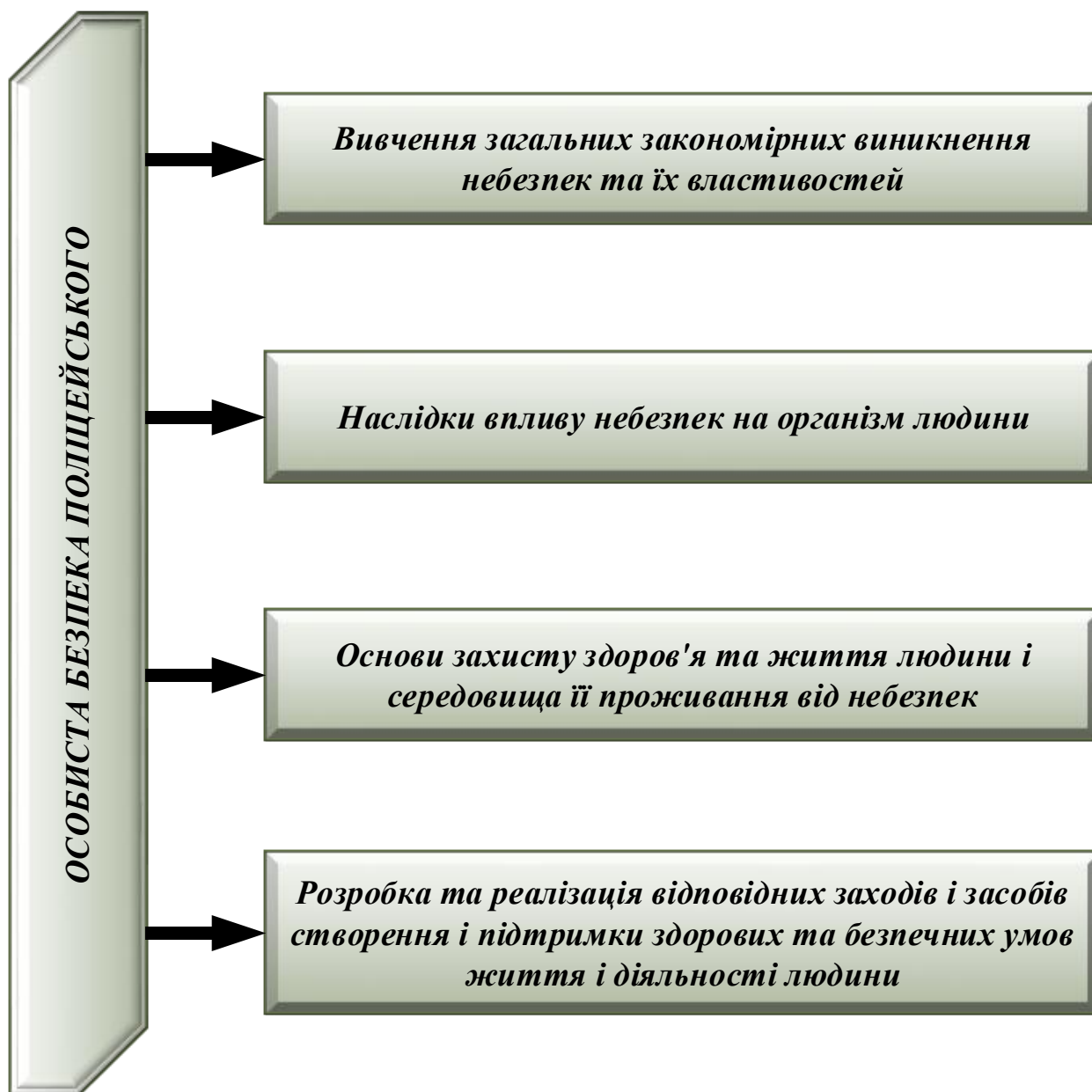
СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

ГОЛОВНА МЕТА ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

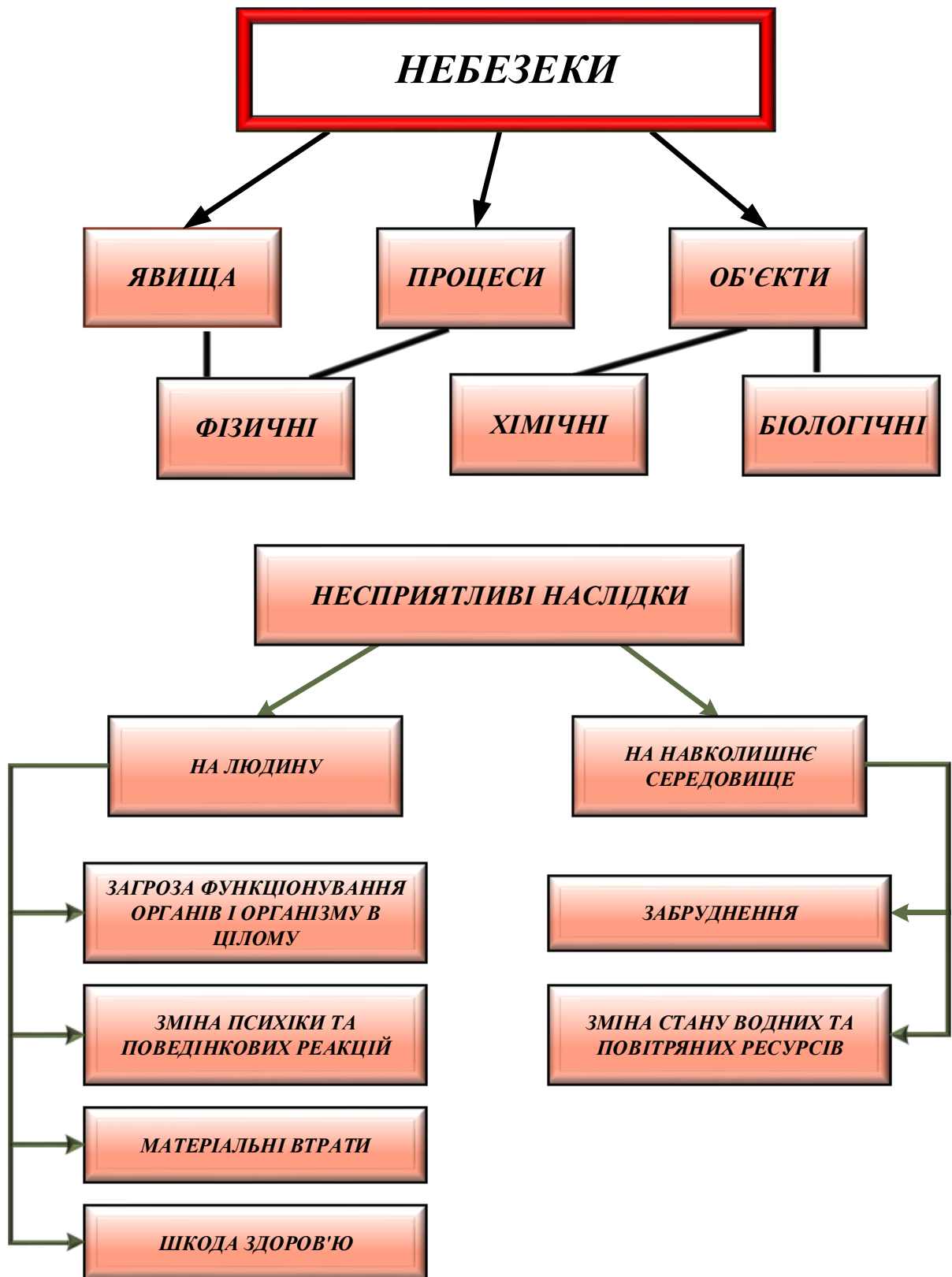

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

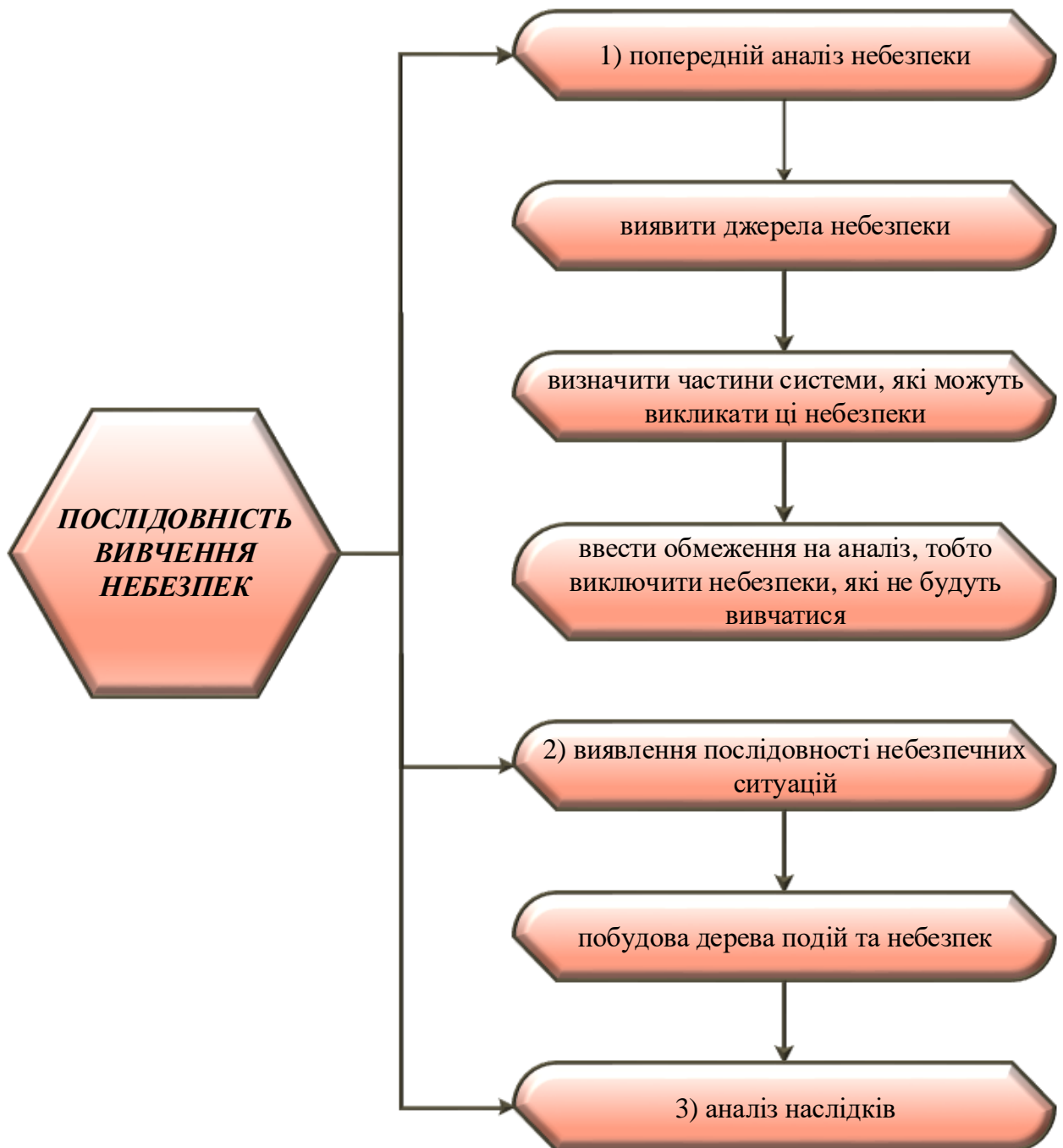

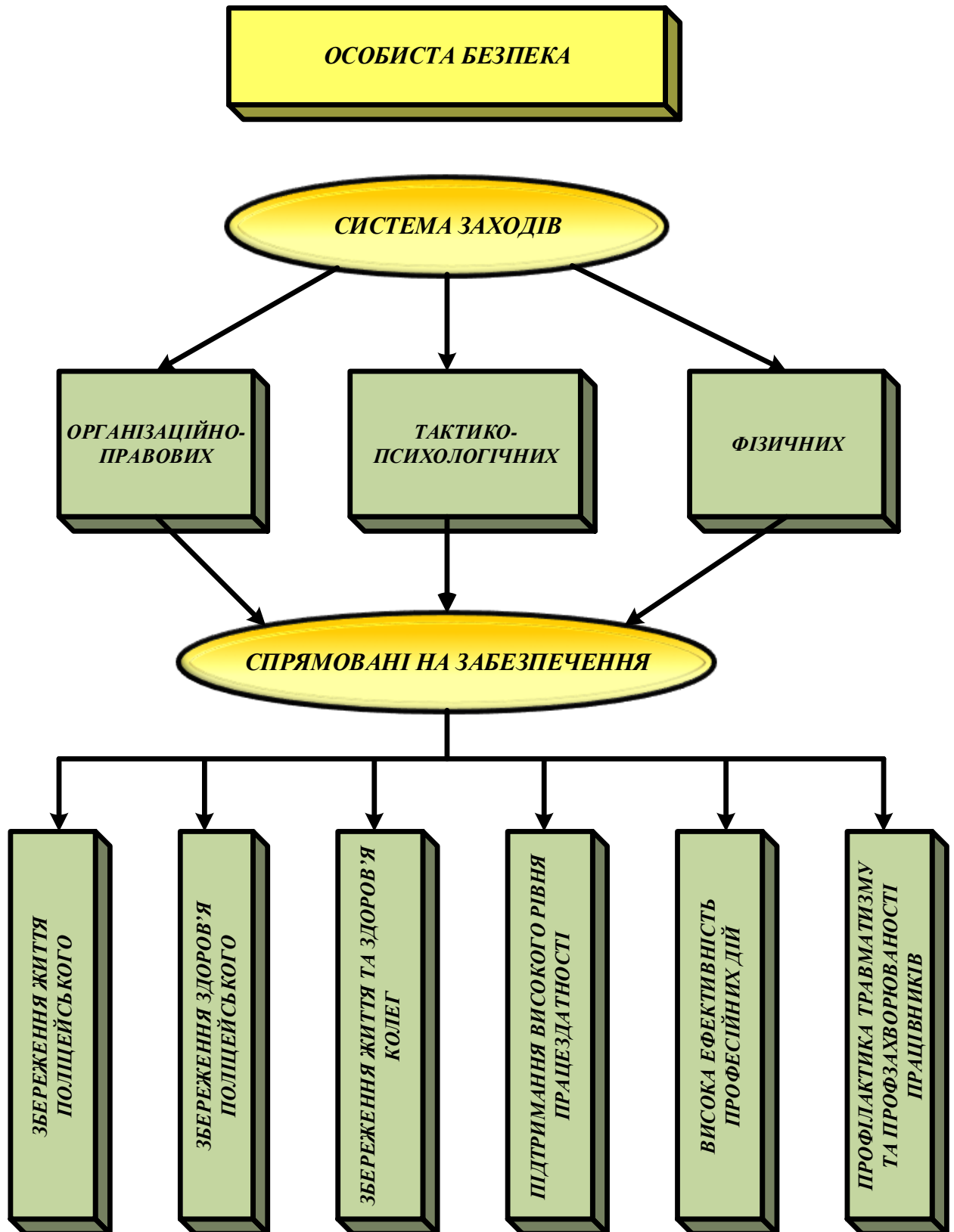
ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ НЕБЕЗПЕКИ

ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИВЧЕННЯ НЕБЕЗПЕК

ПОНЯТТЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ ТА ВИЗНАЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Небезпека – явища, процеси, об'єкти інформація, людська активність тощо, які можуть викликати небажані наслідки і привести до погіршення стану здоров'я чи смерті людини, наносити шкоду навколишньому середовищу й об'єктам господарчої діяльності

Небезпечна подія - подія, у тому числі катастрофа, аварія, пожежа, стихійне лихо, епідемія, епізоотія, епіфітотія, яка за своїми наслідками становить загрозу життю або здоров'ю населення чи призводить до завдання матеріальних

Катастрофа

велика за масштабами аварія чи інша подія, що призводить до тяжких наслідків

Стихійне лихо

природне явище, що діє з великою руйнівною силою, заподіює значну шкоду території, на якій відбувається, порушує нормальну життєдіяльність населення, завдає матеріальних збитків

Небезпечний чинник - складова частина небезпечного явища (пожежа, вибух, викидання, загроза викидання небезпечних хімічних, радіоактивних і біологічно небезпечних речовин) або процесу, що характеризується фізичною, хімічною, біологічною чи іншою дією (впливом), перевищенням нормативних показників і створює загрозу життю та/або здоров'ю людини

Аварія

небезпечна подія техногенного характеру, що спричинила ураження, травмування населення або створює на окремій території чи території суб'єкта господарювання загрозу життю або здоров'ю населення та призводить до руйнування будівель, споруд, обладнання і транспортних засобів, порушення виробничого або транспортного процесу чи спричиняє наднормативні, аварійні викиди забруднюючих речовин та інший шкідливий вплив на навколишнє природне середовище

Пожежа - неконтрольований процес знищування або пошкодження вогнем майна, під час якого виникають чинники, небезпечні для істот та навколишнього природного середовища

Надзвичайна ситуація - обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності

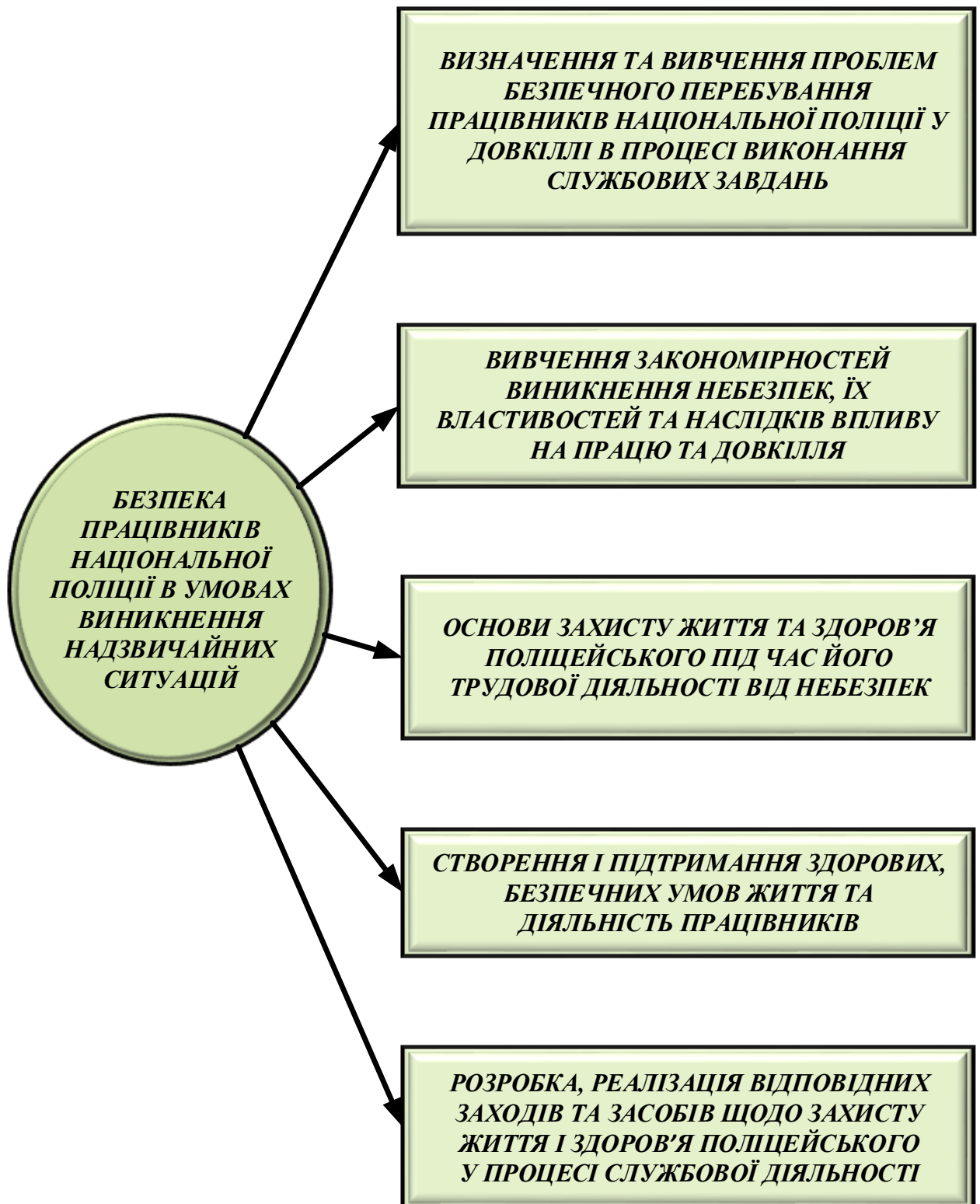
Евакуація - організоване виведення чи вивезення із зони надзвичайної ситуації або зони можливого ураження населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодження або знищення

Пожежна безпека - відсутність неприпустимого ризику виникнення і розвитку пожеж та пов'язаної з ними можливості завдання шкоди живим істотам, матеріальним цінностям і довкіллю

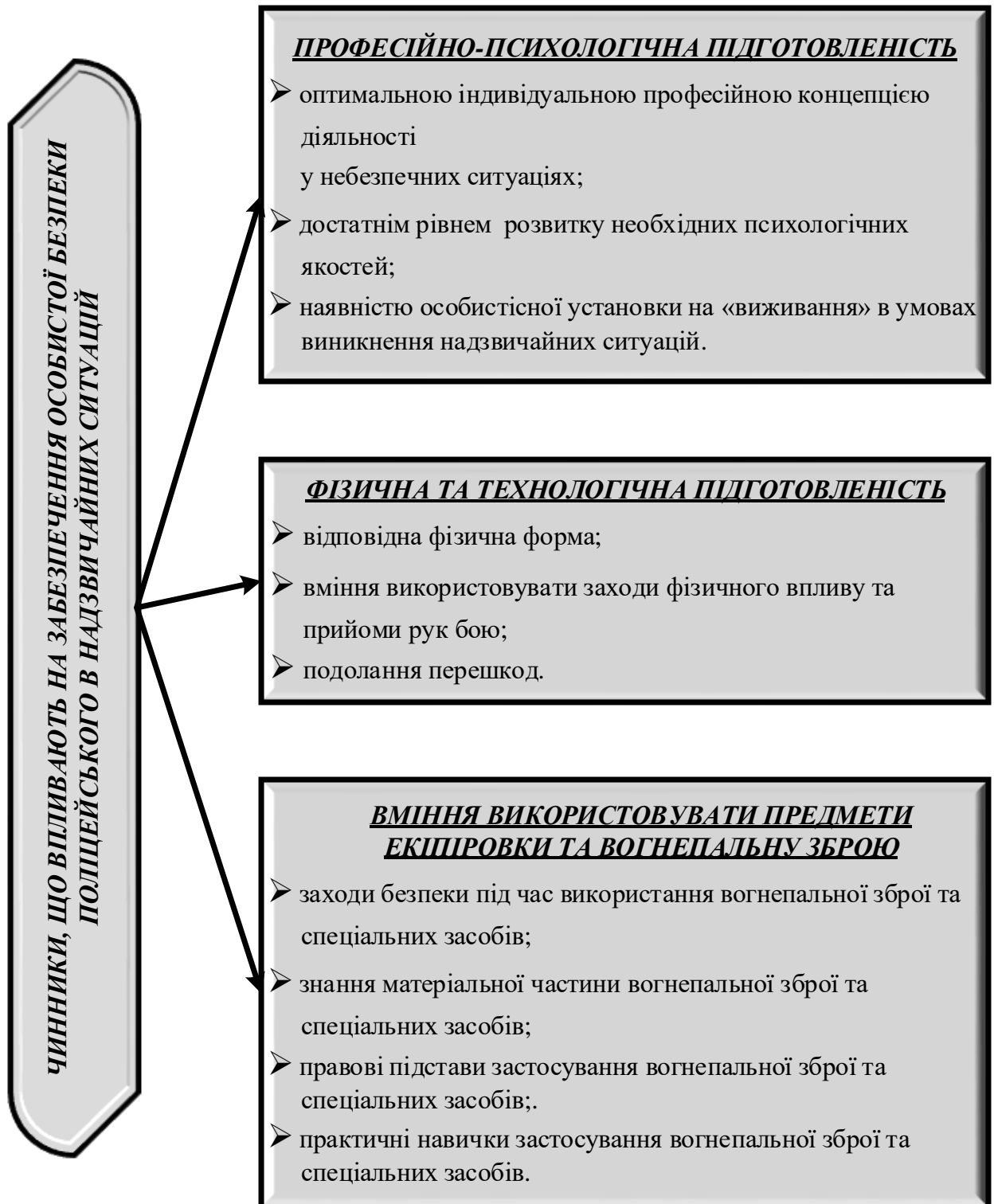
Техногенна безпека

- відсутність ризику виникнення аварій та/або катастроф на потенційно небезпечних об'єктах, а також у суб'єктів господарювання, що можуть створити реальну загрозу їх виникнення

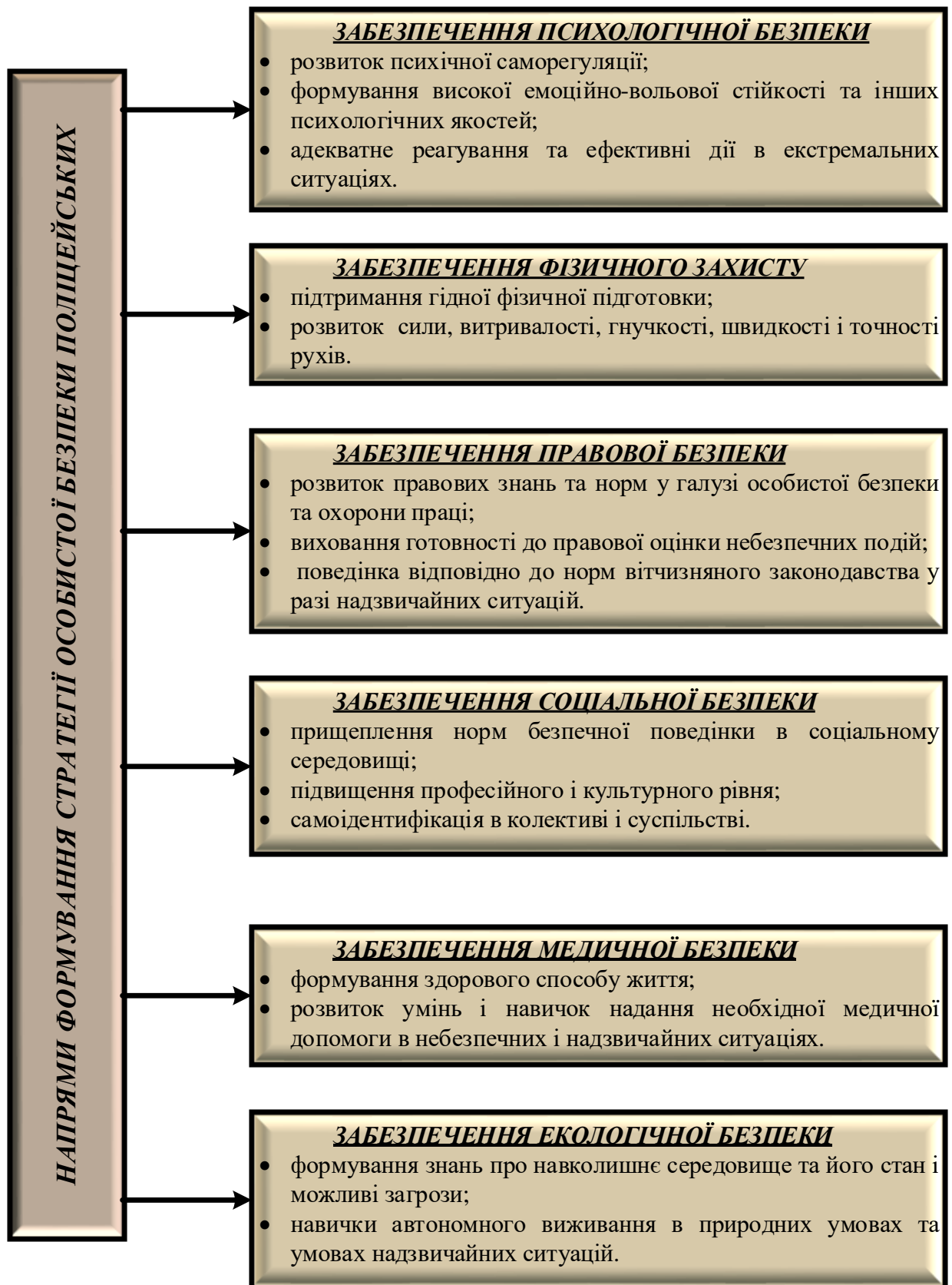
ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

ЕТАПИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

1 етап

- збір різної інформації про можливі джерела загрози при виникненні надзвичайних ситуацій та різних ситуаціях службової діяльності

2 етап

- вироблення спеціальної концепції поведінки працівників поліції у різних критичних ситуаціях;
- проведення інструктажу відповідно до кожної конкретної ситуації.

3 етап

- прийняття рішення;
- збереження абсолютного спокою та максимальної конкретної уваги для досягнення результату;
- виконання безпосередньо тих дій, що були вироблені під час 2-го етапу.

ПОНЯТТЯ ПРО РИЗИК

РИЗИК – це усвідомлена кількісна оцінка ймовірності виникнення події з певними небажаними наслідками

ДОПУСТИМИЙ РИЗИК – це ризик, який у конкретній ситуації вважається допустимим до рівня, прийнятного в суспільстві, виходячи з економічних і соціальних чинників

ПРИЙНЯТНИЙ РИЗИК – це ризик, який не перевищує на території об'єкта підвищеної небезпеки або за її межами гранично допустимого рівня

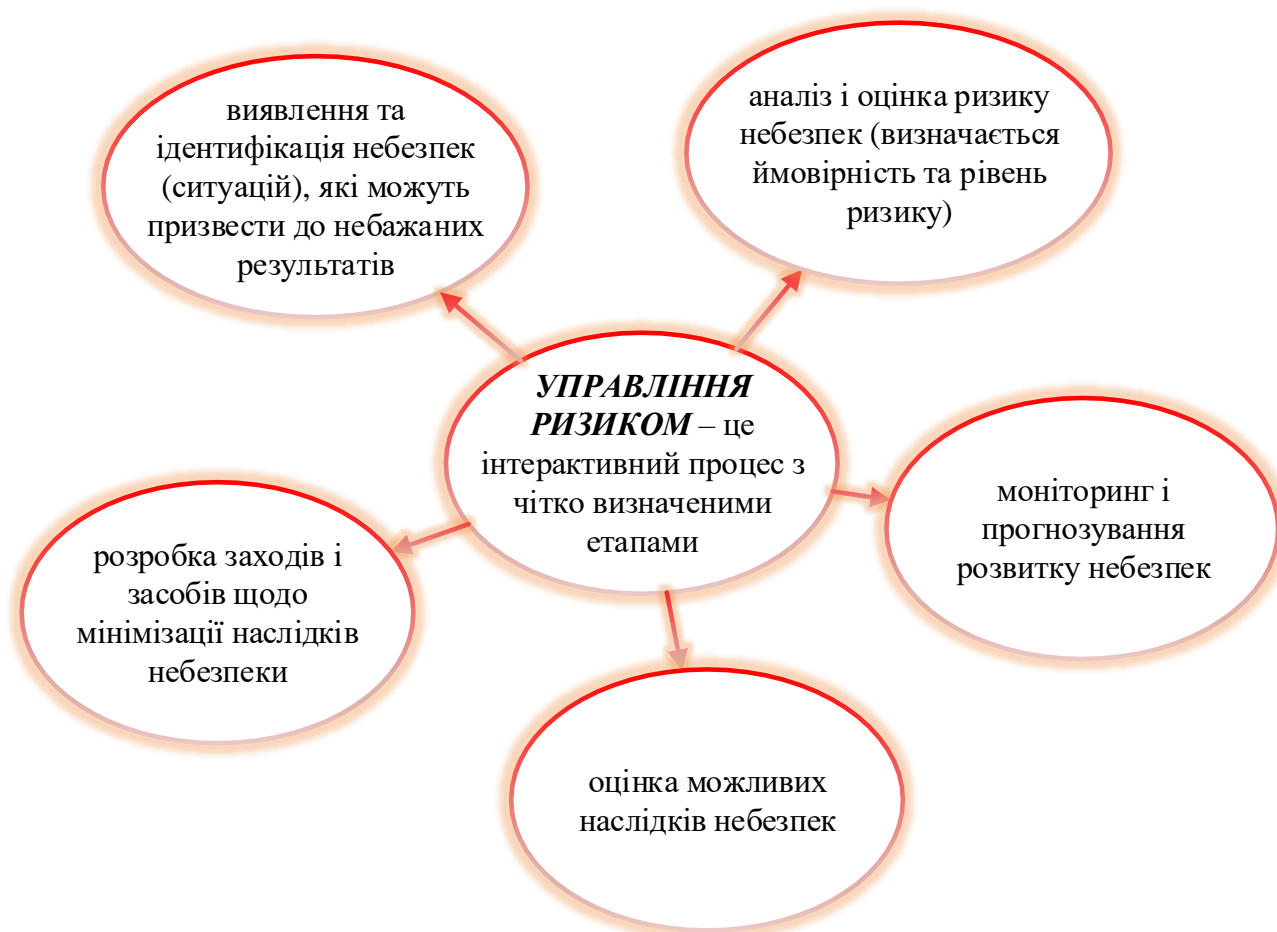
АНАЛІЗ РИЗИКУ – це систематичне використання інформації про ризик, порівняння його з прийнятним ризиком, обґрунтування раціональних заходів захисту

ОЦІНКА СТУПЕНЯ РИЗИКУ – це кількісна оцінка впливу будь-якої небезпеки

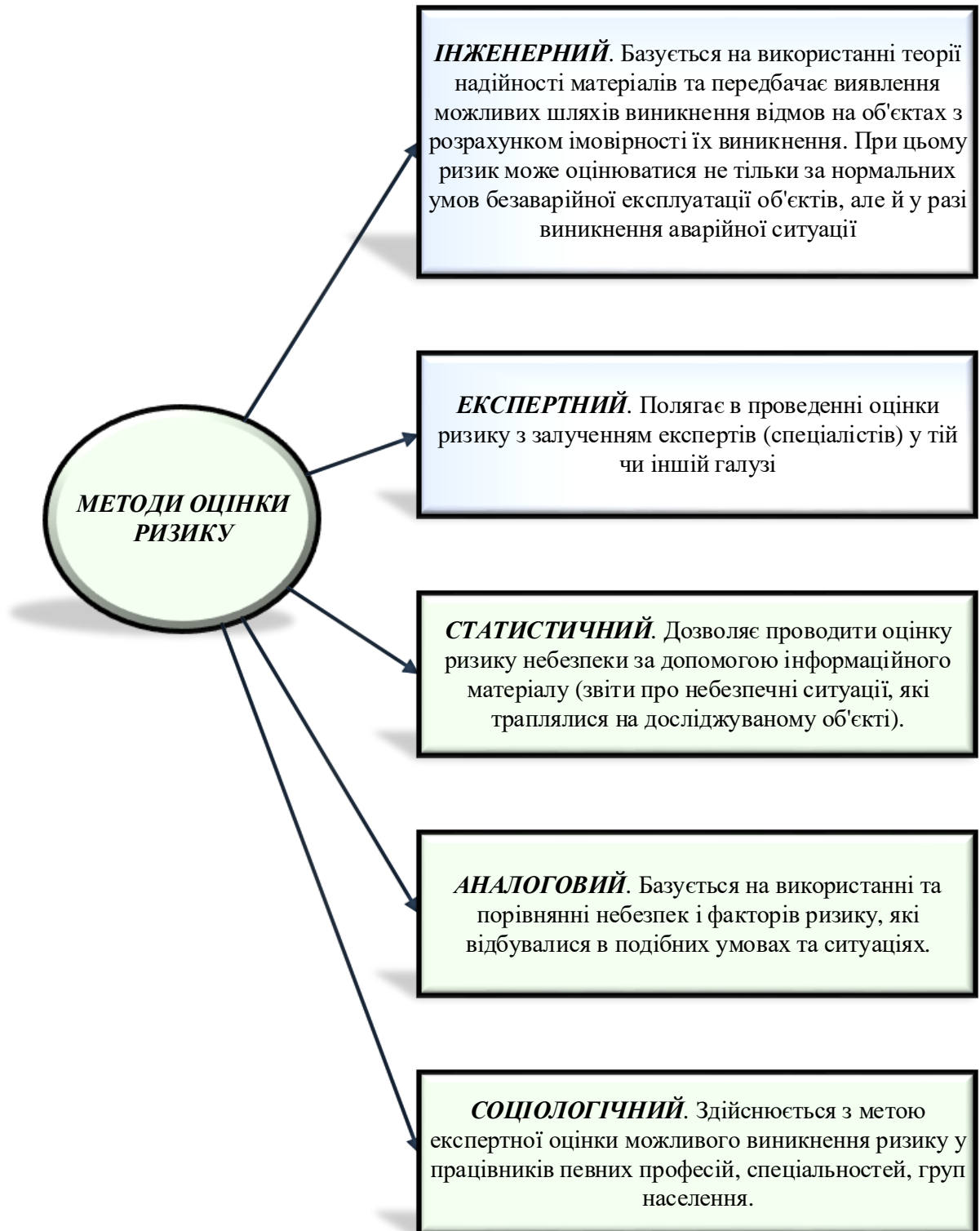
УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ

УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ – це процес прийняття рішень і здійснення заходів, спрямованих на забезпечення мінімального можливого ризику

МЕТА УПРАВЛІННЯ РИЗИКОМ – завчасне передбачення (прогнозування) ризику, виявлення чинників, що впливають на ситуацію, вживання відповідних заходів щодо їхнього відповідного впливу

МЕТОДИ ОЦІНКИ РИЗИКУ

ВИДИ РИЗИКІВ

ЗНЕХТУВАНИЙ РИЗИК має настільки малий рівень, що він знаходиться в межах допустимих відхилень природного (фонового) рівня

НАДМІРНИЙ РИЗИК – характеризується виключно високим рівнем, який у переважній більшості випадків призводить до негативних наслідків

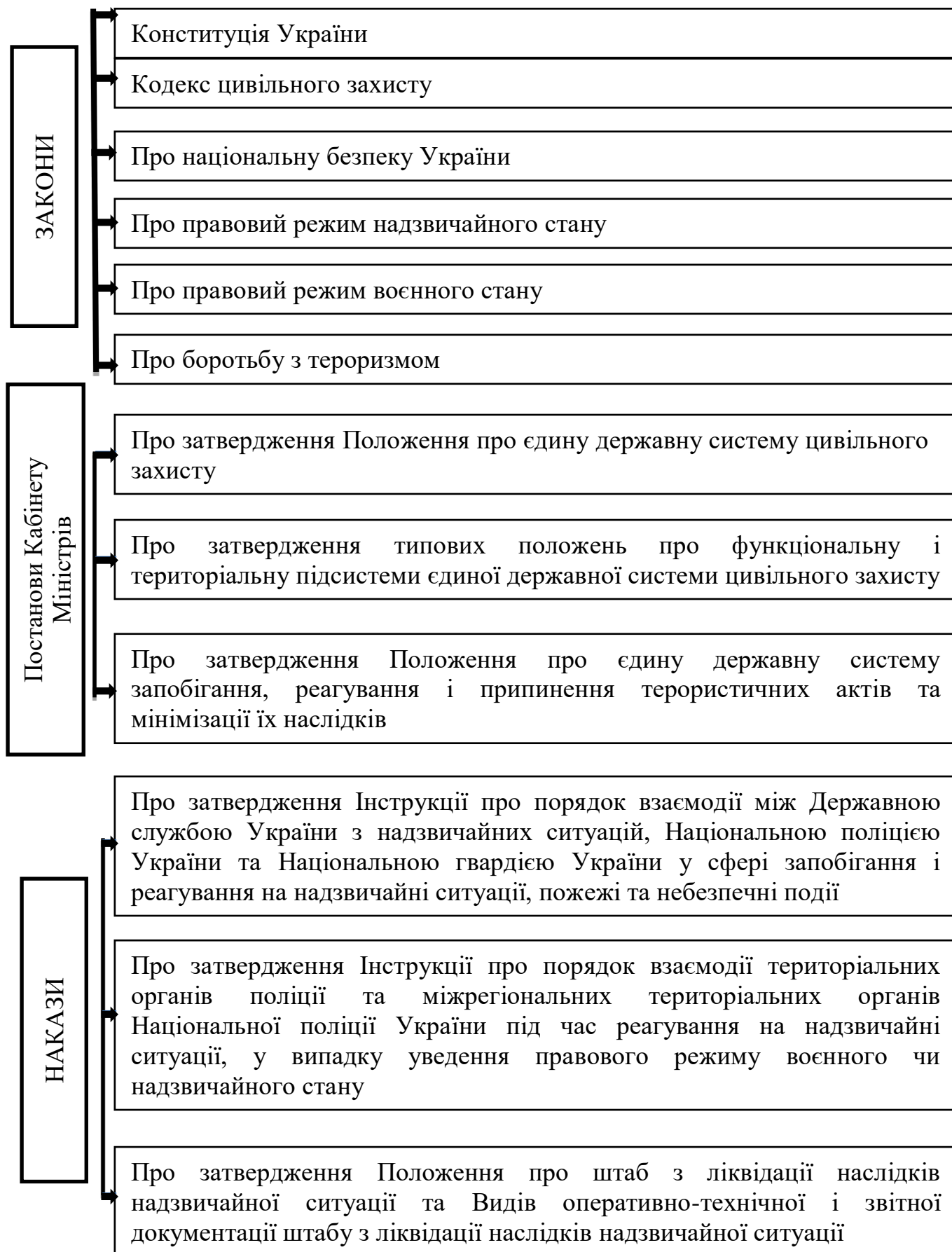
ГРАНИЧНО-ДОПУСТИМИЙ РИЗИК – це максимальний ризик, який не повинен перевищуватись незважаючи на очікуваний результат

ПРИЙНЯТНИЙ РИЗИК – це ризик, який не перевищує на території об'єкта підвищеної небезпеки або за її межами гранично допустимого рівня

ОБҐРУНТОВАНИЙ РИЗИК

НЕОБҐРУНТОВАНИЙ РИЗИК

ПРАВОВІ ОСНОВИ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

Контрольні питання до розділу 1.

1. Дайте визначення поняття безпека та небезпека?
2. Основні поняття та визначення особистої безпеки поліцейського.
3. Мета вивчення особистої безпеки поліцейського.
4. Основні завдання особистої безпеки поліцейського.
5. Послідовність вивчення небезпек.
6. Які характерні ознаки небезпек?
7. Поняття про ризик як міру частоти можливої небезпеки.
8. Які етапи управління ризиком?
9. Види ризиків.
10. Назвіть правові основи особистої безпеки поліцейського.

Розділ 2.

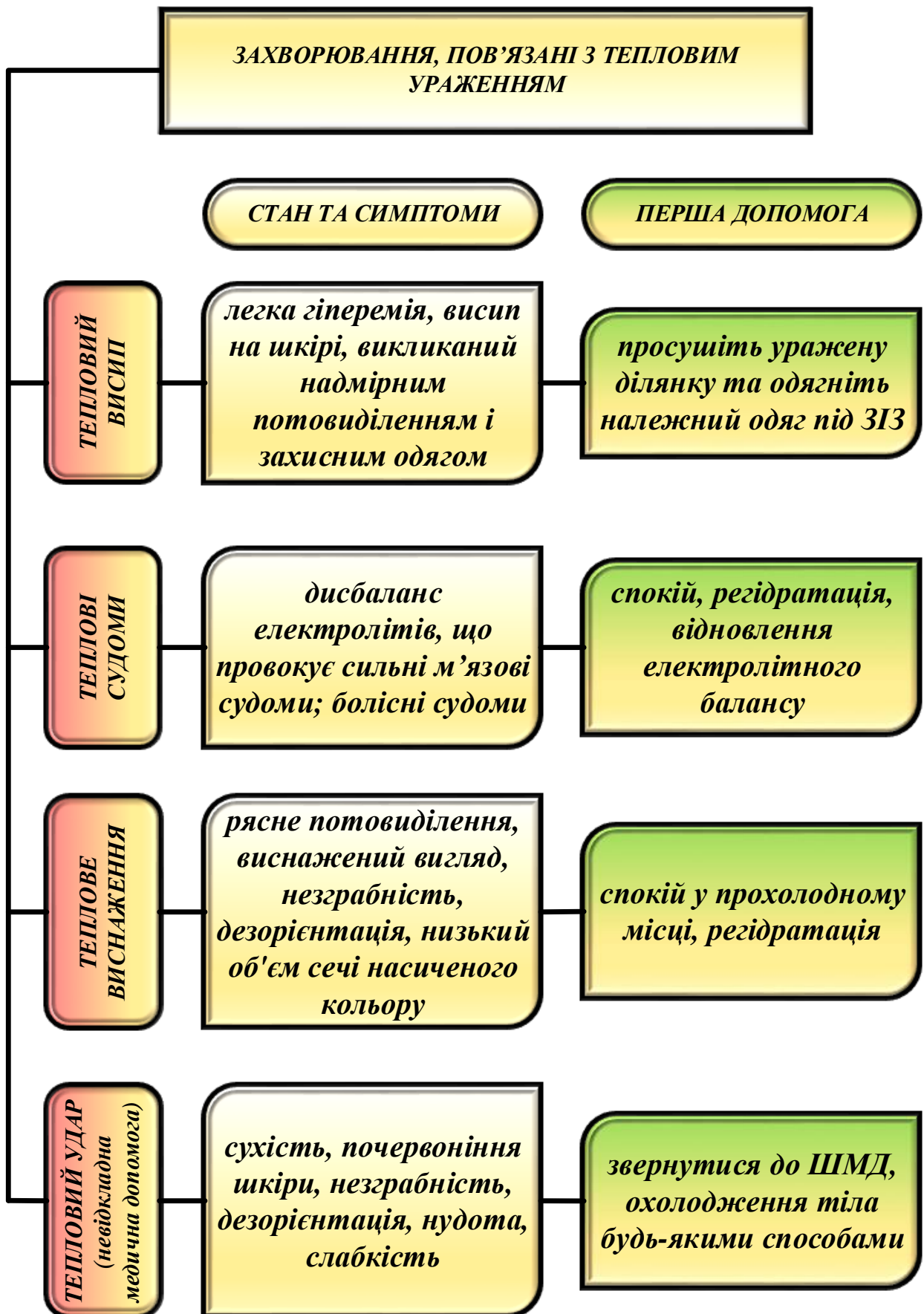
ПАТОГЕННА ДІЯ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

ПАТОГЕННА ДІЯ ФАКТОРІВ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

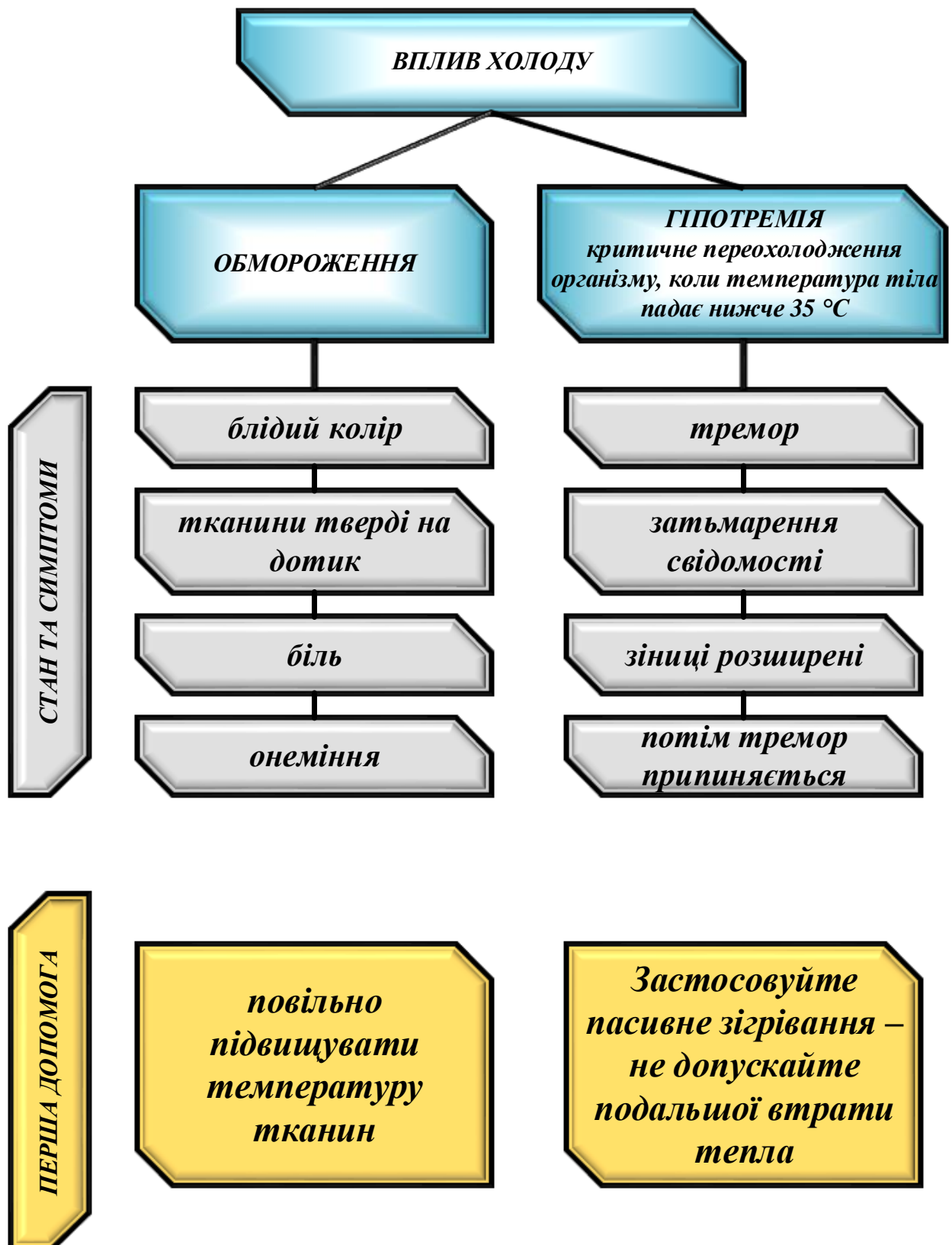

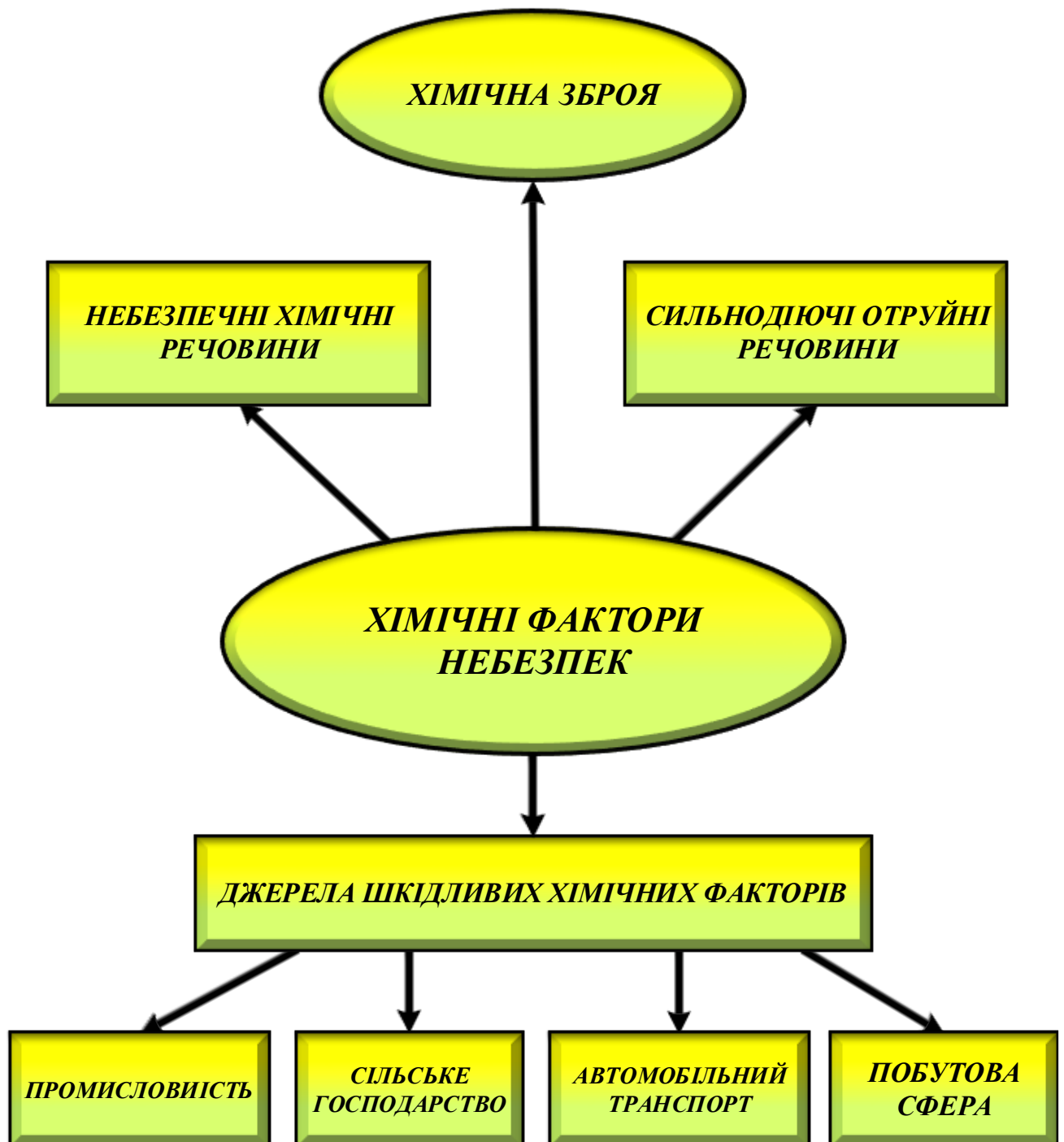
ЗАХВОРЮВАННЯ ПОВ'ЯЗАНІ З ТЕПЛОВИМ УРАЖЕННЯМ

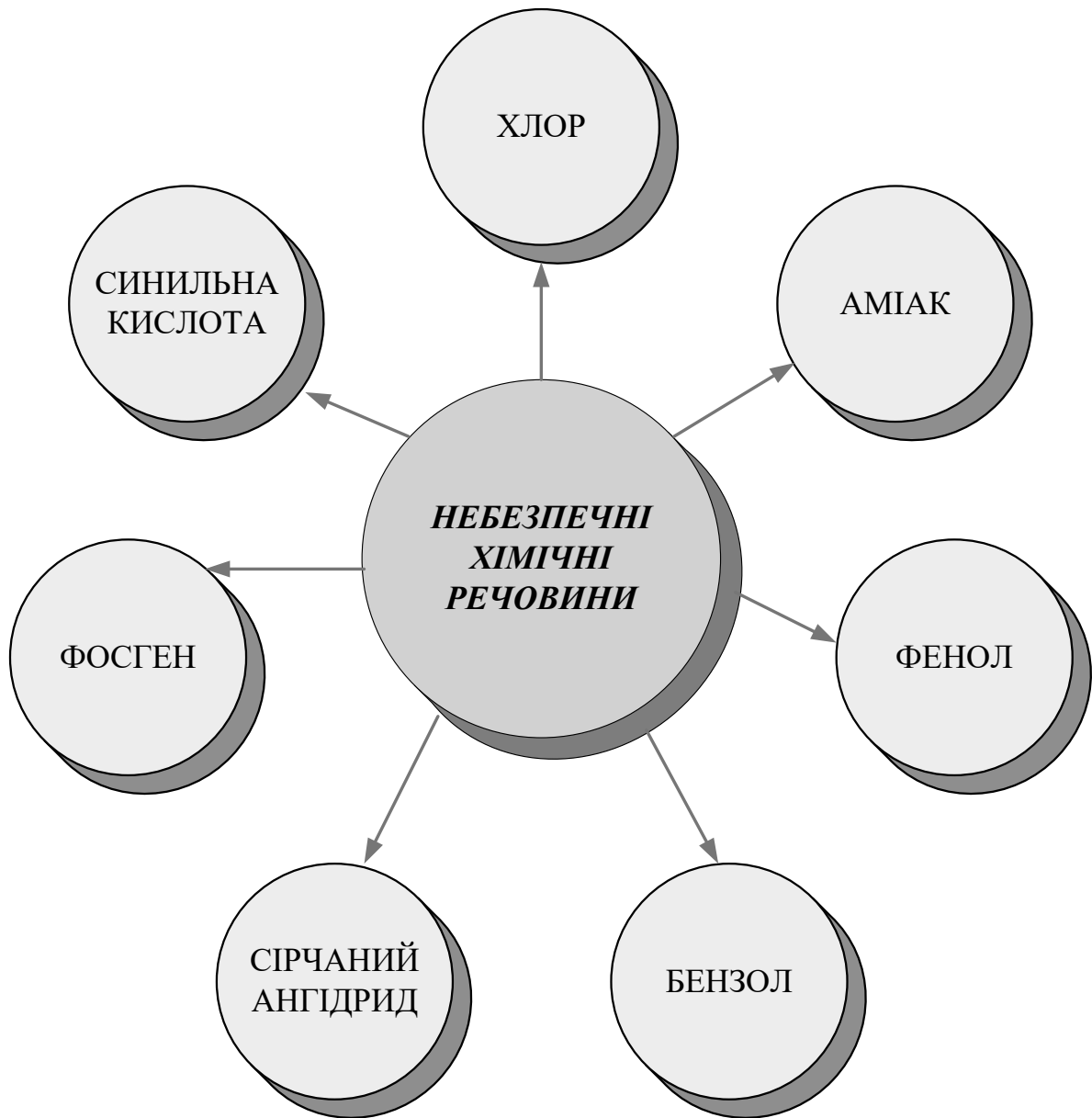
ВПЛИВ ХОЛОДУ НА ОРГАНІЗМ

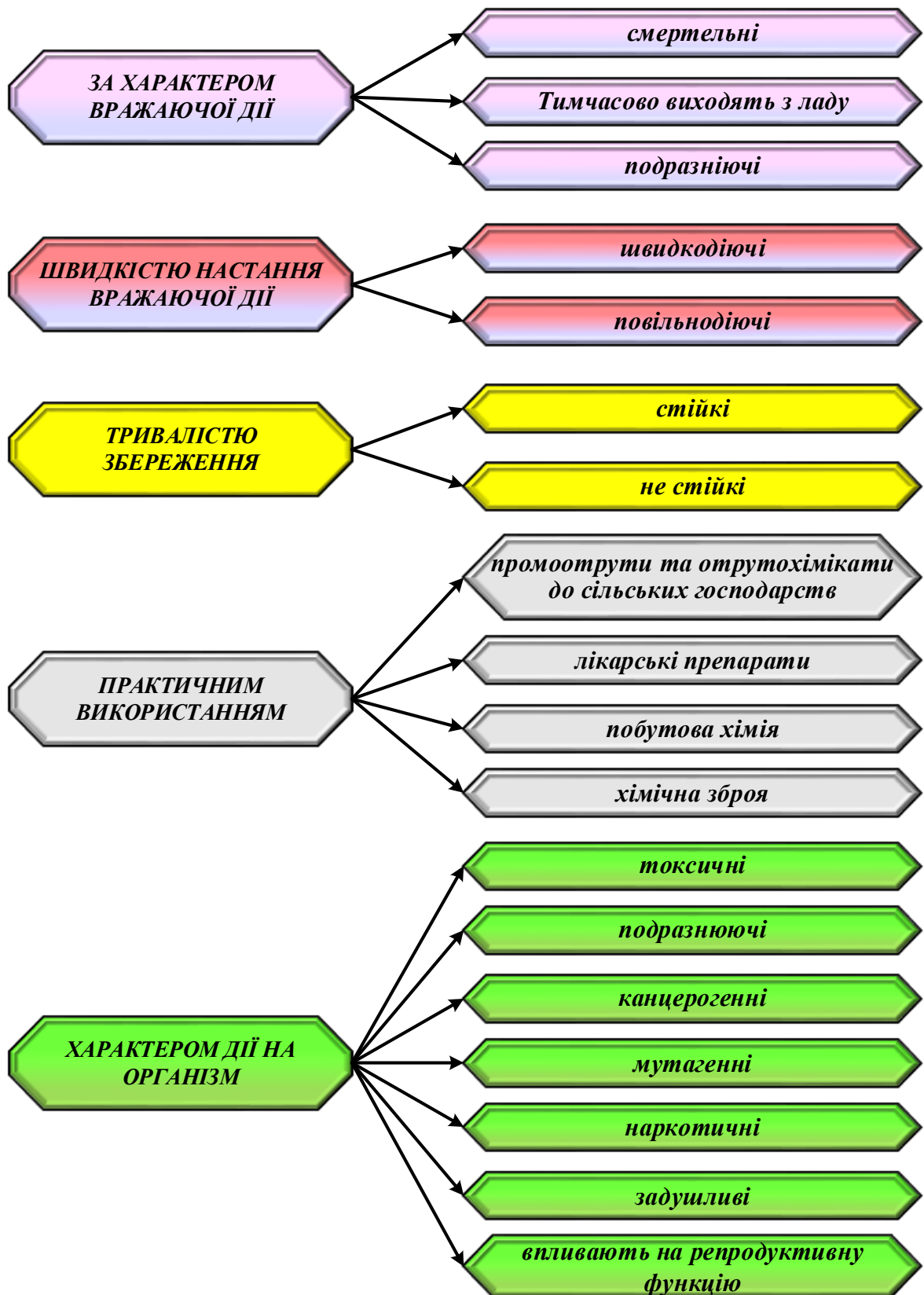
ХІМІЧНІ ФАКТОРИ НЕБЕЗПЕК

НЕБЕЗПЕЧНІ ХІМІЧНІ РЕЧОВИНИ

КЛАСИФІКАЦІЯ НЕБЕЗПЕЧНО ХІМІЧНИХ РЕЧОВИН

КЛАСИФІКАЦІЯ СДОР (НХР) ЗА ВРАЖАЮЧИМИ ВЛАСТИВОСТЯМИ

СИЛЬНОДІЮЧІ ОТРУЙНІ РЕЧОВИНИ (СДОР) – це токсичні хімічні речовини, що застосовуються в господарських цілях і здатні при витиканні зі зруйнованих чи ушкоджених технологічних ємностей, сховищ і устаткування, викликати масові ураження людей

За вражаючими властивостями СДОР поділяються на групи:

Речовини з переважно задушливою дією (хлор, фосген, хлорпikрин та ін.)

Речовини переважно загальноотруйної дії (окис вуглецю, ціаністий водень та ін.)

Речовини задушливої та загальноотруйної дії (аміак, акрилонітрол, азотна кислота й окисли азоту, сірчистий ангідрид, фтористий водень)

Речовини, які діють на генерацію, проведення і передачу нервового імпульсу - нейротропні отрути (сірководень, тетраетилсвинець, фосфорорганічні сполуки й ін.)

Речовини задушливої і нейротропної дії (аміак, гептил, гідрозин та ін.)

Метаболічні отрути (окис етилену, дихлоретан та ін.)

ХІМІЧНА ЗБРОЯ

Хімічна зброя –
один з видів зброї масового ураження (ЗМУ), дія якої
базується на використанні бойових токсичних
хімічних речовин

**Основа хімічної зброї –
отруйні речовини**

За фізіологічною дією на
організм

Нервово-паралітичної дії
(зарин, зоман, VX)

Психологічної дії
(Бі-Зет) BZ

Подразнюючої дії (CS,
CN хлорацетофенон)

Шкірноаривної дії
(іприт)

Загально-отруйні
(синильна кислота)

Задушливої дії (фосген,
дифосген)

БОЙОВІ ВЛАСТИВОСТІ ХІМІЧНОЇ ЗБРОЇ

Бойові властивості хімічної зброї

висока токсичних отруйних речовин

здатність окремих речовин і токсинів
проникати у приміщення, споруди та
вражати все живе

тривалість вражаючої дії отруйних
речовин

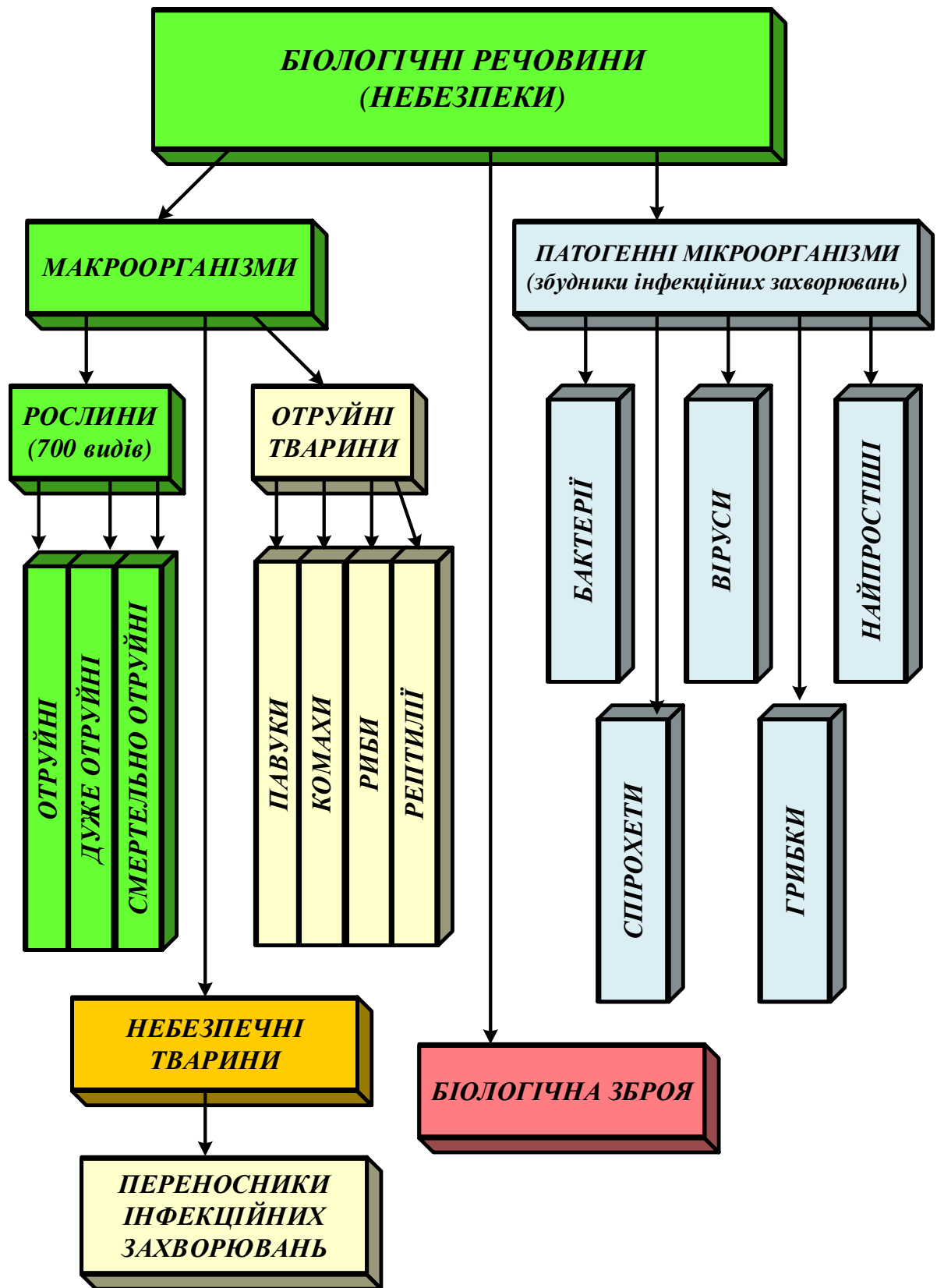
труднощі з визначенням факту
застосування ворогом ХЗ та
визначення типу отруйних речовин

біохімічний механізм уражаючої дії
на живий організм

необхідність використання для
захисту від ХЗ колективних та
індивідуальних засобів захисту

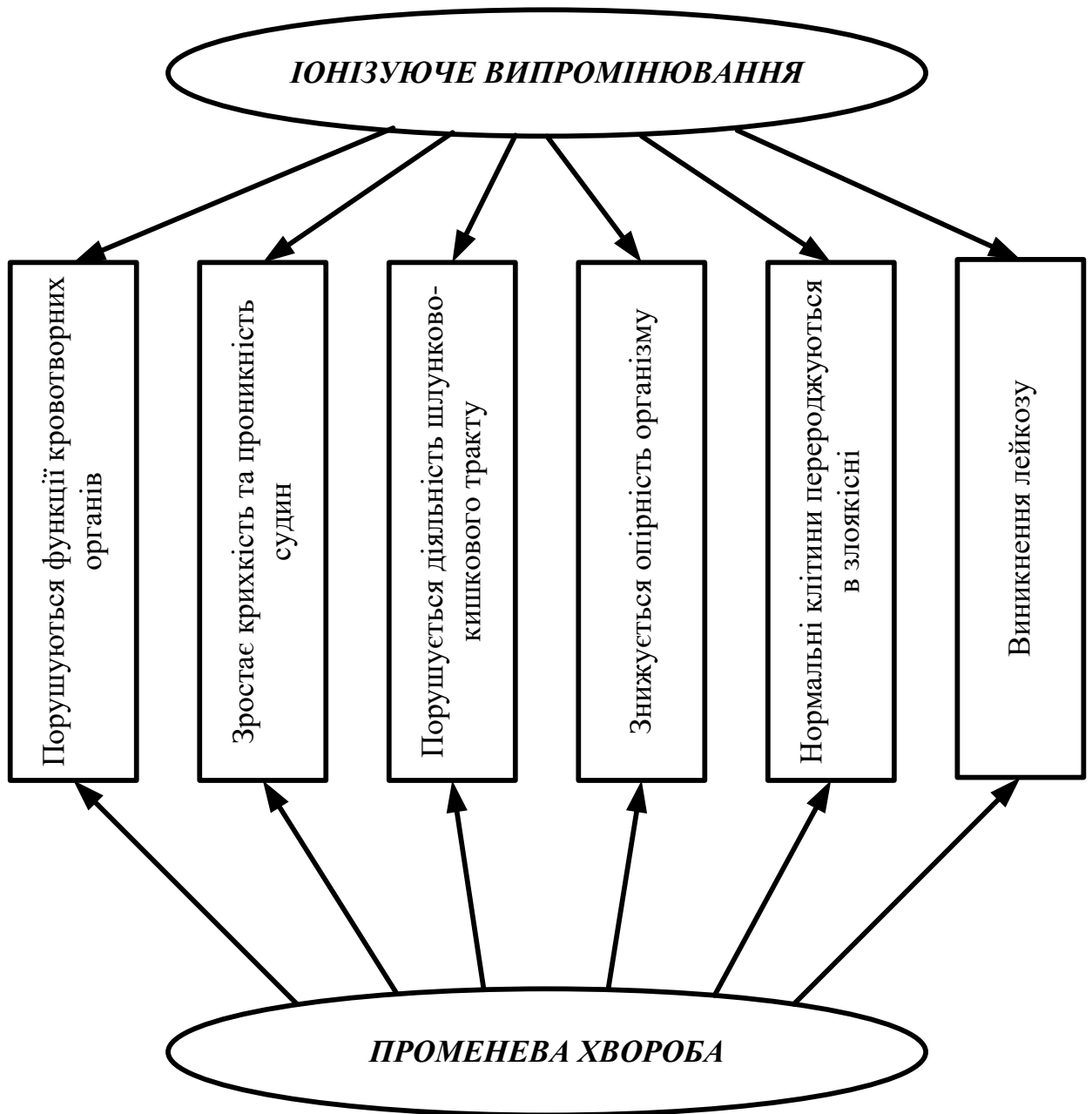
БІОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ НЕБЕЗПЕК

ОСОБЛИВОСТІ НЕБЕЗПЕЧНОЇ ДІЇ МІКРООРГАНІЗМІВ

НАСЛІДКИ ВПЛИВУ ІОНІЗУЮЧОГО ВИПРОМІНЮВАННЯ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

Контрольні питання до розділу 2.

1. Хімічні фактори небезпек.
2. Поняття небезпечних хімічних речовин.
3. Фізичні фактори небезпек.
4. Вплив низької температури на організм людини.
5. Вплив високої температури на організм людини.
6. Наслідки впливу високої на організм людини високого атмосферного тиску.
7. Поняття компресії.
8. Біологічні чинники патогенного впливу на людський організм.
9. Іонізуючі випромінювання.
10. Наслідки впливу іонізуючого випромінювання на організм людини
11. Природно-соціальні небезпеки.

Розділ 3.

БЕЗПЕКА ЛЮДИНИ В ЖИТТЄВОМУ СЕРЕДОВИЩІ. КЛАСИФІКАЦІЯ НЕБЕЗПЕК ТА НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

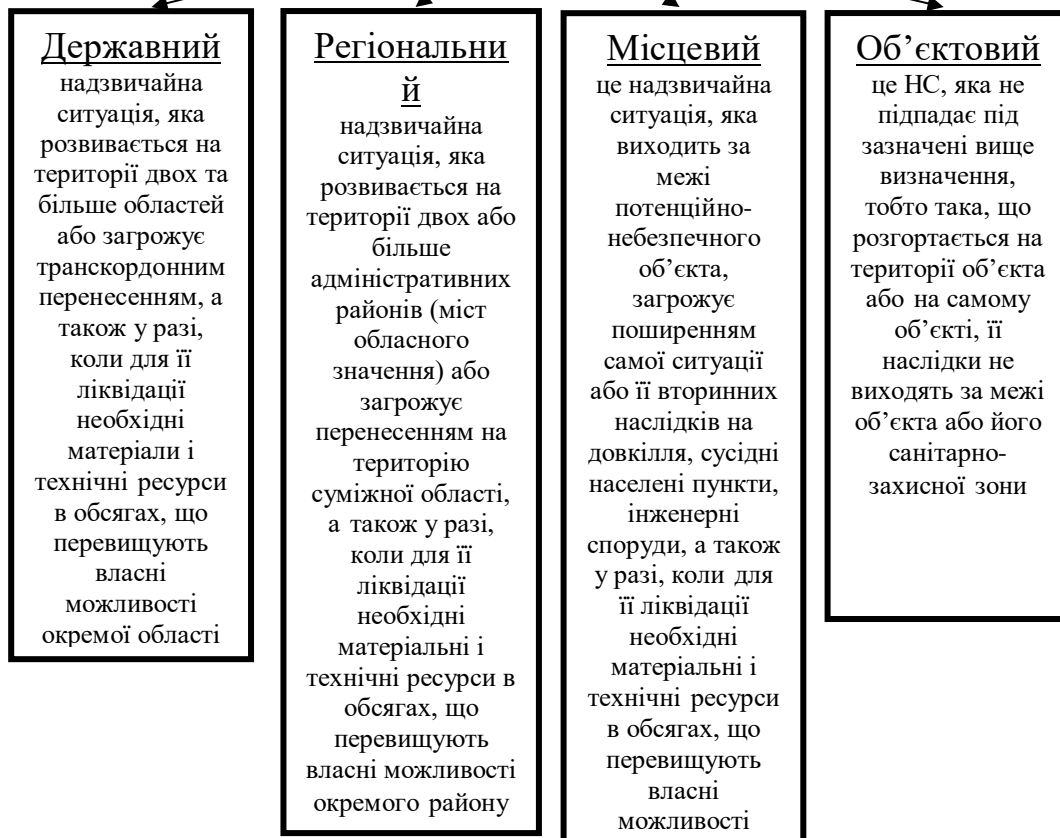
КЛАСИФІКАЦІЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ЗА ПОХОДЖЕННЯМ

РІВНІ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

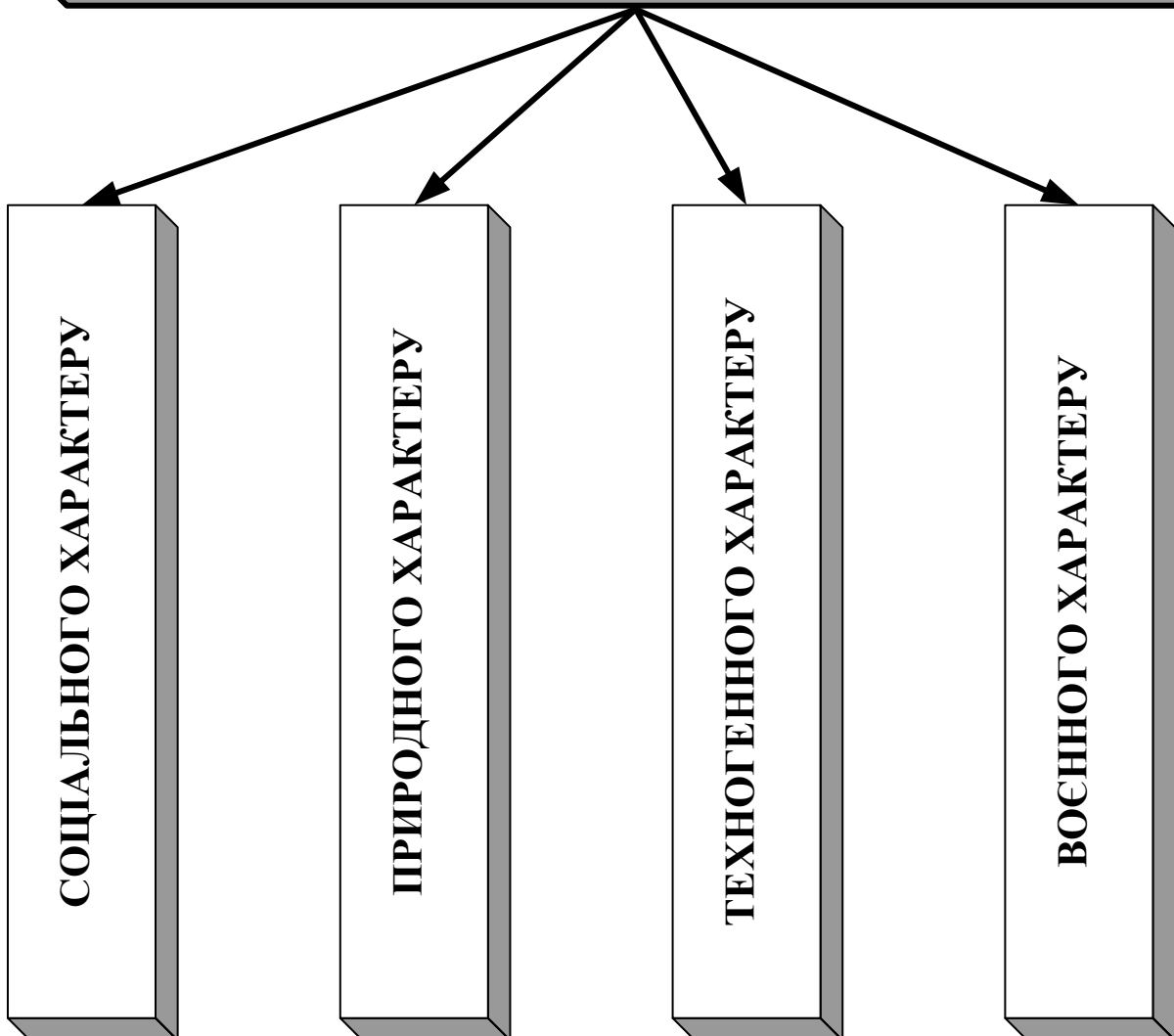
РІВНІ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ – залежно від

- обсягів заподіяних надзвичайними ситуаціями наслідків,
- обсягів технічних і матеріальних ресурсів, необхідних для їх ліквідації

ВИДИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

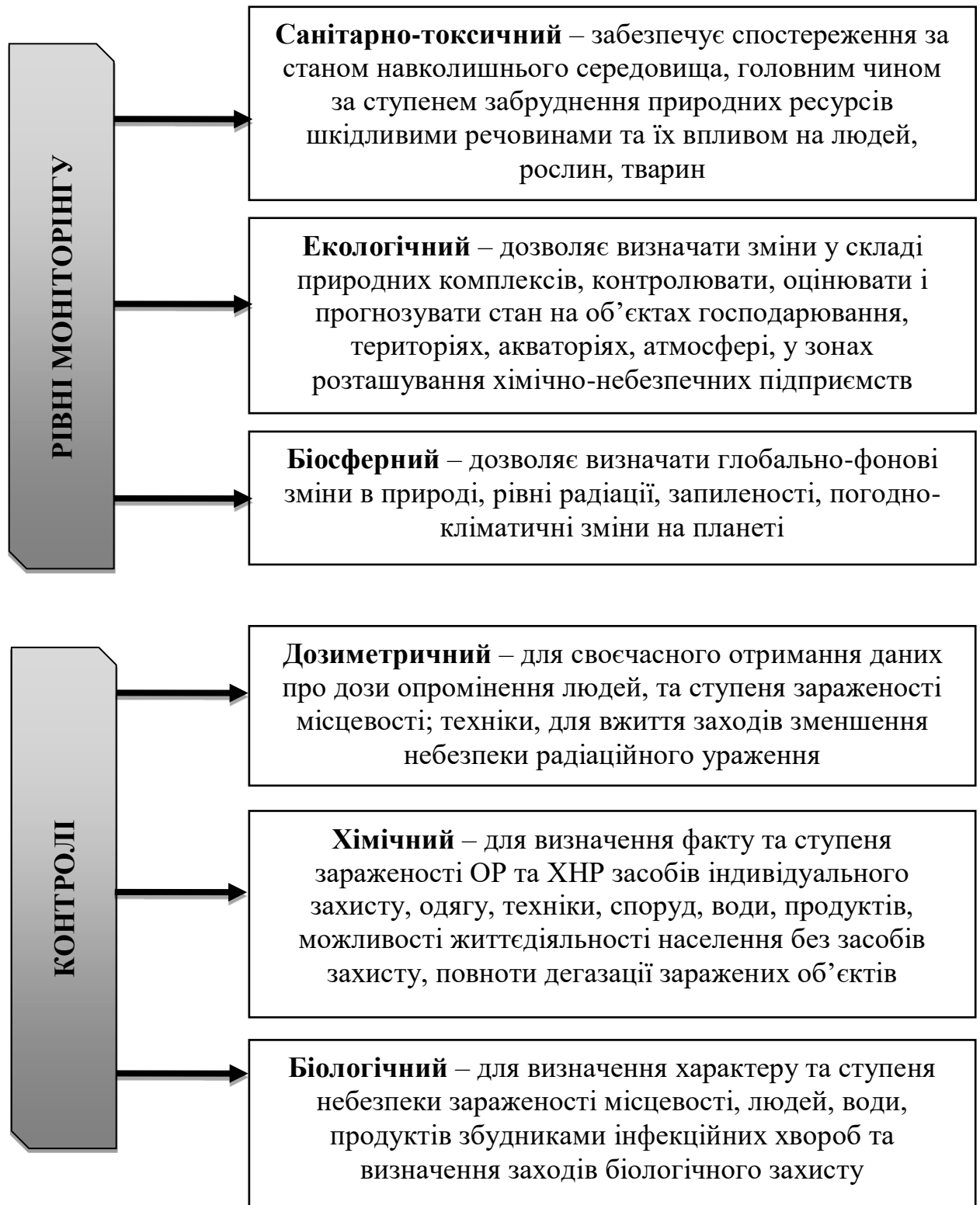
НАДЗВИЧАЙНА СИТУАЦІЯ –
обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності

МОНІТОРИНГ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

МОНІТОРИНГ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ – це система безперервних спостережень, лабораторного та іншого контролю для оцінки стану захисту населення і територій та небезпечних процесів, які можуть призвести до загрози або виникнення НС, а також своєчасне виявлення тенденцій до їх зміни

ОРГАНІЗАЦІЯ ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ПРИ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

ОРГАНІЗАЦІЯ ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ

в умовах надзвичайних ситуацій

Природного
характеру

Техногенного
характеру

Соціально-
політичного
характеру

Воєнного
характеру

є комплексом заходів,
спрямованих на створення і підтримання
нормальних умов

ЖИТТЯ

здоров'я

працездатності
людини

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЩОДО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ – ЦЕ КОМПЛЕКС ЗАХОДІВ СПРЯМОВАНИХ НА ПОПЕРЕДЖАННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ НАСЛІДКІВ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ЧИ МАКСИМАЛЬНОГО ПОСЛАБЛЕННЯ СТУПЕНЯ ЇХ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ

Захист населення планується і здійснюється диференційовано залежно від економічного та природного характеру його розселення, виду і ступеня небезпеки можливих надзвичайних ситуацій

Усі заходи щодо життєзабезпечення населення готуються заздалегідь і здійснюються на підставі законів держави

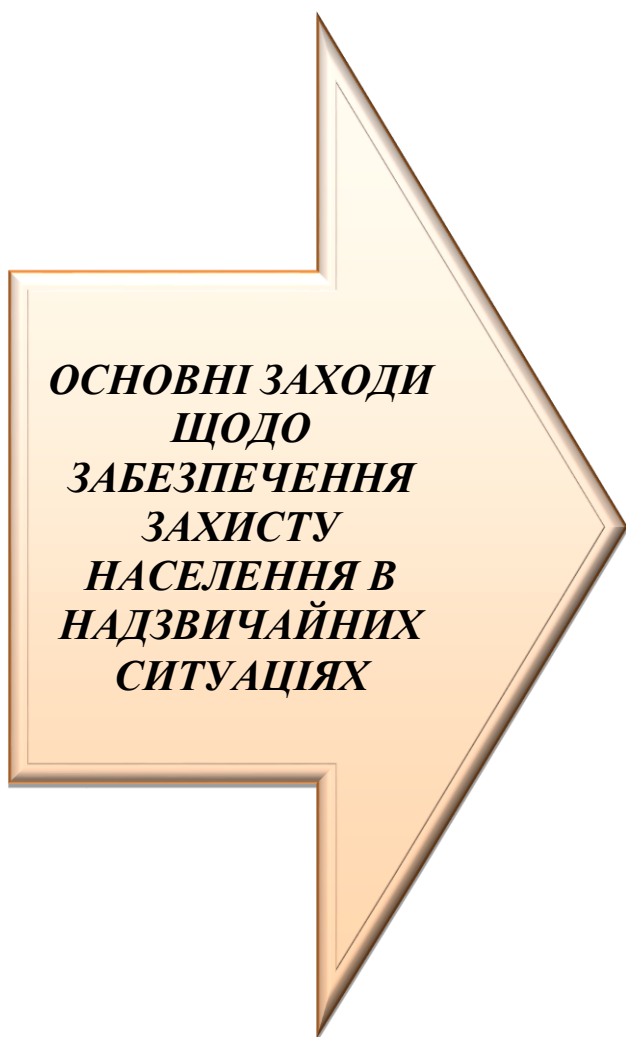
При захисті населення використовують усі наявні засоби захисту (захисні споруди, засоби захисту органів дихання та шкіри, евакуація із небезпечних районів)

Поінформованість громадян про свої основні обов'язки щодо безпеки життєдіяльності, дотримання ними встановлених правил поведінки під час надзвичайних ситуацій

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

ОСНОВНІ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

**Навчання населення діям у
надзвичайних ситуаціях**

**Оповіщення населення про загрозу
або виникнення надзвичайних
ситуацій та постійне інформування
про наявну обстановку**

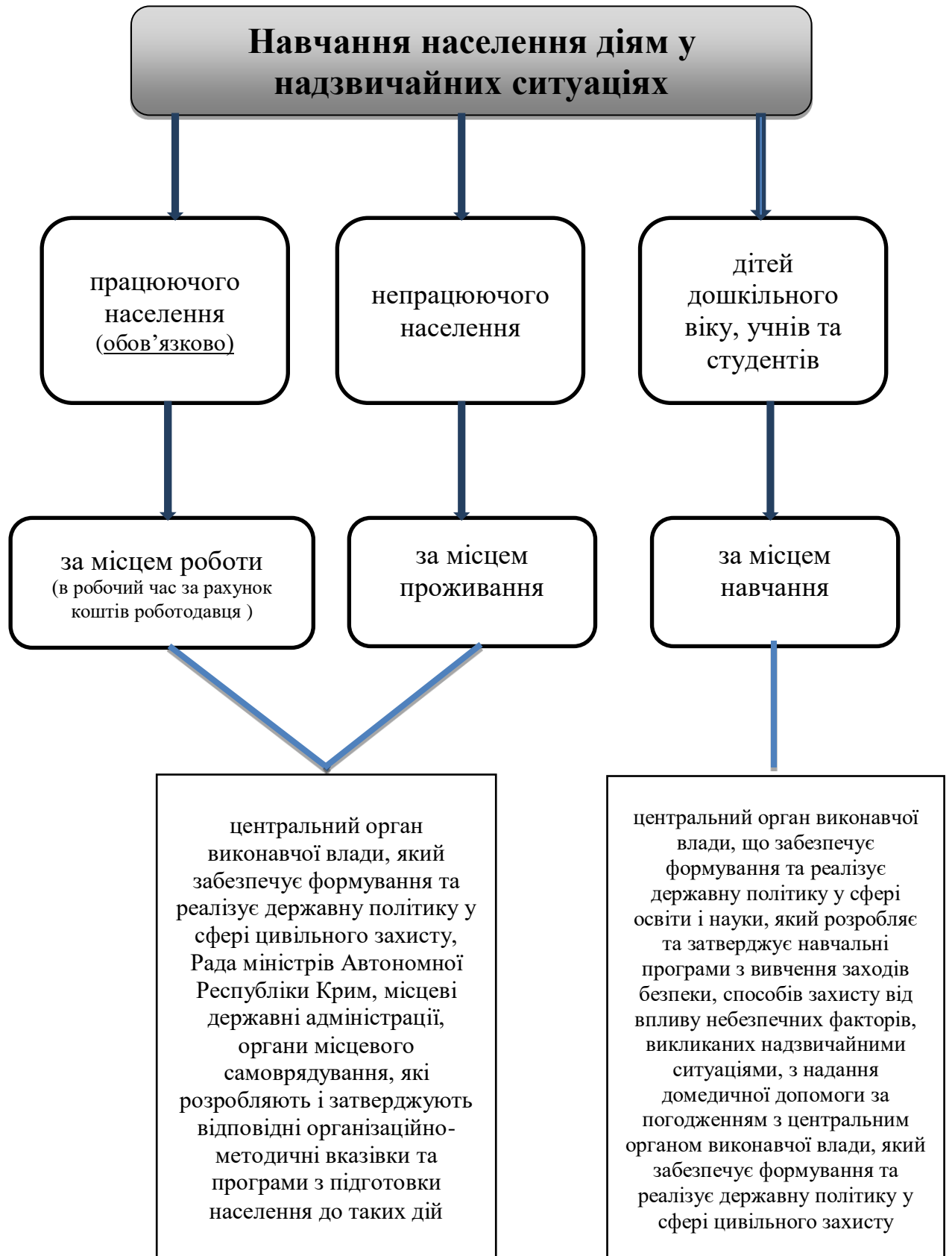
**Евакуація населення з
небезпечних районів**

**Укриття населення у захисних
спорудах цивільного захисту**

**Інженерний захист територій,
радіаційний і хімічний захист**

**Медичний, біологічний і
психологічний захист,
забезпечення санітарного та
епідемічного благополуччя
населення**

НАВЧАННЯ НАСЕЛЕННЯ ДІЯМ У НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ

Контрольні питання до розділу 3.

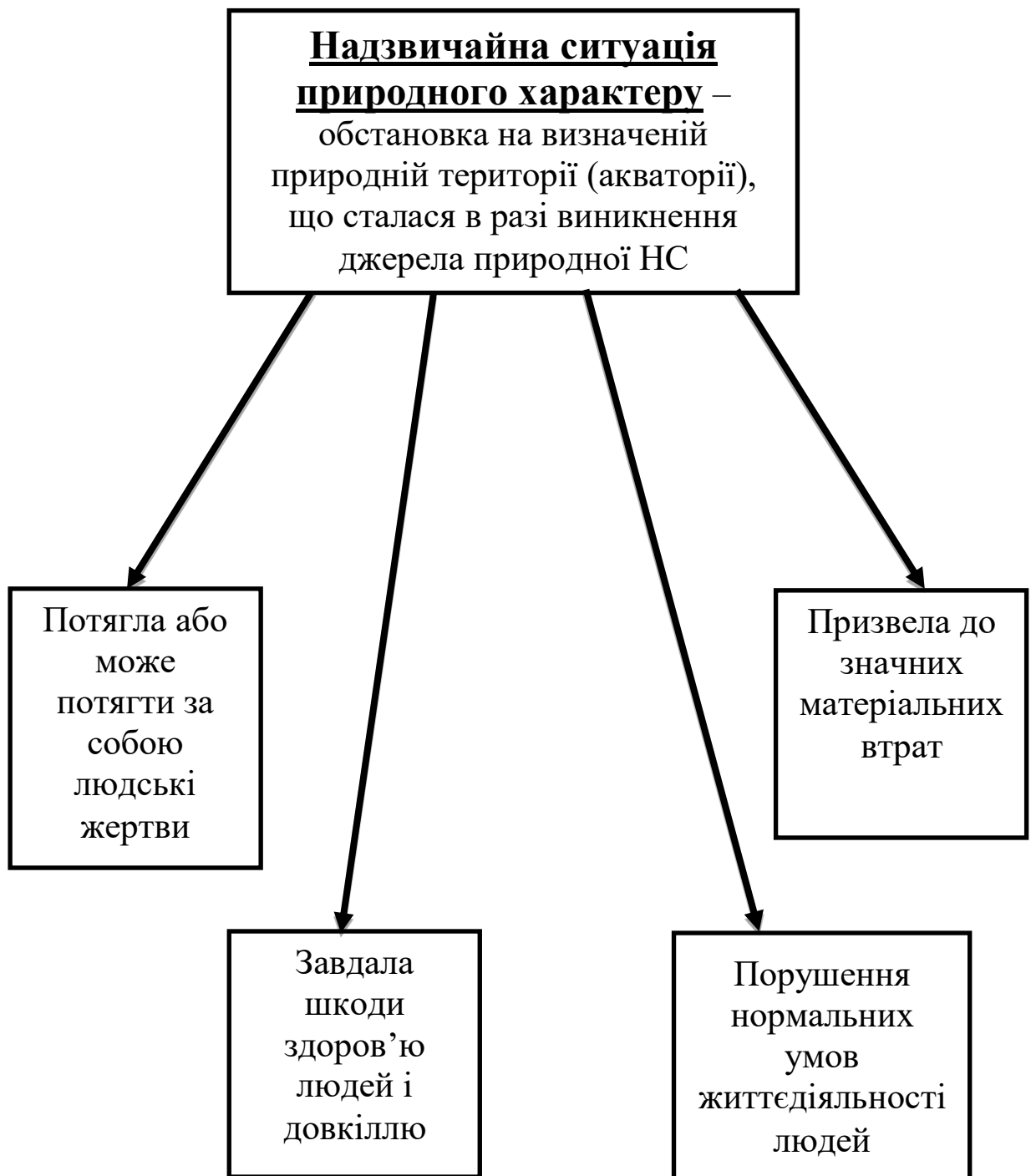
1. Визначення надзвичайної ситуації?
2. Основні ознаки надзвичайної ситуації?
3. За якими критеріями здійснюється класифікація небезпек?
4. Характеристика небезпек за природою походження?
5. За якими критеріями здійснюється класифікація надзвичайних ситуацій?
6. Які показники беруться до уваги при визначенні рівнів надзвичайних ситуацій?
7. Причини виникнення надзвичайних ситуацій?
8. Які рівні надзвичайних ситуацій встановлюються в Україні?
9. Режими функціонування територіальних підсистем єдиної державної системи цивільного захисту?
10. Що таке правовий режим надзвичайного стану?
11. Які надзвичайні ситуації можуть виникнути у Вашому місті?

Розділ 4.

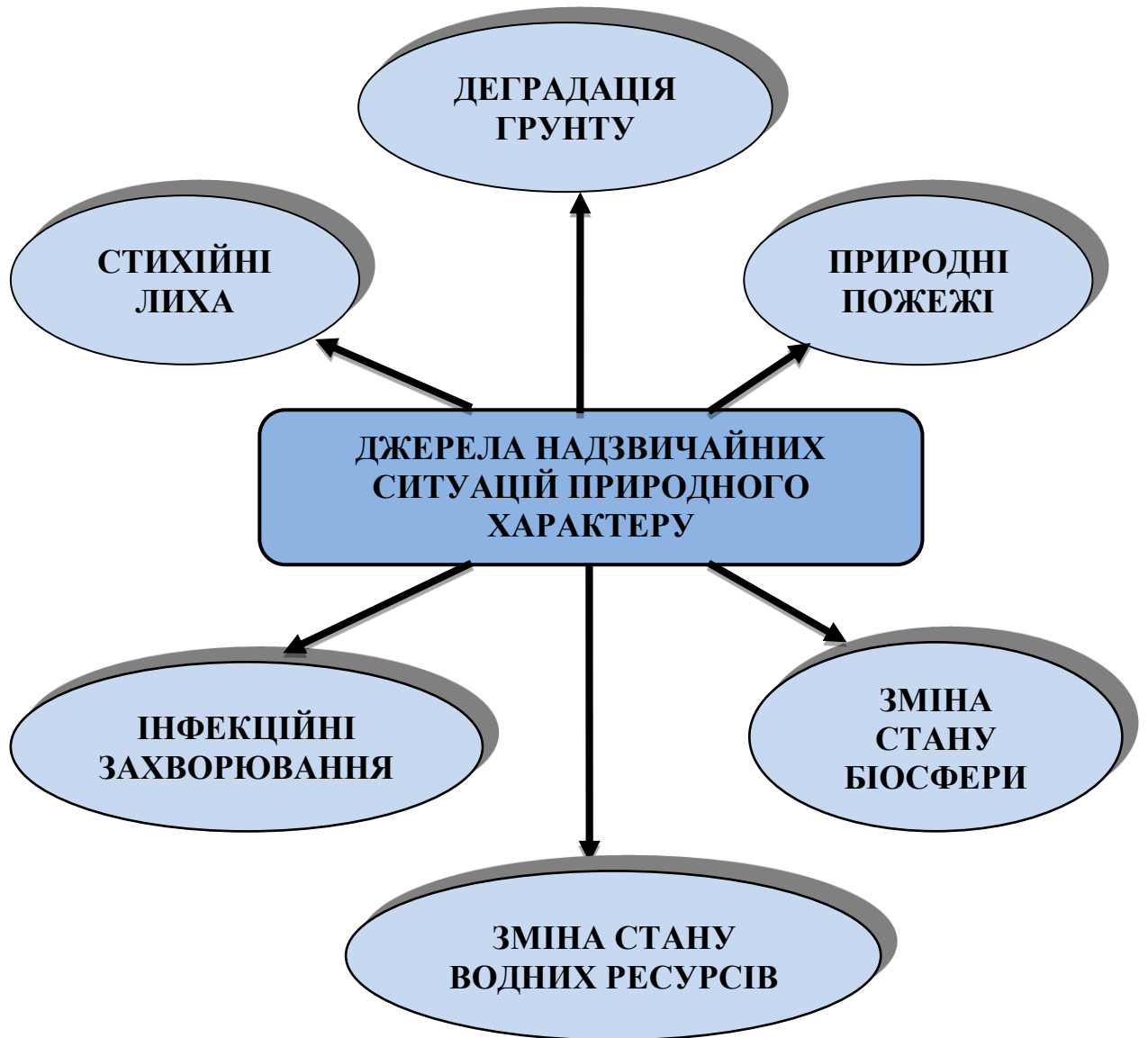
БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ

НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ

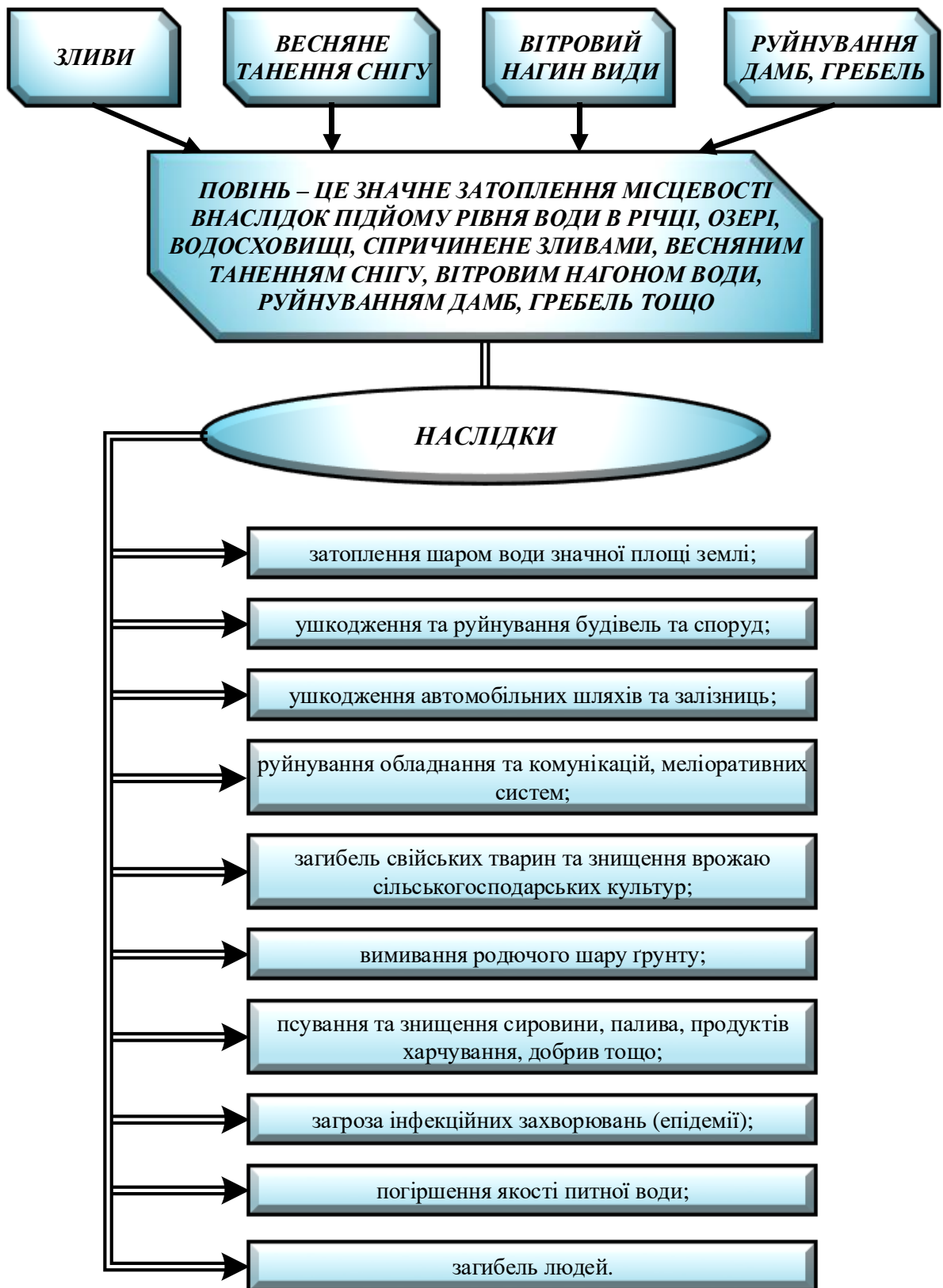
**ДЖЕРЕЛА НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ПРИРОДНОГО
ХАРАКТЕРУ**

НЕБЕЗПЕЧНІ ПРИРОДНІ ЯВИЩА

НЕБЕЗПЕКА ПОВЕНІ

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПРИ ПОВЕНЯХ

Дії при раптовому початку повені:

— Відключити газ, воду, електрику.

— Погасити вогонь у печах.

— Перенести на верхні поверхи і горища коштовні предмети, речі.

— Підготувати теплий зручний одяг, гроші.

— Підготувати 3-х денний запас харчування.

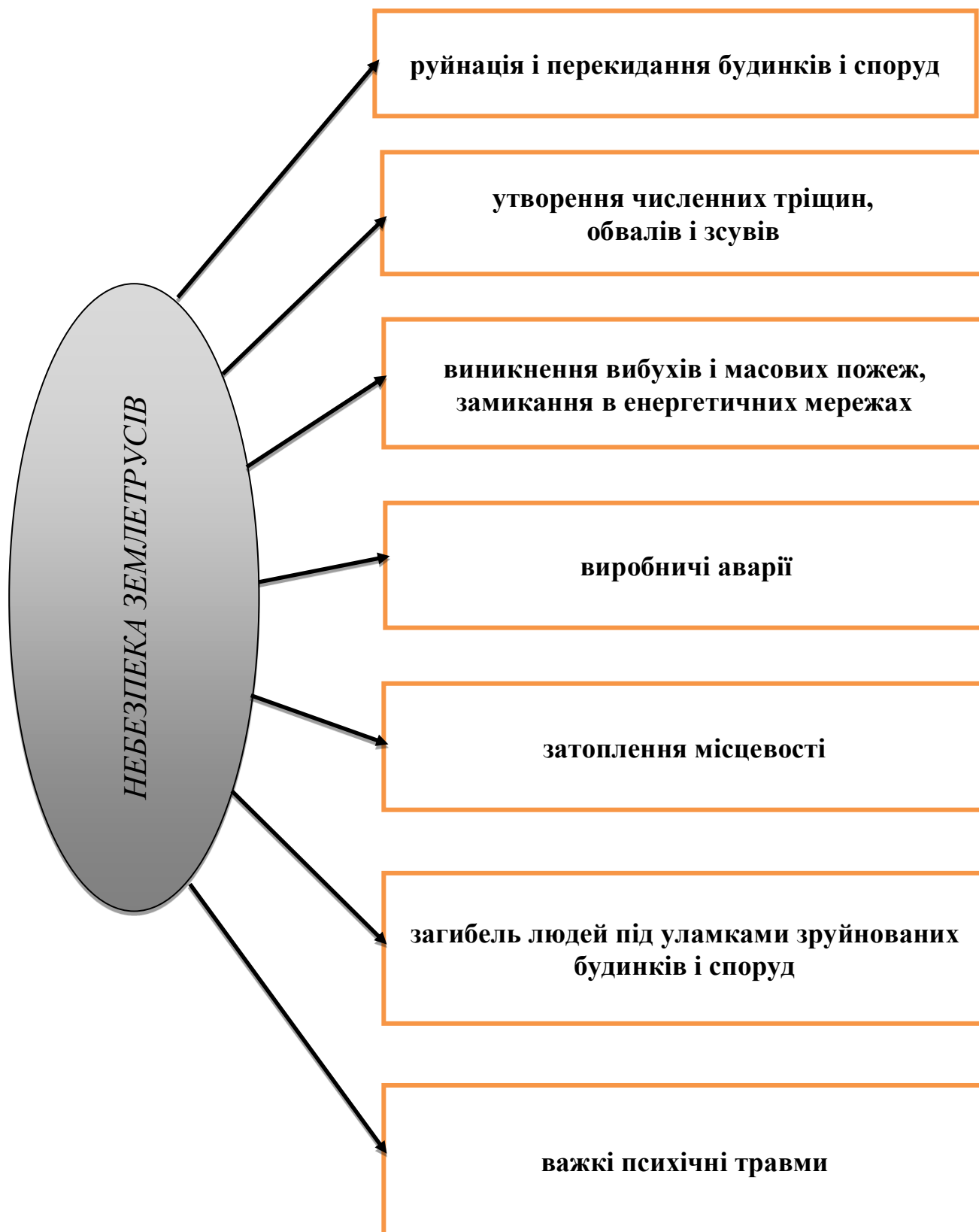
— Підготувати медичну аптечку і ліки.

— Упакувати речі і документи в непромокальні пакети.

— Зайняти безпечне піднесене місце (верхній поверх, дах будинку).

— Запаситися предметами, що можуть допомогти у випадку самоевакуації (автомобільні камери, надувні матраци, дерев'яні бочки і т.ін.).

НЕБЕЗПЕКА ЗЕМЛЕТРУСІВ

**ОЗНАКИ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЕМЛЕТРУСІВ
ЗА ДВАНАДЦЯТИБАЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ**

Бал	Сила землетрусу	Коротка характеристика
I	непомітний струс ґрунту	Відмічається тільки сейсмічними приладами
II	дуже слабкі поштовхи	Реєструється сейсмічними приладами. Відчувають тільки окремі люди, які знаходяться на верхніх поверхах будівель
III	слабкий	Відчуває лише невелика частина населення, здається, що під вікнами проїздить вантажний автомобіль
IV	помірний	Розпізнається за легким дрижанням віконних шибок, скрипом дверей і стін
V	досить сильний	Під відкритим небом відчувають багато людей, у середині будинків - всі. Загальний струс будівлі, коливання меблів. Тріщини віконного скла і штукатурки. Просинаються ті, хто спав
VI	сильний	Відчувають всі. Картини падають зі стін. Окремі шматки штукатурки відколюються
VII	дуже сильний	Пошкодження (тріщини) в стінах кам'яних будинків. Антисейсмічні, а також дерев'яні будови не пошкоджуються
VIII	руйнівний	Тріщини на схилах і на сирому ґрунті. Руйнуються деякі цегляні стіни, димові труби, башні, пам'ятники зрушують з місця або падають. Будинки сильно пошкоджуються
IX	спустошливий	Сильне пошкодження і руйнування кам'яних будинків. Старі дерев'яні будинки перекошуються
X	нищівний	Тріщини в ґрунті, інколи до метра шириною. Зсуви, обвали зі схилів. Руйнування кам'яних будівель
XI	катастрофічний	Широкі тріщини в верхніх шарах землі. Численні зсуви і обвали. Кам'яні будинки майже повністю руйнуються. Сильне викривлення залізничних рейок
XII	сильно катастрофічний	Зміни в ґрунті досягають великих розмірів. Численні тріщини, обвали, зсуви. Виникнення водоспадів, відхилення течії річок, утворення загат на річках, озерах. Жодна споруда не витримує.

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПРИ ЗЕМЛЕТРУСАХ

До землетрусу

Продумати свої дії під час землетрусу в звичайних умовах: дома, на роботі, на вулиці;

- Звільнити коридори, проходи, сходові клітини від речей;
- Важкі шафи і стелажі необхідно надійно закріпити;
- Знати розташування пожежних кранів, електровимикачів, газових кранів, засобів пожежегасіння, мати аптечку першої допомоги;
- Не ставити ліжка біля вікон, прибрати важкі предмети з полиць.

Під час землетрусу

Не піддаватися паніці;

- Захиститися від уламків, стекол, важких предметів в будинку;
- Якщо ви знаходитесь на другому, або вище поверхах - зайняти саме небезпечне місце: прорізи капітальних внутрішніх стін; під балками каркаса; під несучими колонами;
  - Не користуйтеся ліфтом;
- Залізти під стіл, ліжко, закрити голову руками;
  - Виключити електрику, газ, не запалювати вогонь

Після землетрусу

Заспокоїтись, не панікувати;

- Визначитись з місцем знаходження;
  - Не запалювати вогонь;
- Воду можна знайти у бачку унітаза;
- Подавай інформацію про себе через труби і батареї;
  - Шукайте одяг і ковдри;
- Надійся на допомогу, боріться за своє життя самі, постійно, не враховуючи час.

МАСОВІ ІНФЕКЦІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ

Інфекційні хвороби – це хвороби, що передаються від однієї людини до іншої

Епізоотія – розповсюдження хвороб серед тварин:

- Сибірська виразка
- Сап
- Ящур
- Пситакоз
- Туляремія
- Чума великої рогатої худоби

МАСОВІ ІНФЕКЦІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ

Епідемія – Швидке та широке розповсюдження інфекційних хвороб серед людей:

- Азіатська холера
- Природна віспа
- Брюшний тиф
- СНІД
- Грип
- Сипний тиф

Епіфітомія – захворювання рослин і характеризується наступними хворобами:

- Ржа хлібних злаків
- Пірокуларіоз рису
- Фітофтороз
- Шкідники (сарсипа, совка, колорадський жук, терміти)

ШЛЯХИ І СПОСОБИ ПЕРЕДАВАННЯ МАСОВИХ ІНФЕКЦІЙНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ

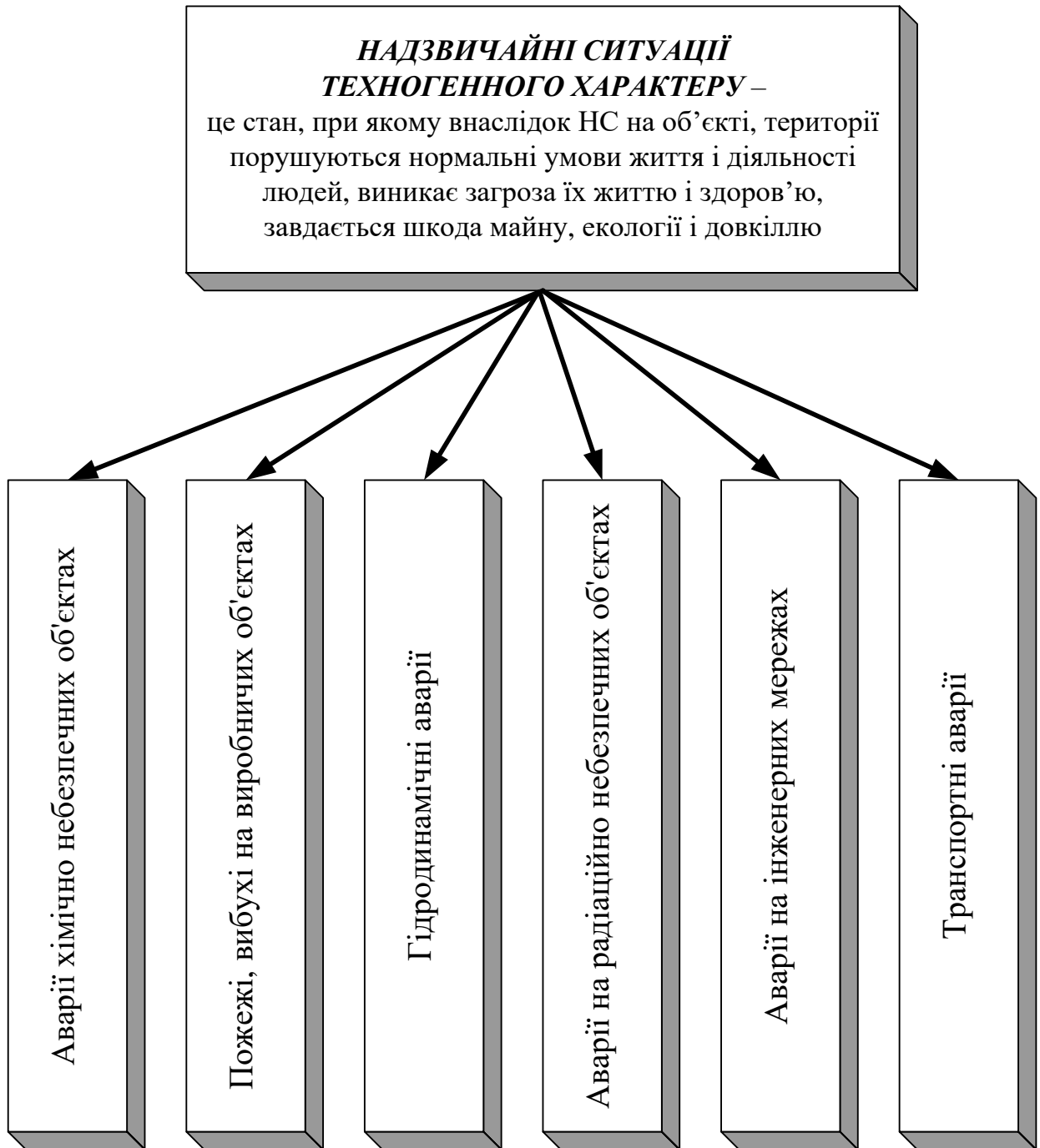
Контрольні питання до розділу 4.

1. Які з надзвичайних ситуацій природного характеру є характерними для кліматичних зон України?
2. Причини виникнення надзвичайних ситуацій?
3. Що таке епіфітотія?
4. Що таке епізоотія?
5. Джерела надзвичайних ситуацій природного характеру.
6. Небезпечні природні явища.
7. Небезпечні фактори повені.
8. Заходи безпеки під час повені.
9. Небезпека землетрусів.
10. Заходи безпеки під час землетрусів.
11. Види інфекційних захворювань.
12. Заходи профілактики інфекційних захворювань.

Розділ 5.

БЕЗПЕКА ПРАЦІВНИКІВ ПОЛІЦІЇ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ

НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ

КЛАСИФІКАЦІЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ

ДЕРЖАВНОГО РІВНЯ –

надзвичайна ситуація, яка розвивається на території двох та більше областей або загрожує транскордонним перенесенням, а також у разі, коли для її ліквідації необхідні матеріали і технічні ресурси в обсягах, що перевищують власні можливості окремої області

РЕГІОНАЛЬНОГО РІВНЯ –

надзвичайна ситуація, яка розвивається на території двох або більше адміністративних районів (міст обласного значення) або загрожує перенесенням на територію суміжної області, а також у разі, коли для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують власні можливості окремого району

МІСЦЕВОГО РІВНЯ –

надзвичайна ситуація, яка виходить за межі потенційно-небезпечного об'єкта, загрожує поширенням самої ситуації або її вторинних наслідків на довкілля, сусідні населені пункти, інженерні споруди, а також у разі, коли для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують власні можливості об'єкта

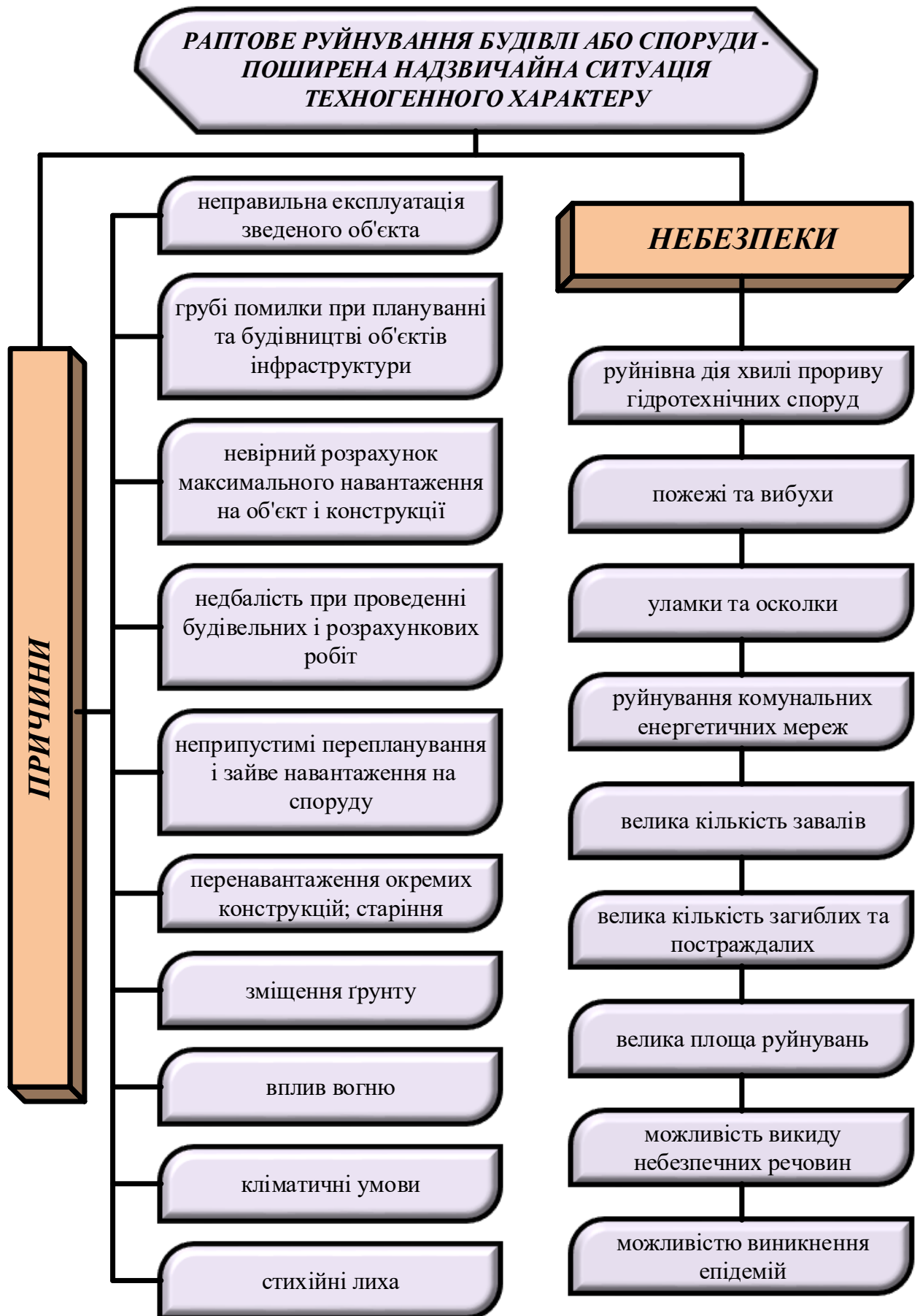
ОБ'ЄКТОВОГО РІВНЯ –

надзвичайна ситуація, яка не підпадає під зазначені вище визначення, тобто така, що розгортається на території об'єкта або на самому об'єкті, її наслідки не виходять за межі об'єкта або його санітарно-захисної зони

**КЛАСИФІКАЦІЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ ЗА ГАЛУЗЕВОЮ ОЗНАКОЮ**

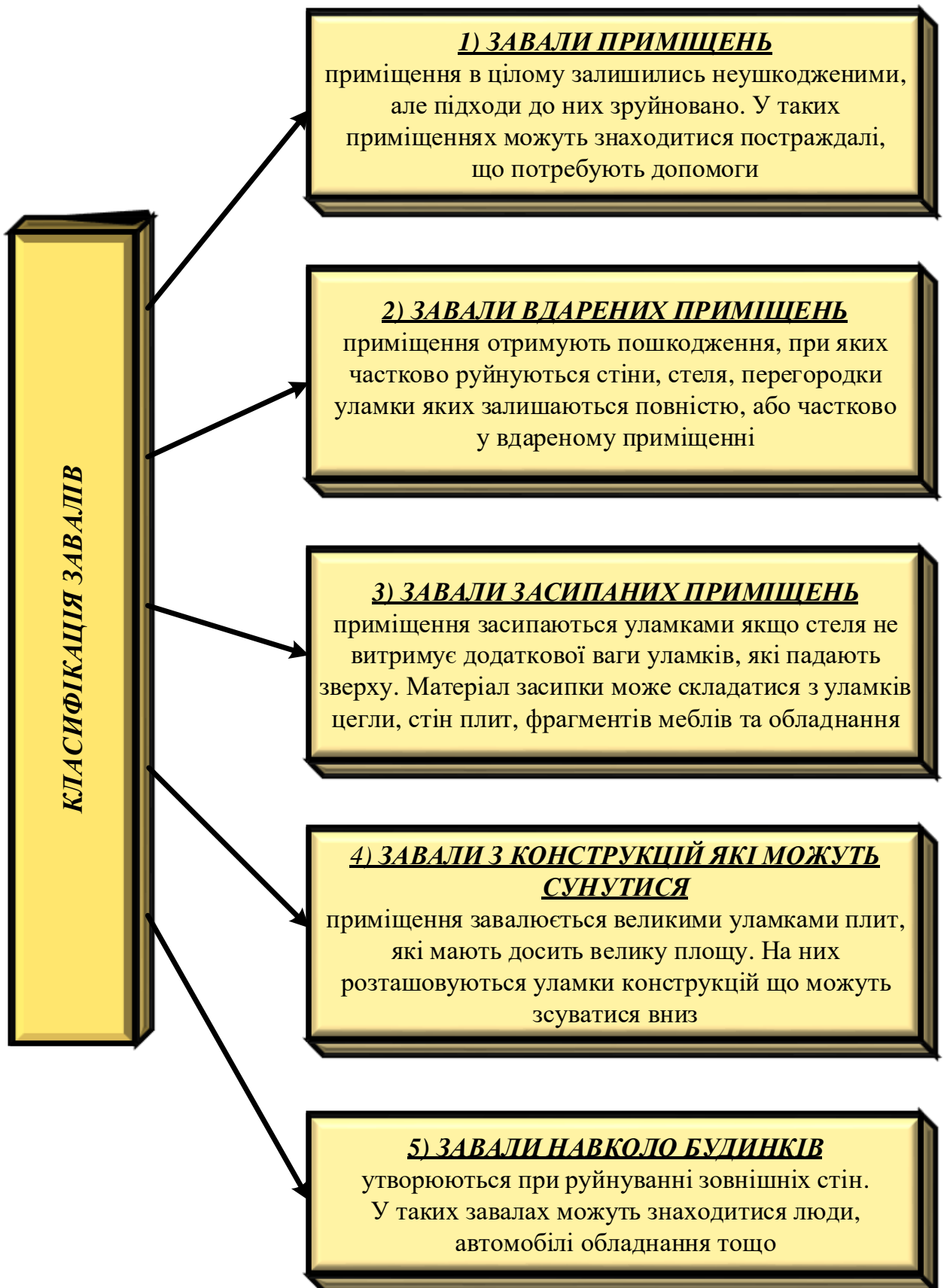

НЕБЕЗПЕКИ ПОВ'ЯЗАНІ З РУЙНУВАННЯМ БУДІВЕЛЬ ТА СПОРУД

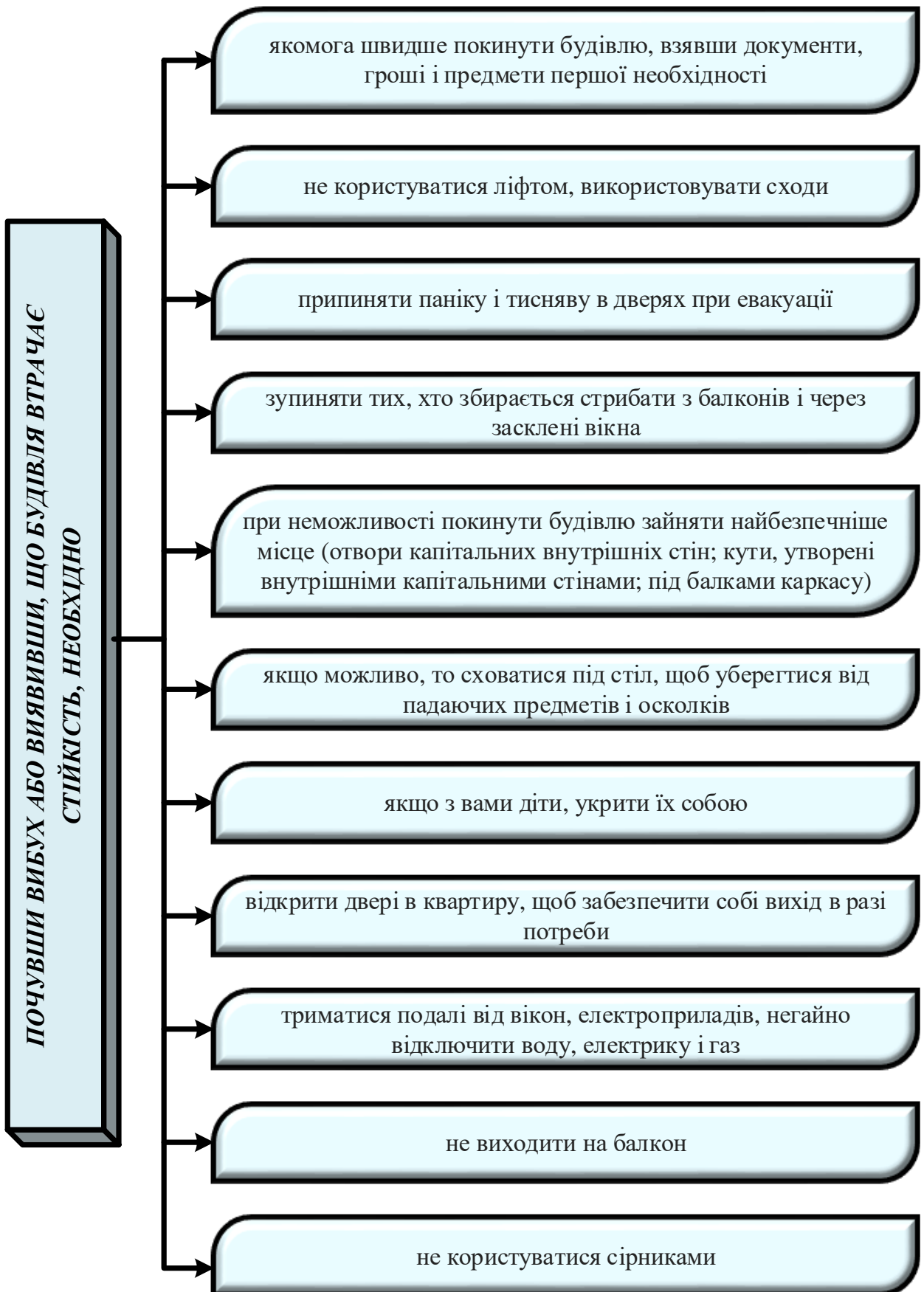

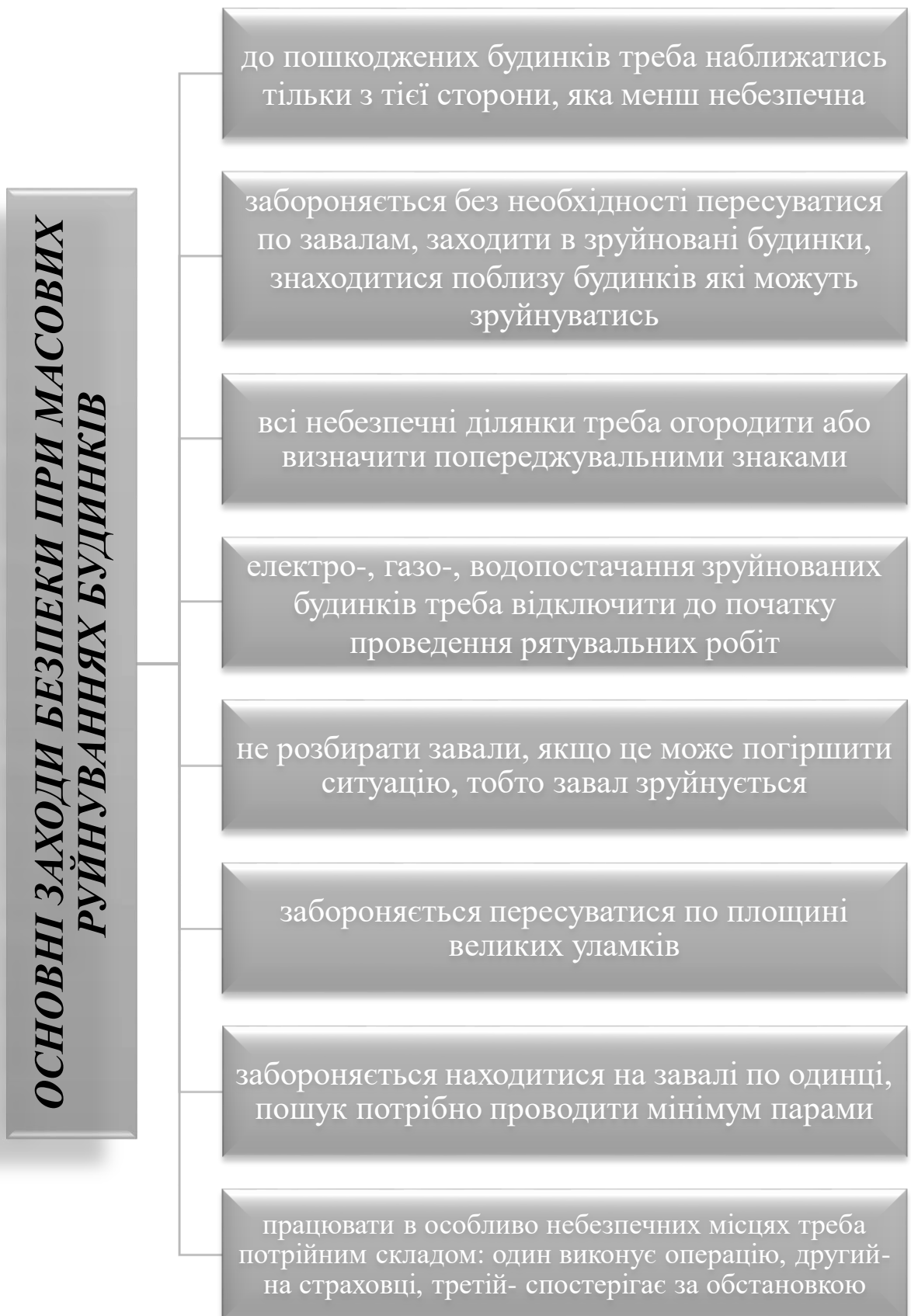
КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАВАЛІВ ПРИ РУЙНУВАННІ БУДИНКІВ І СПОРУД

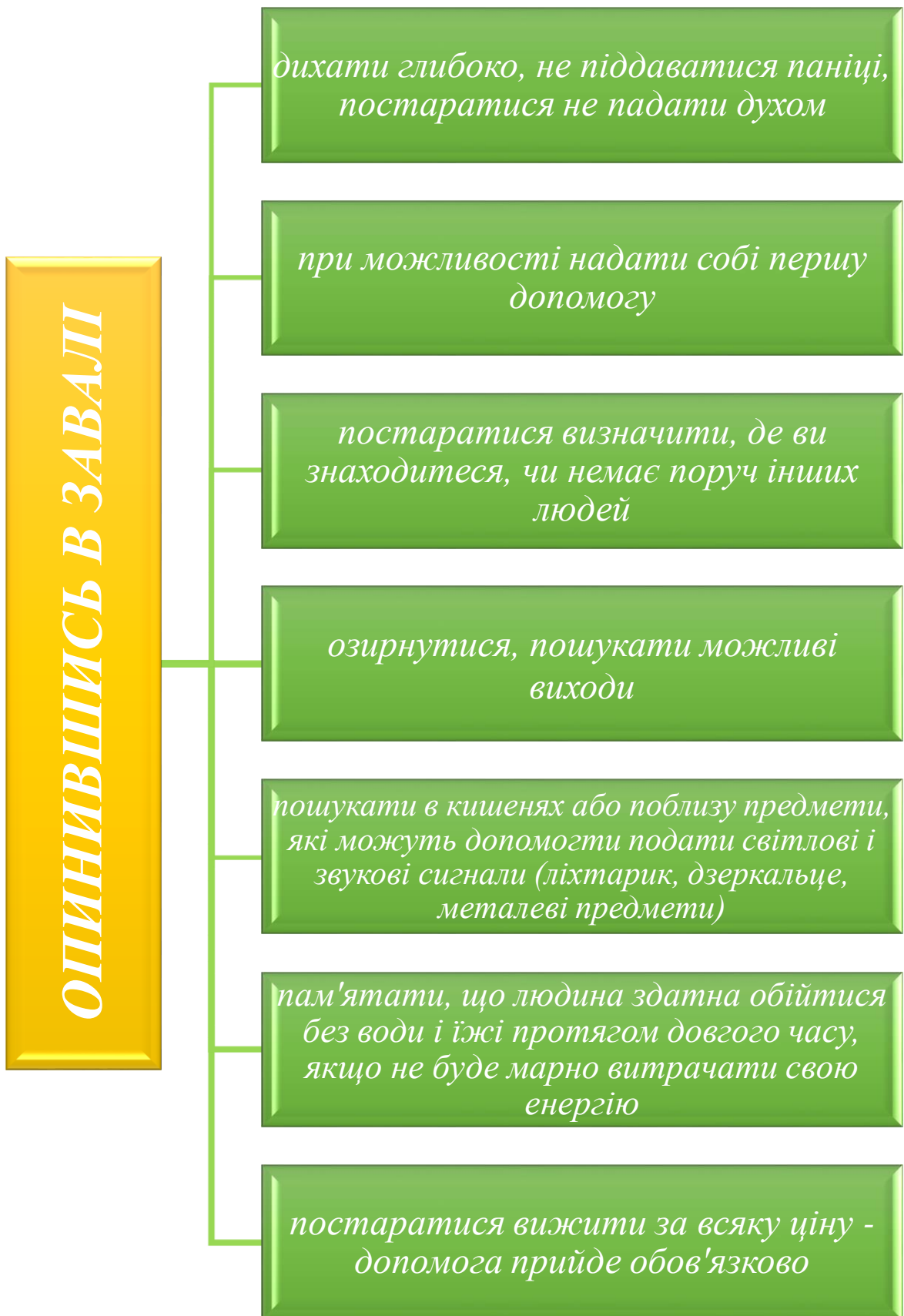
ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПРИ РУЙНУВАННІ БУДІВЕЛЬ ТА СПОРУД

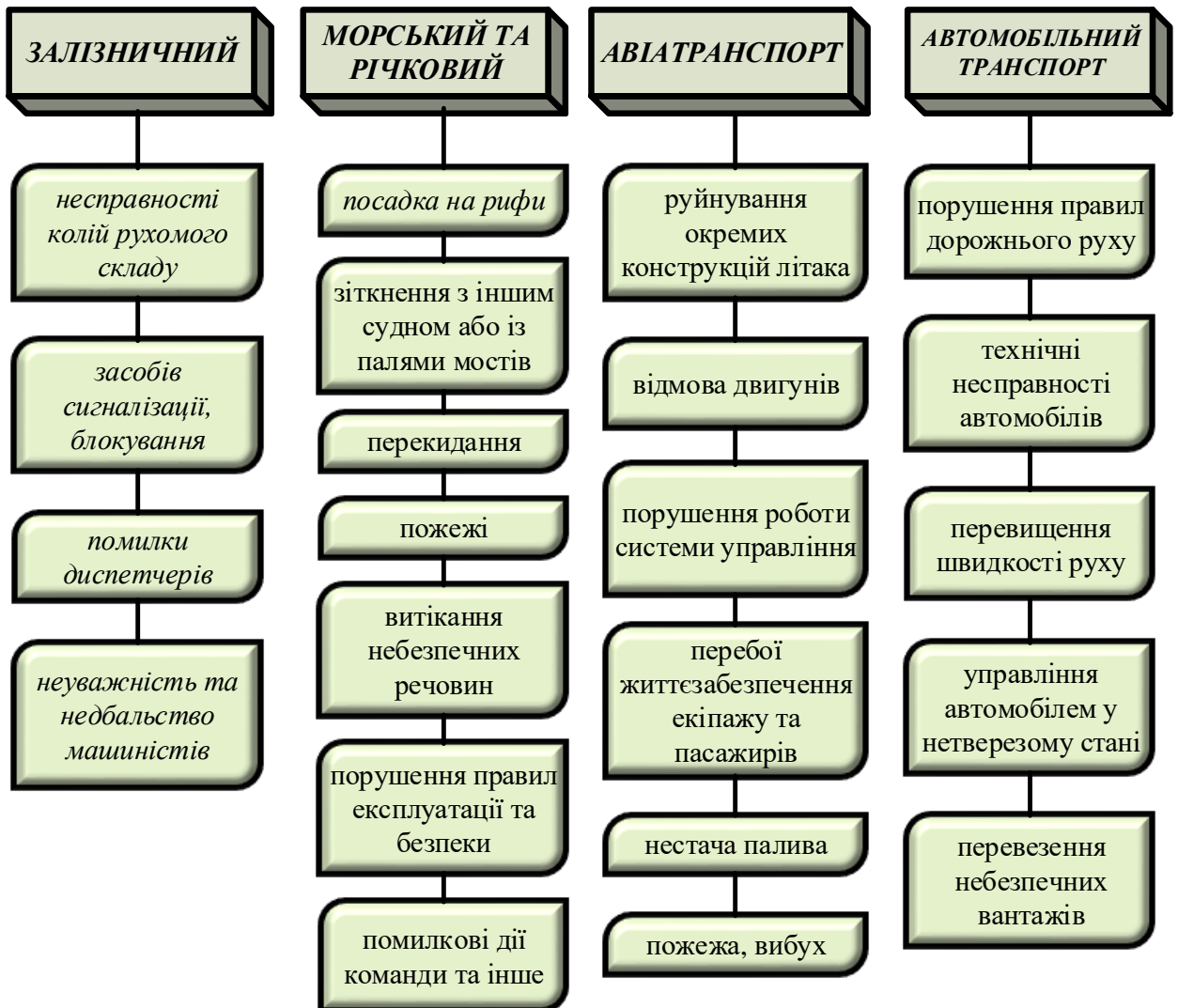
ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПРИ МАСОВИХ РУЙНУВАННЯХ БУДИНКІВ

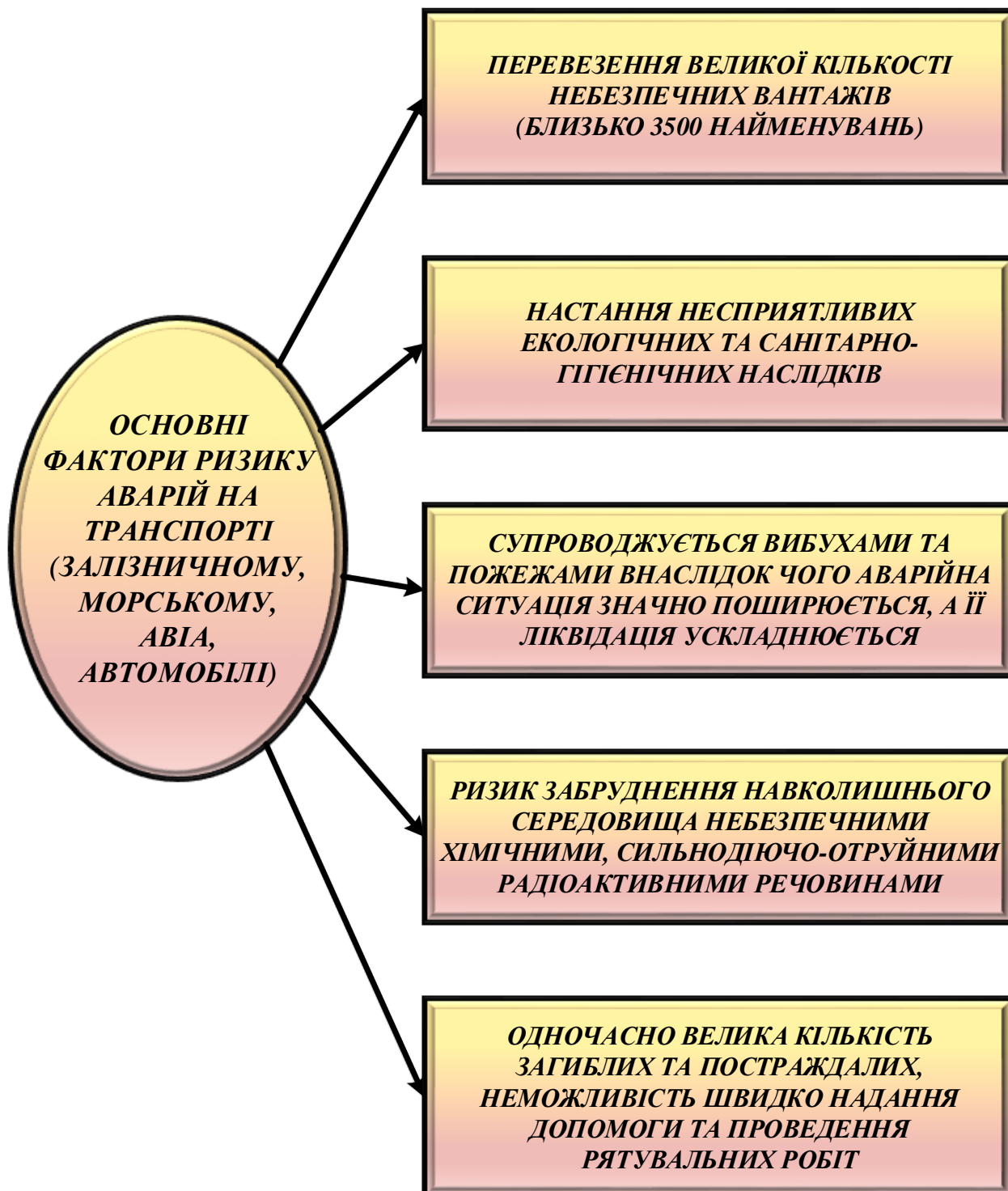
АЛГОРИТМ ДІЙ ПІД ЧАС ЗНАХОДЖЕННЯ В ЗАВАЛІ

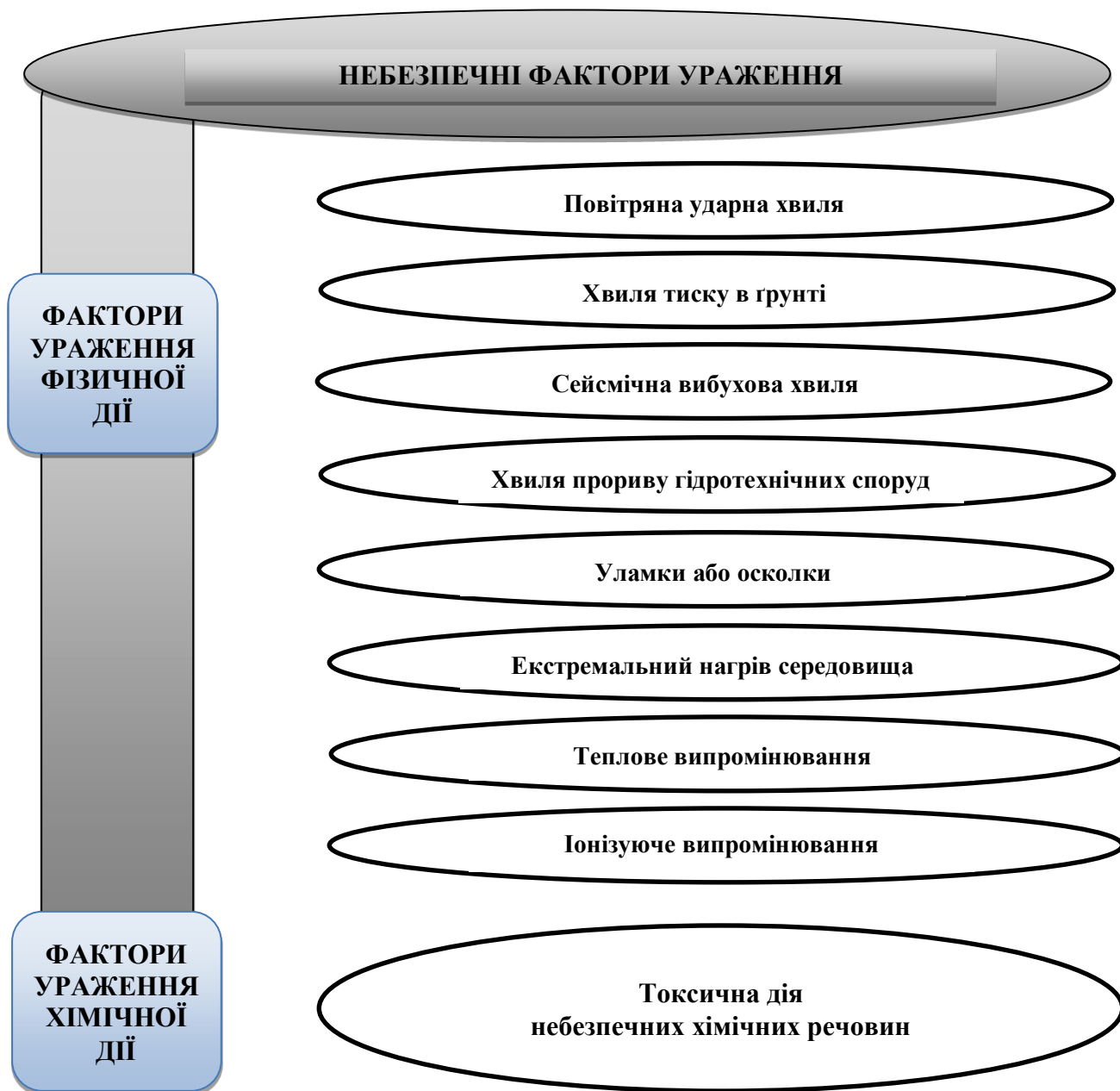
ВИНИКНЕННЯ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ НА ТРАНСПОРТІ

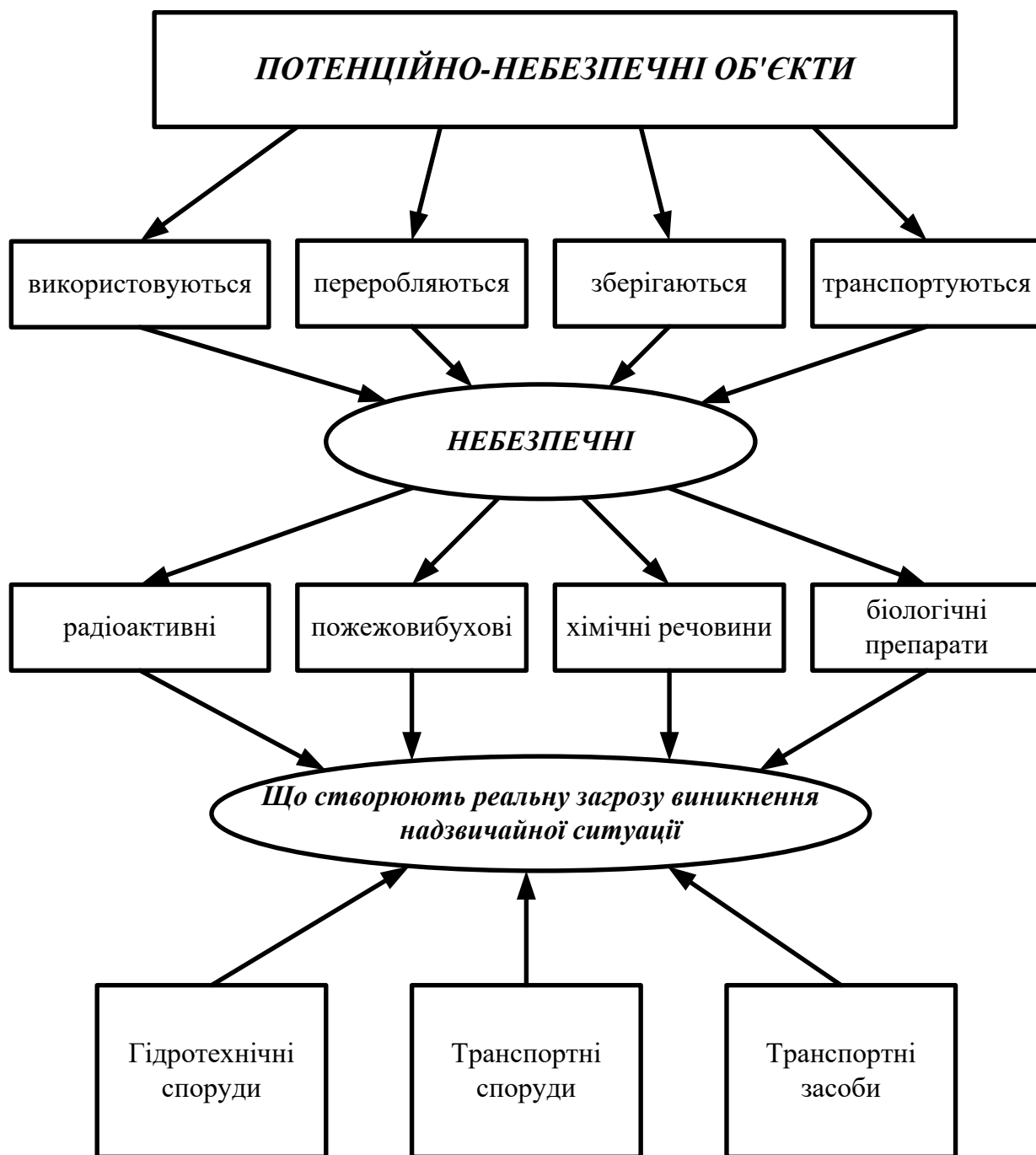
**ОСНОВНІ ФАКТОРИ РИЗИКУ АВАРІЙ НА ТРАНСПОРТІ
(ЗАЛІЗНИЧНОМУ, МОРСЬКОМУ, АВІА, АВТО)**

НЕБЕЗПЕЧНІ ФАКТОРИ УРАЖЕННЯ ТЕХНОГЕННИХ НЕБЕЗПЕК

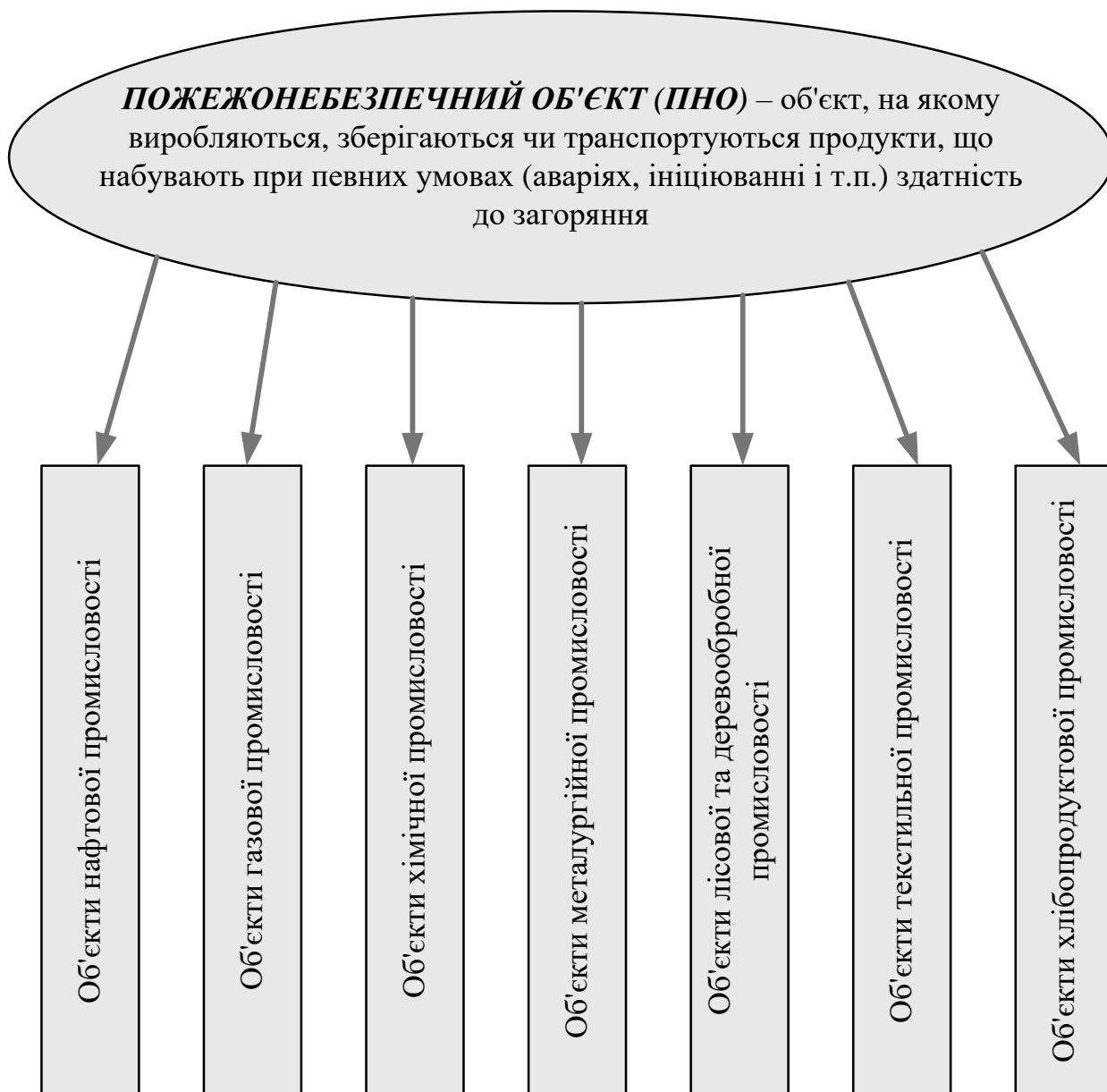

ПОТЕНЦІЙНО-НЕБЕЗПЕЧНІ ОБ'ЄКТИ

АВАРІЇ НА ПОЖЕЖОВИБУХОНЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТАХ

ТЕХНОГЕННІ НЕБЕЗПЕКИ. ТРАНСПОРТНІ АВАРІЇ ТА КАТАСТРОФИ

ТРАНСПОРТНІ АВАРІЇ

ТРАВМИ ТА ЗАГИБЕЛЬ ЛЮДЕЙ

**ЗАБРУДНЕННЯ
НАВКОЛИШНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА**

ВИДИ

АВАРІЇ НА ЗАЛІЗНИЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

- несправності колій рухомого складу;
- засобів сигналізації, блокування;
- помилки диспетчерів;
- неуважність та недбалість машиністів

АВАРІЇ НА МОРСЬКОМУ ТА РІЧНОМУ ТРАНСПОРТІ

- посадка на рифи,
- зіткнення з іншим судном або із палями мостів,
- перекидання,
- пожежі,
- витікання небезпечних речовин,
- порушення правил експлуатації та безпеки,
помилкові дії команди та інше.

АВІАЦІЙНІ АВАРІЇ

руйнування окремих конструкцій літака, відмова двигунів, порушення роботи системи управління, електропостачання, зв'язку, пілотування, нестача палива, перебої життєзабезпечення екіпажу та пасажирів. Найнебезпечнішою трагедією на борту літака є пожежа та вибух

АВАРІЇ НА АВТОТРАНСПОРТІ

незадовільний стан доріг, відкриті люки, необгороджені та неосвітлені ділянки дороги, на котрих виконуються ремонтні роботи, низький технічний стан автомобілів; перевищення швидкості руху, несправність сигналізації на залізничних переїздах, відсутність знаків, які попереджують про небезпеки

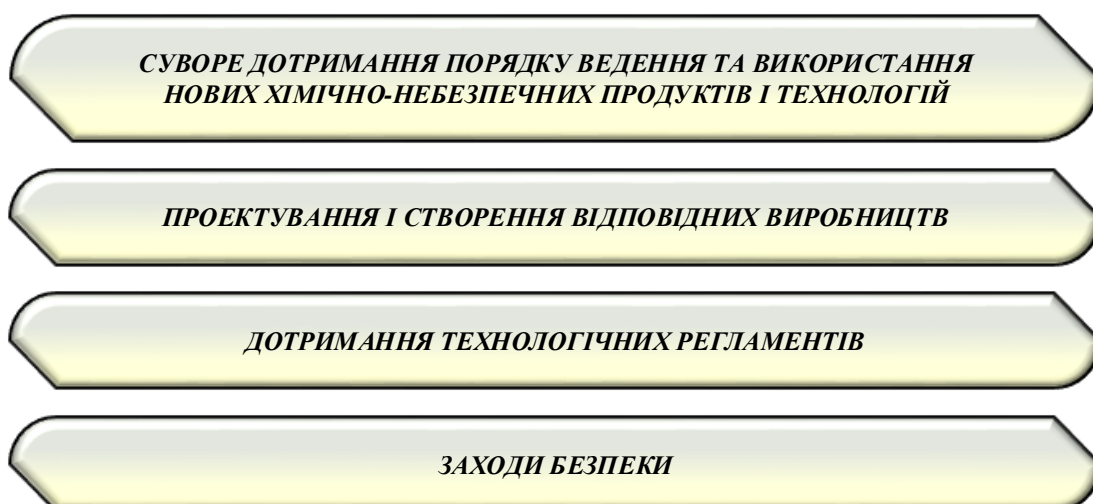
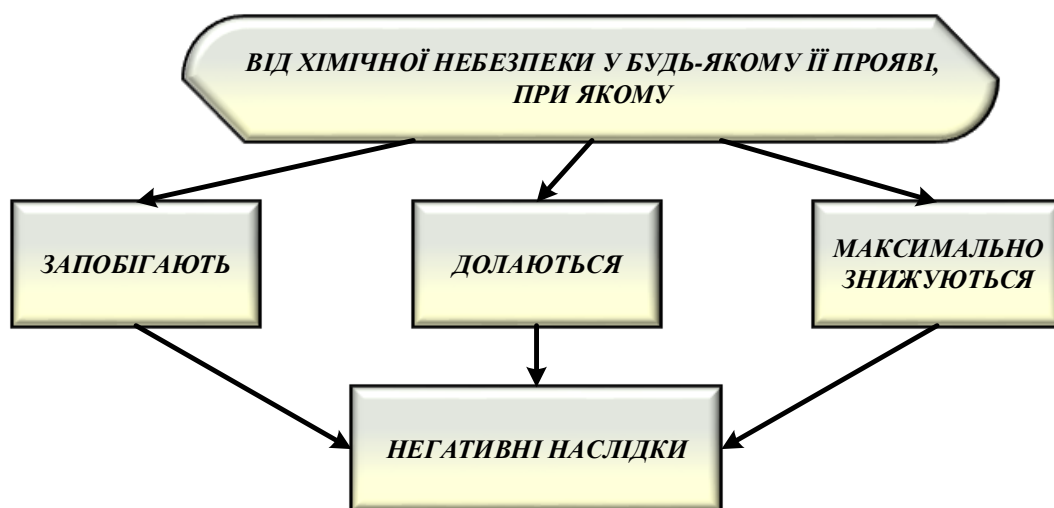
Контрольні питання до розділу 5.

1. Поняття техногенної небезпеки.
2. Класифікація та види техногенних небезпек.
3. Джерела, чинники та наслідки техногенних небезпек.
4. Принципи та порядок нормування небезпечних і шкідливих виробничих чинників.
5. Чим відрізняються небезпеки та надзвичайні ситуації техногенного характеру від небезпек та надзвичайних ситуацій природного характеру?
6. Які небезпечні фактори можуть виникати при руйнуванні висотних будівель та споруд?
7. У чому полягає особливість небезпек, пов'язаних з аваріями на об'єктах нафтогазового комплексу?
8. До яких тяжких наслідків може призвести надзвичайна ситуація, пов'язана з руйнуванням гідротехнічних споруд?
9. Які загрози для населення становлять надзвичайні ситуації, пов'язані з аваріями на об'єктах систем життєзабезпечення, що можуть статися у зимовий період?
10. Причини техногенних небезпек при аваріях на транспорті?

Розділ 6.

ХІМІЧНА БЕЗПЕКА. РАДІАЦІЙНА БЕЗПЕКА. ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ТА КОЛЕКТИВНОГО ЗАХИСТУ

ПОНЯТТЯ ХІМІЧНА БЕЗПЕКА

ХІМІЧНО НЕБЕЗПЕЧНІ ОБ'ЄКТИ

ХІМІЧНО НЕБЕЗПЕЧНІ ОБ'ЄКТИ (ХНО) – об'єкт господарювання, при аваріях і руйнуваннях якого можуть відбуватися масові ураження людей, тварин і рослин сильнодіючими отруйними речовинами

До ХНО відносяться:

Підприємства хімічної галузі промисловості, які виробляють чи використовують СДОР

Підприємства по переробці нафтопродуктів

Підприємства інших галузей промисловості, які використовують СДОР

Підприємства, які мають на оснащенні холодильники, водонапірні станції, очисні споруди, що використовують хлор і аміак

Залізничні станції і порти, де концентрується продукція хімічних виробництв, термінали і склади на кінцевих пунктах переміщення СДОР

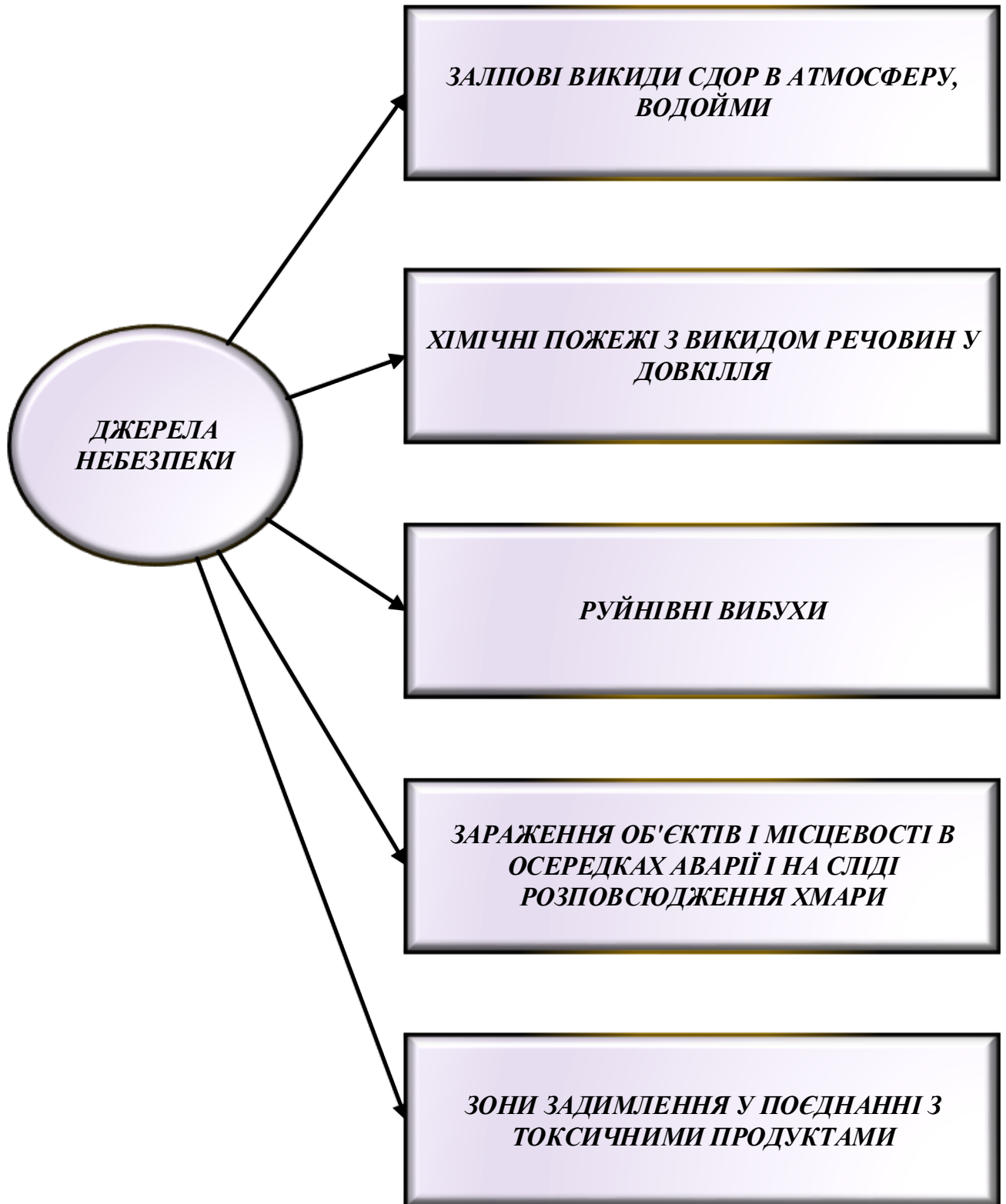
Транспортні засоби, контейнери і наливні потяги, автоцистерни, річкові і морські танкери, які перевозять хімічно небезпечні продукти

Склади і бази, на яких зберігаються запаси речовин для дезінфекції, дератизації сховищ для зерна і продуктів його переробки

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА БЕЗПЕКУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ХІМІЧНО НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТІВ

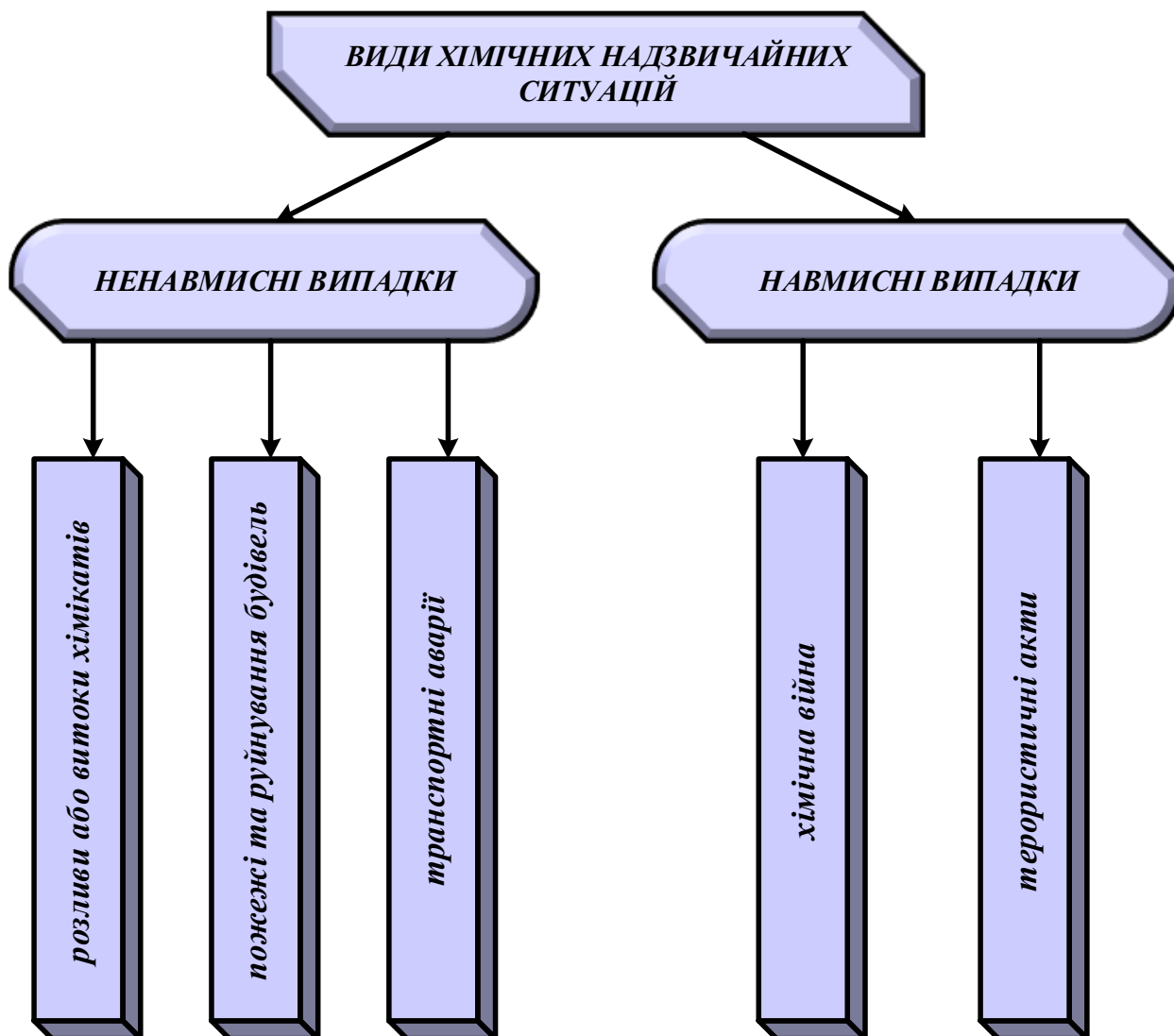

**ДЖЕРЕЛА НЕБЕЗПЕКИ ПРИ АВАРІЯХ НА ХІМІЧНО
НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТАХ**

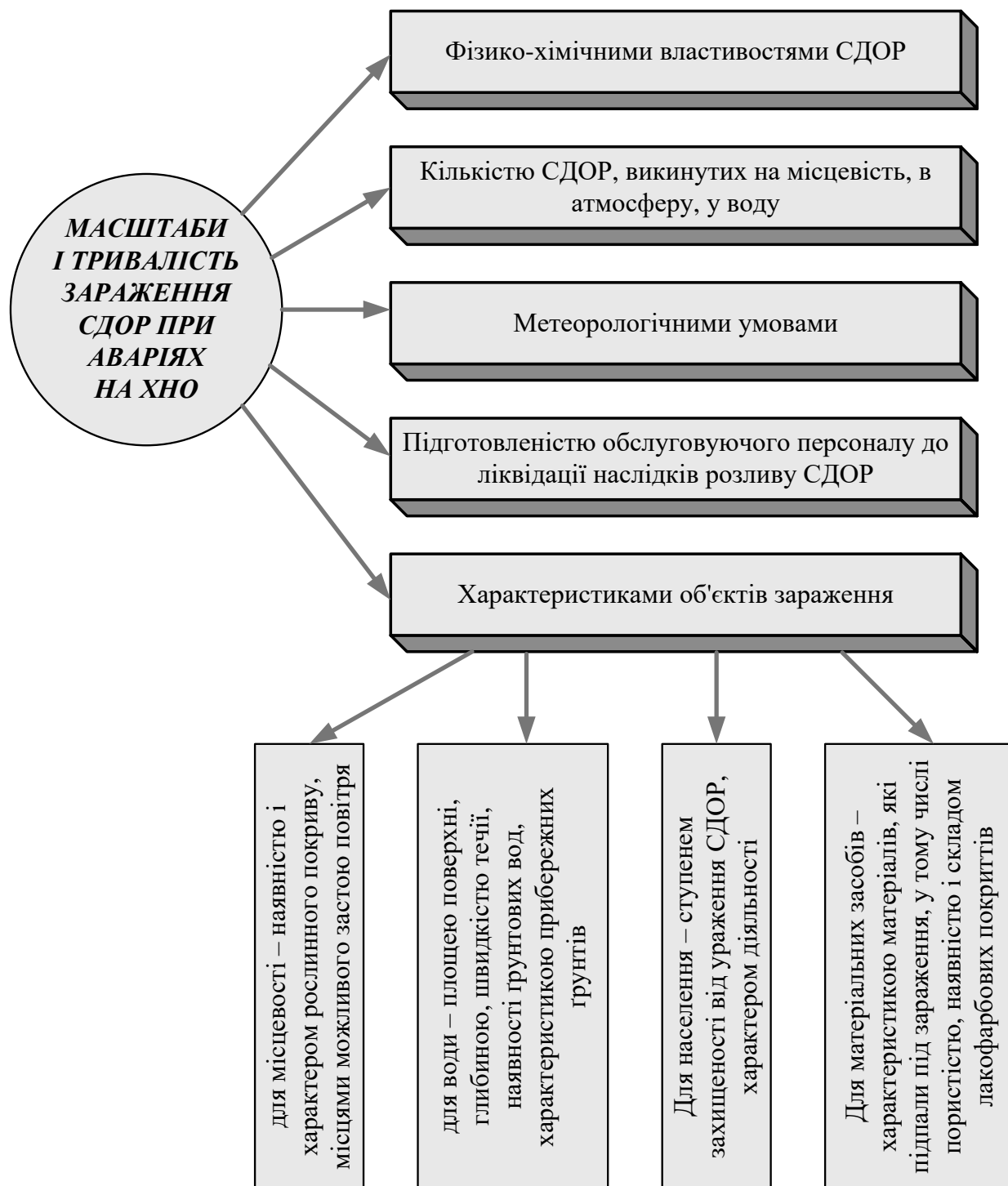
НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ, ПОВ'ЯЗАНІ З НЕБЕЗПЕЧНИМИ ХІМІЧНИМИ РЕЧОВИНАМИ

ХІМІЧНІ АГЕНТИ

- Задушливої дії
- Метаболічні агенти (кров'яні отрути)
  - Шкірно-наривної дії
- Нерво-паралітичної дії

МАСШТАБИ І ТРИВАЛІСТЬ ЗАРАЖЕННЯ СДОР (НХР) ПРИ АВАРІЇ НА ХІМІЧНО-НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТАХ

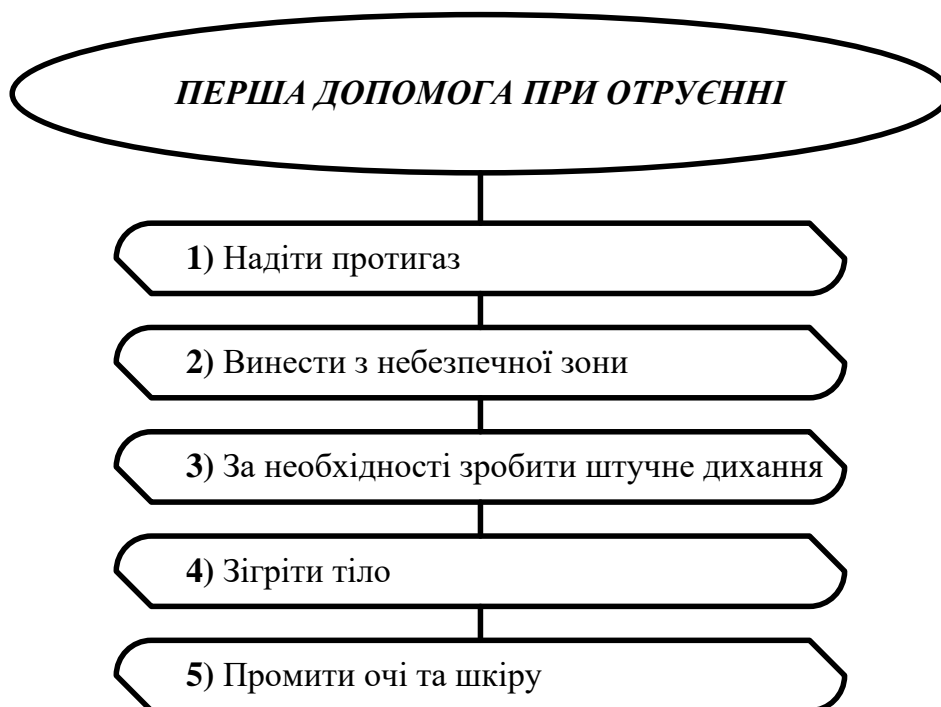
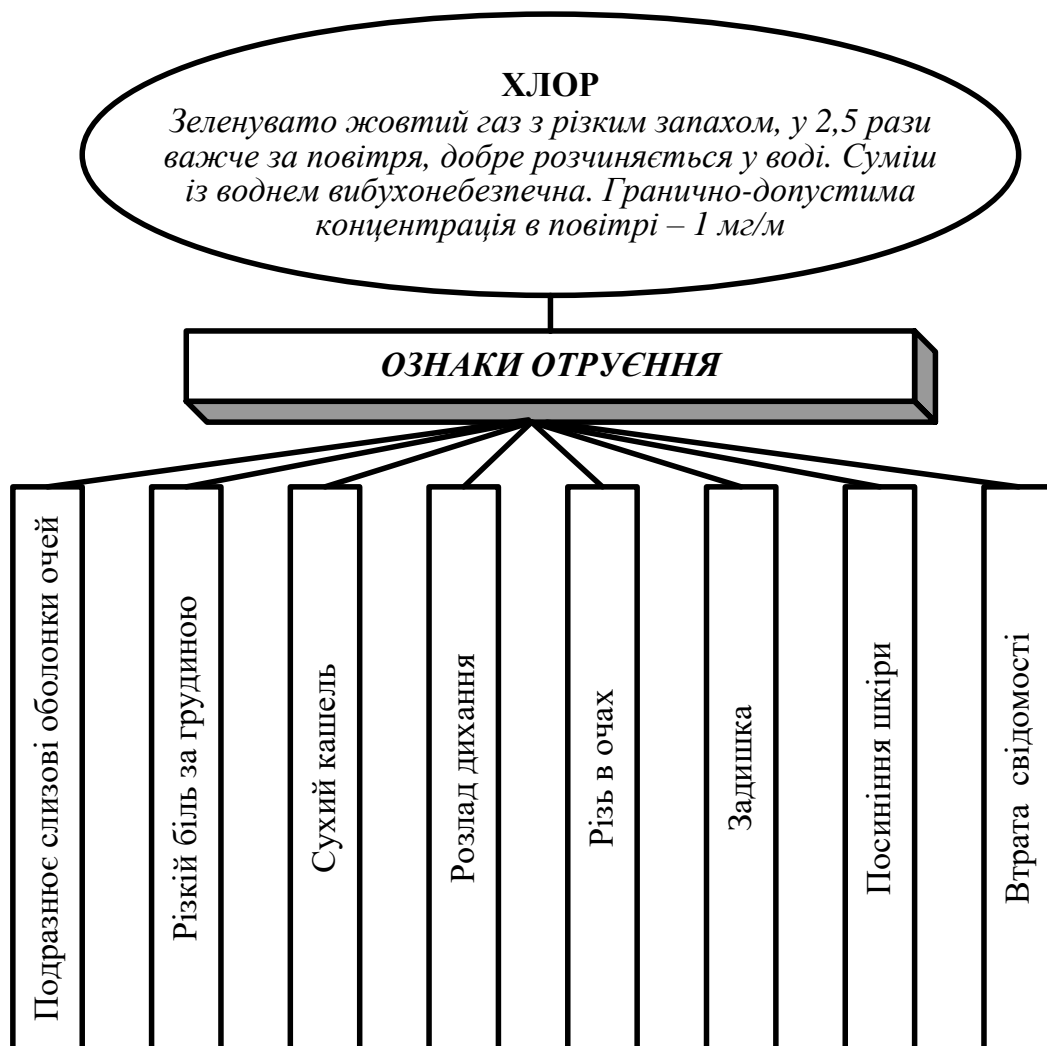
ШЛЯХИ УРАЖЕННЯ СДОР (НХР)

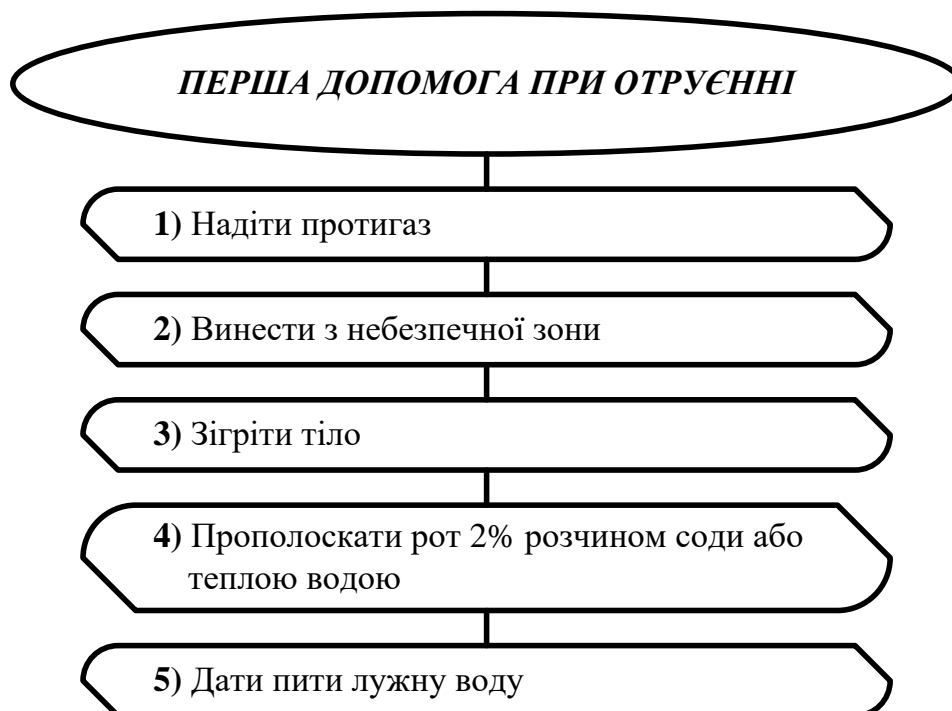
КОМПЛЕКС ЗАХОДІВ ЗАХИСТУ ВІД НАСЛІДКІВ АВАРІЇ НА ХІМІЧНО-НЕБЕЗПЕЧНИХ ОБ'ЄКТАХ

- організаційні та оперативні та оперативні заходи з організації, планування і проведення захисту населення на прилеглий території;
- інженерно-технічні заходи для дотримання умов безпеки під час використання, зберігання, транспортування СДОР;
- підготовка сил і засобів для ліквідації наслідків хімічних надзвичайних ситуацій;
- навчання населення порядку і правилам поведінки в умовах хімічних надзвичайних ситуаціях;
- забезпечення безпеки населення і використання засобів індивідуального і колективного захисту;
- повсякденний хімічний контроль;
- проведення запобіжних і профілактичних заходів на хімічно небезпечних об'єктах;
- прогнозування можливих наслідків хімічної НС;
- попередження (оповіщення) про безпосередню небезпеку ураження СДОР;
- тимчасова евакуація (відселення) населення із небезпечних районів; хімічна розвідка району аварії;
- знаходження і надання медичної допомоги потерпілим;
- локалізація і ліквідація наслідків хімічної надзвичайної ситуації.

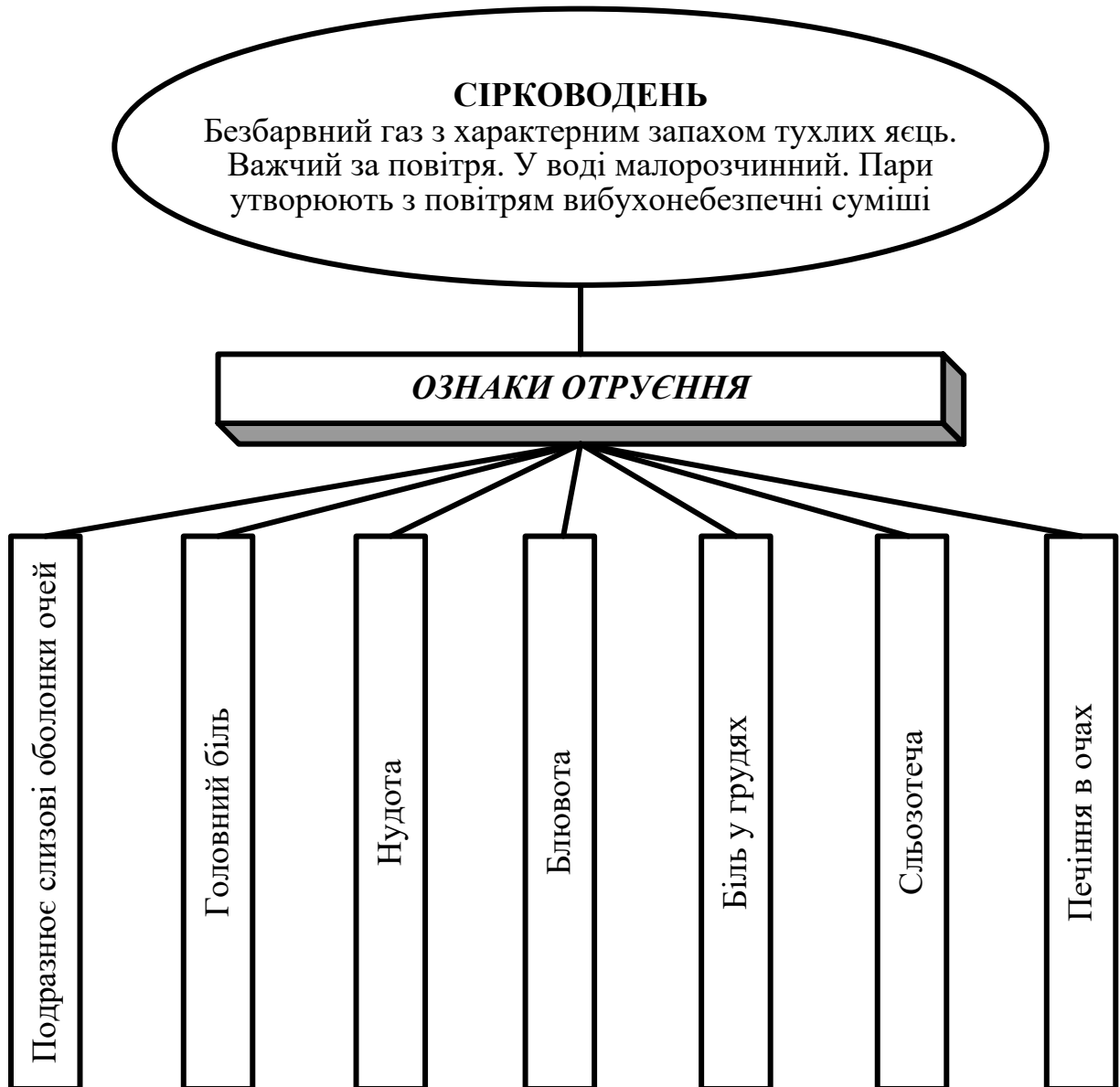
ХАРАКТЕРИСТИКА НЕБЕЗПЕЧНИХ ХІМІЧНИХ РЕЧОВИН

ХАРАКТЕРИСТИКА НЕБЕЗПЕЧНИХ ХІМІЧНИХ РЕЧОВИН

ХАРАКТЕРИСТИКА НЕБЕЗПЕЧНИХ ХІМІЧНИХ РЕЧОВИН

ПЕРША ДОПОМОГА ПРИ ОТРУЄННІ

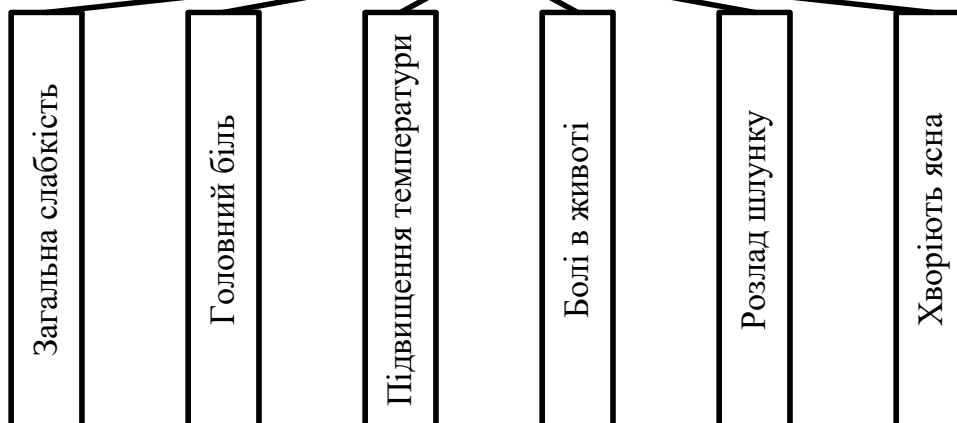
- 1) Винести на повітря
- 2) Очі і слизові оболонки промивати водою або 2% розчином борної кислоти не менш 15 хвилин

ХАРАКТЕРИСТИКА НЕБЕЗПЕЧНИХ ХІМІЧНИХ РЕЧОВИН

РТУТЬ

метал сріблясто-білого кольору, у звичайних умовах легко рухома рідина, що при ударі поділяється на дрібні кульки, у 13,5 разів важча за воду. Температура плавлення - 38,87⁰С

ОЗНАКИ ОТРУЄННЯ

ПЕРША ДОПОМОГА ПРИ ОТРУЄННІ

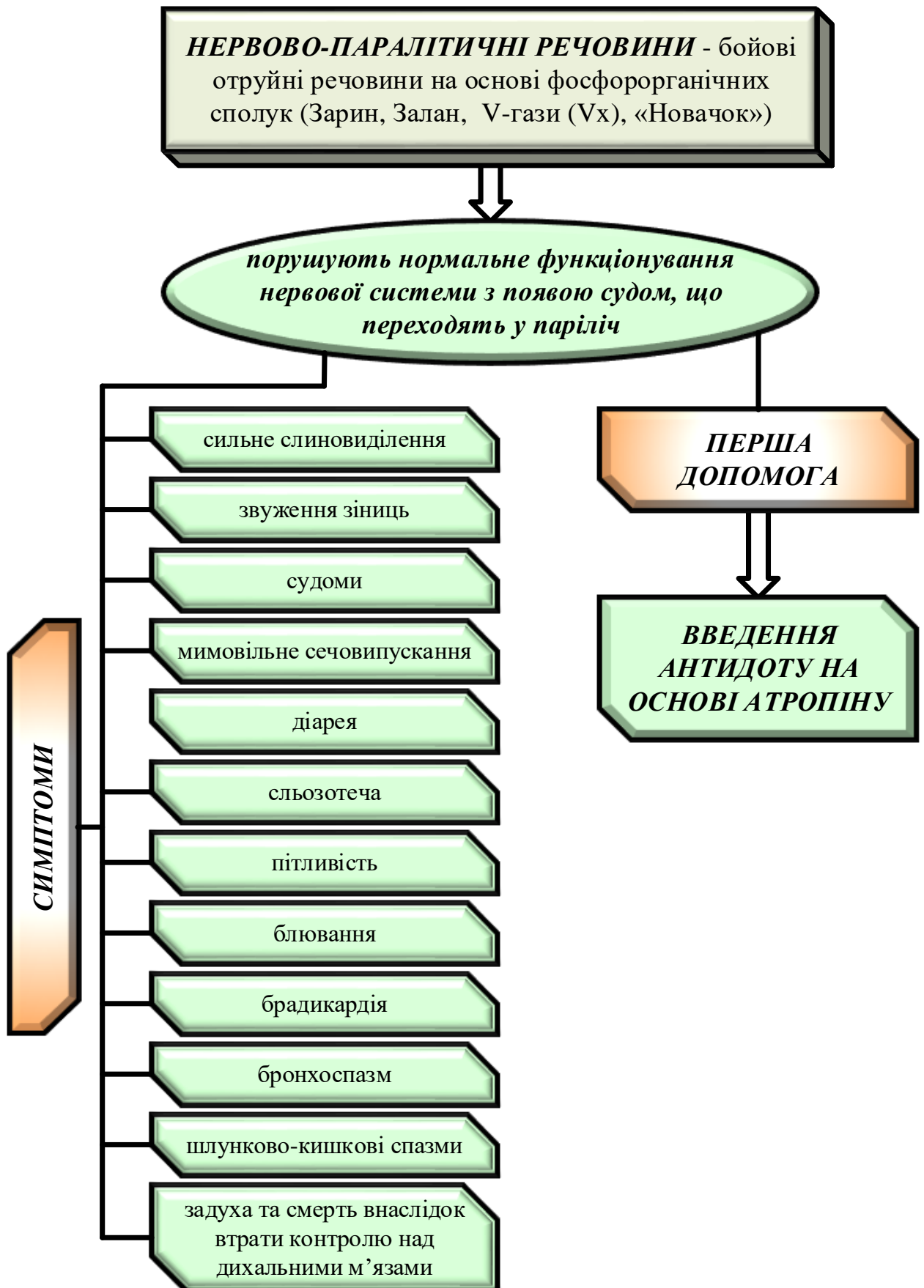
1) При важких гострих отруєннях через рот негайно промийте шлунок водою з 20-30 гр. активованого вугілля, або білковою водою (збитий з водою яєчний білок), після чого дайте молоко, а потім проносе

2) При гострих отруєннях вивести постраждалого із зони ураження, забезпечити повний спокій, потім госпіталізувати

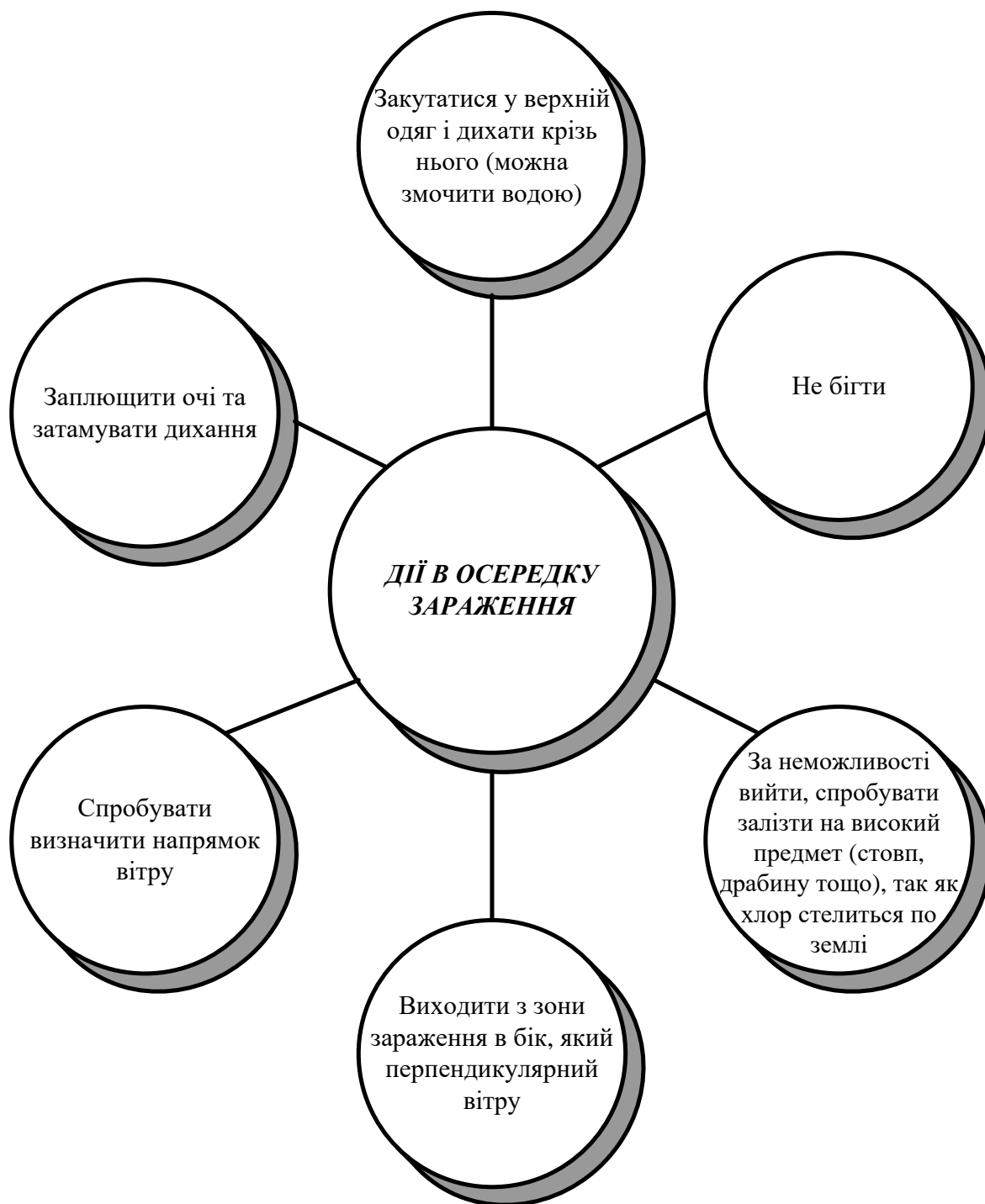
3) При легкій, початковій формі не контактувати з ртуттю 3-4 тижні і забезпечити лікування в стаціонарних умовах

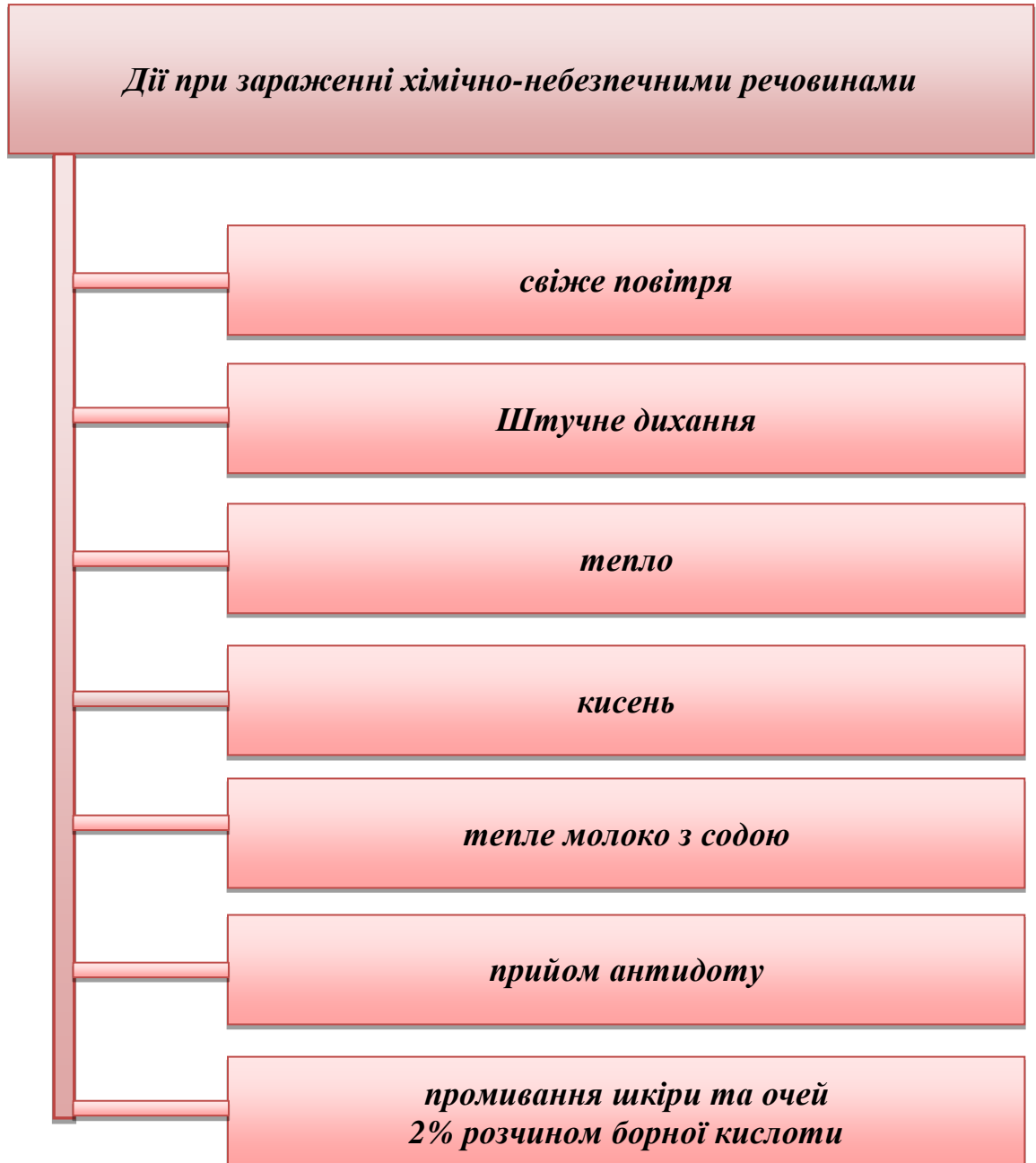
ВПЛИВ НЕРВОВО-ПАРАЛІТИЧНИХ РЕЧОВИН НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

ДІЇ В ОСЕРЕДКУ ЗАРАЖЕННЯ СДОР (НХР)

НАДАННЯ ПЕРШОЇ ДОПОМОГИ ПРИ ЗАРАЖЕННІ ХІМІЧНО-НЕБЕПЕЧНИМИ РЕЧОВИНАМИ

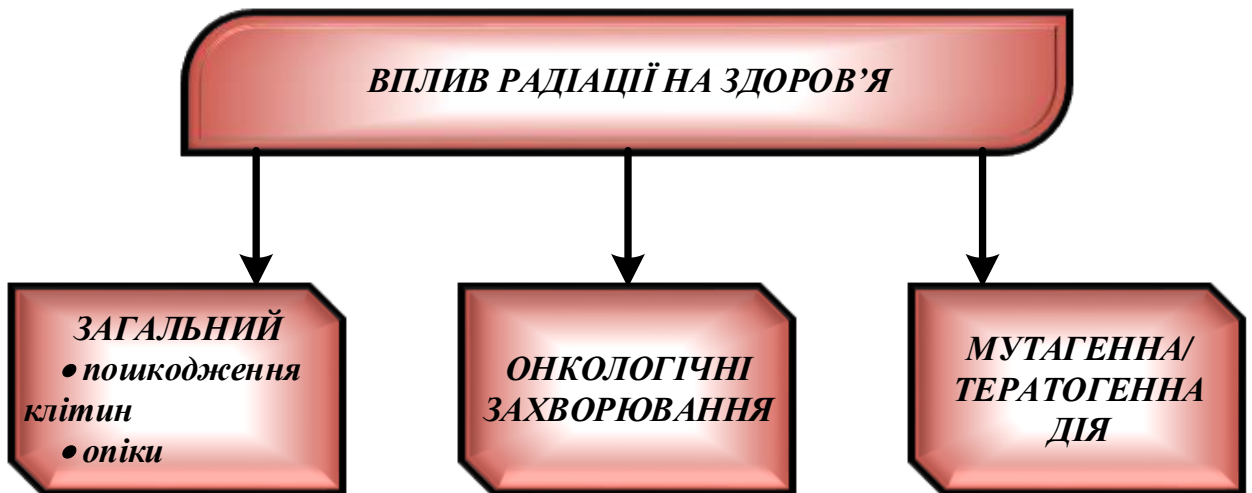
ТЕХНОГЕННІ НЕБЕЗПЕКИ РАДІАЦІЙНОГО ХАРАКТЕРУ

РАДІАЦІЙНІ АВАРІЇ –

аварії з викидом (виходом) радіоактивних речовин або іонізуючих випромінювань за межі, непередбачені проектом для нормальної експлуатації радіаційно-небезпечних об'єктів, у кількості більше встановленої межі їх безпечної експлуатації

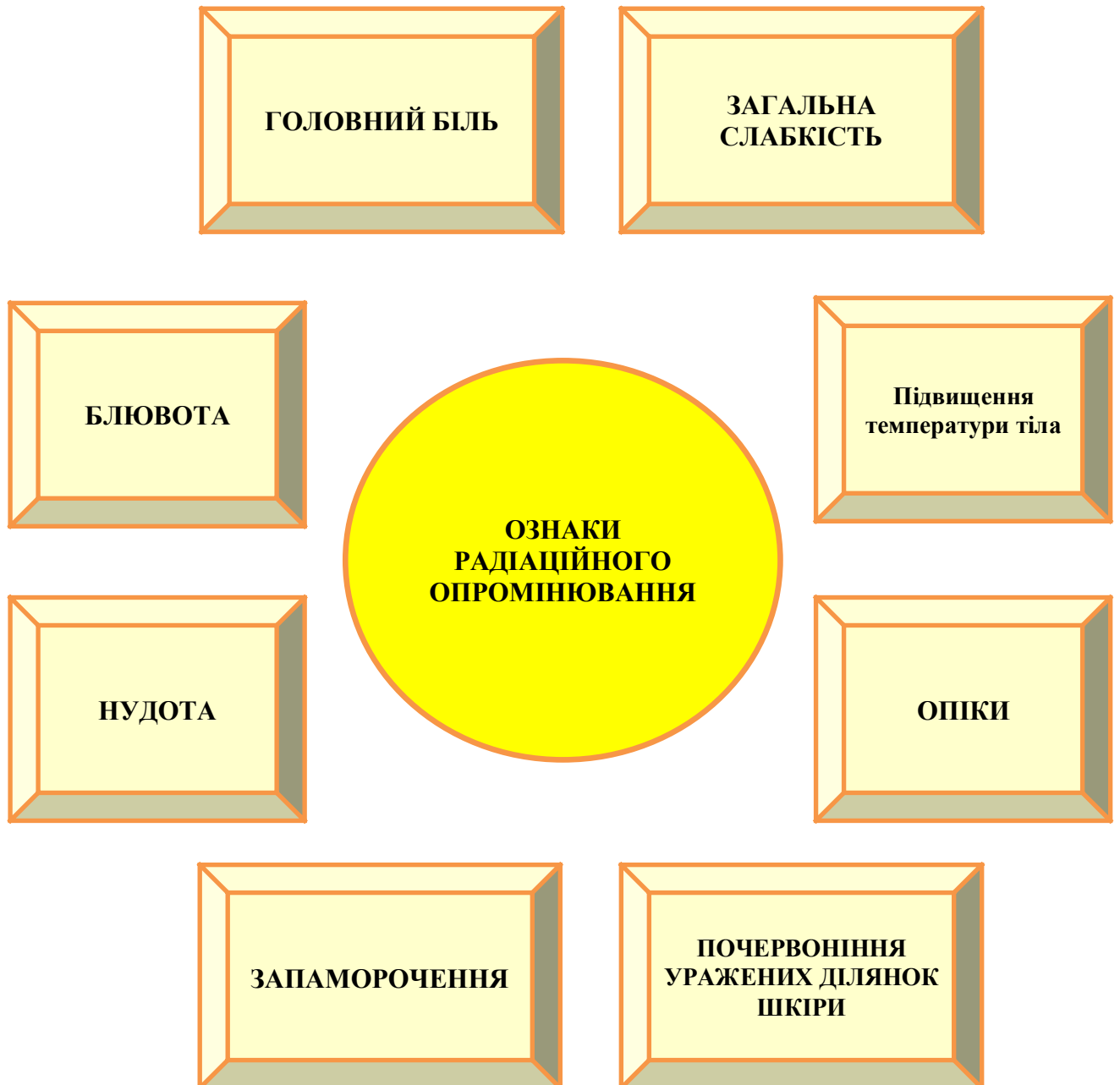
ВПЛИВ РАДІАЦІЇ НА ЗДОРОВ'Я

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА НАСЛІДКИ УРАЖЕННЯ

ОЗНАКИ РАДІАЦІЙНОГО ОПРОМІНЮВАННЯ

ПРОМЕНЕВА ХВОРОБА

ПРОМЕНЕВА ХВОРОБА - серйозне захворювання, яке виникає, коли все тіло (або більша його частина) отримує високу дозу проникаючої радіації, як правило, протягом короткого періоду часу

ПЕРВИННІ СИМПТОМИ

нудота

блювання

діарея

втрата апетиту

втома

лихоманка

якщо доза висока, судоми
та кома

ПРИЧИНИ СМЕРТІ

ІНФЕКЦІЯ

**РУЙНУВАННЯ
КІСТКОВОГО МОЗКУ**

ВТРАТА ІМУНІТЕТУ

ОСНОВНІ ПРИНЦИПИ ЗАХИСТУ ВІД РАДІАЦІЙНОЇ НЕБЕЗПЕКИ (ALARA)

ПРИНЦИП ALARA – один з основних критеріїв, сформульованих міжнародною комісією по радіаційному захисту

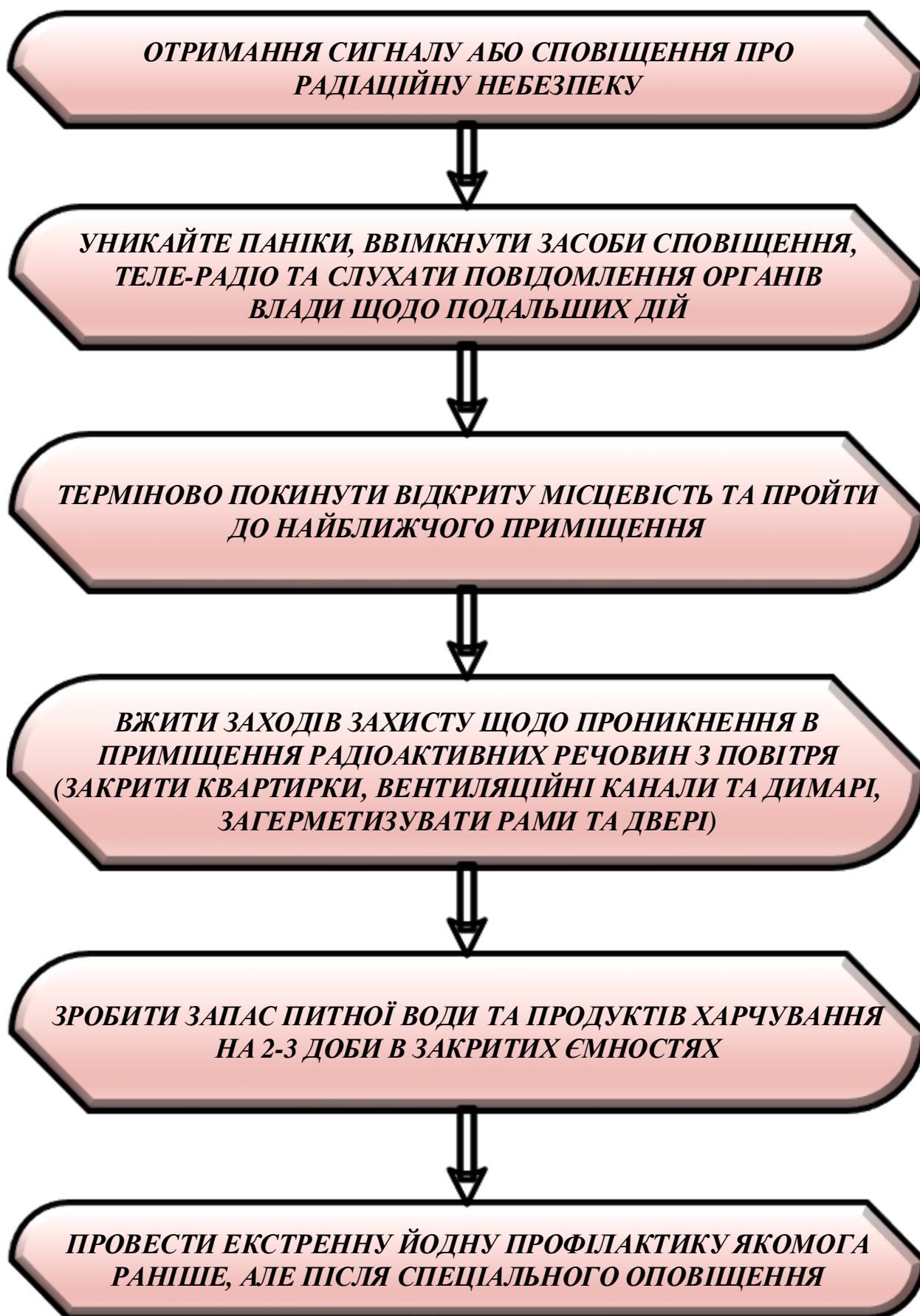
МЕТА

Докладати всіх розумних зусиль, щоб підтримувати радіаційний вплив на настільки низькому рівні, наскільки це можливо

**АЛГОРИТМ ДІЙ ПІД ЧАС РАПТОВОГО ВИНИКНЕННЯ
РАДІАЦІЙНОЇ НЕБЕЗПЕКИ**

**АЛГОРИТМ ДІЙ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО МОЖЛИВОЇ ЕВАКУАЦІЇ
У РАЗІ РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ**

**ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРО ЕВАКУАЦІЮ МІСЦЕВОЮ
ДЕРЖАВНОЮ АДМІНІСТРАЦІЄЮ**

**УТОЧНЕННЯ ЧАСУ ТА МІСЦЯ ЕВАКУАЦІЇ . ПОПЕРЕДИТИ
СУСІДІВ, ОСІБ ПОХИЛОГО ВІКУ, ДІТЕЙ**

**ПІДГОТУВАТИ ДОКУМЕНТИ, ГРОШІ, РЕЧІ ПЕРШОЇ
НЕОБХІДНОСТІ, ЛІКИ (ТРИВОЖНА ВАЛІЗА)**

**ЗІБРАТИ НАЯВНИЙ ЗАПАС КОНСЕРВОВАНИХ ПРОДУКТІВ,
У ТОМУ ЧИСЛІ МОЛОКО ТРИВАЛОГО ЗБЕРІГАННЯ
(НА 2-3 ДОБИ)**

**ПЕРЕД ВИХОДОМ З ПРИМІЩЕННЯ ПЕРЕКРИТИ ВОДО-,
ЕЛЕКТРО-, ГАЗООПОСТАЧАННЯ**

**НАДЯГНУТИ ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА
ЩІЛЬНО ЗАКРИТИ ВСІ ДІЛЯНКИ ТІЛА**

НАДАННЯ ДОПОМОГИ ПРИ РАДІАЦІЙНОМУ УРАЖЕННІ

1

Термінова евакуація з радіоактивної зони

2

Забруднений одяг перемінити та винести з помешкання

3

Дезактивація поверхні тіла постраждалого під струменем проточної води протягом 15 хв. із використанням миючих засобів (мила)

4

Прополоскати рот, ніс і очі 12%-ним розчином уяркової соли

5

Промивання шлунку (12-15 л. води температурою 15-20 °С

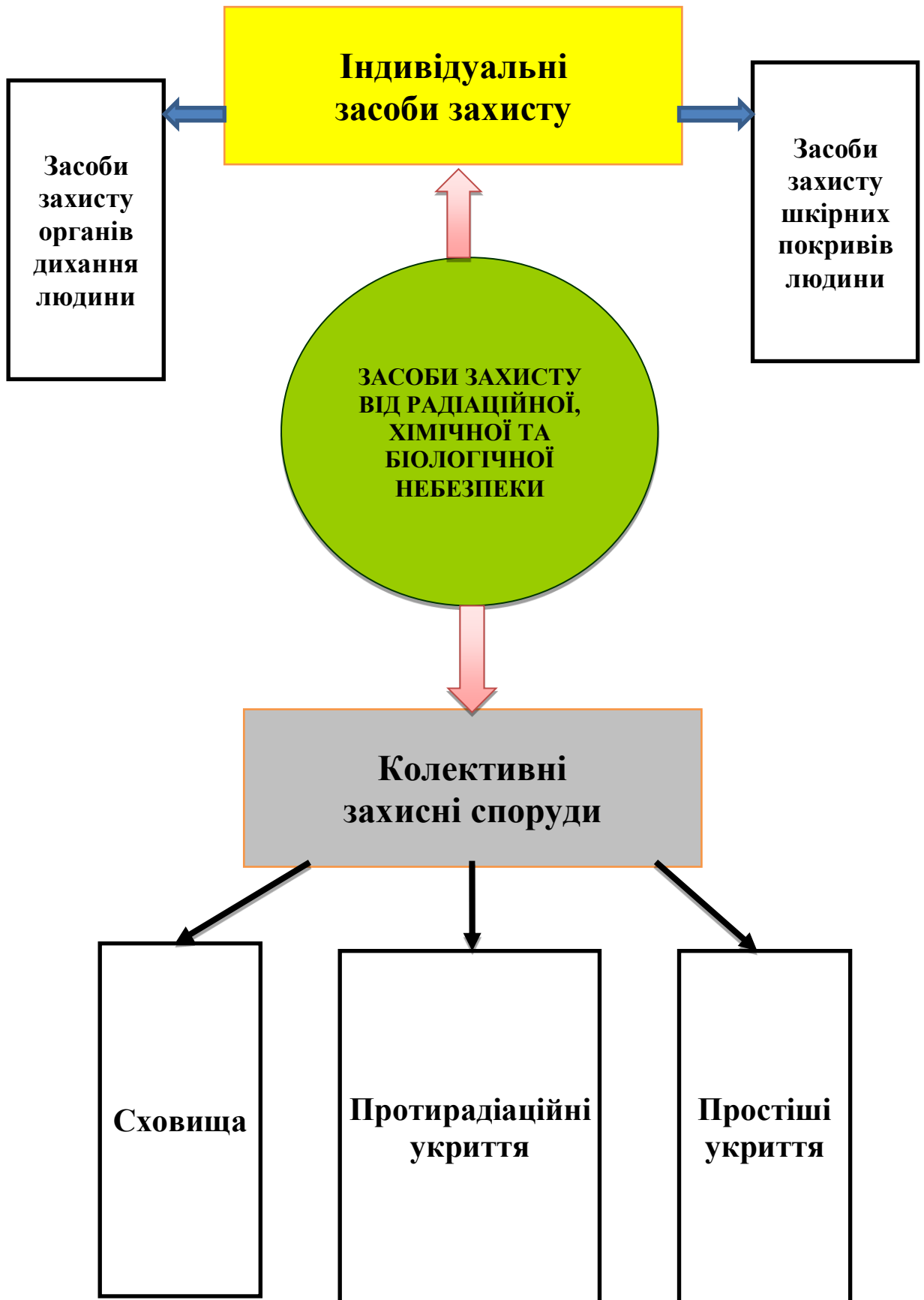
6

**Прийняття радіозахисного препарату з АІ-2
(згідно з інструкцією)**

7

При комбінованих поразках (ранах) накласти джгут вище рани, закрити її стерильною пов'язкою

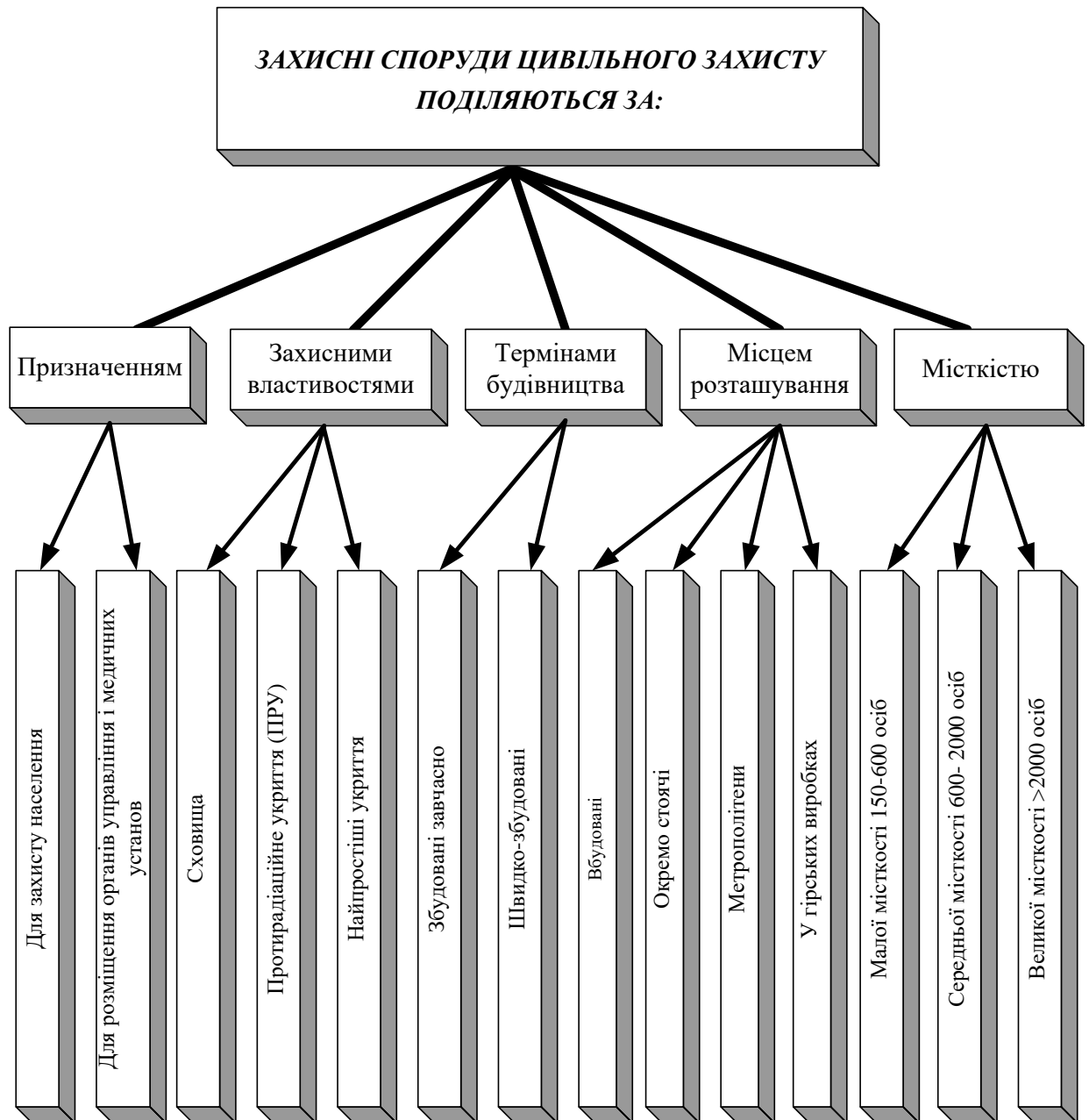
ЗАСОБИ ЗАХИСТУ ВІД РАДІАЦІЙНОЇ, ХІМІЧНОЇ НЕБЕЗПЕКИ

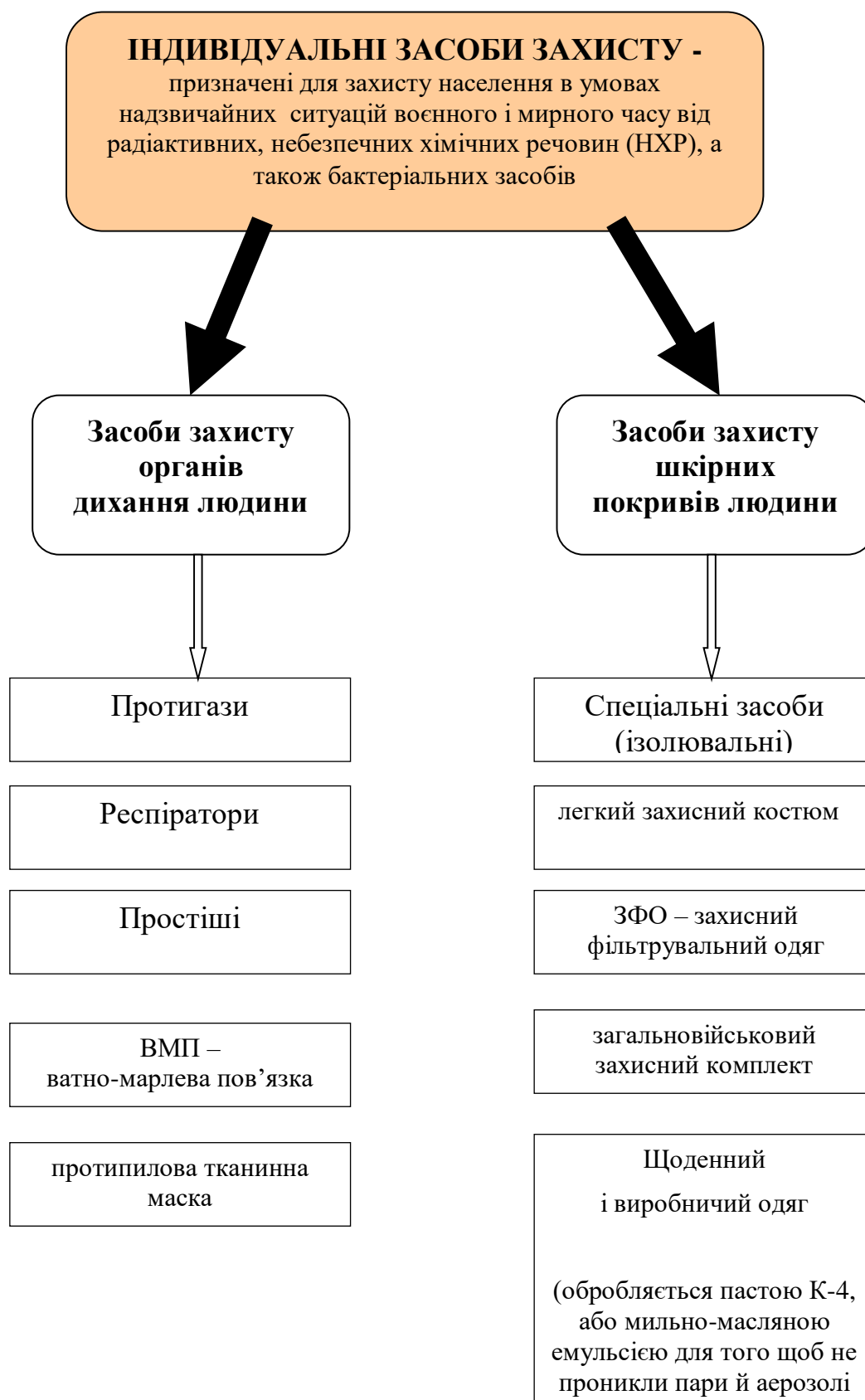
ЗАХИСНІ СПОРУДИ ТА ЇХ ВИДИ

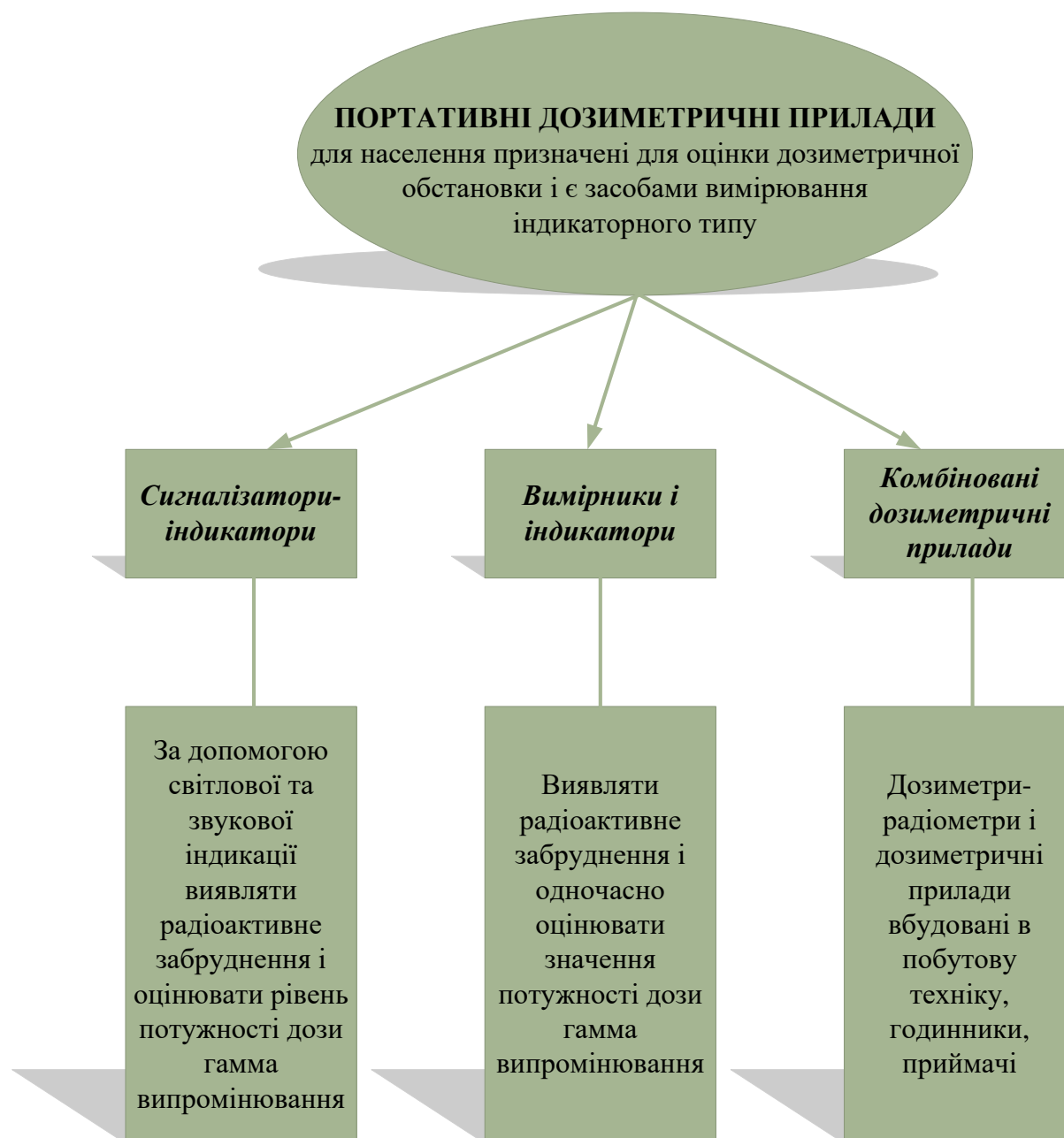
КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАХИСНИХ СПОРУД

ЗАСОБИ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

ПОРТАТИВНІ ПРИЛАДИ ДОЗИМЕТРИЧНОГО КОНТРОЛЮ

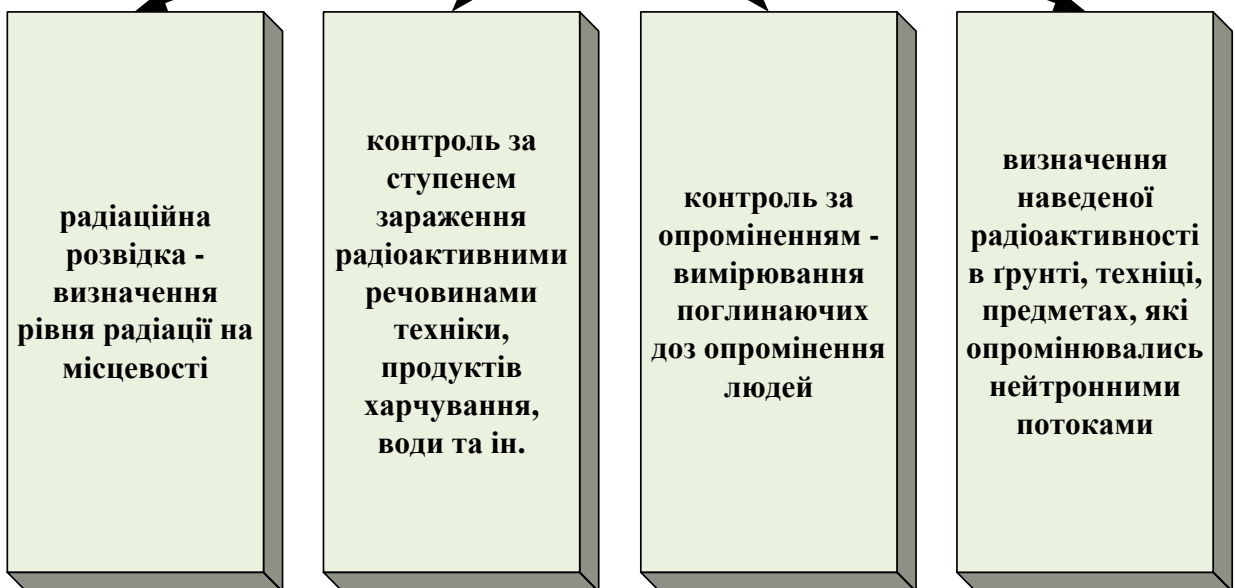

ПРИЗНАЧЕННЯ ДОЗИМЕТРИЧНИХ ПРИЛАДІВ

ПРИЗНАЧЕННЯ ДОЗИМЕТРИЧНИХ ПРИЛАДІВ

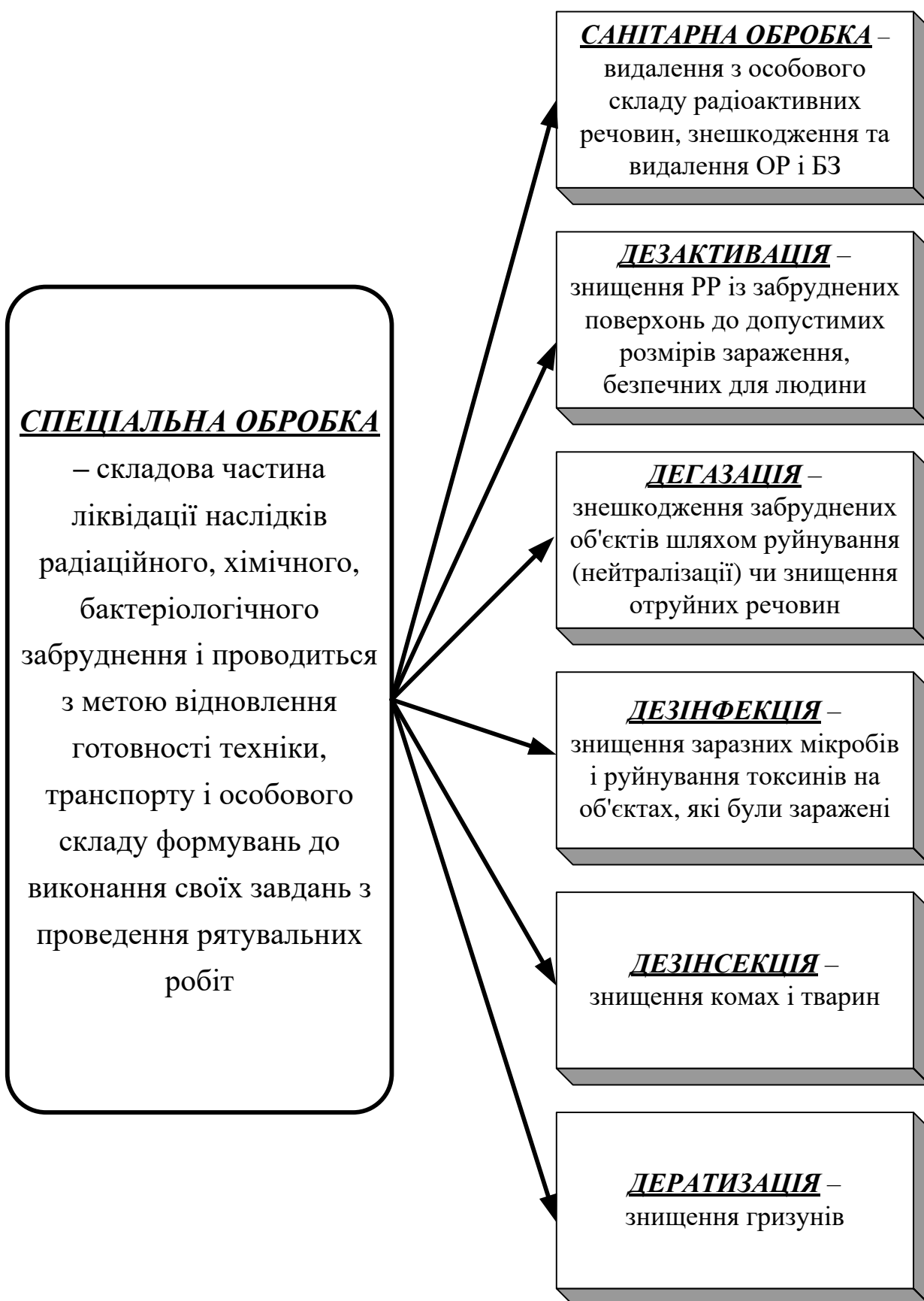
Для організації захисту населення від радіоактивного
враження, проводяться вимірювання стану радіоактивного
зараження (наведеної радіоактивності) навколишнього
середовища та поглиненої дози радіації організмом людини

ЗАХОДИ РАДІАЦІЙНОГО І ХІМІЧНОГО ЗАХИСТУ

СПЕЦІАЛЬНА ОБРОБКА

ЗАХОДИ МЕДИЧНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

надання медичної допомоги постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій, рятувальникам та іншим особам, які залучалися до виконання аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, гасіння пожеж, проведення їх медико-психологічної реабілітації

планування і використання сил та засобів закладів охорони здоров'я незалежно від форми власності

своєчасне застосування профілактичних медичних препаратів та своєчасне проведення санітарно-протиепідемічних заходів

контроль за якістю та безпекою харчових продуктів і продовольчої сировини, питної води та джерелами водопостачання

завчасне створення і підготовку спеціальних медичних формувань

утворення в умовах надзвичайних ситуацій необхідної кількості додаткових тимчасових мобільних медичних підрозділів або залучення додаткових закладів охорони здоров'я

накопичення медичного та спеціального майна і техніки

підготовку та перепідготовку медичних працівників з надання екстреної медичної допомоги

навчання населення способам надання домедичної допомоги та правилам дотримання особистої гігієни

здійснення заходів з метою недопущення негативного впливу на здоров'я населення шкідливих факторів навколишнього природного середовища та наслідків надзвичайних ситуацій, а також умов для виникнення і поширення інфекційних захворювань

проведення моніторингу стану навколишнього природного середовища, санітарно-гігієнічної та епідемічної ситуації

санітарну охорону територій та суб'єктів господарювання в зоні надзвичайної ситуації

МЕДИЧНИЙ
ЗАХИСТ І
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САНІТАРНОГО
ТА
ЕПІДЕМІЧНОГО
БЛАГОПОЛУЧЧЯ
НАСЕЛЕННЯ
ВКЛЮЧАЄ:

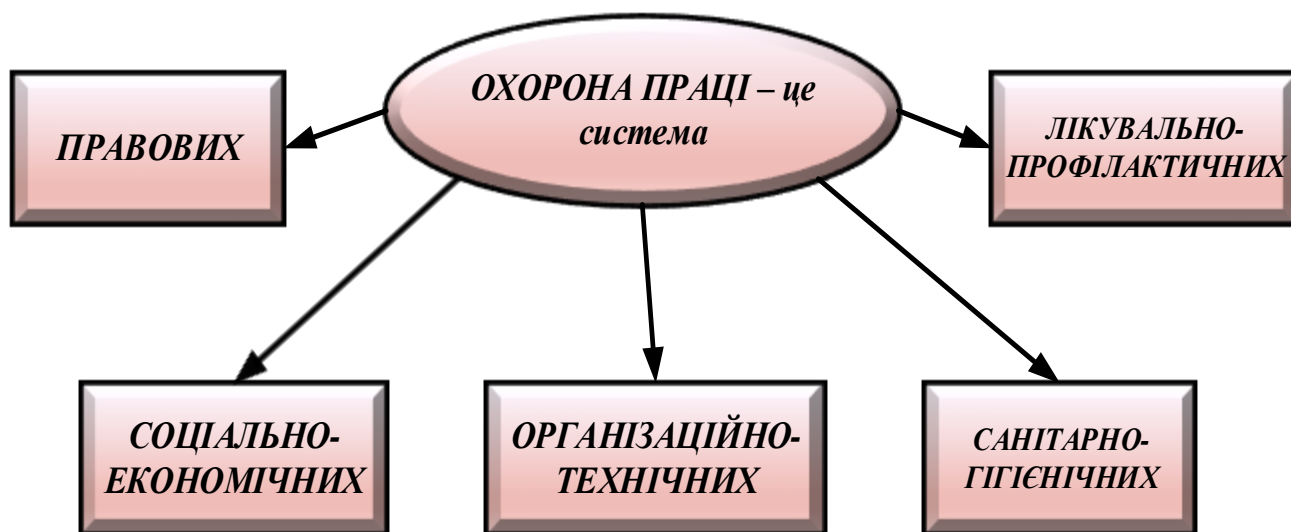
Контрольні питання до розділу 6.

1. Хімічні небезпеки та загрози?
2. Особливості виникнення аварій на хімічно-небезпечних об'єктах.
3. Які особливості виникнення аварій на хімічно-небезпечних об'єктах?
4. Які існують радіоактивні небезпеки та загрози?
5. Що таке радіаційно-небезпечні об'єкти?
6. Радіоекологічні проблеми аварій на радіаційно-небезпечних об'єктах?
7. Назвіть і охарактеризуйте засоби індивідуального захисту органів дихання.
8. Що таке засоби індивідуального захисту шкіри?
9. Що таке засоби колективного захисту?
10. У чому полягає особливість небезпек, пов'язаних з аваріями на об'єктах нафтогазового комплексу?
11. Від яких хімічних речовин може врятувати зволожена марлева пов'язка?
12. За якими критеріями здійснюється класифікація небезпечних вантажів?
13. У чому полягає особлива небезпека чадного газу для людини?
14. Які існують класи небезпеки вантажів та хімічних речовин за міжнародною та національною класифікацією?

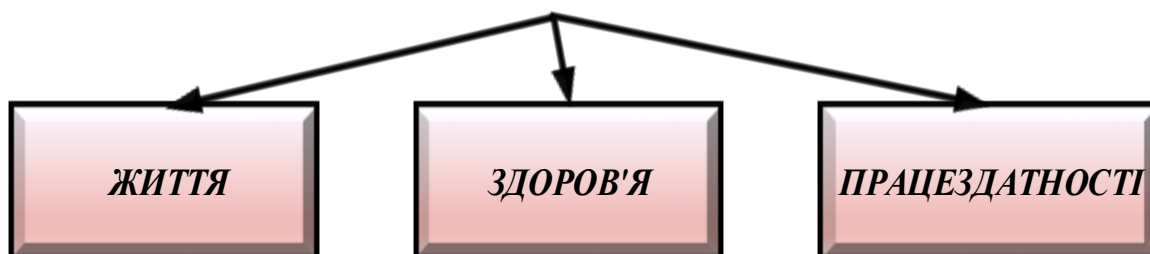
Розділ 7.

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО

ПОНЯТТЯ ОХОРОНА ПРАЦІ

*СПРЯМОВАНІ
НА ЗБЕРЕЖЕННЯ*

ПРАВОВА ОСНОВА ОХОРОНИ ПРАЦІ В УКРАЇНІ

ПРИНЦИПИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

- пріоритету життя і здоров'я працівників, повної відповідальності роботодавця за створення належних, безпечних і здорових умов праці;

- підвищення рівня промислової безпеки шляхом забезпечення суцільного технічного контролю за станом виробництв, технологій та продукції, а також сприяння підприємствам у створенні безпечних та нешкідливих умов праці;

- комплексного розв'язання завдань охорони праці на основі загальнодержавної, галузевих, регіональних програм з цього питання та з урахуванням інших напрямів економічної і соціальної політики, досягнень в галузі науки і техніки та охорони довкілля;

- соціального захисту працівників, повного відшкодування шкоди особам, які потерпіли від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;

- встановлення єдиних вимог з охорони праці для всіх підприємств та суб'єктів підприємницької діяльності незалежно від форм власності та видів діяльності;

- адаптації трудових процесів до можливостей працівника з урахуванням його здоров'я та психологічного стану;

- використання економічних методів управління охороною праці, участі держави у фінансуванні заходів щодо охорони праці, залучення добровільних внесків та інших надходжень на ці цілі, отримання яких не суперечить законодавству;

- інформування населення, проведення навчання, професійної підготовки і підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці;

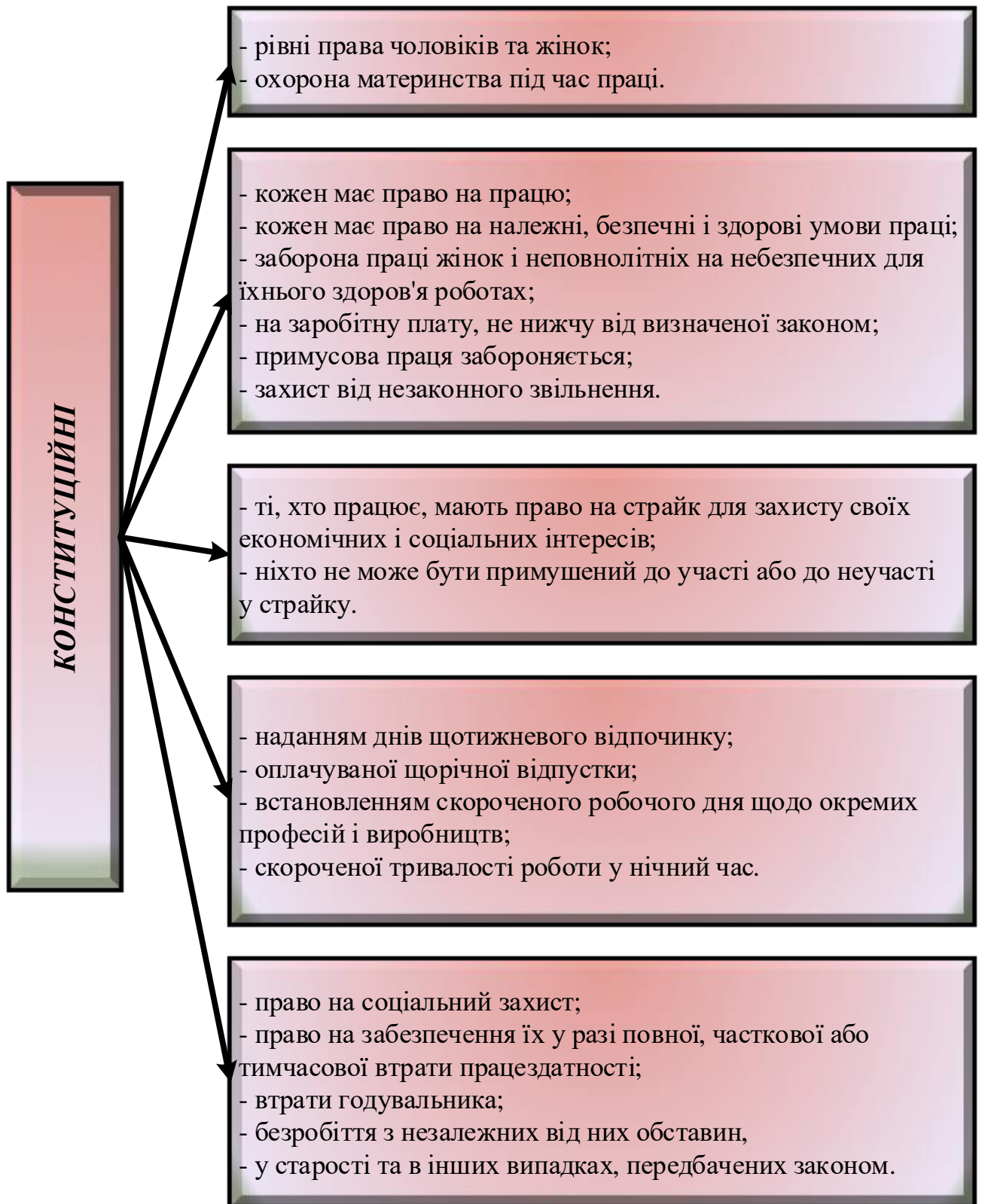

- забезпечення координації діяльності органів державної влади, установ, організацій, об'єднань громадян, що розв'язують проблеми охорони здоров'я, гігієни та безпеки праці, а також співробітництва і проведення консультацій між роботодавцями та працівниками (їх представниками), між усіма соціальними групами під час прийняття рішень з охорони праці на місцевому та державному рівнях;

- використання світового досвіду організації роботи щодо поліпшення умов і підвищення безпеки праці на основі міжнародного співробітництва.

КОНСТИТУЦІЙНІ ПРАВА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО НА ОХОРОНУ ПРАЦІ

ПРАВА ПРАЦІВНИКА ЗГІДНО ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ОХОРОНУ ПРАЦІ»

Безпека технологічних процесів

Відмовитися від дорученої роботи, якщо створилася виробнича ситуація, небезпечна для його життя чи здоров'я або для людей, які його оточують, або для виробничого середовища чи довкілля

Зберігається середній заробіток, за період простою не з вини працівника

Працівник має право розірвати трудовий договір за власним бажанням, якщо роботодавець не виконує законодавства про охорону праці, не дотримується умов колективного договору з цих питань

Працівника, який за станом здоров'я відповідно до медичного висновку потребує надання легшої роботи, роботодавець повинен перевести за згодою працівника на таку роботу на термін, зазначений у медичному висновку, і у разі потреби встановити скорочений робочий день та організувати проведення навчання працівника з набуття іншої професії відповідно до законодавства

На час зупинення експлуатації підприємства, цеху та ін. за працівником зберігаються місце роботи, а також середній заробіток

ОБОВ'ЯЗКИ РОБОТОДАВЦЯ З ОХОРОНИ ПРАЦІ

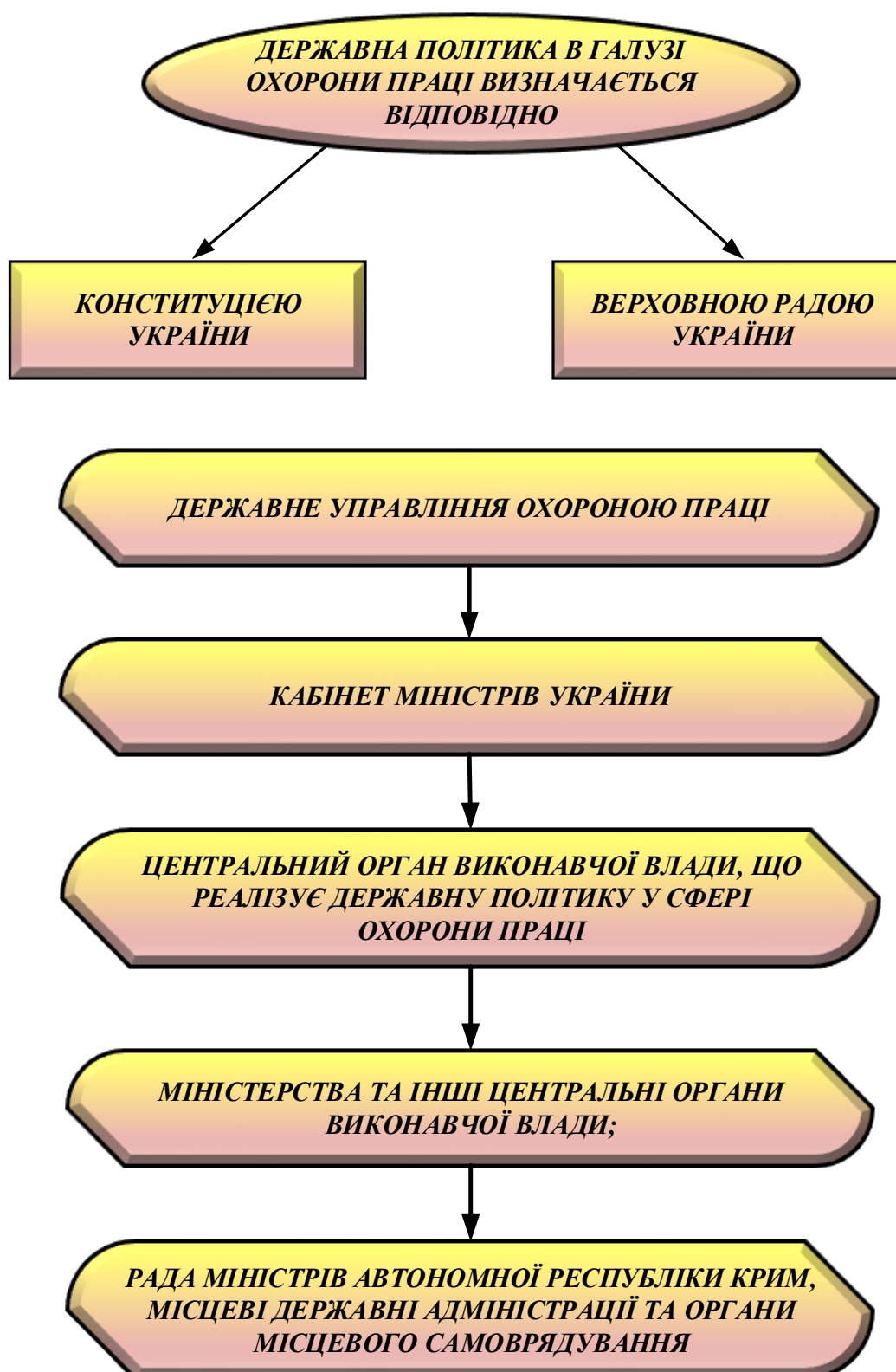
ДО ПОЧАТКУ РОБОТИ:

- пояснити працівникові його права і обов'язки та поінформувати під розписку про умови праці, наявність на його робочому місці небезпечних і шкідливих виробничих факторів, які ще не усунуто, можливі наслідки їх впливу та про права працівника на пільги та компенсації за роботу в таких умовах;
- ознайомити працівника з правилами внутрішнього трудового розпорядку та колективним договором;
- визначити працівникові робоче місце, забезпечити необхідними для роботи засобами;
- проінструктувати працівника з питань охорони праці, виробничої санітарії, гігієни праці й протипожежної охорони.

У ПРОЦЕСІ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

- правильно організувати працю працівників, створювати умови для зростання продуктивності праці;
- забезпечити трудову і виробничу дисципліну;
- неухильно дотримуватись законодавства про працю і охорону праці;
- уважно ставитися до потреб і запитів працівників, поліпшувати умови їх праці та побуту.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

ПОВНОВАЖЕННЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ В ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ПРАЦІ

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ З ПИТАНЬ ПРАЦІ

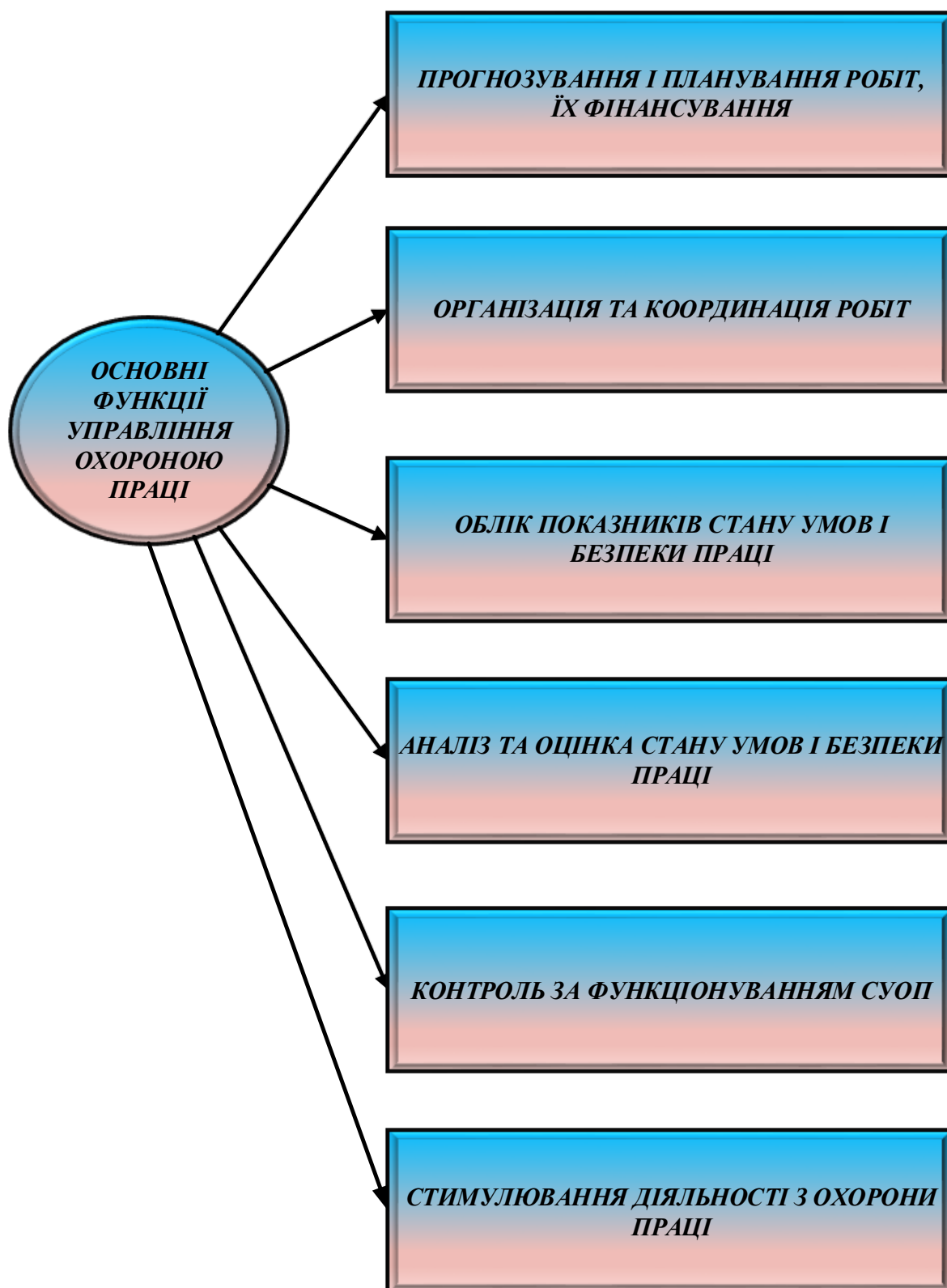

**ПОВНОВАЖЕННЯ МІНІСТЕРСТВ ТА ІНШИХ
ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ В ГАЛУЗІ
ОХОРОНИ ПРАЦІ**

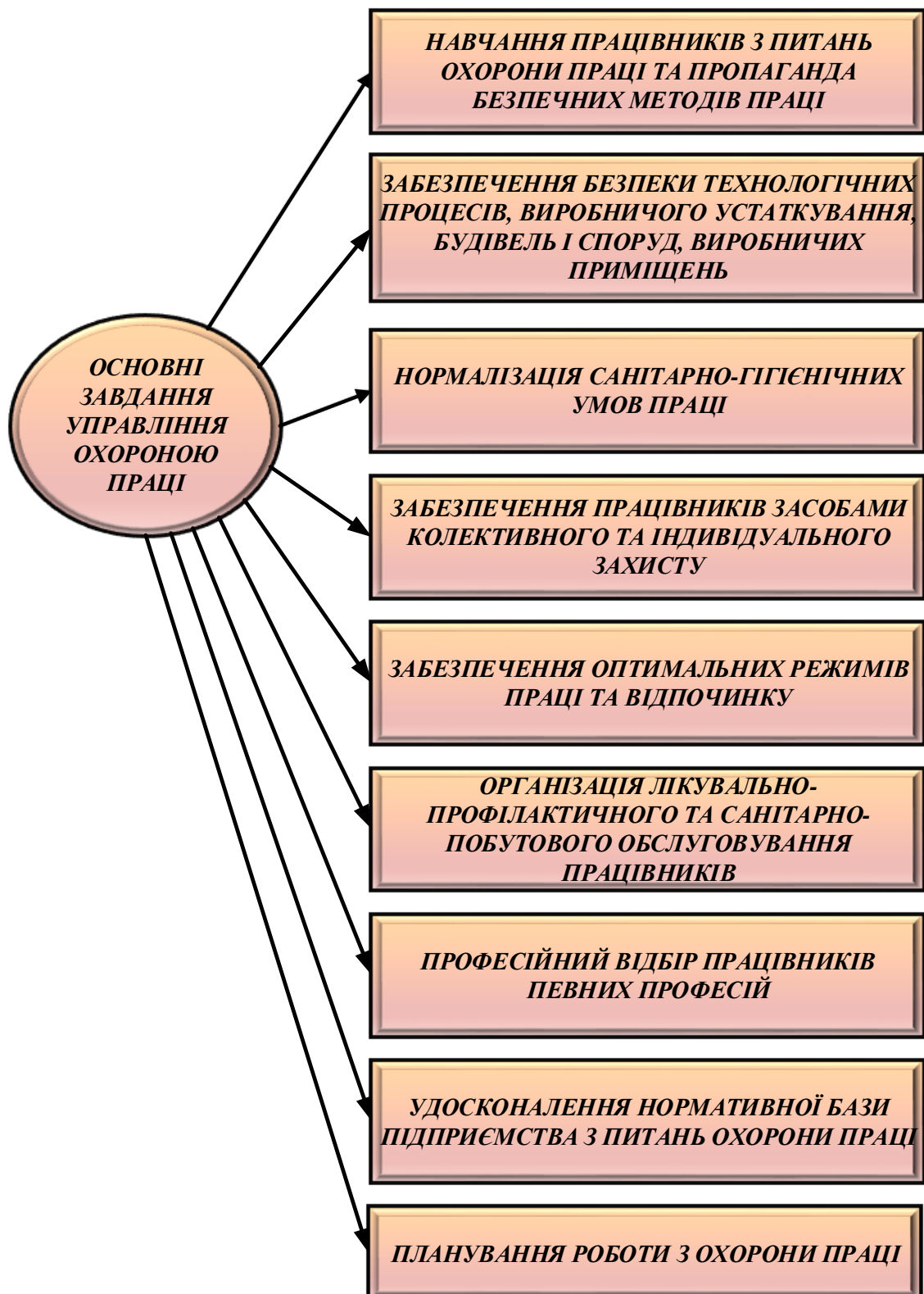

ОСНОВНІ ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

ОСНОВНІ ЗАВДАННЯ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

**ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД ЗА ДОДЕРЖАННЯМ
ЗАКОНІВ ТА ІНШИХ НОРМАТИВНО-
ПРАВОВИХ АКТІВ ПРО ОХОРОНУ ПРАЦІ
ЗДІЙСНЮЮТЬ:**

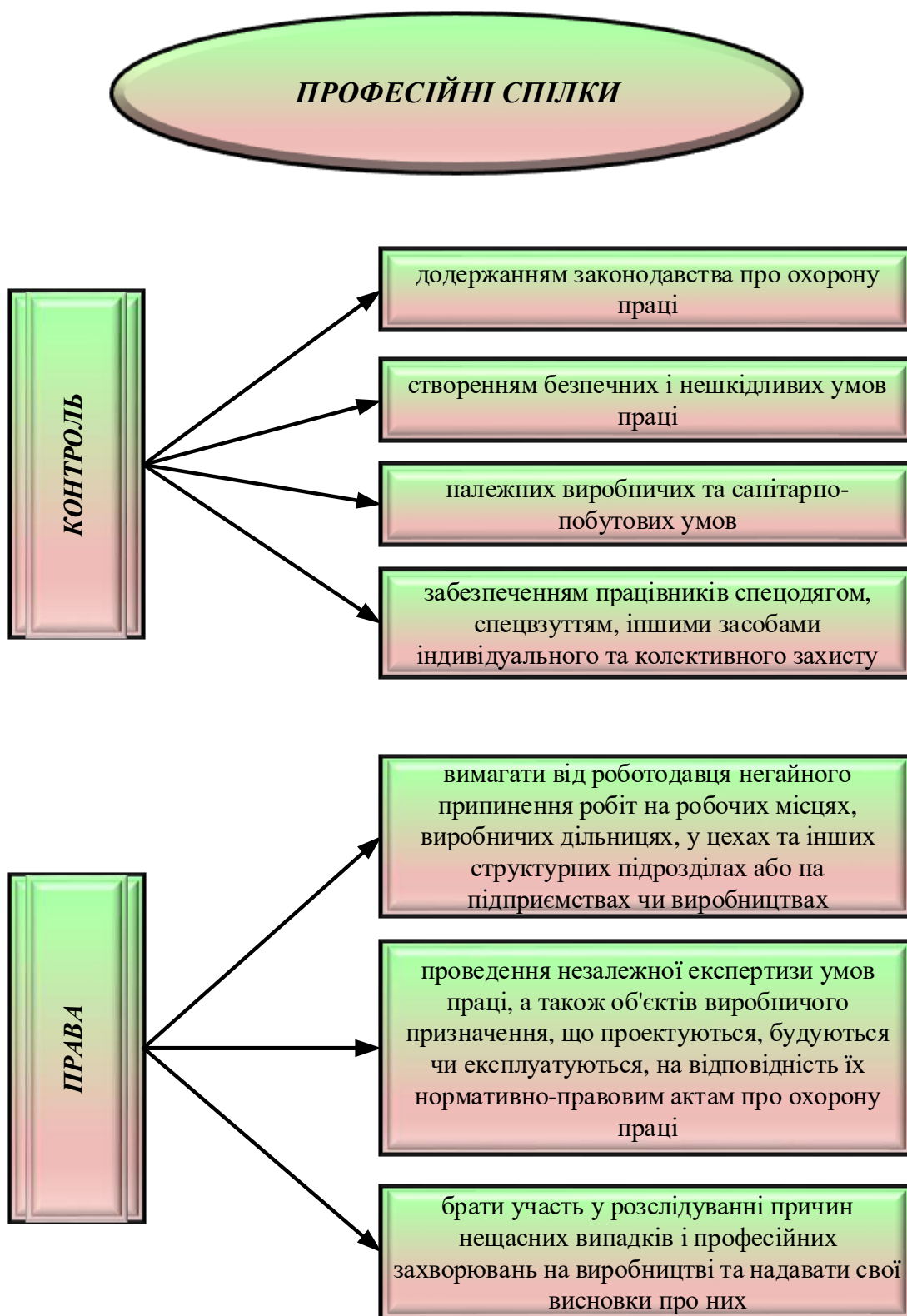
**ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОРГАН ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ,
ЩО РЕАЛІЗУЄ ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ
ОХОРОНИ ПРАЦІ**

**ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОРГАН ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ,
ЩО РЕАЛІЗУЄ ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ
ЯДЕРНОЇ ТА РАДІАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ**

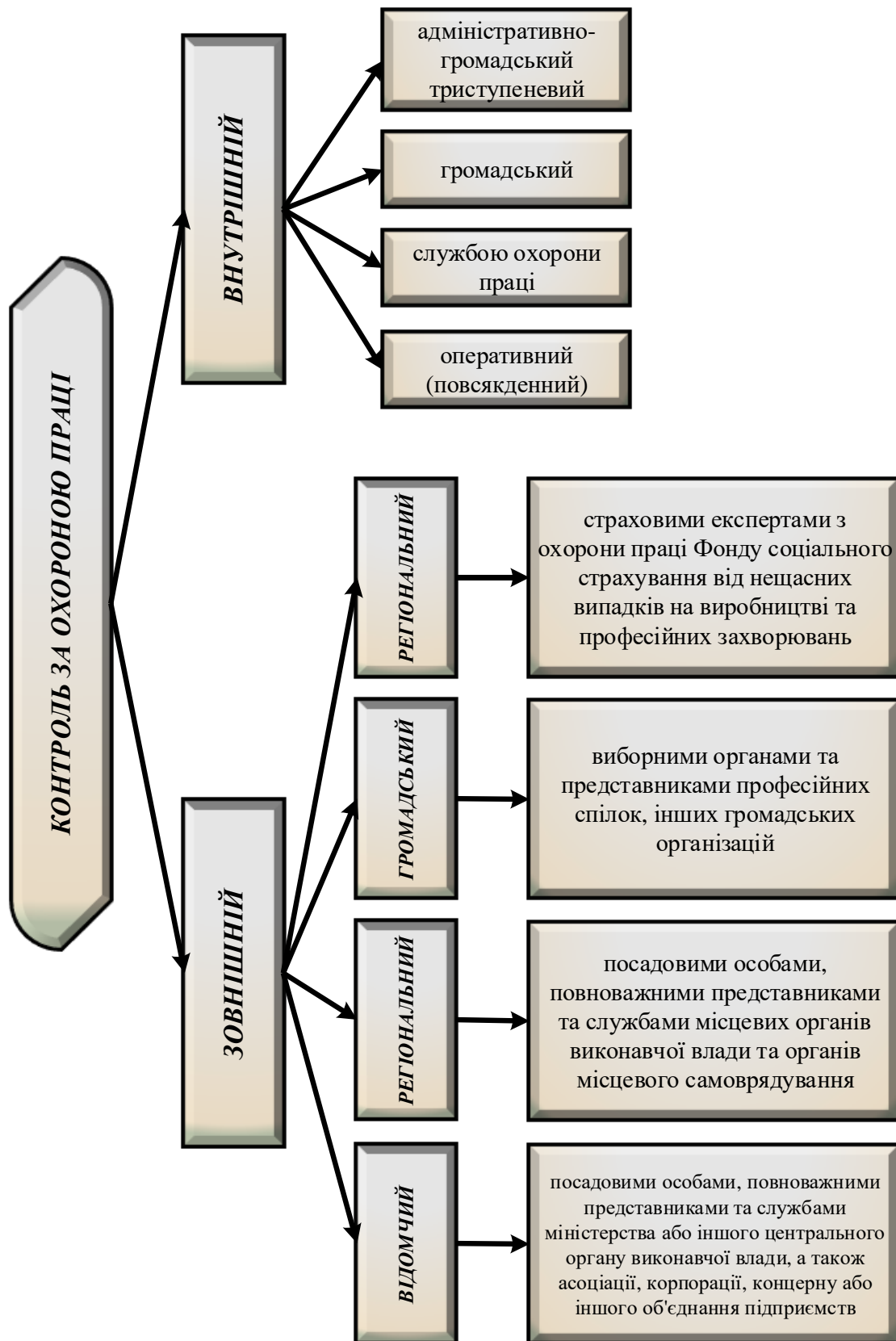
**ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОРГАН ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ,
ЩО РЕАЛІЗУЄ ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ З ПИТАНЬ
НАГЛЯДУ ТА КОНТРОЛЮ ЗА ДОДЕРЖАННЯМ
ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРАХ ПОЖЕЖНОЇ І
ТЕХНОГЕННОЇ БЕЗПЕКИ**

**ЦЕНТРАЛЬНИЙ ОРГАН ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ,
ЩО РЕАЛІЗУЄ ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ
САНІТАРНОГО ТА ЕПІДЕМІЧНОГО
БЛАГОПОЛУЧЧЯ НАСЕЛЕННЯ**

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

ФОРМИ КОНТРОЛЮ ЗА ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

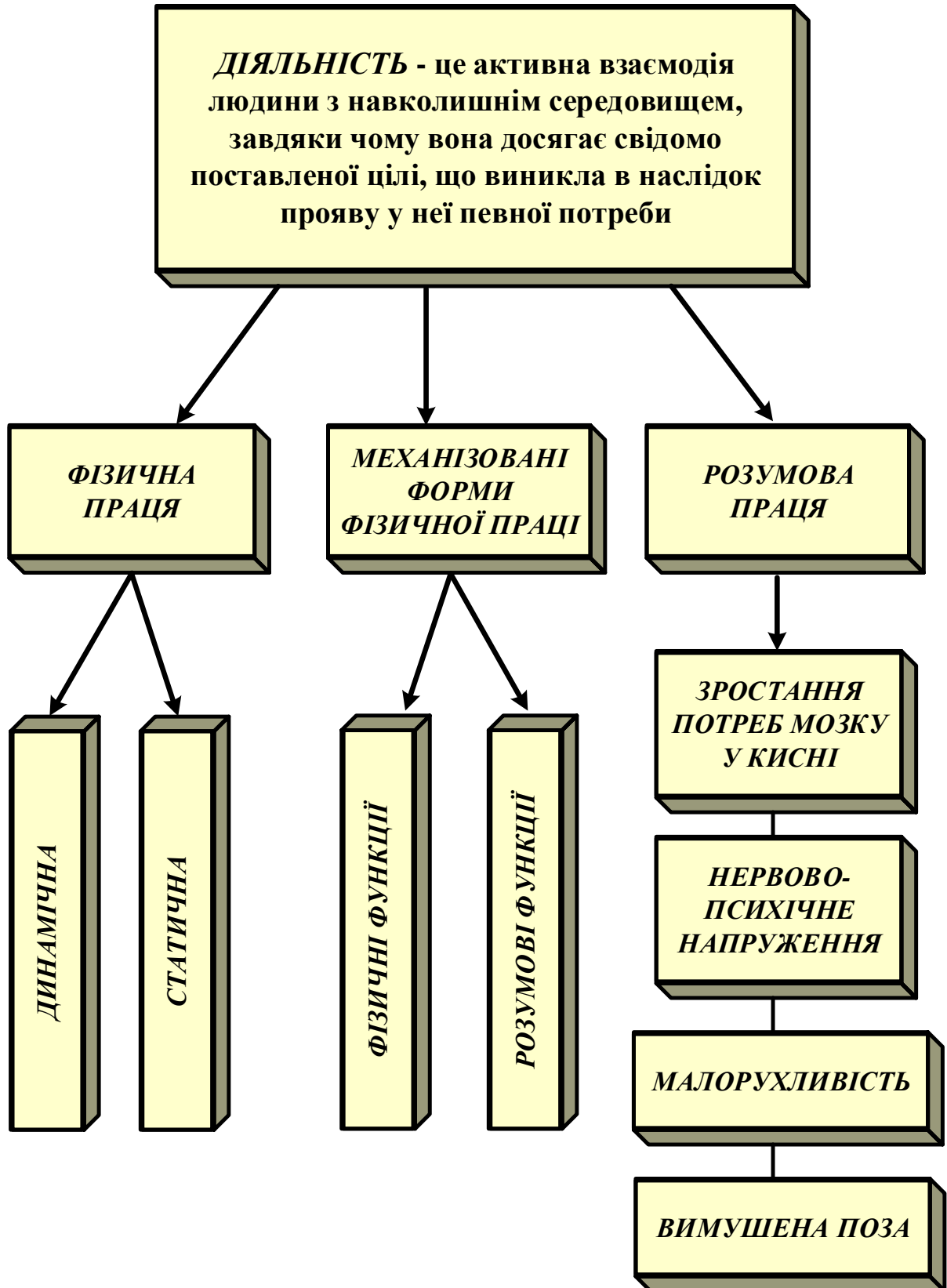
Контрольні питання до розділу 7.

1. Законодавча та нормативна база з питань охорони праці.
2. Основні положення закону України про охорону праці
3. Конституційне закріплення охорони праці
4. Права працівника на охорону праці
5. Обов'язки працівника щодо охорони праці
6. Поняття охорони праці?
7. Як регулюється безпека праці?
8. Хто забезпечує державне управління охороною праці?
9. Суб'єкти державного нагляду за охороною праці?
10. Хто здійснює громадський контроль за охороною праці?

Розділ 8.

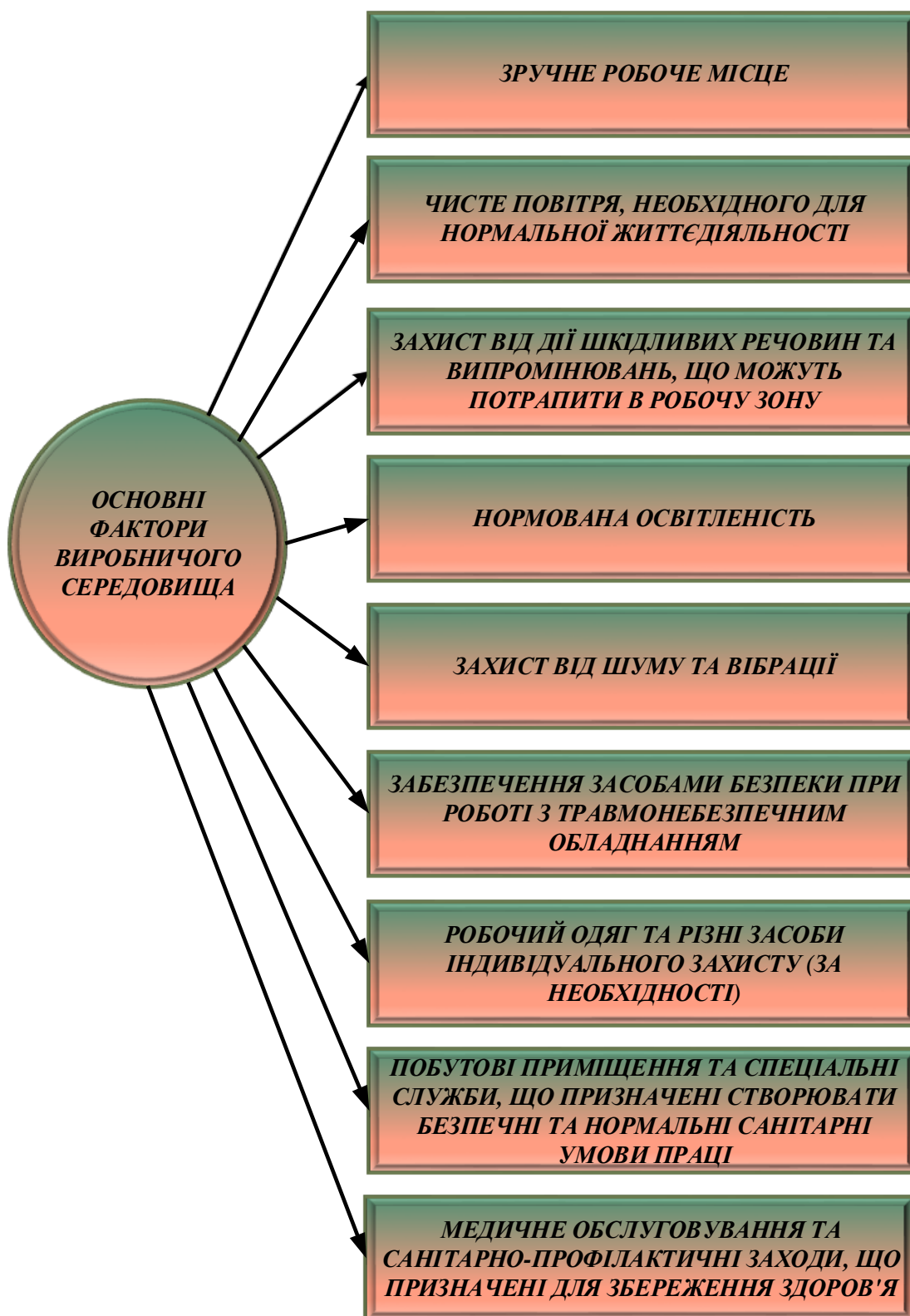
ФАКТОРИ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА УМОВИ ПРАЦІ В ПІДРОЗДІЛАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

ФІЗІОЛОГІЯ ПРАЦІ

**ОСНОВНІ ФАКТОРИ ВИРОБНИЧОГО СЕРЕДОВИЩА, ЩО
ВИЗНАЧАЮТЬ ФОРМУЮТЬ УМОВИ ПРАЦІ НА
ВИРОБНИЦТВІ**

УМОВИ ПРАЦІ

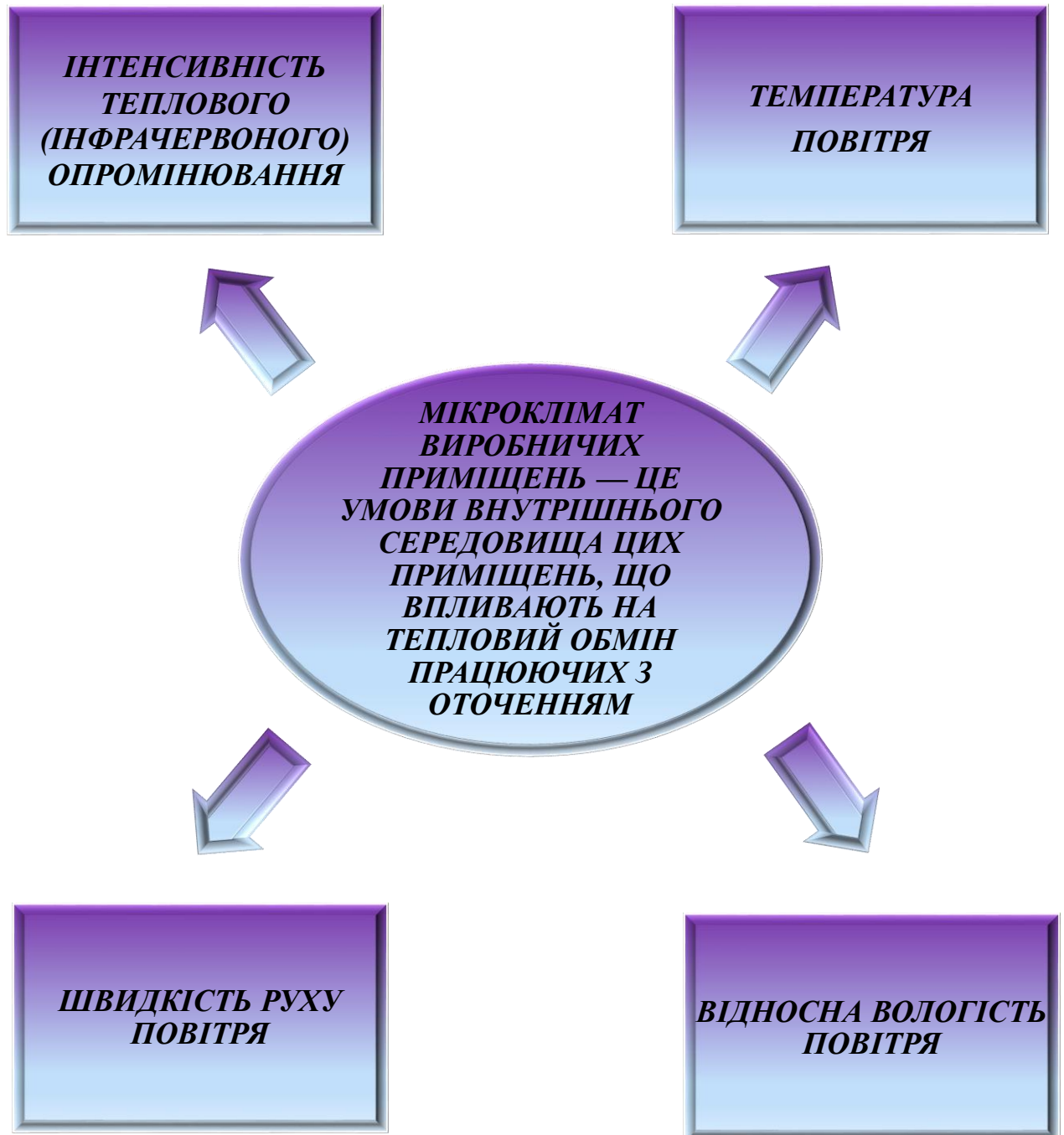
ГІГІЄНІЧНА КЛАСИФІКАЦІЯ УМОВ ПРАЦІ

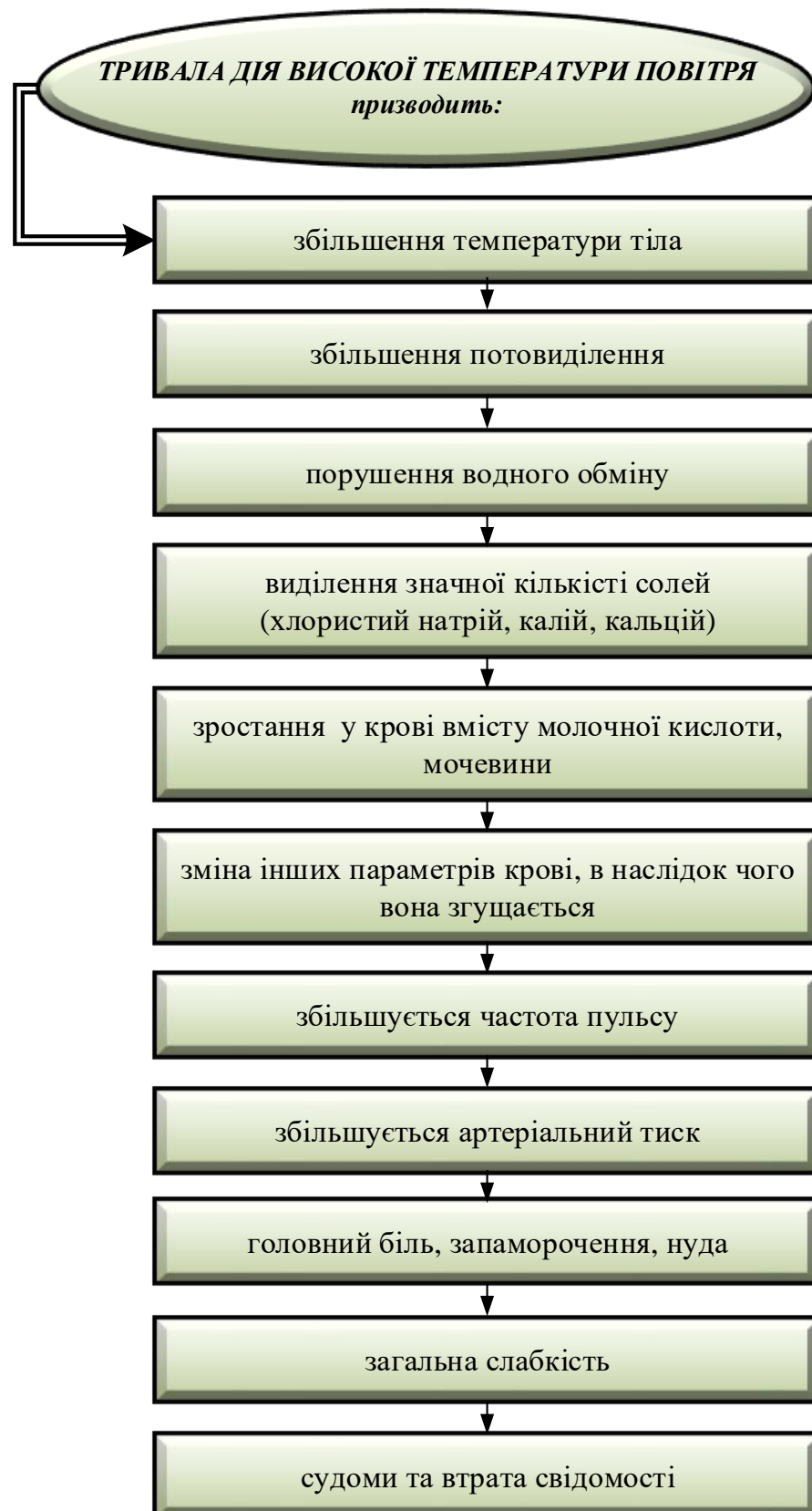
КЛАСИФІКАЦІЯ ШКІДЛИВИХ УМОВ ПРАЦІ

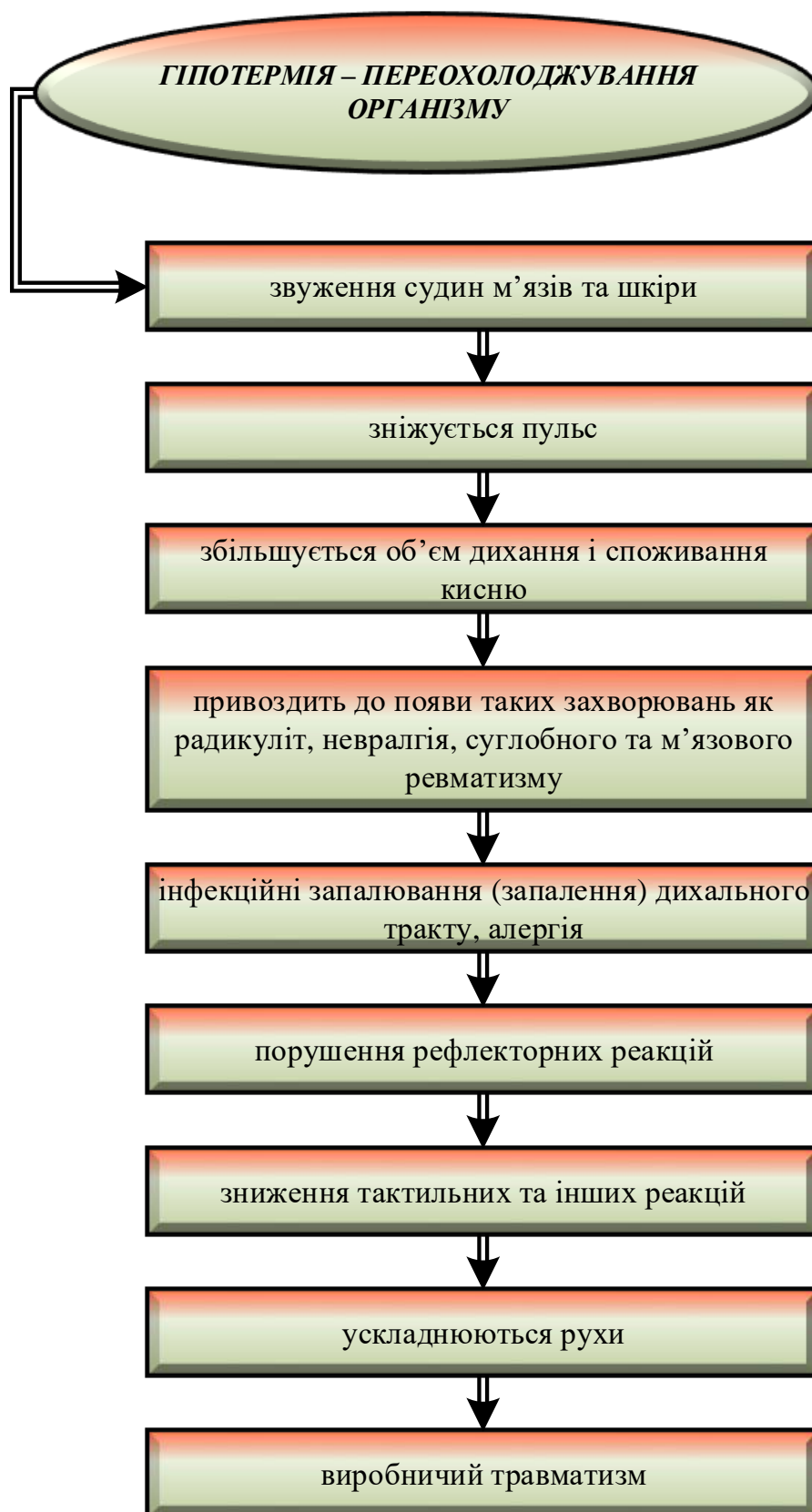
МІКРОКЛІМАТ ВИРОБНИЧИХ ПРИМІЩЕНЬ

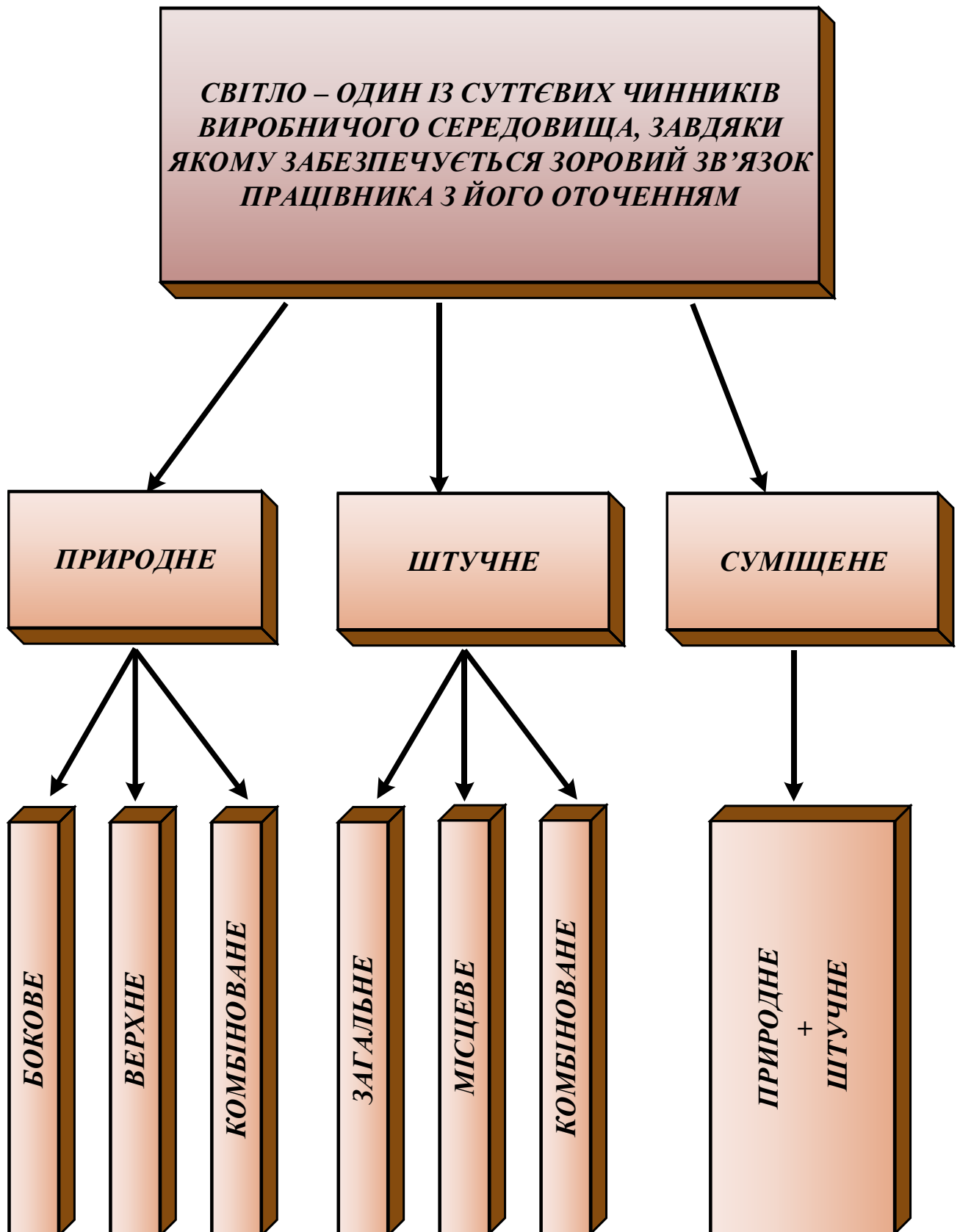
ВПЛИВ ТЕМПЕРАТУРИ ПОВІТРЯ НА САМОПОЧУТТЯ ЛЮДИНИ В ПРОЦЕСІ РОБОТИ

ВПЛИВ НИЗЬКОЇ ТЕМПЕРАТУРИ НА ПРАЦЕЗДАТНІСТЬ

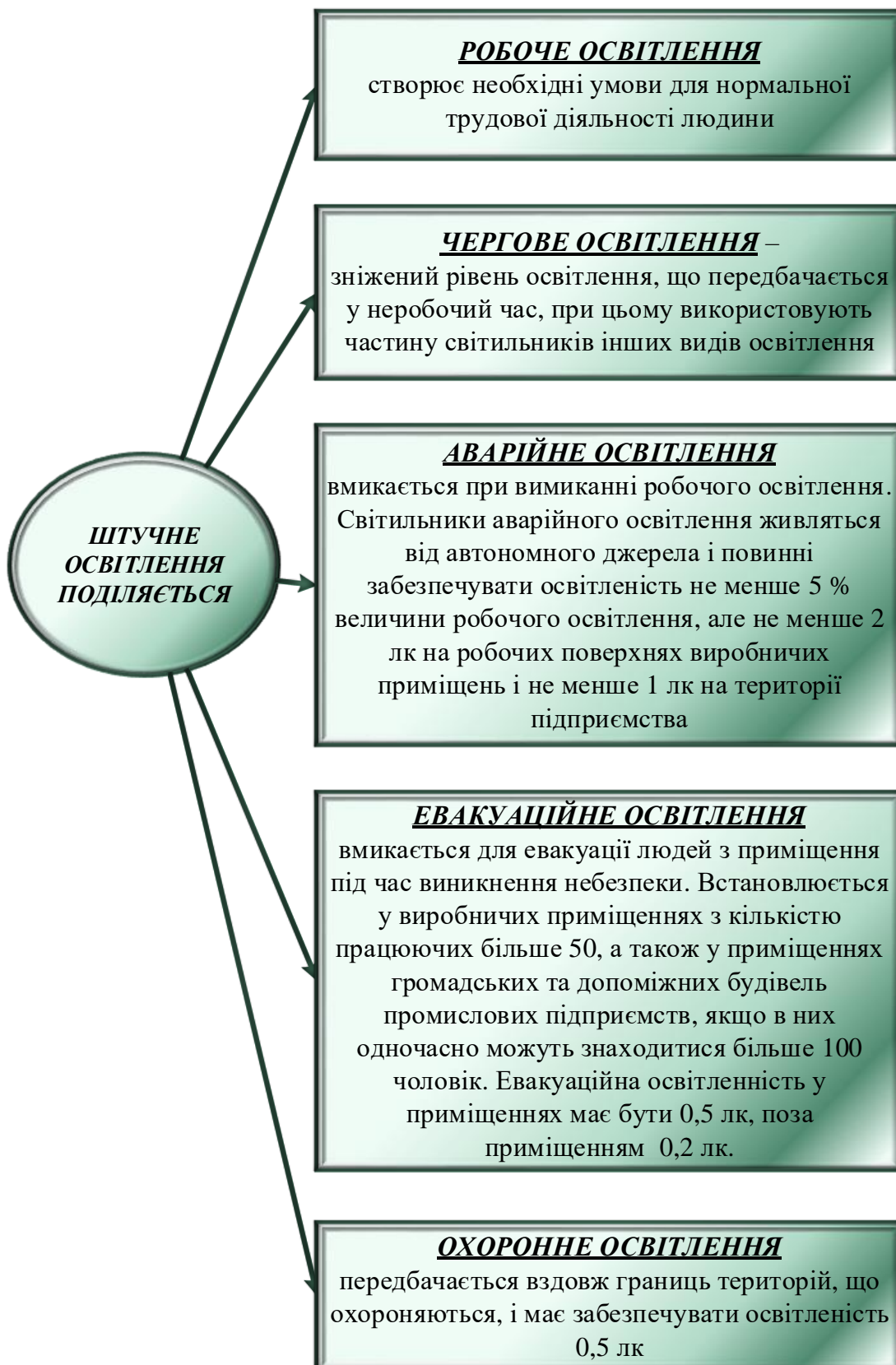

ОСВІТЛЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ПРИМІЩЕНЬ

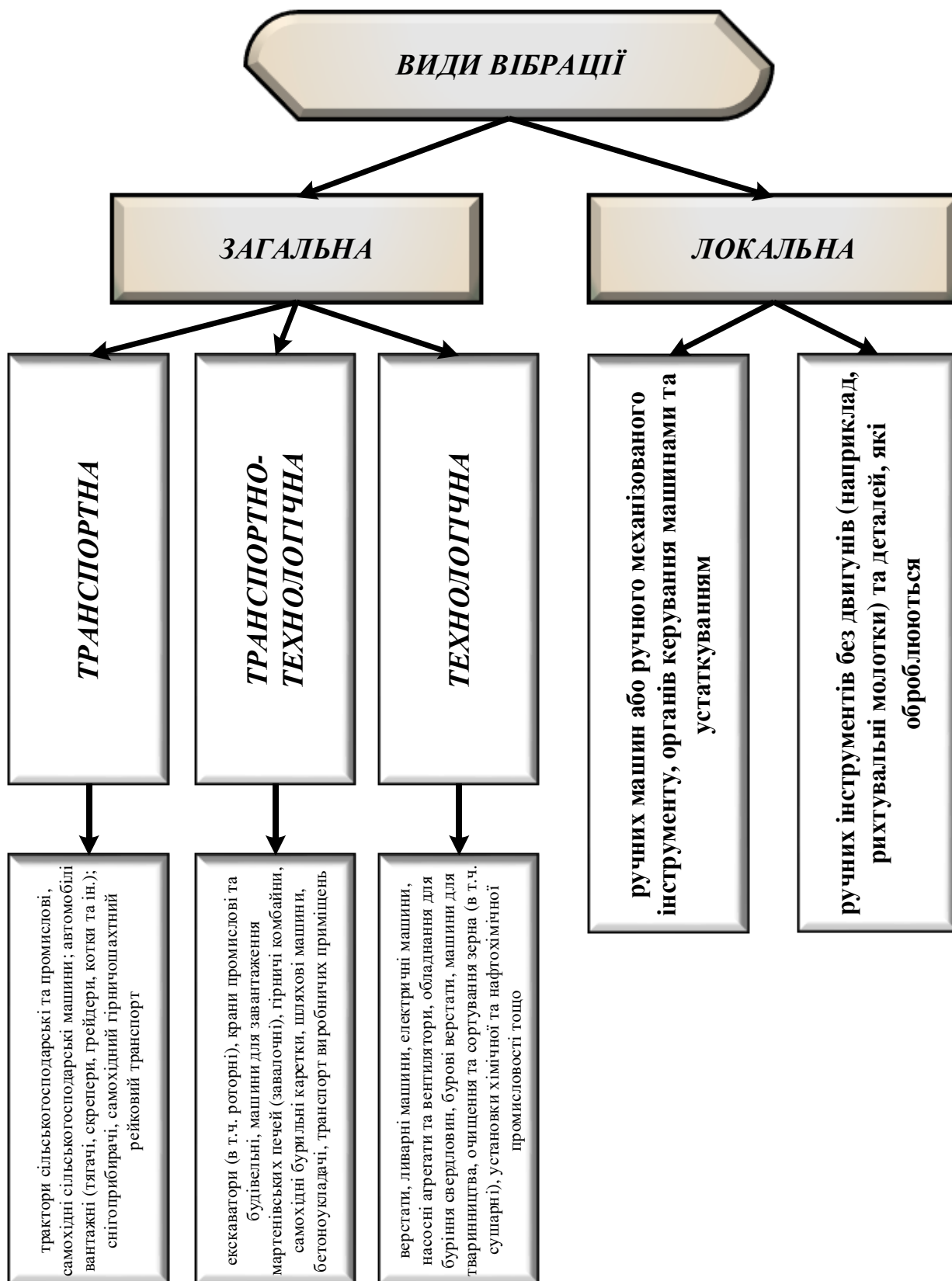
КЛАСИФІКАЦІЯ ВИРОБНИЧОГО ОСВІТЛЕННЯ ЗА ПРИЗНАЧЕННЯМ

ВІБРАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

ВИДИ ВІБРАЦІЇ

ЗАХОДИ ТА ЗАСОБИ НОРМАЛІЗАЦІЇ ПАРАМЕТРІВ МІКРОКЛІМАТУ

**БУДІВНИЦТВО ПРИМІЩЕНЬ І
СПОРУД ЗГІДНО ВИМОГ
ДЕРЖАВНИХ БУДІВЕЛЬНИХ НОРМ І
ПРАВИЛ**

**УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ
ПРОЦЕСІВ ТА УСТАТКУВАННЯ**

**РАЦІОНАЛЬНИЙ РЕЖИМ ПРАЦІ ТА
ВІДПОЧИНКУ**

**ЗАСТОСУВАННЯ ТЕПЛОІЗОЛЯЦІЇ
УСТАТКУВАННЯ ТА ЗАХИСНИХ
ЕКРАНІВ**

**РАЦІОНАЛЬНА ВЕНТИЛЯЦІЯ,
КОНДИЦІОНУВАННЯ ТА ОПАЛЕННЯ
ПРИМІЩЕННЯ**

ЗАГАЛЬНІ ЗАХОДИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ДІЇ ШКІДЛИВИХ РЕЧОВИН НА ПРАЦЮЮЧИХ

**ЗАМІНА ШКІДЛИВИХ РЕЧОВИН
МЕНШ ШКІДЛИВИМИ**

**УДОСКОНАЛЕННЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ
ПРОЦЕСІВ ТА УСТАТКУВАННЯ**

**АВТОМАТИЗАЦІЯ І ДИСТАНЦІЙНЕ
КЕРУВАННЯ**

**ГЕРМЕТИЗАЦІЯ ВИРОБНИЧОГО
УСТАТКУВАННЯ ЛОКАЛІЗАЦІЯ
ШКІДЛИВИХ ВИКИДІВ**

**ПОПЕРЕДНІ ТА ПЕРІОДИЧНІ
МЕТОДИЧНІ ОГЛЯДИ РОБІТНИКІВ,
ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ У ШКІДЛИВИХ
УМОВАХ**

ПРОФІЛАКТИЧНЕ ХАРЧУВАННЯ

**ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ
ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

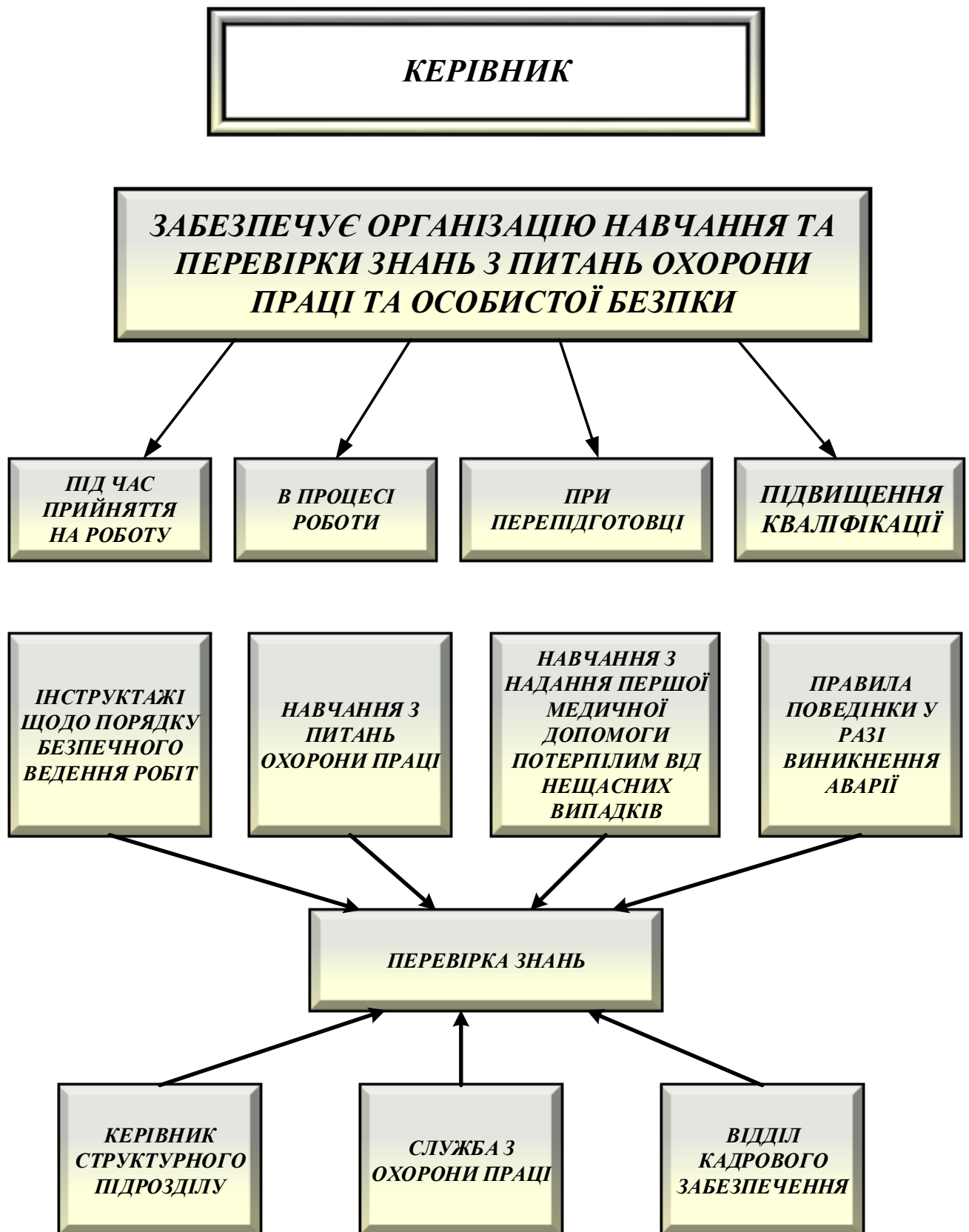
Контрольні питання до розділу 8.

1. Поняття фізіологія праці.
2. Що таке гігієна праці та її завдання?
3. Що таке виробнича санітарія та її завдання?
4. Комфортні умови праці на робочому місці.
5. Мікроклімат виробничого середовища та його значення для здоров'я та працездатності людини.
6. Умови праці та фактори, що їх формують.
7. Яку роль відіграє освітлення на виробництві?
8. Види виробничого освітлення.
9. Що таке гранично допустима концентрація шкідливих речовин?
10. Яка відмінність між поняттями „нешасний випадок”, „професійне отруєння” та „професійні захворювання”?
11. Яка відмінність між поняттями „втома”, „перевтома” та „стрес”?
12. Причини травматизму та виникнення професійних захворювань під час роботи.

Розділ 9.

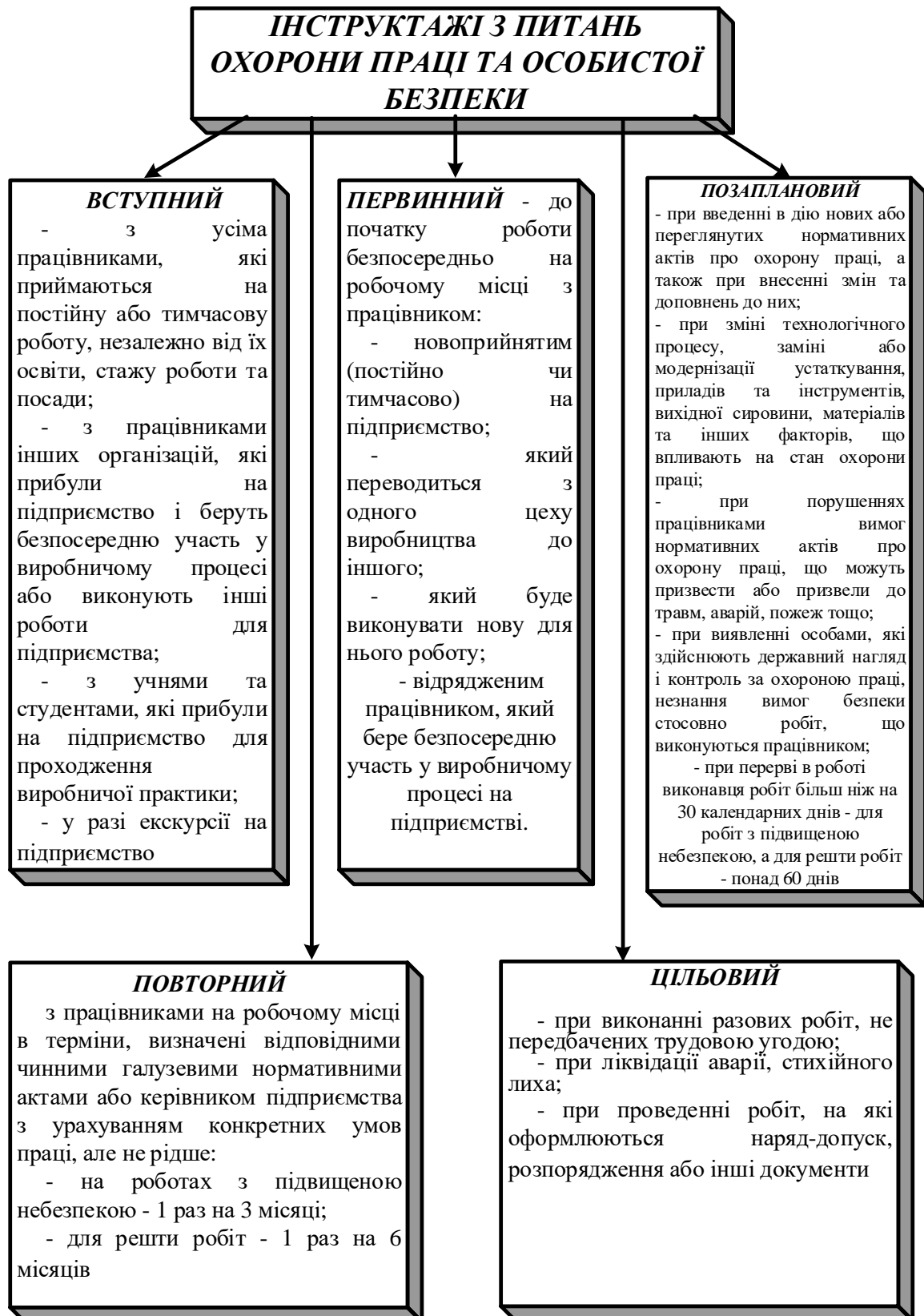
НАВЧАННЯ ТА ПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ. ІНСТРУКТАЖІ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ОСОБИСТОЇ БЕЗПКИ

ІНСТРУКТАЖІ З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ

ЕТАПИ РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ

***СТВОРЕННЯ КОМІСІЇ З РОЗСЛІДУВАННЯ
НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ***

ОБСТЕЖЕННЯ МІСЦЯ ПОДІЇ

ВИЗНАЧИТИ ХАРАКТЕР АВАРІЇ

ВИЯВИТИ ТА ОПИТАТИ СВДКІВ

***З'ЯСУВАТИ ОБСТАВИНИ, ЩО СПРИЧИНИЛИ
АВАРІЮ***

***ВСТАНОВИТИ ФАКТИ ПОРУШЕННЯ ВИМОГ
ЗАКОНОДАВСТВА ТА НОРМАТИВНИХ АКТІВ
З ПИТАНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ***

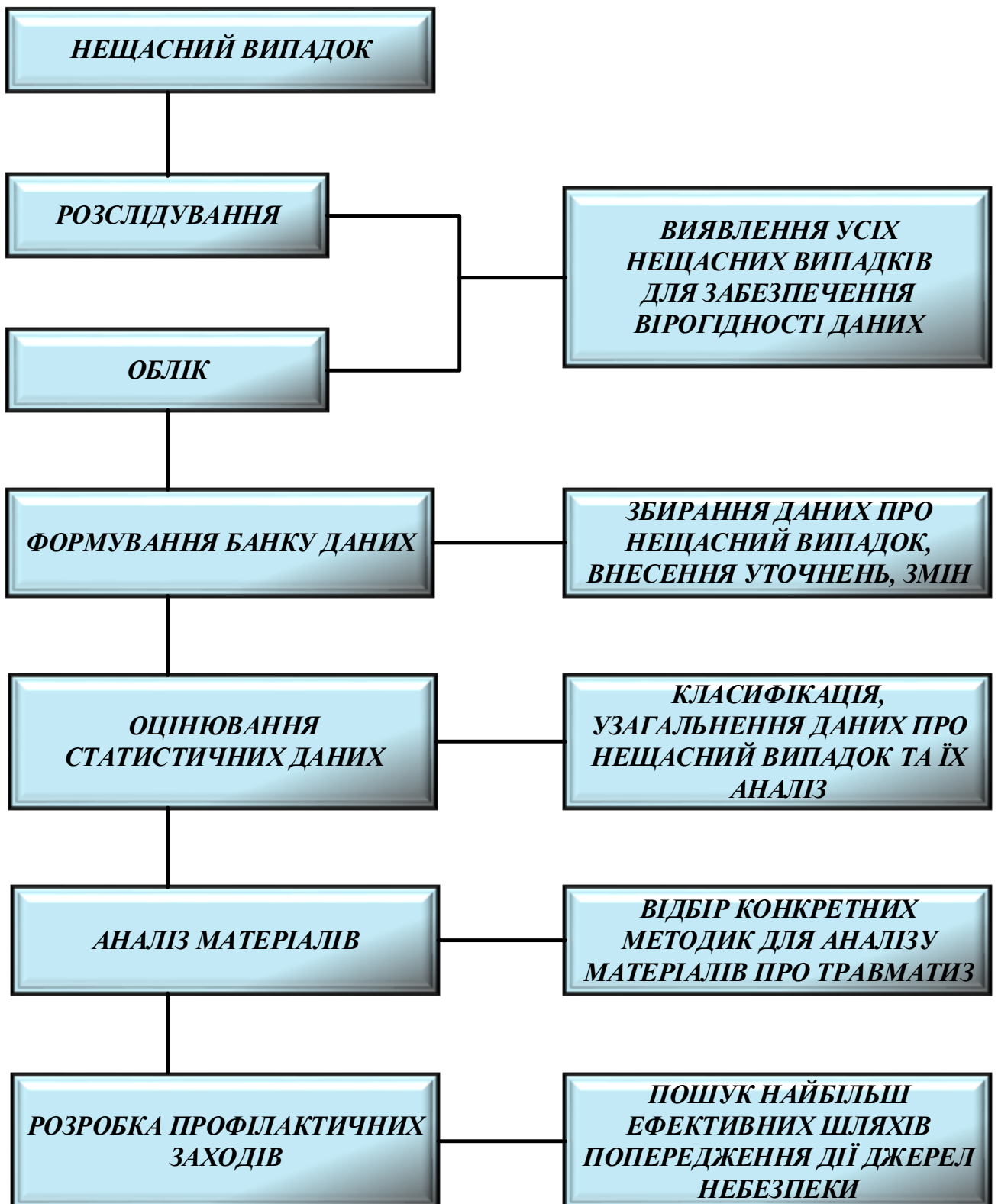
***ВИЗНАЧИТИ ЯКІСТЬ ВИКОНАННЯ РОБІТ ТА
ВІДПОВІДНІСТЬ ЇХ ТЕХНІЧНИМ НОРМАМ***

***ВСТАНОВЛЕННЯ ОСІБ, ЩО НЕСУТЬ
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ***

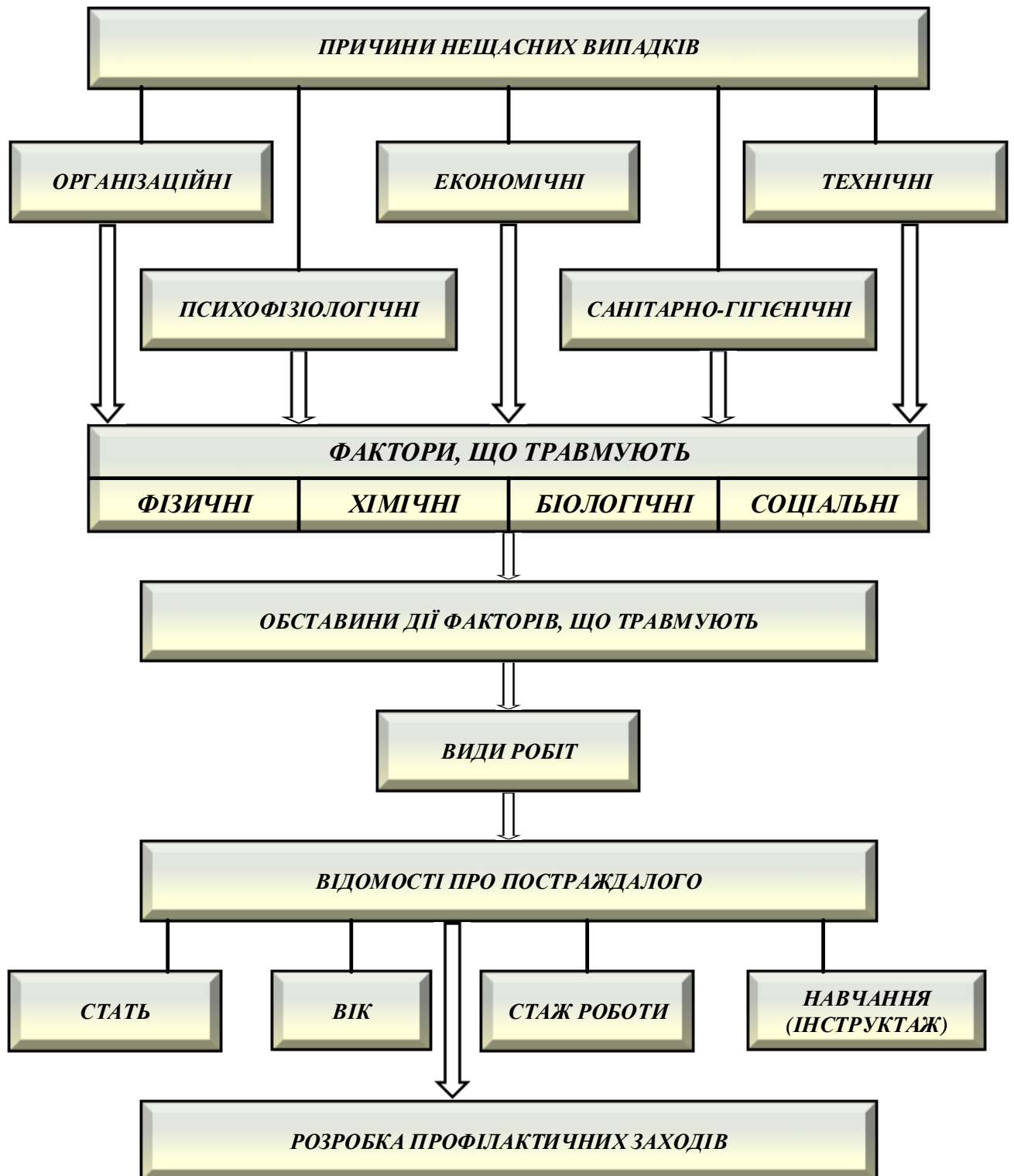
ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗ

***РОЗРОБКА ЗАХОДІВ ЩОДО ЛІКВІДАЦІЇ
НАСЛІДКІВ ТА ЗАПОБІГАННЯ***

АНАЛІЗ НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ВИРОБНИЦТВІ

СХЕМА АНАЛІЗУ ПРИЧИН НЕЩАСНИХ ВИПАДКІВ НА ВИРОБНИЦТВІ

Контрольні питання до розділу 9.

1. Навчання з питань охорони праці?
2. Відповідальна особа за організацію навчання з питань охорони праці на виробництві?
3. В які строки і коли проводиться навчання з питань охорони праці?
4. Категорії осіб з якими проводиться навчання з питань охорони праці?
5. Перевірка знань з питань охорони праці.
6. Склад комісії з перевірки знань з питань охорони праці?
7. Види інструктажів з питань охорони праці?
8. Мета та порядок проведення інструктажів з питань охорони праці?
9. Стажування, дублювання та допуск працівників до виконання своїх обов'язків.
10. Професійний добір та його медичне забезпечення.
11. Розслідування нещасних випадків, аварій та професійних захворювань на виробництві.
12. Причини нещасних випадків, аварій та професійних захворювань на виробництві.

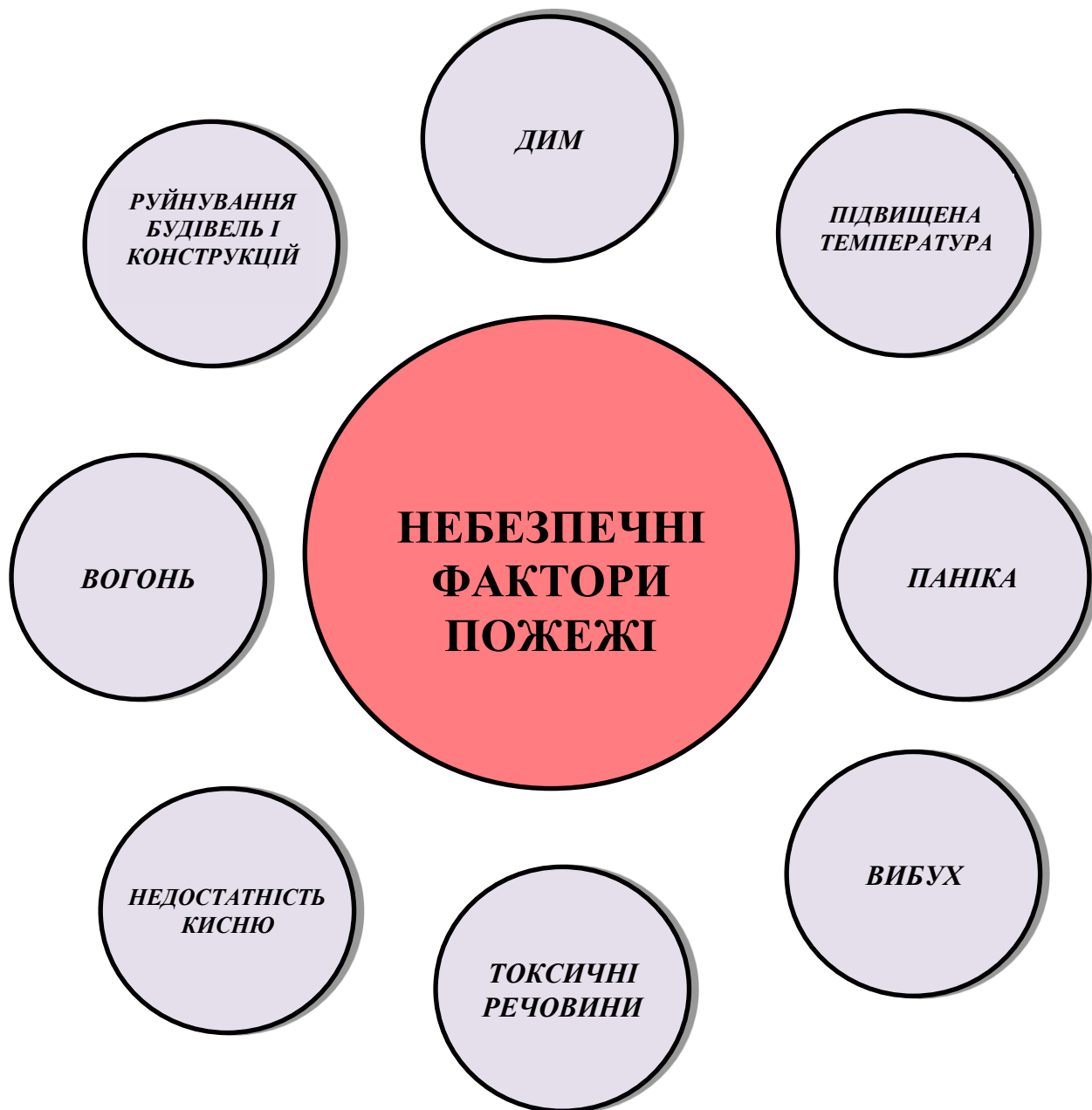
Розділ 10.

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА ТА ВИБУХОБЕЗПЕКА. ПЕРВИННІ ЗАСОБИ ПОЖЕЖОГАСІННЯ

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА

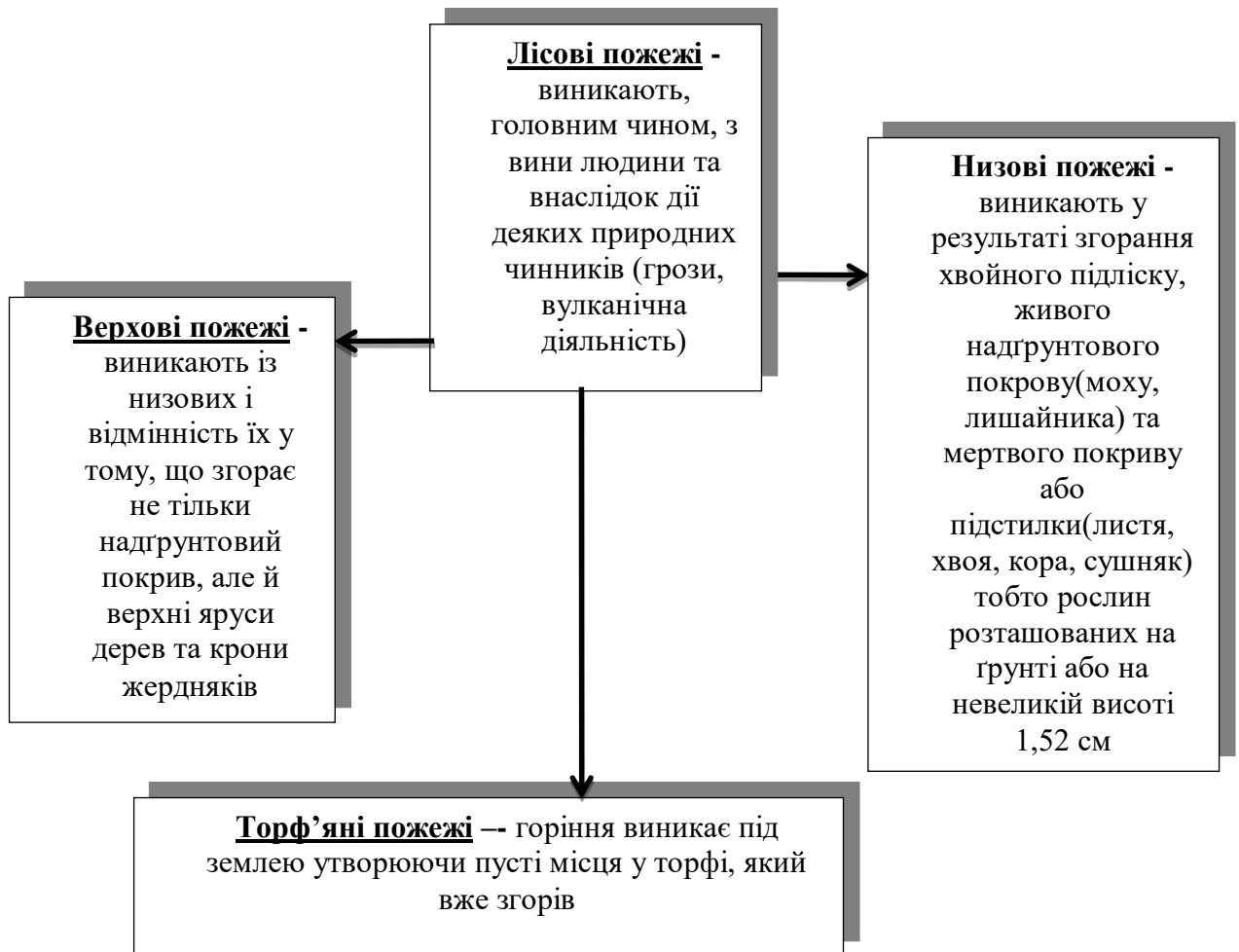

НЕБЕЗПЕЧНІ ФАКТОРИ ПОЖЕЖІ

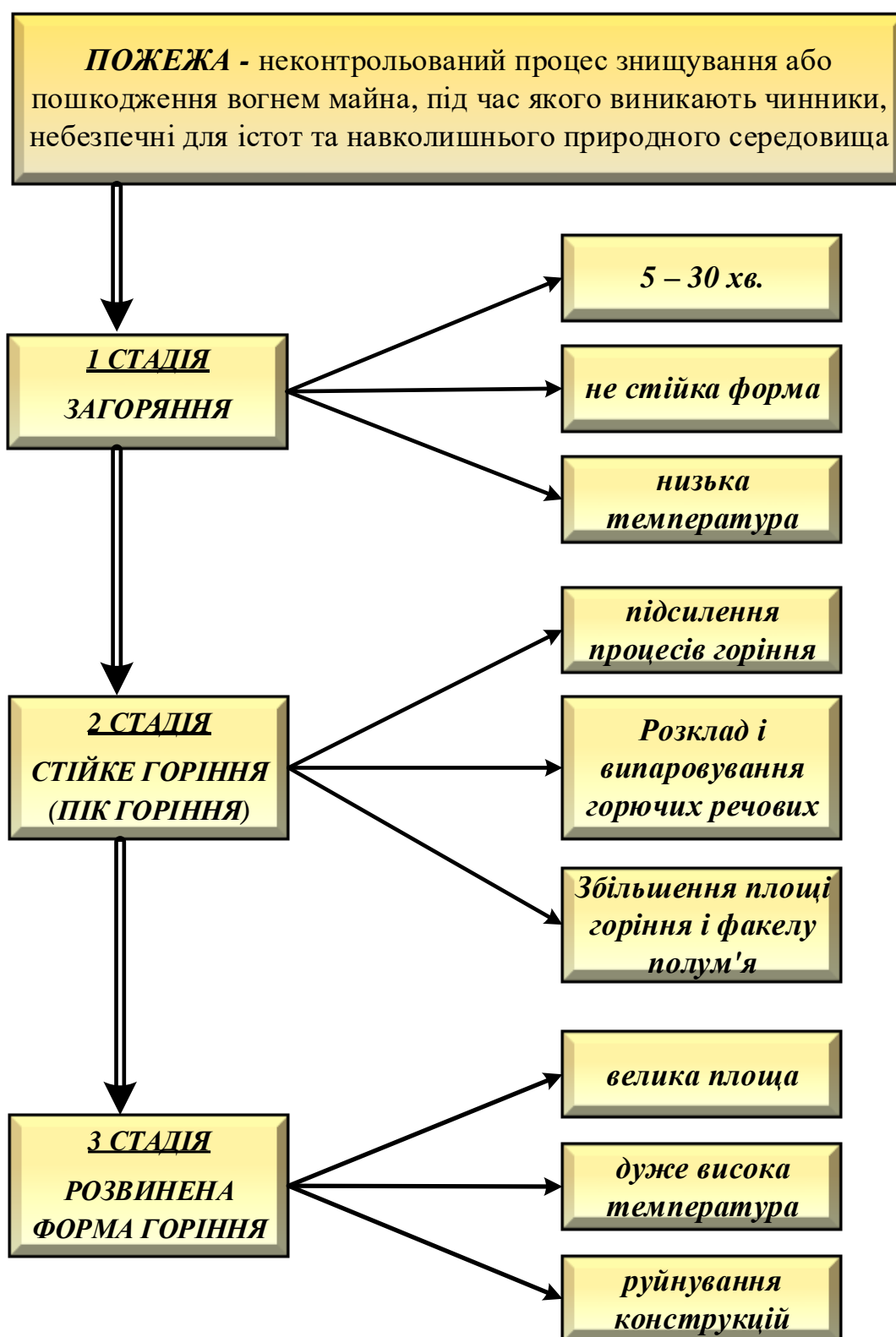

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИРОДНИХ ПОЖЕЖ

СТАДІЇ РОЗВИТКУ ПОЖЕЖИ

РІЗНОВИДИ ГОРІННЯ

ГОРІННЯ - складний фізико-хімічний процес з'єднання горючої речовини з окислювачем, яке супроводжується виділенням тепла і випромінюванням світла

Спалах - швидкоплинний процес згорання парів горючої речовини, що має місце при її контакті з відкритим джерелом вогню і супроводжується короткочасним видимим випромінюванням, але без ударної хвилі і стійкого горіння.

- **легкозаймисті** – температура до 61 °С
- **горючі** – температура понад 61 °С

Займання – початкова форма горіння, яке виникає від джерела вогню.

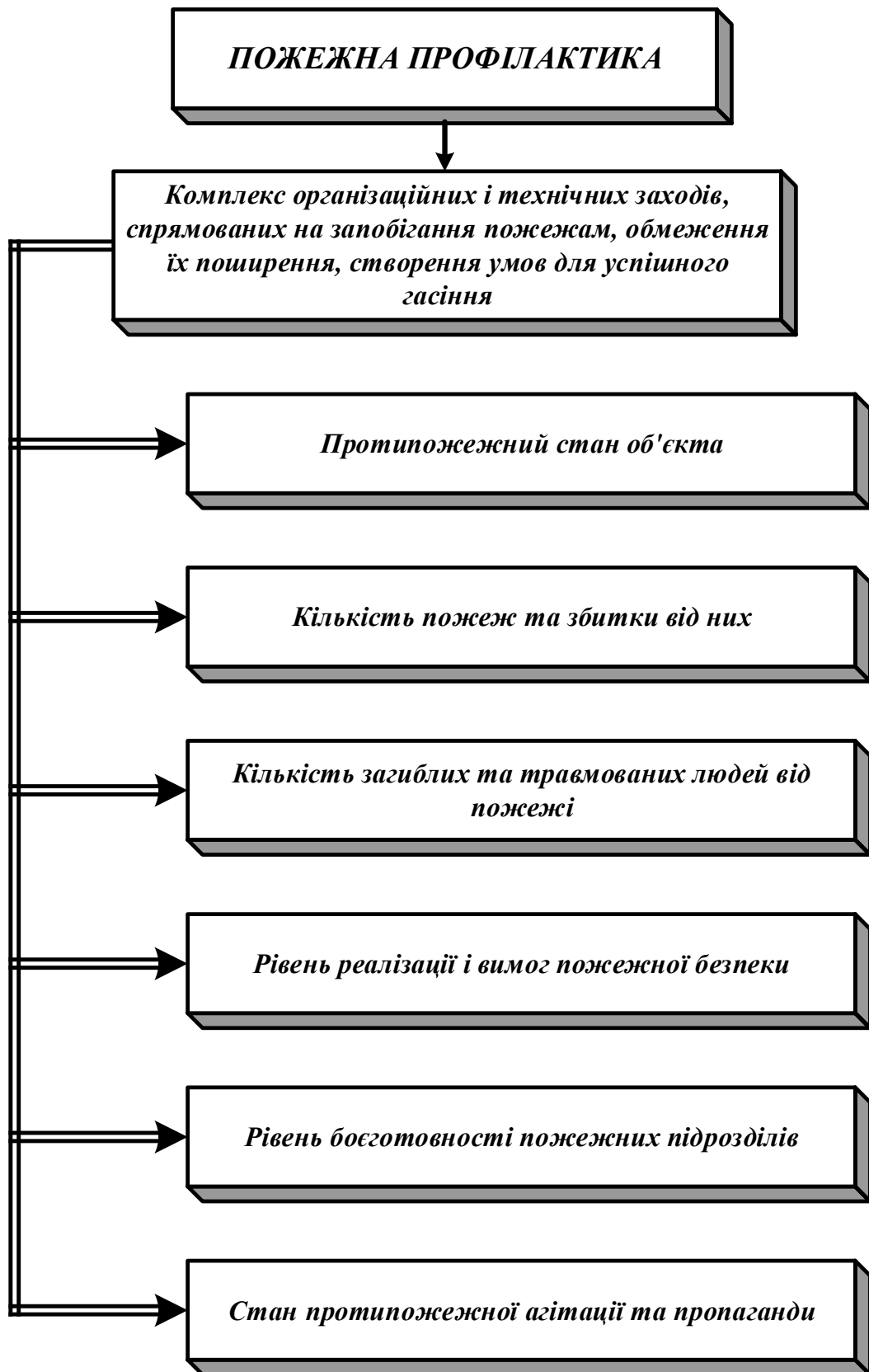
Займання відбувається при температурах, вищих за температуру спалаху для легкозаймистих речовин 2–5 °С, горючих – 5 – 30 °С.

Самозаймання – процес горіння речовини, що виникає при високій температурі без контакту з відкритим джерелом вогню

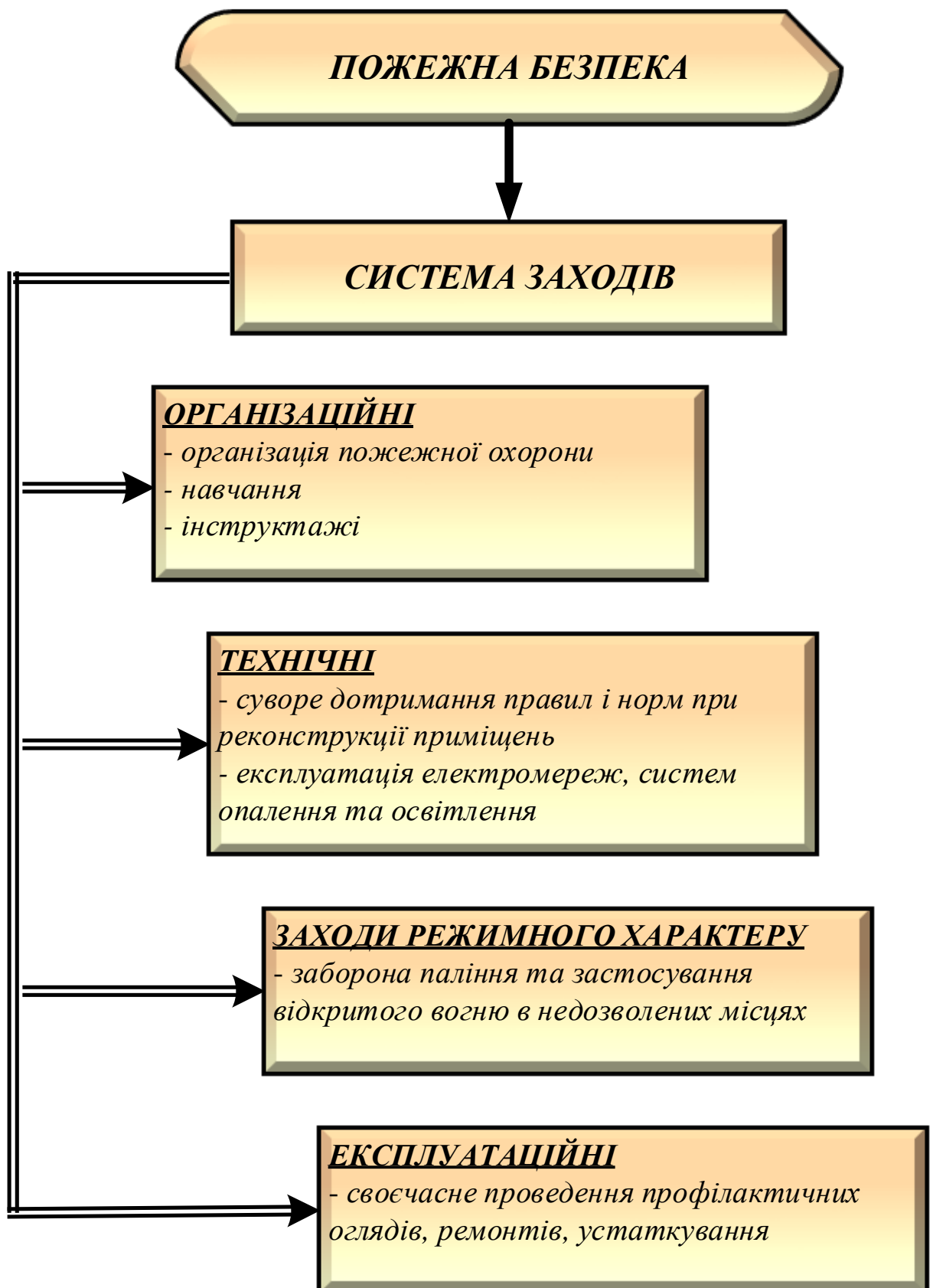
Самоспалахування – це самозаймання, що супроводжується появою полум'я

Тління – безполуменеве горіння горючої речовини у твердій фазі з видимим випромінюванням світла із зони горіння, але при відсутності полум'я та ударної хвилі

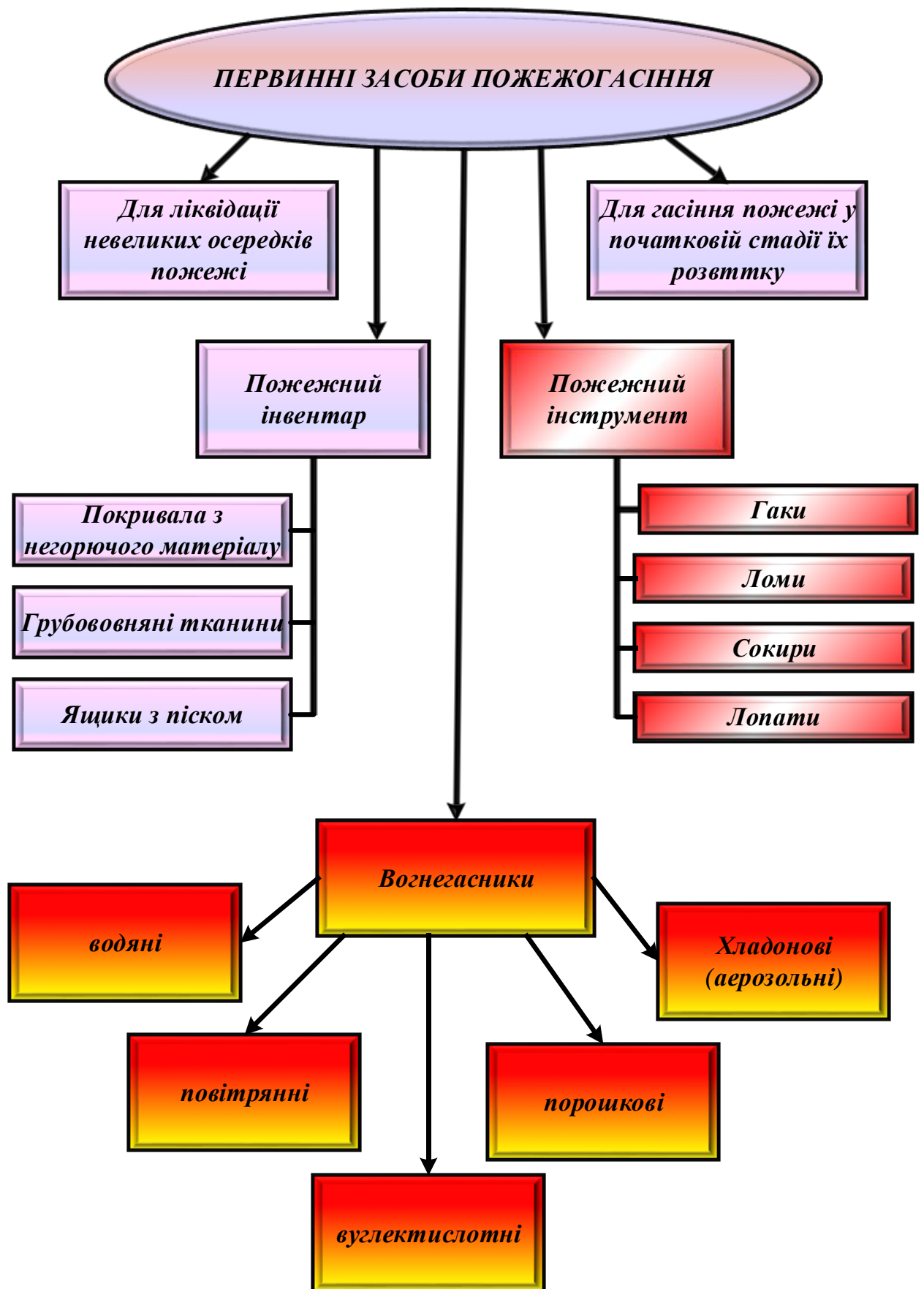
ПОЖЕЖНА ПРОФІЛАКТИКА

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ОБ'ЄКТА

ПЕРВИННІ ЗАСОБИ ПОЖЕЖОГАСІННЯ

ПРОТИПОЖЕЖНИЙ ЗАХИСТ

ОБМЕЖЕННЯ РОЗМІРІВ ПОШИРЕННЮ ПОЖЕЖІ

- планування будівель і споруд з урахуванням вимог Правил пожежної безпеки
- правильне розміщення виробничих приміщень у межах будівлі
- вибір будівельних конструкцій
- встановлення протипожежних перешкод
- влаштування системи пожежогасіння

ОБМЕЖЕННЯ РОЗВИТКУ ПОЖЕЖІ

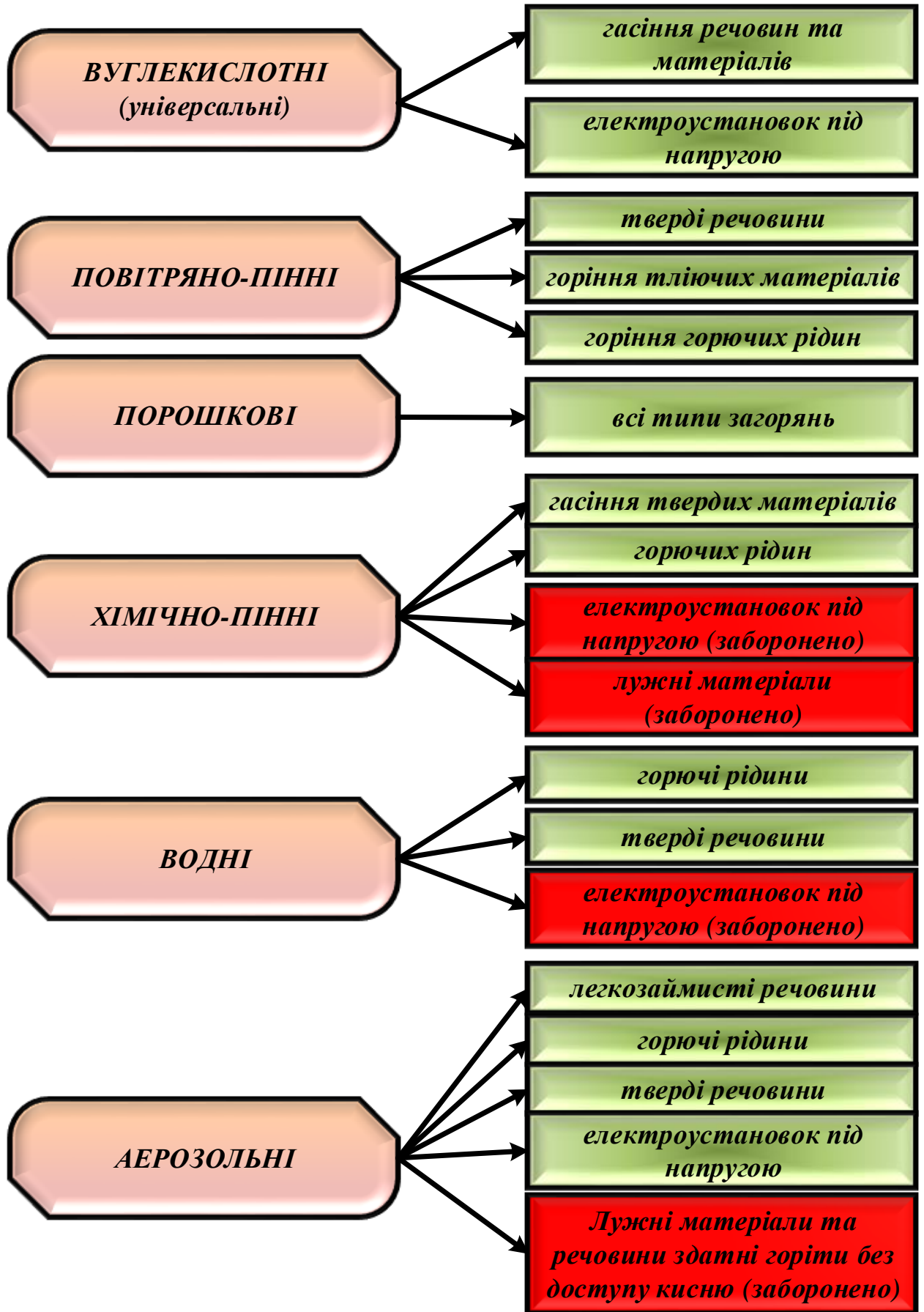
- обмеження кількості горючих речовин, що знаходяться в приміщенні
- своєчасне звільнення приміщень від залишків горючих матеріалів
- застосування для пожежовибухонебезпечних речовин (матеріалів) спеціального устаткування

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕЧНОЇ ЕВАКУАЦІЇ ЛЮДЕЙ

- кількість та розташування евакуаційних виходів
- план евакуації
- своєчасні інструктажі
- тренування

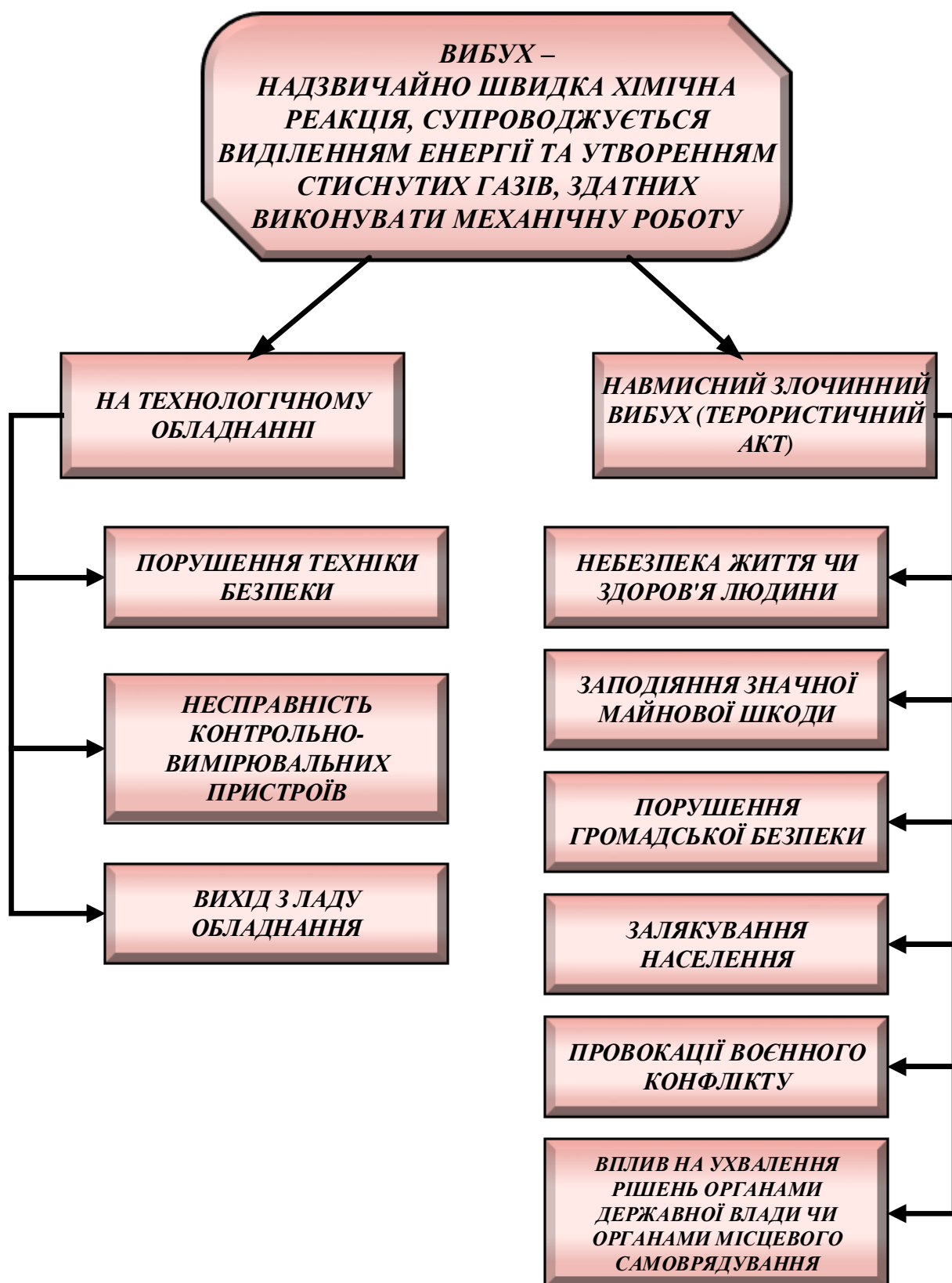
СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ УСПІШНОГО ГАСІННЯ ПОЖЕЖІ

КЛАСИФІКАЦІЯ ВОГНЕГАСНИКІВ ТА ЇХ ВЛАСТИВОСТІ

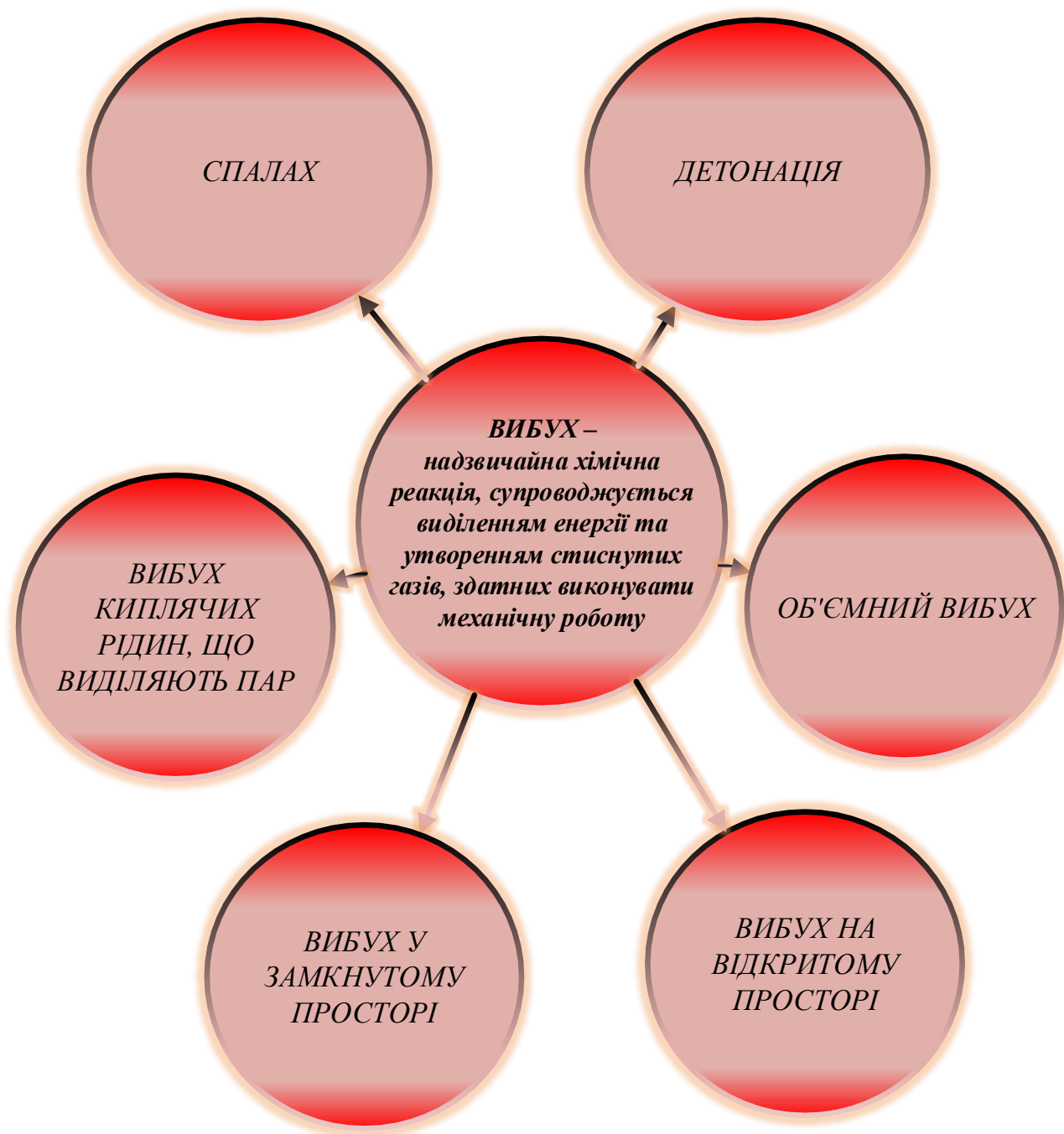

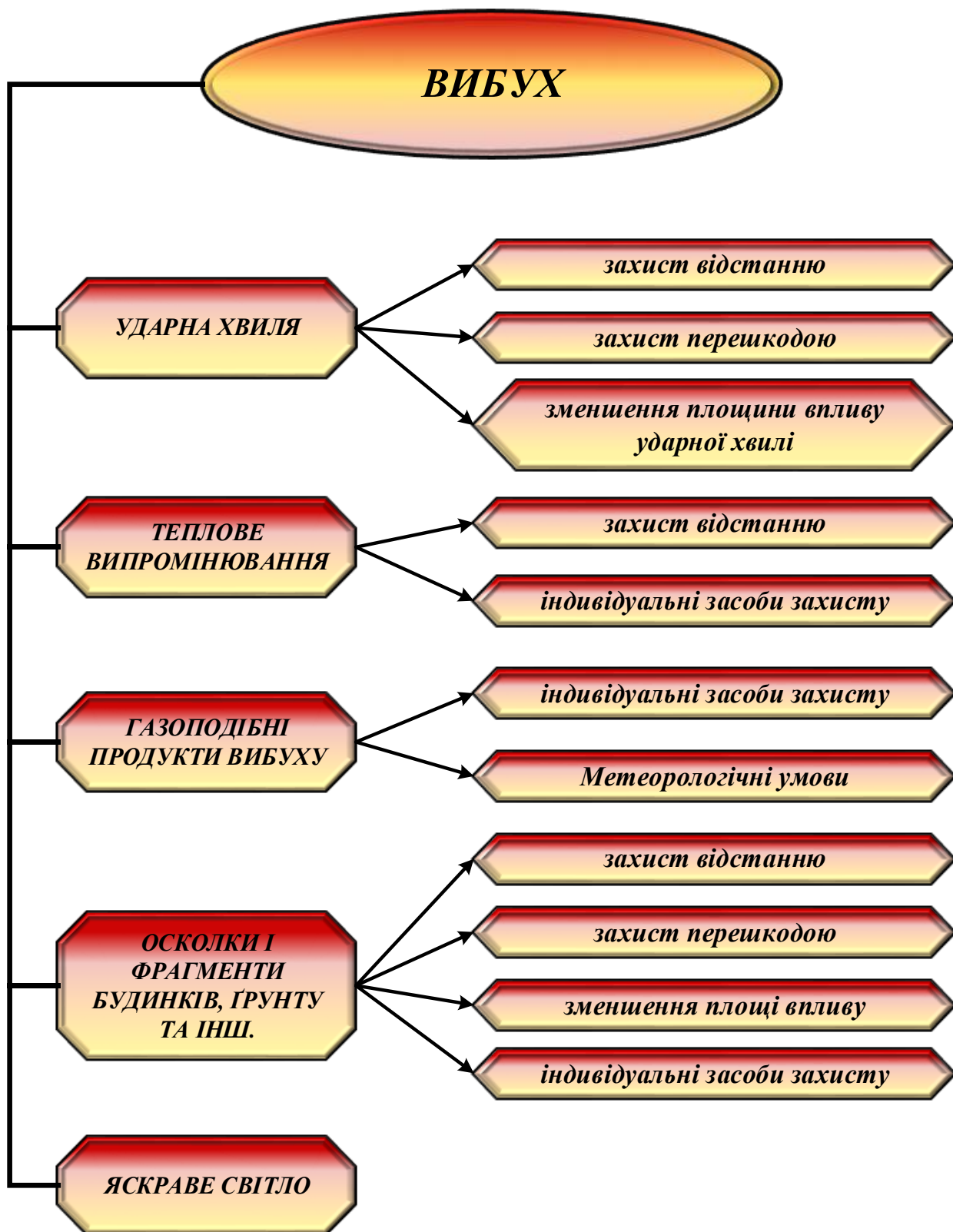
ПОНЯТТЯ ВИБУХУ

ВИБУХИ ТА ЇХ ВИДИ

НЕБЕЗПЕЧНІ ФАКТОРИ ВИБУХУ І ЗАХИСТ ВІД НИХ

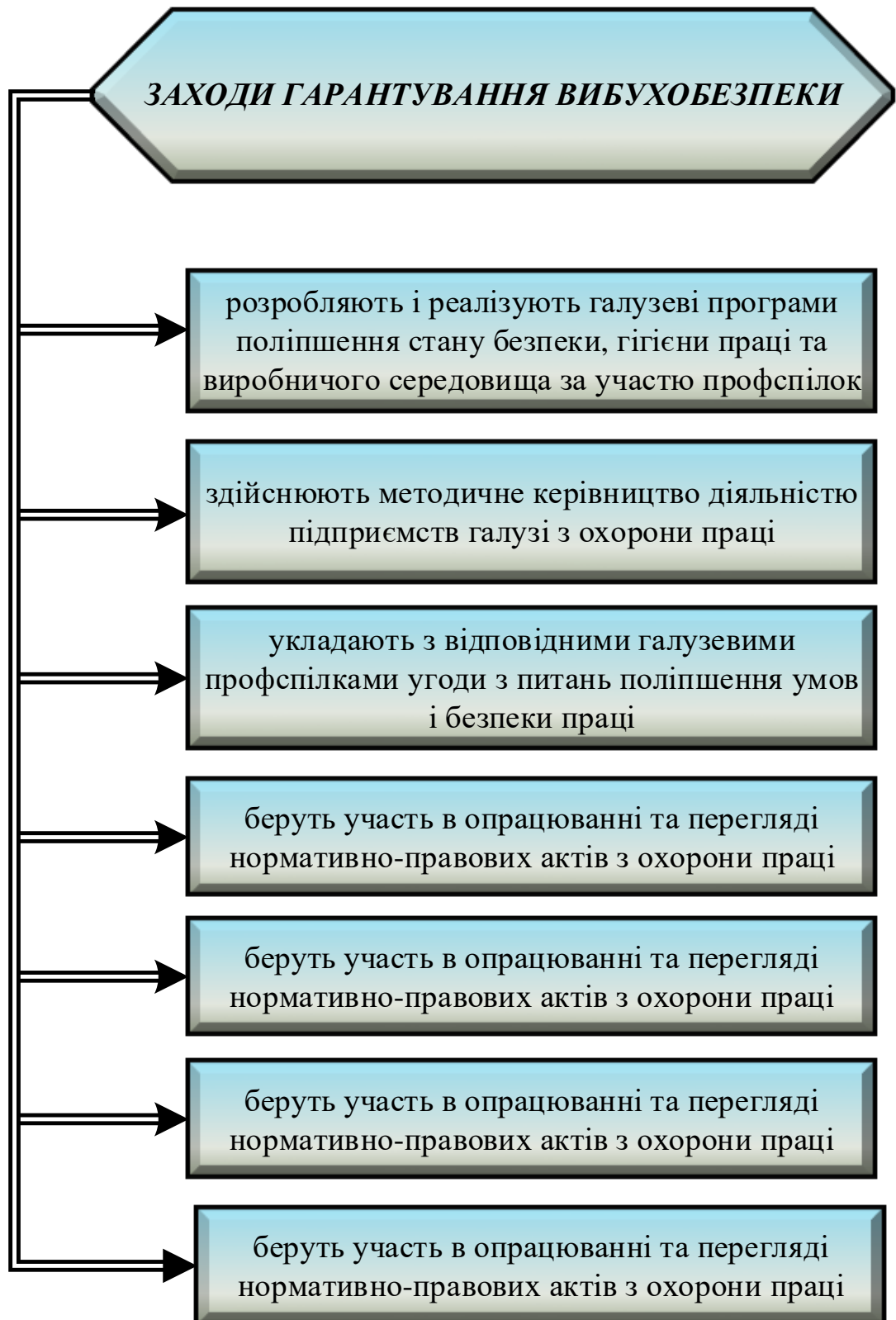
ФОРМИ УРАЖАЮЧОГО ВПЛИВУ ВИБУХУ НА ЛЮДИНУ

ВИДИ ТРАВМ В НАСЛІДОК ВИБУХУ

ЗАХОДИ ГАРАНТУВАННЯ ВИБУХОБЕЗПЕКИ

Контрольні питання до розділу 10.

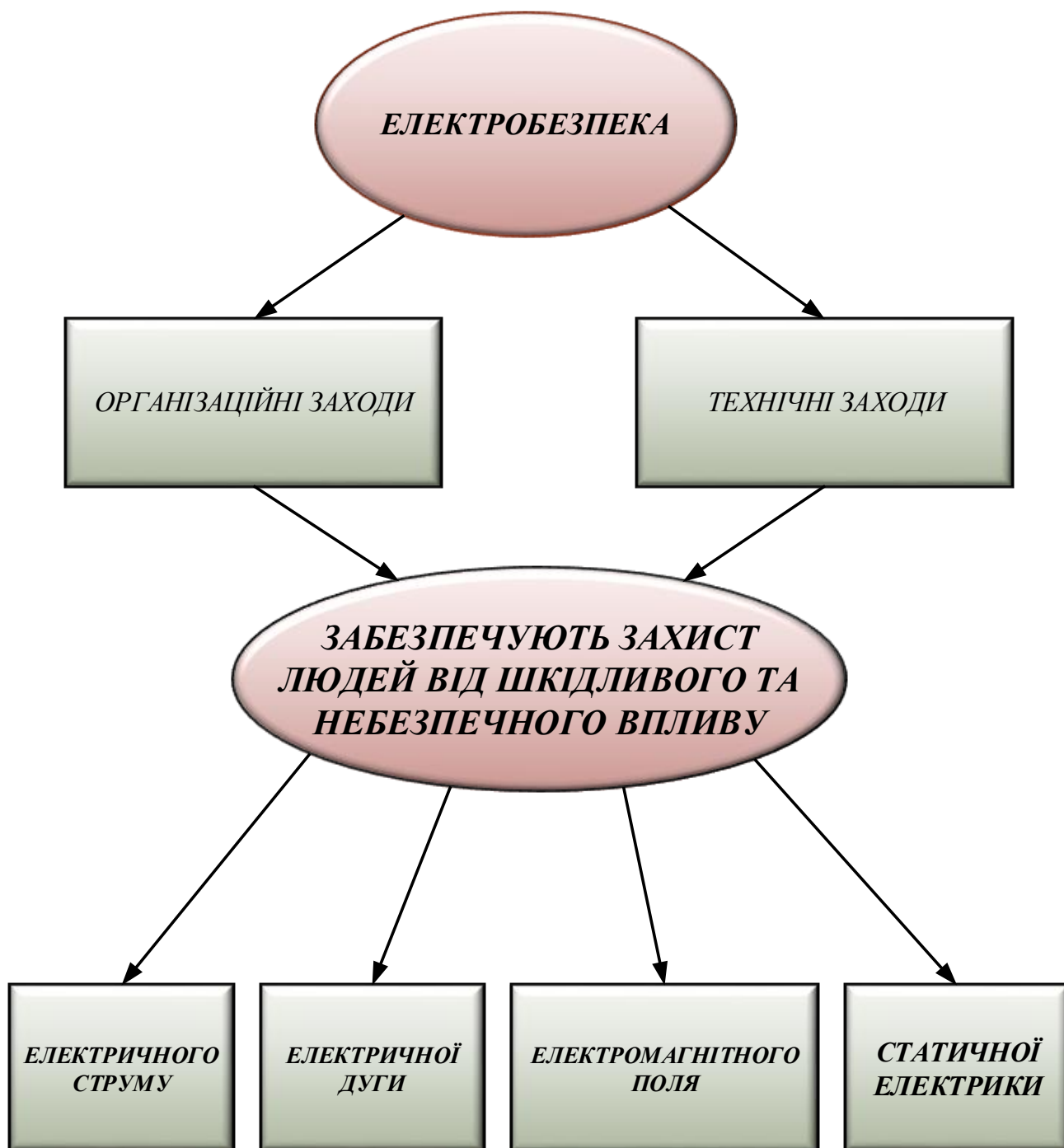
1. Що означає процес горіння?
2. Які існують групи горючості матеріалів?
3. Які хімічні речовини беруть участь у процесі горіння?
4. Які джерела теплової енергії здатні ініціювати процес горіння?
5. У якому агрегатному стані можуть перебувати горючі речовини, що беруть участь у процесі горіння?
6. У чому полягає небезпека продуктів горіння?
7. Принципи припинення горіння.
8. Назвіть організаційні заходи щодо забезпечення пожежної безпеки.
9. Які заходи пожежної профілактики?
10. Які із засобів індивідуального захисту органів дихання є найбільш ефективними на місці пожежі з виділенням токсичних продуктів горіння?
11. Які умови сприяють виникненню пожежі, вибуху на місці ДТП?
12. Які первинні засоби пожежогасіння?

Розділ 11.

ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКА В ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

ЕЛЕКТРОБЕЗПЕКА

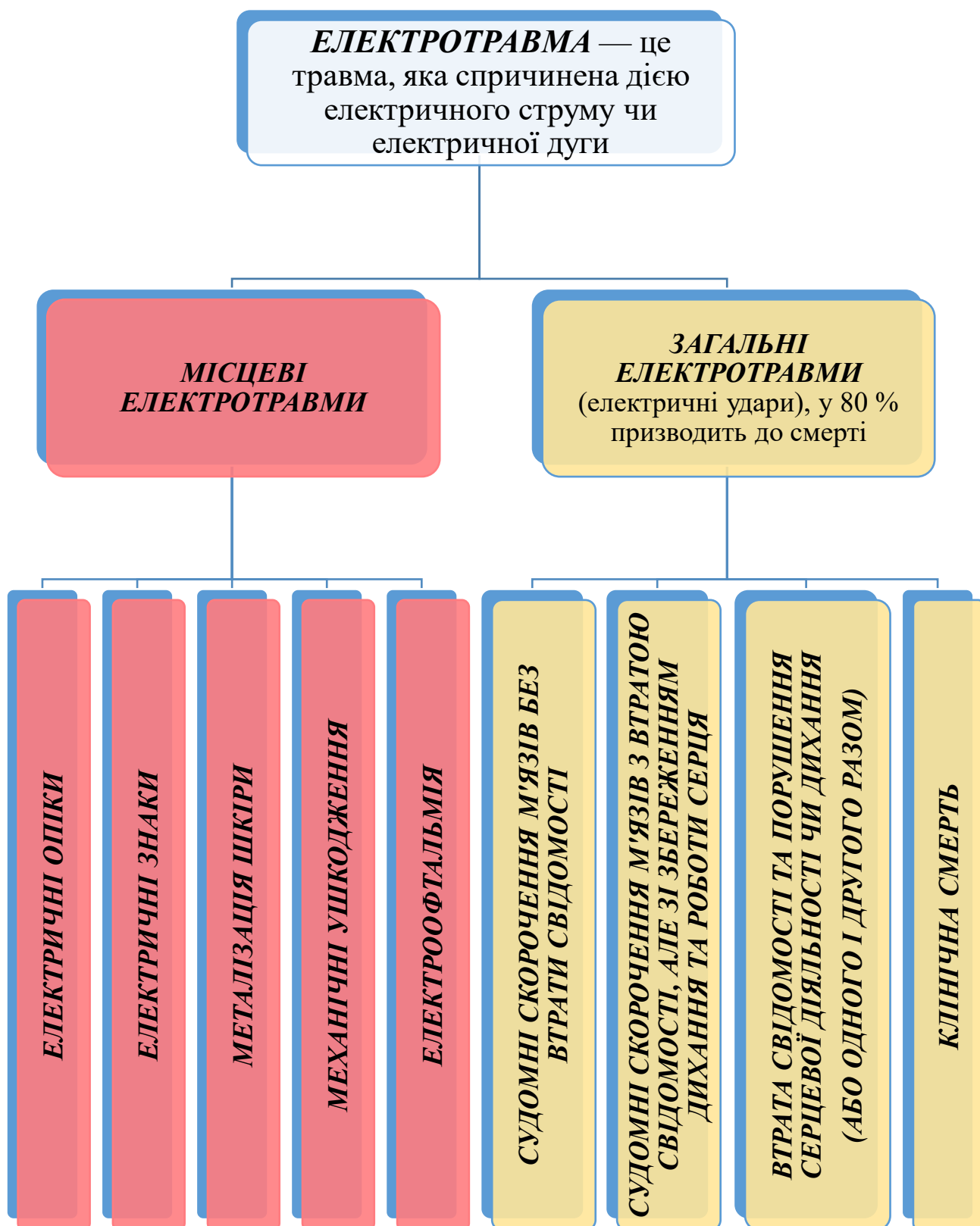
ОСНОВНІ ПРИЧИНИ ЕЛЕКТРОТРАВМАТИЗМУ НА ВИРОБНИЦТВІ

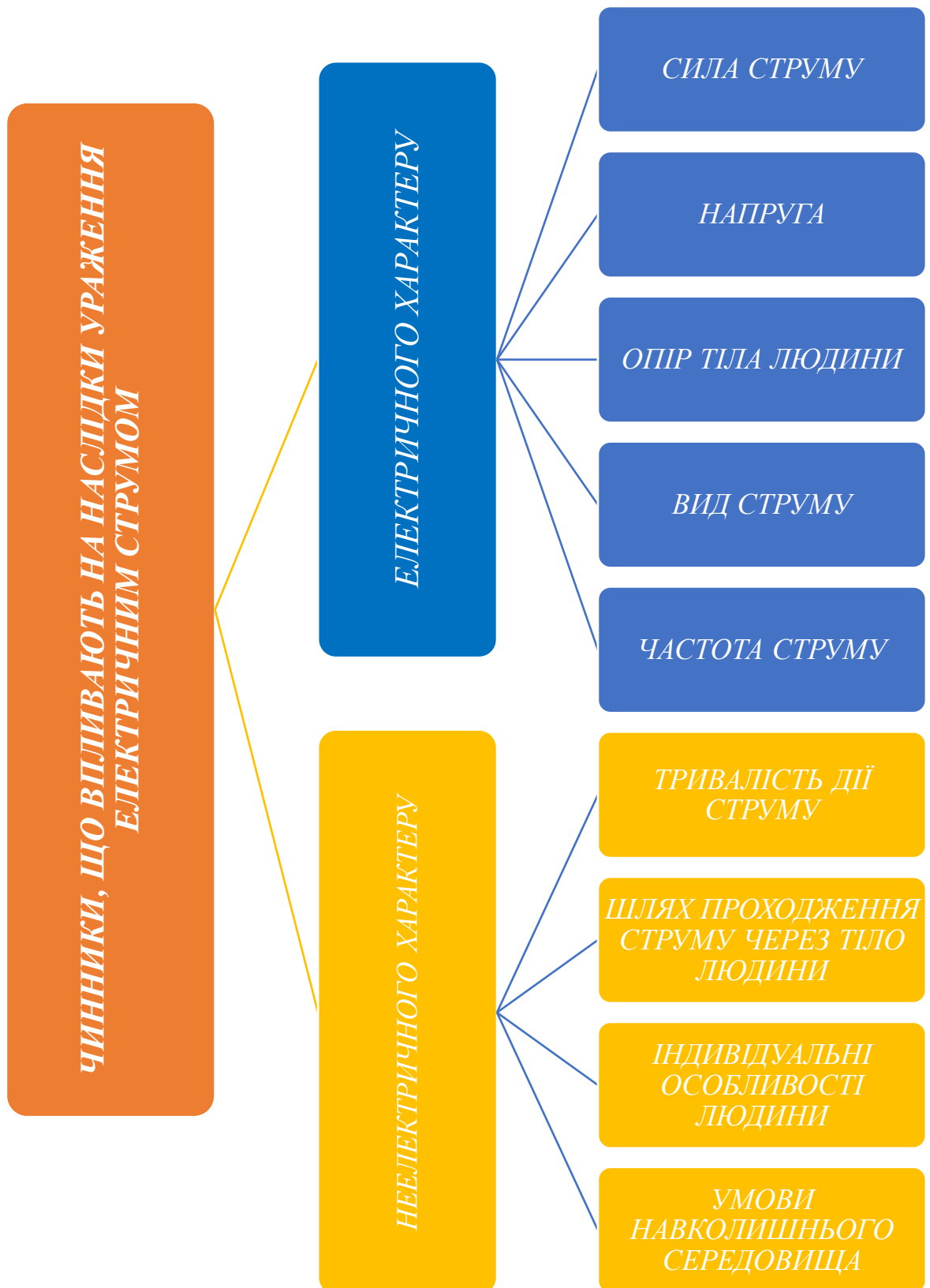
ВПЛИВ ЕЛЕКТРИЧНОГО СТРУМУ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ

ВИДИ ЕЛЕКТРИЧНИХ ТРАВМ

ЧИННИКИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА НАСЛІДКИ УРАЖЕННЯ ЕЛЕКТРИЧНИМ СТРУМОМ

КЛАСИФІКАЦІЯ ПРИМІЩЕНЬ ЗА СТЕПЕНЕМ НЕБЕЗПЕКИ УРАЖЕННЯ ЕЛЕКТРИЧНИМ СТРУМОМ

ПРИМІЩЕННЯ БЕЗ ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ

- відсутність умов, що створюють особливу або підвищену небезпеку

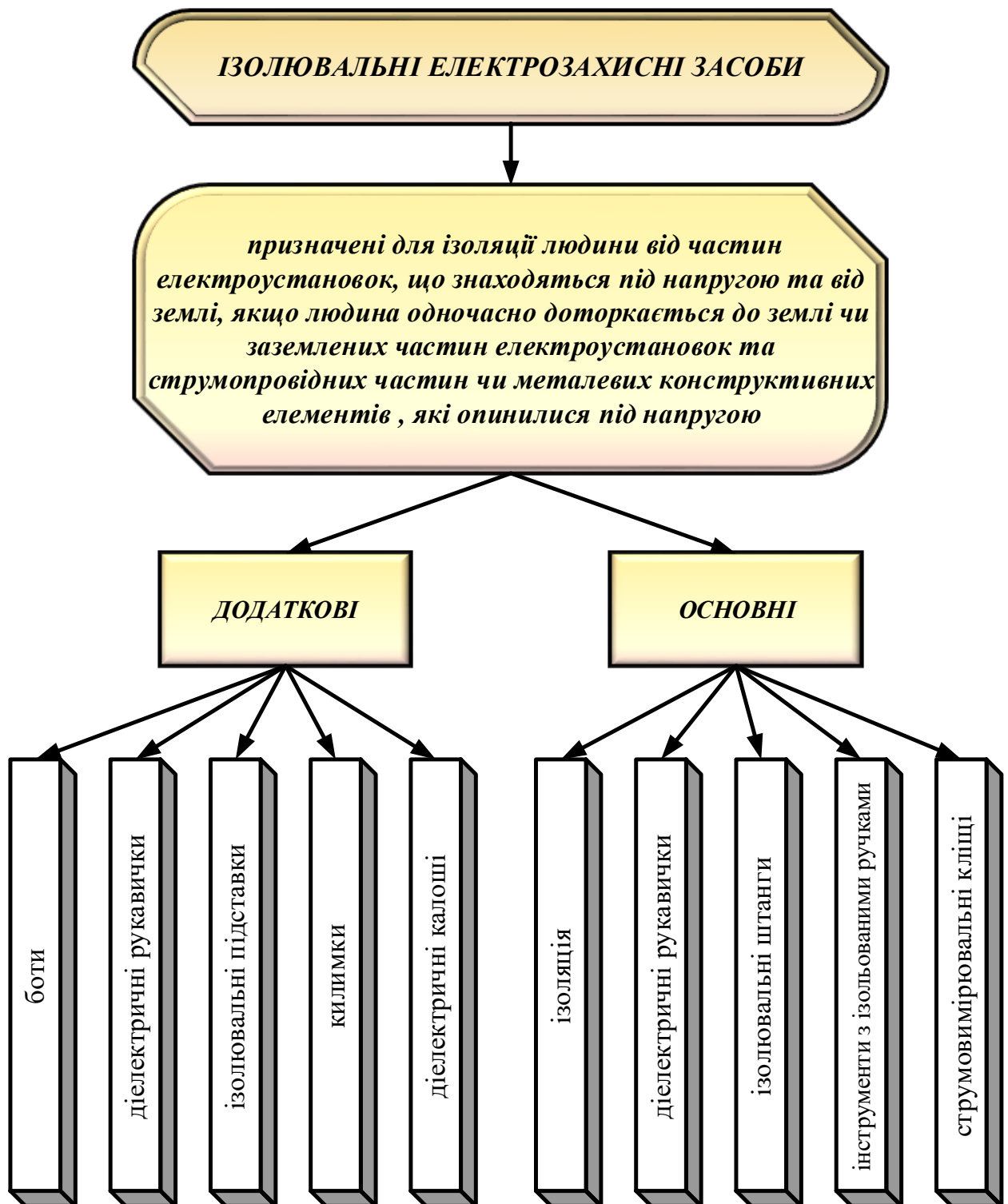
ПРИМІЩЕННЯ З ПІДВИЩЕНОЮ НЕБЕЗПЕКОЮ

- висока відносна вологість повітря (перевищує 75 % протягом тривалого часу);
- висока температура (перевищує 35 °С протягом тривалого часу);
- струмопровідний пил;
- струмопровідна підлога (металева, земляна, залізобетонна, цегляна);
- можливість одночасного доторкання до металевих елементів технологічного устаткування чи металоконструкцій будівлі, що з'єднані із землею та металевих частин електроустаткування, які можуть опинитися під напругою

ОСОБЛИВО НЕБЕЗПЕЧНІ ПРИМІЩЕННЯ

- дуже високої відносної вологості повітря (близько 100 %);
- хімічно активного середовища;
- одночасною наявністю двох чи більше умов, що створюють підвищену небезпеку.

ІЗОЛЮВАЛЬНІ ЕЛЕКТРОЗАХИСНІ ЗАСОБИ

ОГОРОДЖУВАЛЬНІ ЕЛЕКТРОЗАХИСНІ ЗАСОБИ

ЗАПОБІЖНІ ТА ЕЛЕКТРОЗАХИСНІ ЗАСОБИ ТА ПРИСТОСУВАННЯ

ЗАПОБІЖНІ ЕЛЕКТРОЗАХИСНІ ЗАСОБИ ТА ПРИСТОСУВАННЯ

призначені для захисту персоналу від випадкового падіння з висоти; для забезпечення безпечного піднімання на висоту; для захисту від світлової, теплової, механічної дії електричної дуги

тимчасове заземлення

запобіжні пояси

захисні окуляри, щитки

захисні рукавички, спецодяг

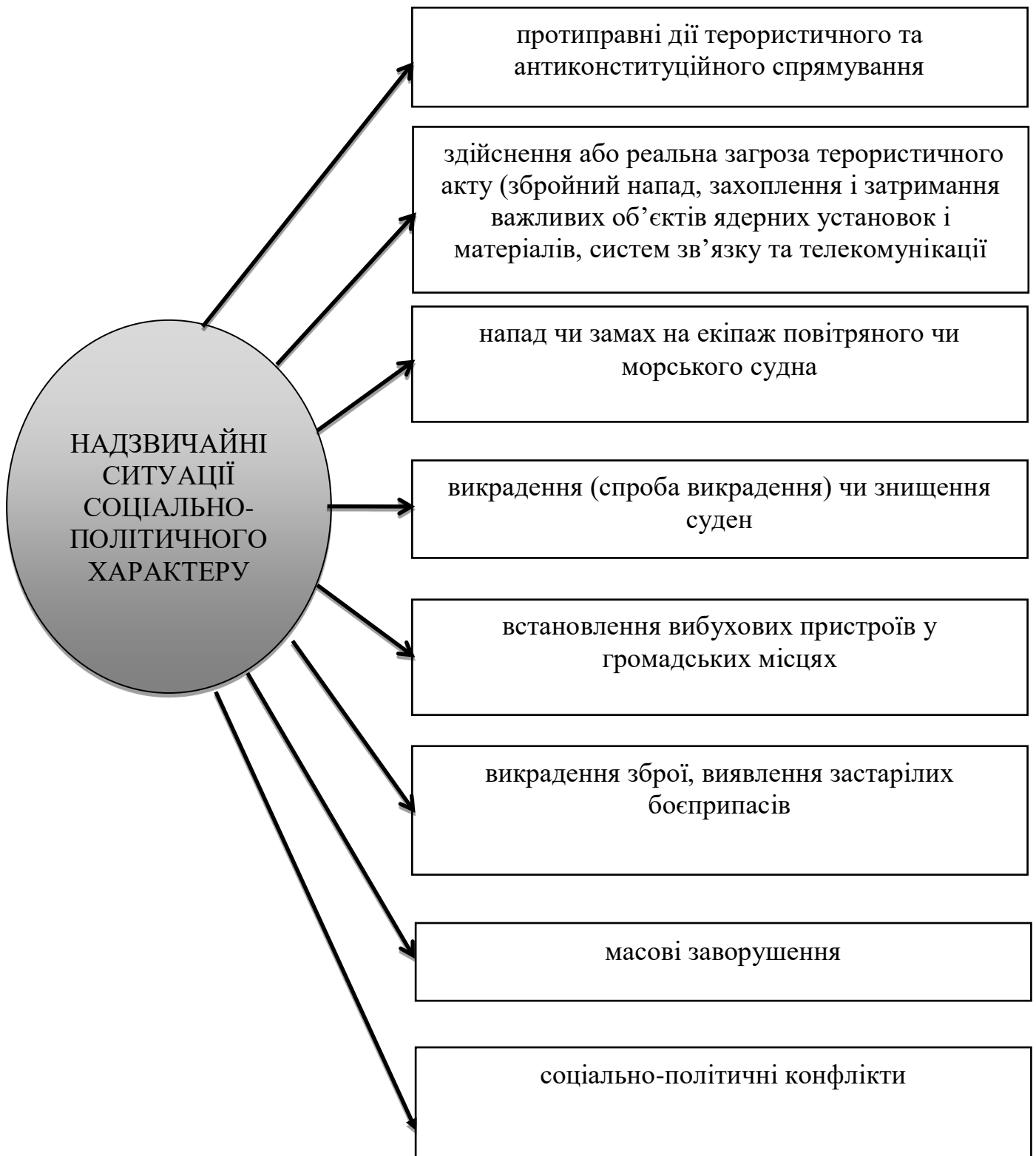
Контрольні питання до розділу 11.

1. Вплив електричного струму на організм людини.
2. Види електричних травм.
3. Визначте методи і засоби захисту від ураження електричним струмом.
4. Які існують безпечні методи звільнення потерпілого від дії електричного струму?
5. Що означає допуск до робіт з електричним струмом?
6. Способи захисту споруд і будівель від блискавки.
7. Метеорологічні умови та інші фактори, що сприяють посиленню ураження людини електричним струмом.
8. У яких місцях існує найбільший рівень загрози ураження електричним струмом?
9. Чи можна, застосовуючи гілку дерева, намагатися звільнити людину від контакту з обірваним оголеним дротом лінії електропередачі?
10. Назвіть характерні ознаки ураження людини електричним струмом.

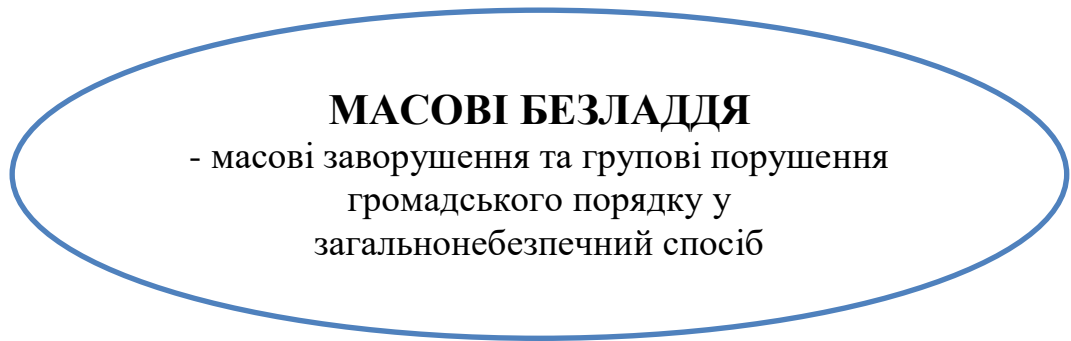
Розділ 12.

СОЦІАЛЬНІ НЕБЕЗПЕКИ, ЇХ ВИДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ

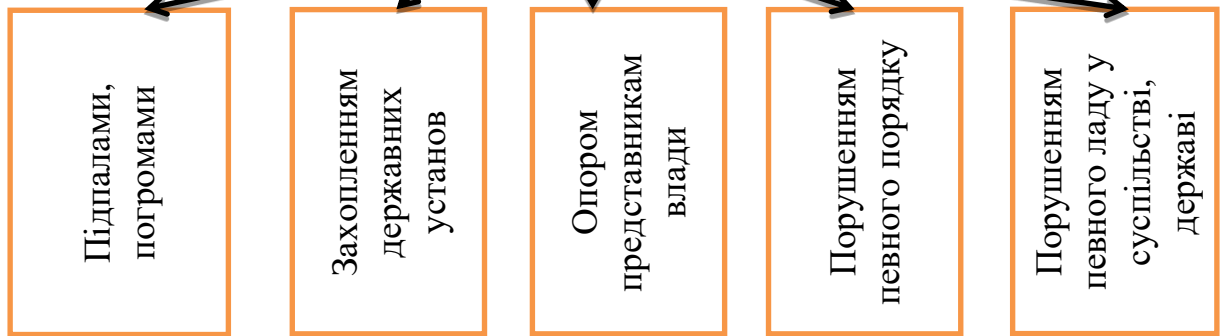
НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ

МАСОВІ БЕЗЛАДДЯ

супроводжуються

виникають

НЕБЕЗПЕКИ МАСОВИХ БЕЗЛАДЬ

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ВИНИКНЕННЯ МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ (БЕЗПЕЧНА ПОВЕДІНКА В НАТОВПІ)

НАТОВП – це безструктурне скупчення людей, позбавлених ясно усвідомлюваної спільності цілей, ані зовні, ані внутрішньо неорганізованих але пов'язаних між собою схожістю емоційного стану і спільним об'єктом уваги, об'єднаних тільки загальним прагненням до негайної дії

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ

не наближайся до вітрин, стін, скляних дверей, до яких можуть притиснути

знай де знаходяться запасні та аварійні виходи та як до них добратися

найбільша тіснява буває в дверях, перед сценою, біля арени, біля виходів тощо

виключення ймовірності втягнути себе в натовп

якщо натовп захопив – не чинити йому опір

в жодному випадку не рухатись проти натовпу

тримайтеся подалі від плакатів на жердинах - їх можуть використовувати як зброю

викинути сумку, портфель, парасольку

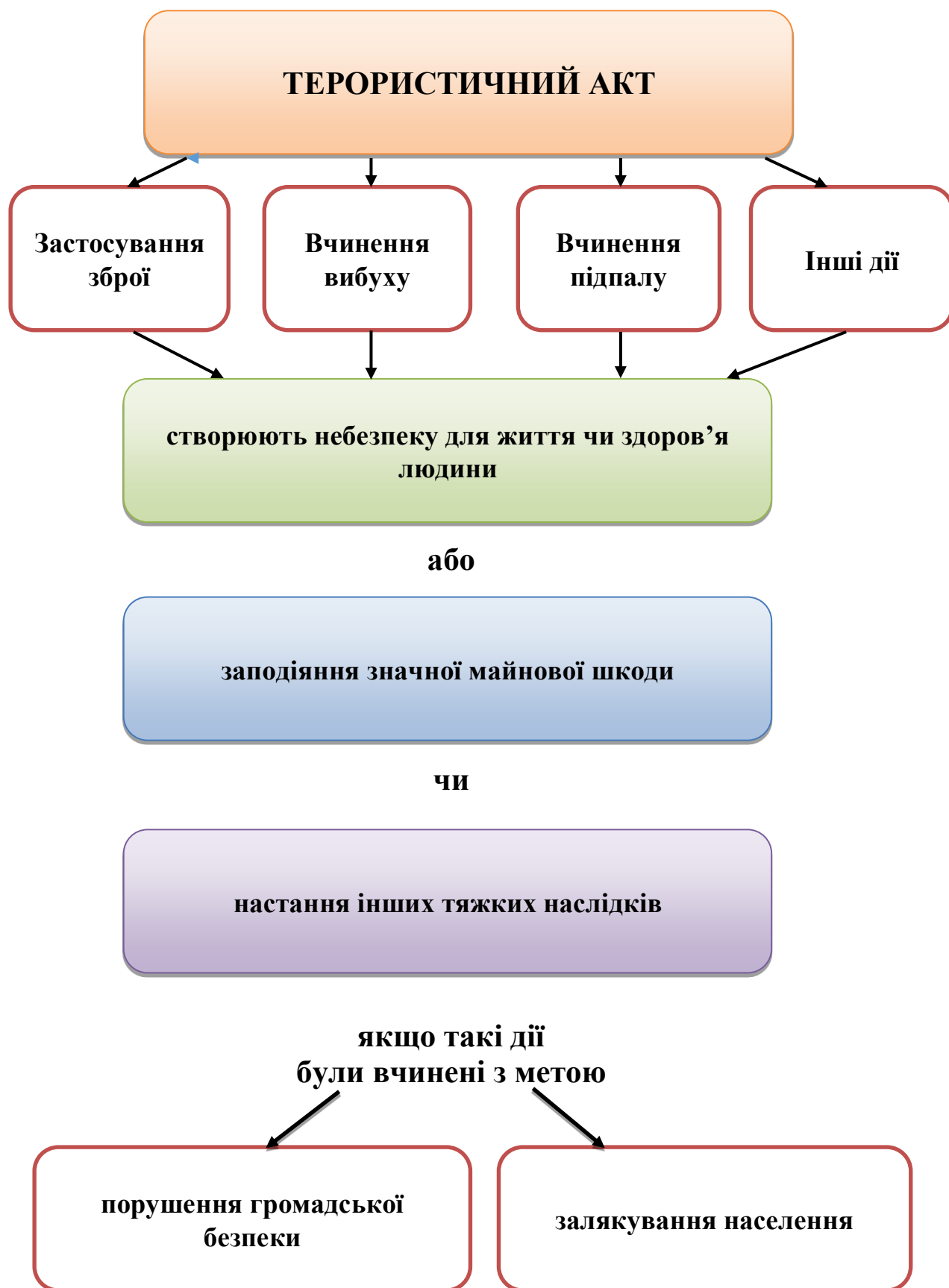
якщо щось впало, ні в якому разі не намагатися підняти

застебнути одяг і не тримати руки у кишені

зігнути руки у ліктях, підняти їх, щоб захистити грудну клітину

якщо Вас збили й Ви впали – при будь якій можливості спробувати встати на ноги

ТЕРОРИСТИЧНИЙ АКТ

ОБ'ЄКТИ ТЕРОРИСТИЧНИХ АКТІВ

ОБ'ЄКТИ ТЕРОРИСТИЧНИХ АКТІВ

Органи влади:

- органи виконавчої влади
- органи законодавчої влади
- органи судової влади
- органи місцевого самоврядування

Об'єкти забезпечення життєдіяльності людей

- об'єкти водо та теплопостачання
- захисні та очисні споруди
- гідроелектростанції

Об'єкти громадського користування:

- торгівельно-розважальні заклади;
- спортивні споруди;
- релігійні споруди;
- об'єкти громадського харчування;

Фізичні особи:

- представники релігійних чи громадських організацій;
- державні діячі;
- лідери політичних партій та рухів;
- представники міжнародних організацій

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПРИ ВИЯВЛЕННІ ВИБУХОВИХ ПРИБОРІВ ТА РЕЧОВИН

**При виявленні вибухових пристроїв та речовин
ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ**

**Затримувати осіб, які ймовірно мають при собі
вибухові пристрої**

**Входити в приміщення або наближатися до місця
знаходження вибухового пристрою**

**Пересувати, змінювати положення окремих
предметів, речей**

**Кричати або подавати команди через засоби
посилення голосу**

**Допускати в приміщення, де виявлені вибухові
пристрої і речовини сторонніх осіб**

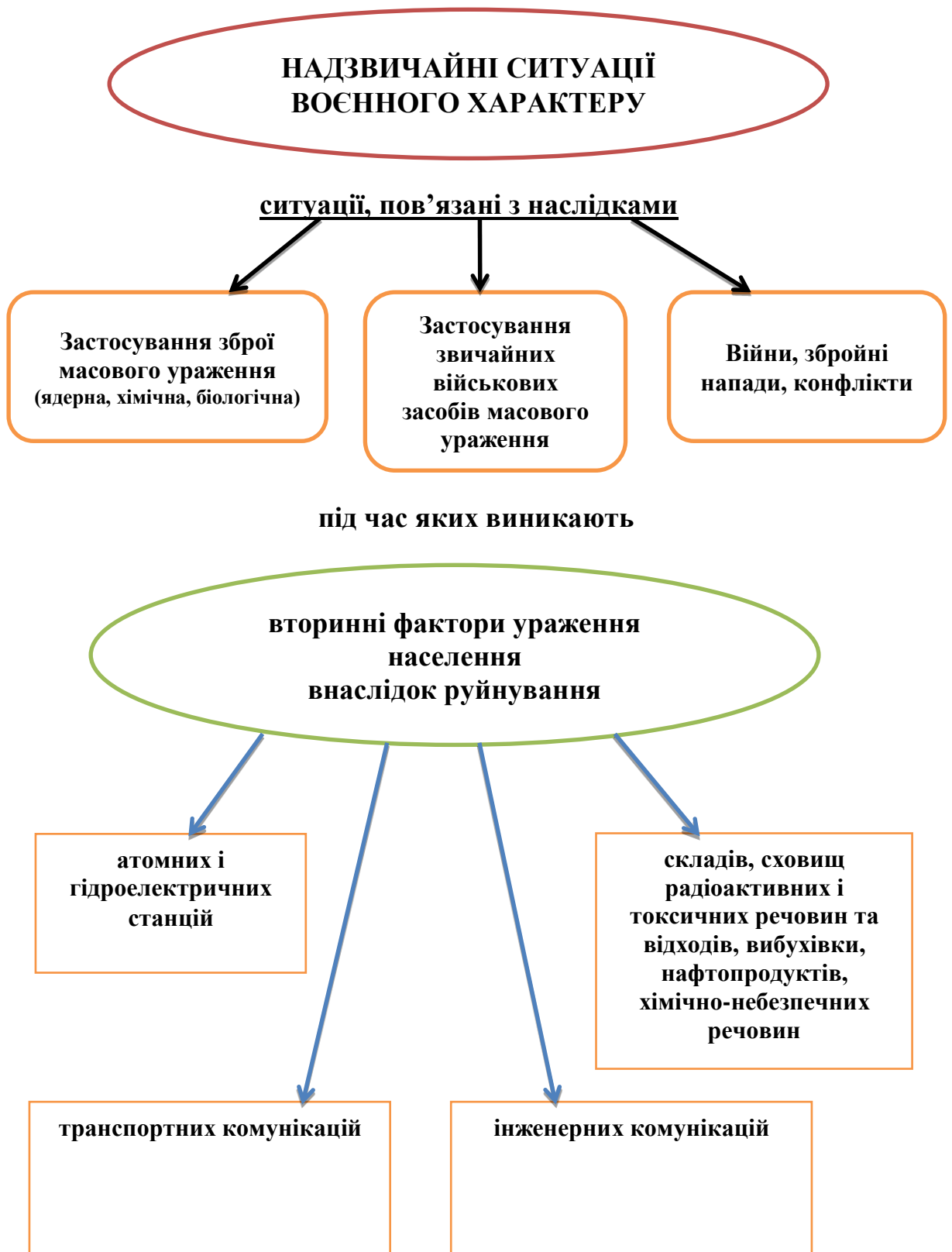
**Самостійно знешкоджувати
або вилучати пристрій**

Контрольні питання до розділу 12.

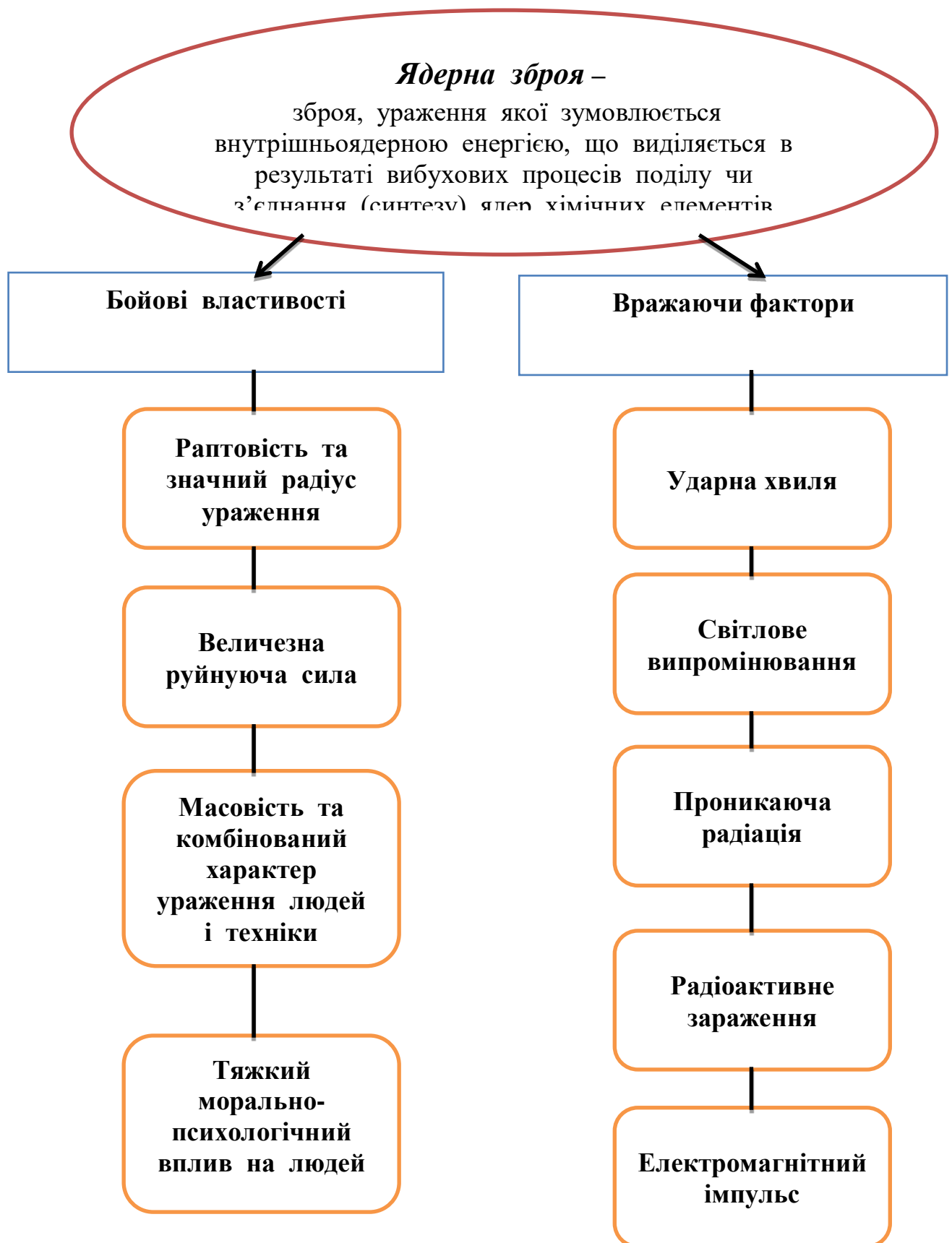
1. Соціальна небезпека: поняття та її види.
2. Які існують природно-соціальні небезпеки?
3. Що означає соціально-політичні протиріччя, масові заворушення, протести та інші акції й конфлікти з використанням зброї?
4. Які надзвичайні ситуації соціально-політичного походження можуть виникнути в Україні?
5. Як ви розумієте поняття «натовп»?
6. Від яких факторів залежить виникнення масових заворушень?
7. В чому полягають небезпечні наслідки паніки?
8. Заходи безпеки під час масових заворушень.
9. Назвіть соціальні хвороби та фобії.
10. Які правові основи введення правових режимів надзвичайного або воєнного стану?
11. Які небезпеки можуть виникати при можливому використанні вибухових речовин та пристроїв?
12. Дії у разі виявлення вибухових речовин та пристроїв.

Розділ 13.
НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ
ВОЄННОГО ХАРАКТЕРУ

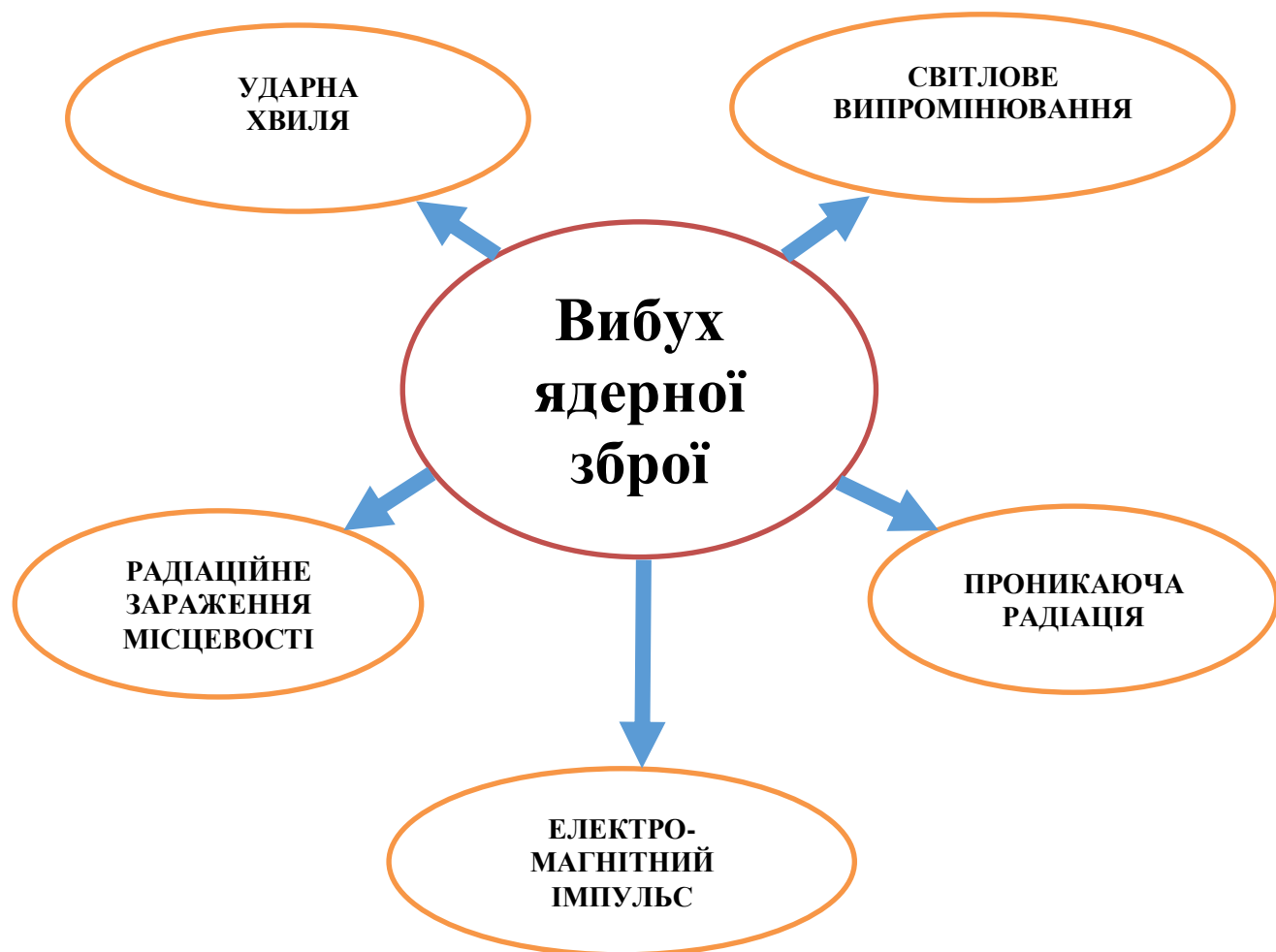
НАДЗВИЧАЙНІ СИТУАЦІЇ ВОЄННОГО ХАРАКТЕРУ

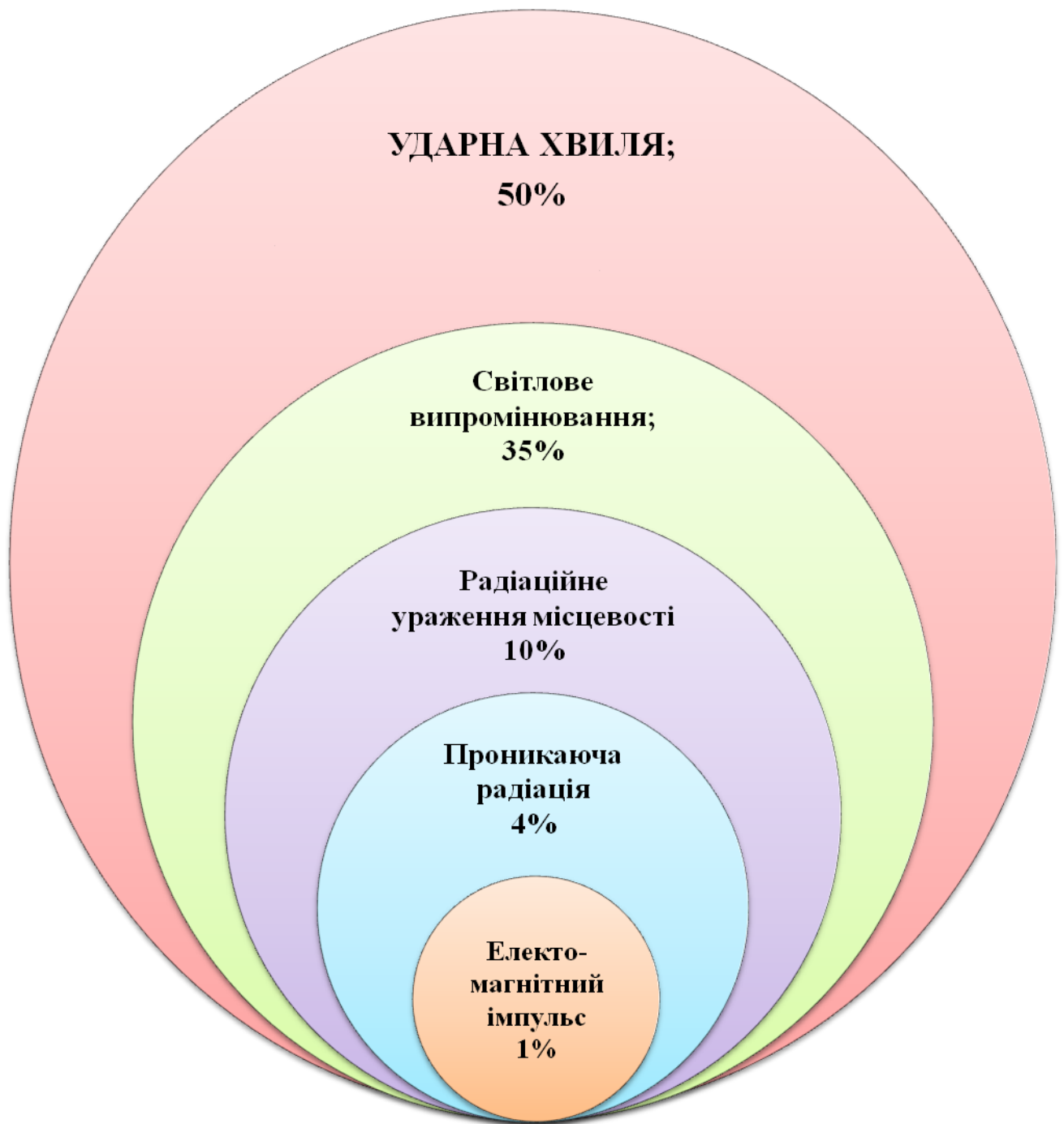
БОЙОВІ ВЛАСТИВОСТІ ТА ВРАЖАЮЧІ ФАКТОРИ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ

ВРАЖАЮЧІ ФАКТОРИ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ

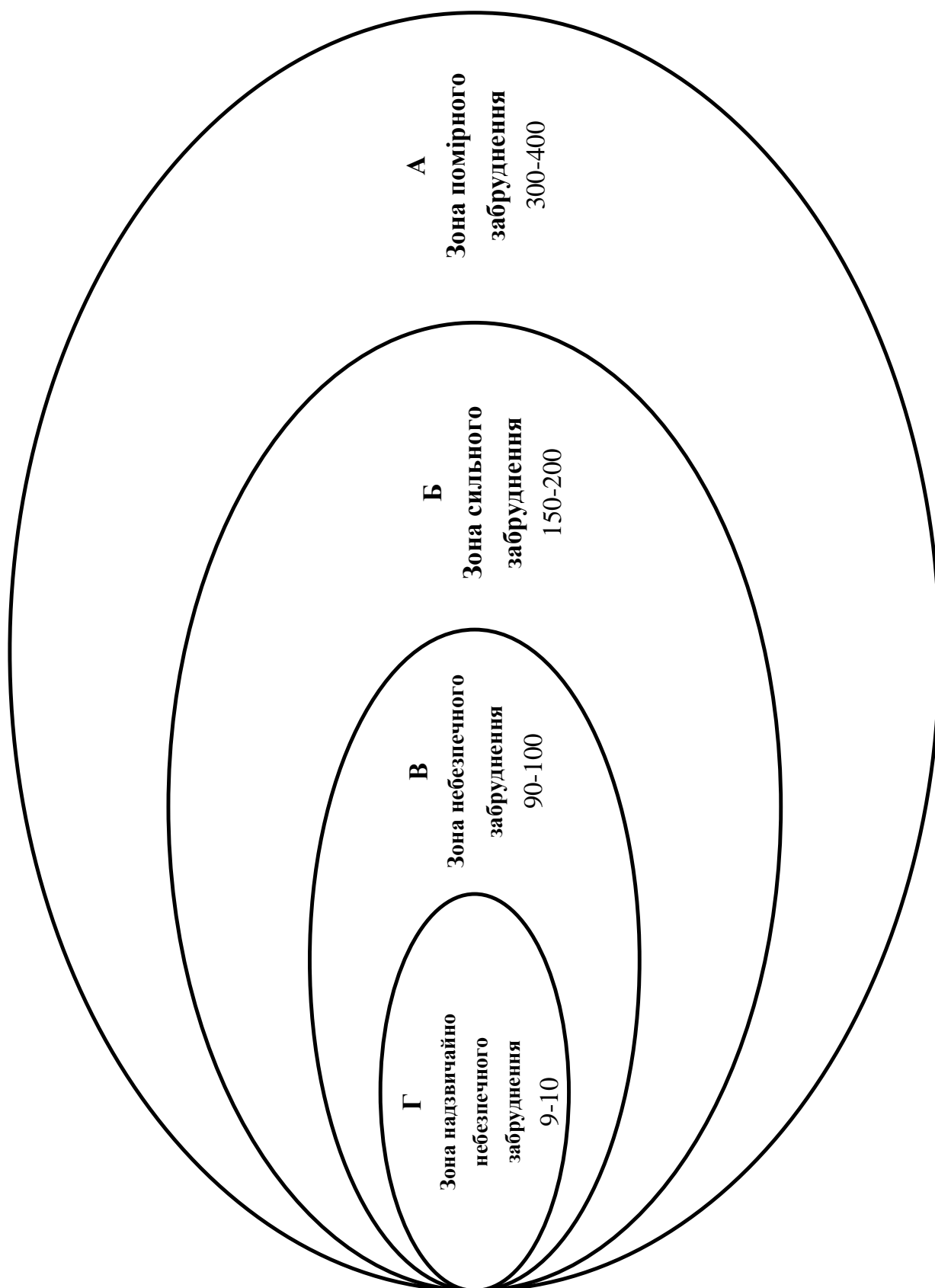

**ПРИБЛИЗНИЙ РОЗПОДІЛ ЕНЕРГІЇ ВИБУХУ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ
ЗА ВРАЖАЮЧИМИ ФАКТОРАМИ**

ЗОНИ РАДІОАКТИВНОГО ЗАРАЖЕННЯ МІСЦЕВОСТІ ПІСЛЯ ВИБУХУ ЯДЕРНОЇ ЗБРОЇ

ХІМІЧНА ЗБРОЯ

Хімічна зброя –
один з видів зброї масового ураження (ЗМУ), дія якої
базується на використанні бойових токсичних
хімічних речовин

**Основа хімічної зброї –
отруйні речовини**

За фізіологічною дією на
організм

Нервово-паралітичної дії
(зарин, зоман, VX)

Психологічної дії
(Бі-Зет) BZ

Подразнюючої дії (CS,
CN хлораацетофенон)

Шкірноаривної дії
(іприт)

Загально-отруйні
(синильна кислота)

Задушливої дії (фосген,
дифосген)

БОЙОВІ ВЛАСТИВОСТІ ХІМІЧНОЇ ЗБРОЇ

Бойові властивості хімічної зброї

висока токсичних отруйних речовин

здатність окремих речовин і токсинів
проникати у приміщення, споруди та
вразати все живе

тривалість вражаючої дії отруйних
речовин

труднощі з визначенням факту
застосування ворогом ХЗ та
визначення типу отруйних речовин

біохімічний механізм уражаючої дії
на живий організм

необхідність використання для
захисту від ХЗ колективних та
індивідуальних засобів захисту

БІОЛОГІЧНА ЗБРОЯ

БІОЛОГІЧНА ЗБРОЯ (БЗ) –
боєприпаси й прилади із засобами доставки вражаючої дії
яких ґрунтуються на використанні інфекційних
властивостей біологічних речовин

Біологічні речовини (БР)

Бактерії

Віруси

Грибки

Рикетсії

Збудники хвороби можуть проникати в організм
людини шляхом:

- Шлунково-кишковий тракт;
- Верхні дихальні шляхи;
- Проникненням у кров;
- Зовнішній покрив.

ХАРАКТЕРНІ ВЛАСТИВОСТІ БІОЛОГІЧНОЇ ЗБРОЇ

ХАРАКТЕРНІ ВЛАСТИВОСТІ БІОЛОГІЧНОЇ ЗБРОЇ

ВЕЛИКА ЕФЕКТИВНІСТЬ

ЗДАТНІСТЬ ВИКЛИКАННЯ ЗАХВОРЮВАННЯ НЕ ТІЛЬКИ В МОМЕНТ ЇЇ ВИКОРИСТАННЯ, А Й В РЕЗУЛЬТАТІ КОНТАКТУ ЗДОРОВОЇ ЛЮДИНИ З ХВОРОЮ, АБО ЗАРАЖЕНИМИ ПАРАЗИТАМИ

ТРИВАЛА ДІЯ БІОЛОГІЧНОЇ ЗБРОЇ

НАЯВНІСТЬ ПРИХОВАНОГО ПЕРІОДУ ДІЇ

ТРУДНОЩІ З ВИЗНАЧЕННЯМ ОКРЕМИХ ВИДІВ ЗБУДНИКІВ

ЗДАТНІСТЬ БЗ ПРОНИКАТИ В НЕГЕРМЕТИЗОВАНІ ПРИМІЩЕННЯ, ІНЖЕНЕРНІ СПОРУДИ І ЗАРАЖАТИ В НИХ ЛЮДЕЙ

ІНФЕКЦІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ

***ІНФЕКЦІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ ВИКЛИКАНІ
БІОЛОГІЧНОЮ ЗБРОЄЮ***

ЧУМА

СИБІРКА

ТУЛЯРЕМІЯ

ХОЛЕРА

ЖОВТА ЛИХОМАНКА

НАТУРАЛЬНА ВІСПА

БОТУЛІЗМ

САП

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗОНИ ЯДЕРНОГО УРАЖЕННЯ

ОСЕРЕДОК ЯДЕРНОГО УРАЖЕННЯ

Територія, в межах якої внаслідок ядерного вибуху відбувається масова загибель людей, сільськогосподарчих тварин, рослин та руйнування споруд.

ЗОНИ ОСЕРЕДКУ

**ЗОНА ПОВНИХ
РУЙНУВАНЬ (12%)**

**ЗОНА СИЛЬНИХ
РУЙНУВАНЬ (10%)**

**ЗОНА СЕРЕДНІХ
РУЙНУВАНЬ (18%)**

**ЗОНА СЛАБКІХ
РУЙНУВАНЬ (60%)**

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗОНИ ХІМІЧНОГО УРАЖЕННЯ

Осередок хімічного ураження

Територія, в межах якої внаслідок дії отруйних речовин сталося масове ураження людей, тварин, рослин.

Зона хімічного зараження

Територія, на яку безпосередньо вплинула дія хімічної зброї та територію, над якою розповсюдилася хмара забрудненого повітря з вражаючими концентраціями.

Критерії бойової ефективності отруйних речовин

ХАРАКТЕРИСТИКА ЗОНИ БІОЛОГІЧНОГО УРАЖЕННЯ

Осередок біологічного ураження

***Територія, на якій внаслідок дії біологічної зброї
виникли масові ураження людей, тварин,
рослин.***

Зона біологічного зараження

***Район місцевості або область повітряного
простору, які заражені біологічними
збудниками хвороби в небезпечних для
населення межах***

***Для попередження поширення інфекційних
захворювань в осередку біологічного ураження
встановлюється КАРАНТИН.***

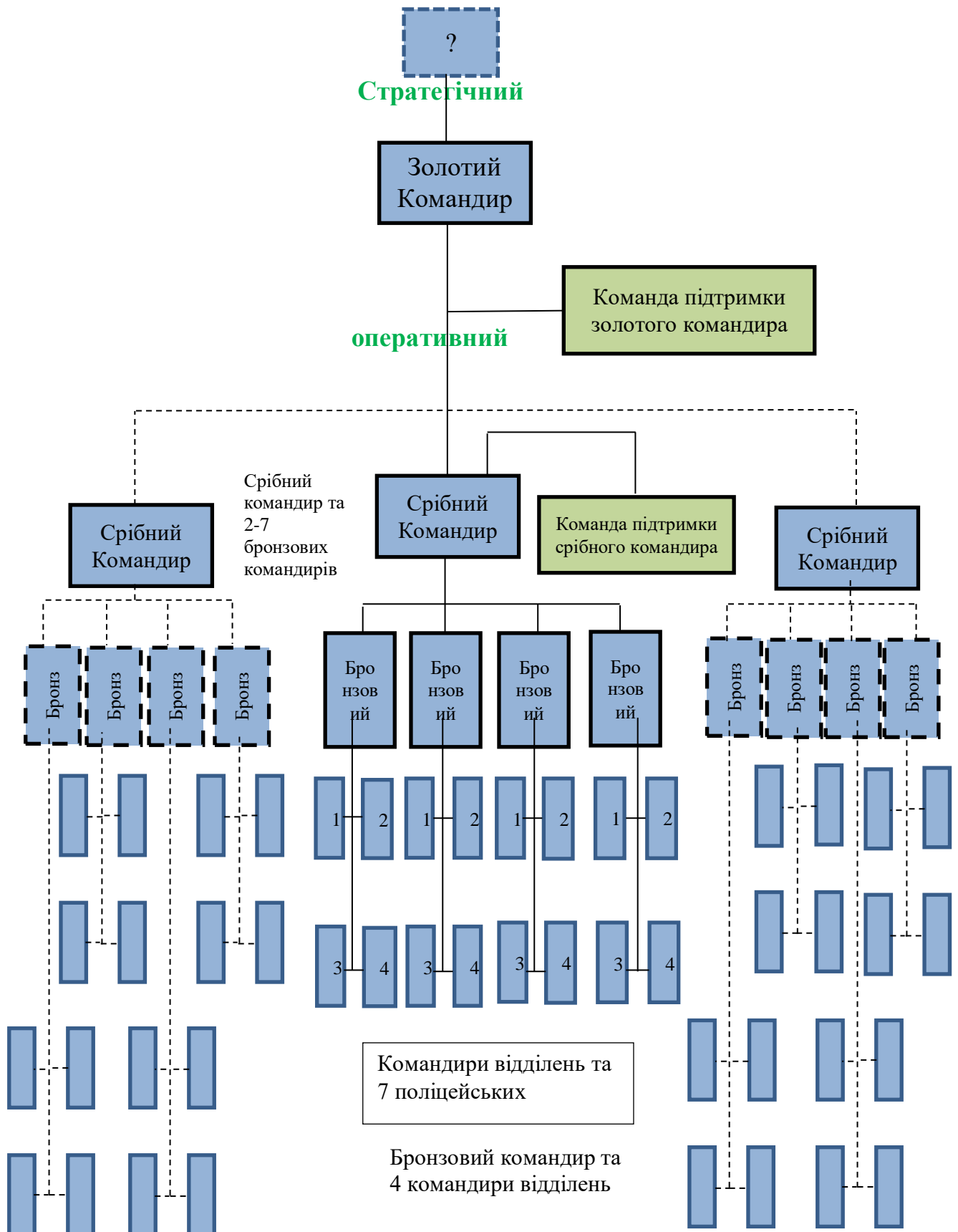
***У прилеглих районах – вводиться режим
ОБСЕРВАЦІЇ***

Контрольні питання до розділу 13.

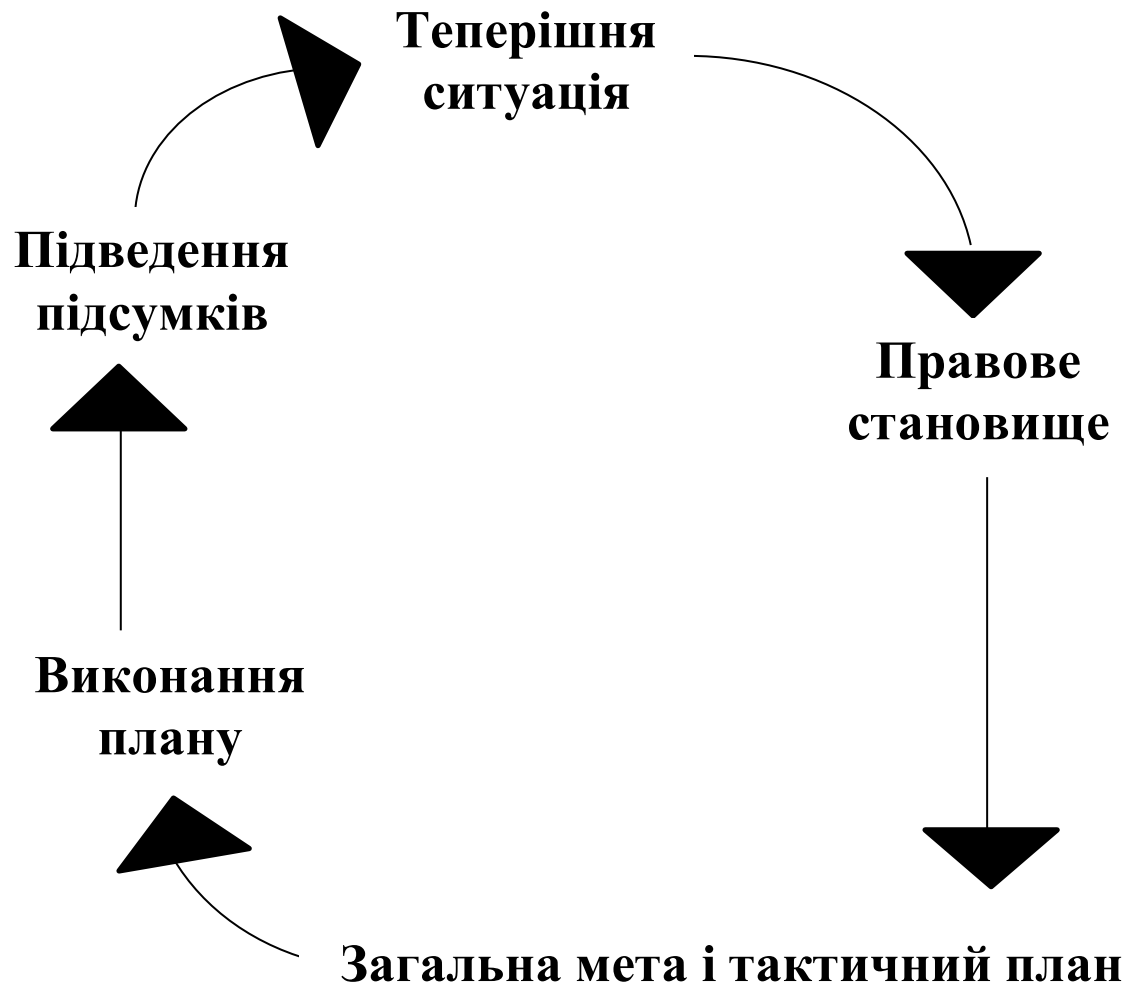
1. Поняття надзвичайної ситуації воєнного характеру?
2. Які бойові властивості та вражаючі фактори ядерної зброї?
3. В чому полягають бойові властивості хімічної зброї?
4. Характеристика зони ядерного ураження?
5. Характерні властивості біологічної зброї?
6. В чому полягають небезпечні наслідки застосування біологічної зброї?
7. Інфекційні захворювання викликані біологічною зброєю?
8. Характеристика зони хімічного ураження.
9. Критерії бойової ефективності отруйних речовин.
10. Які правові основи введення правового режиму воєнного стану?
11. Характеристика зони біологічного ураження?
12. Що таке карантин?

Розділ 14.
ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ
ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОХОРОНИ
ПУБЛІЧНОГО ПОРЯДКУ (НА
ОСНОВІ СКАНДИНАВСЬКОЇ
МОДЕЛІ)

**ПОРЯДОК ПІДПОРЯДКУВАННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ОПЕРАЦІЇ ІЗ
ЗАСТОСУВАННЯМ СИЛ ПОЛІЦІЇ
(ПРИНЦИП ПОБУДОВИ ПІДПОРЯДКУВАННЯ)**

***ОСНОВИ ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ
З УРАХУВАННЯМ ЕЛЕМЕНТІВ ПЛАНУВАННЯ***

ПІДВИЩЕННЯ ЗАГРОЗИ ЗА ОПЕРАТИВНИМ БАРОМЕТРОМ. ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПРИ ВРАХУВАННІ КОЛЬОРУ НЕБЕЗПЕКИ

Спокійний стан

Неясний стан

Загрозливий стан

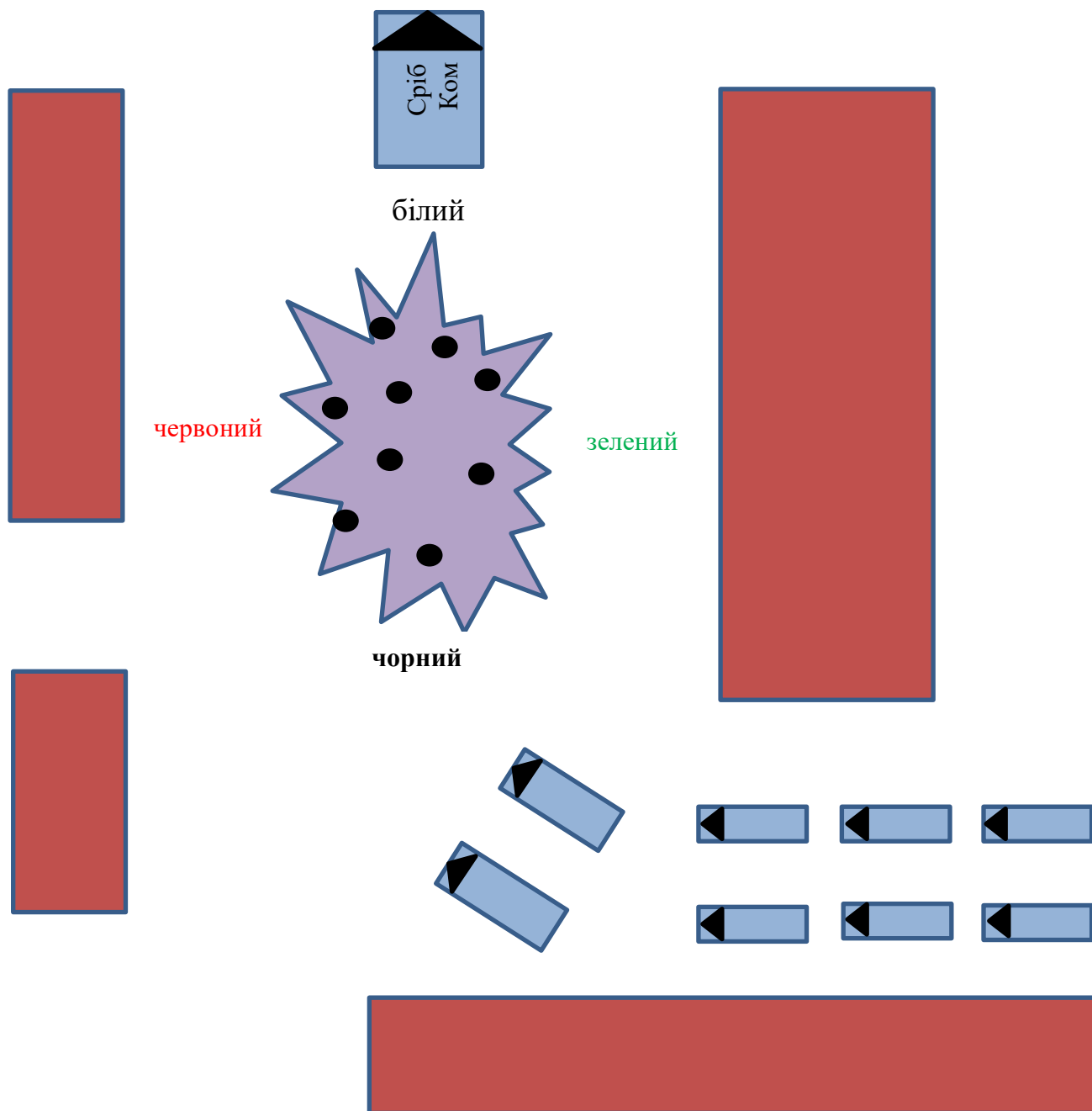
Барометр стану

Зелений стан свідчить про те, що стан на місці спокійний і не відбувається або немає нічого, що вказувало б на якесь миттєве погіршення ситуації із правопорядком.

Жовтий стан вказує на те, що ситуація невизначена або неясна. Це, наприклад, може обумовлюватися тим, що ситуація із правопорядком рухається у напрямку виникнення або ескалації конфлікту і змінюється на гіршу. Також, це може бути викликано тим, що на місці присутні фактори, які можуть миттєво вплинути на ситуацію, змінивши її таким чином, що виникне конфлікт із нанесенням ушкоджень та застосування насильства. Наприклад, може статися так, що демонстраційна хода, учасники якої поведуться спокійно, але повсюди поруч знаходяться їхні супротивники та опоненти, що мають протилежні погляди, і у будь-який момент можуть скоїти напад на цю ходу (демонстрацію).

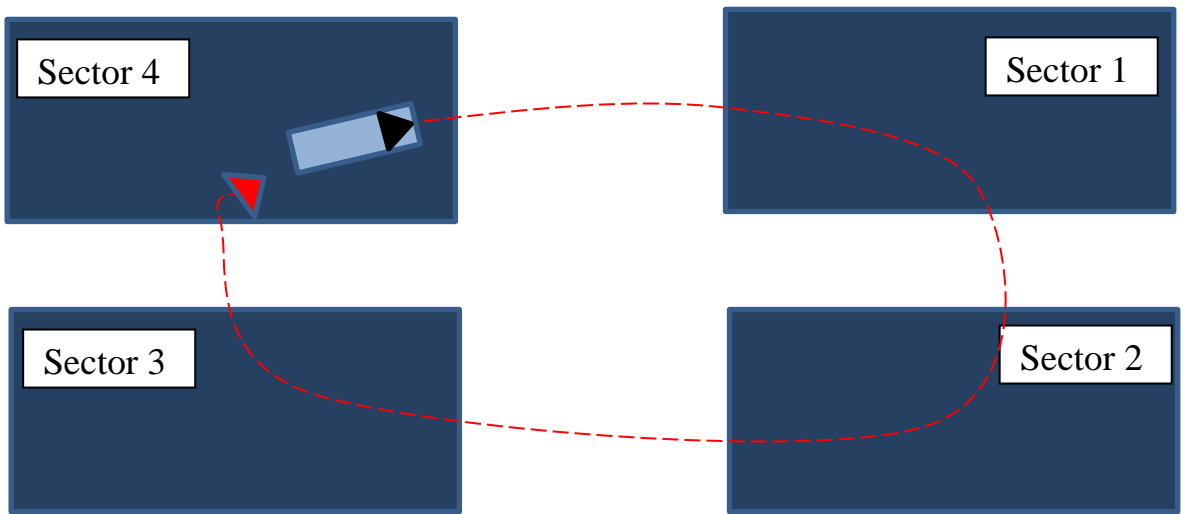
Червоний стан вказує на те, що відбуваються значні сутички, спалахи насильства, конфлікт вже у самому розпалі. Те, що окремі особи вже почали наносити травми, побої та ушкодження іншим, застосовують силу, або почали кидати окремі предмети у своїх супротивників, опонентів, або навіть поліцейських, не повинно розглядатися як червоний стан. Але якщо учасники цієї демонстрації або значна їх частина (значні їхні групи) почали численні бійки, тобто наносити один одному численні побої та ушкодження, або пішли на штурм із застосуванням сили/насильства або у наступ, то це вказує на червоний стан. Стан може бути червоним навіть якщо поліція вважає, що вони зможуть втримати ситуацію під контролем та упоротися із нею. Таким чином, це не вимагає існування незручностей у будь-якій формі.

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПРИ РОЗСТАНОВЦІ СИЛ ЗА КОЛЬБОРОМ (МЕТОД РОЗФАРБУВАННЯ)

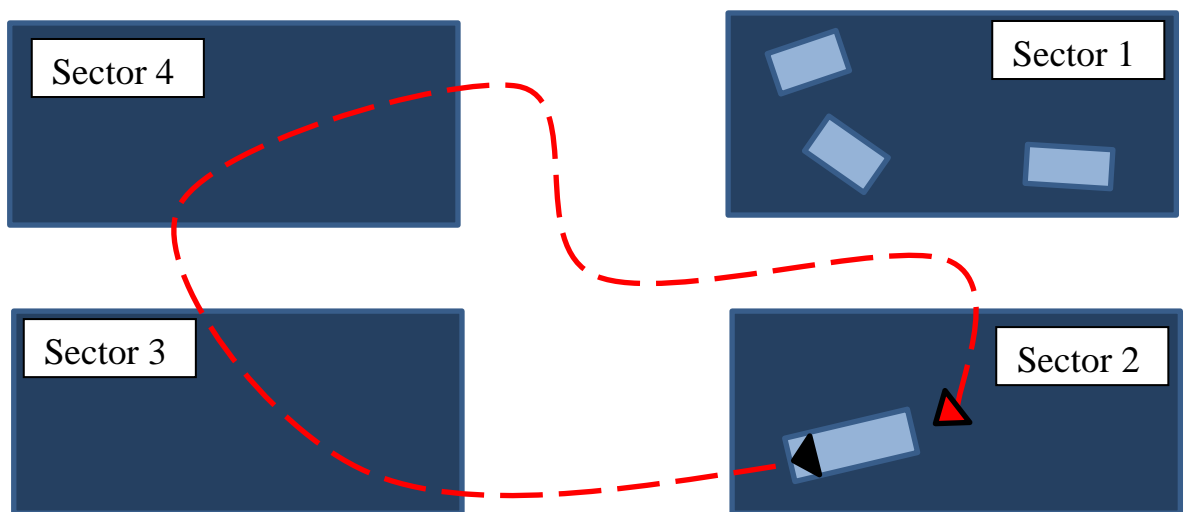

Розстановка особового складу за методом розфарбування

ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ ПРИ СЕКТОРНОМУ ПАТРУЛЮВАННІ

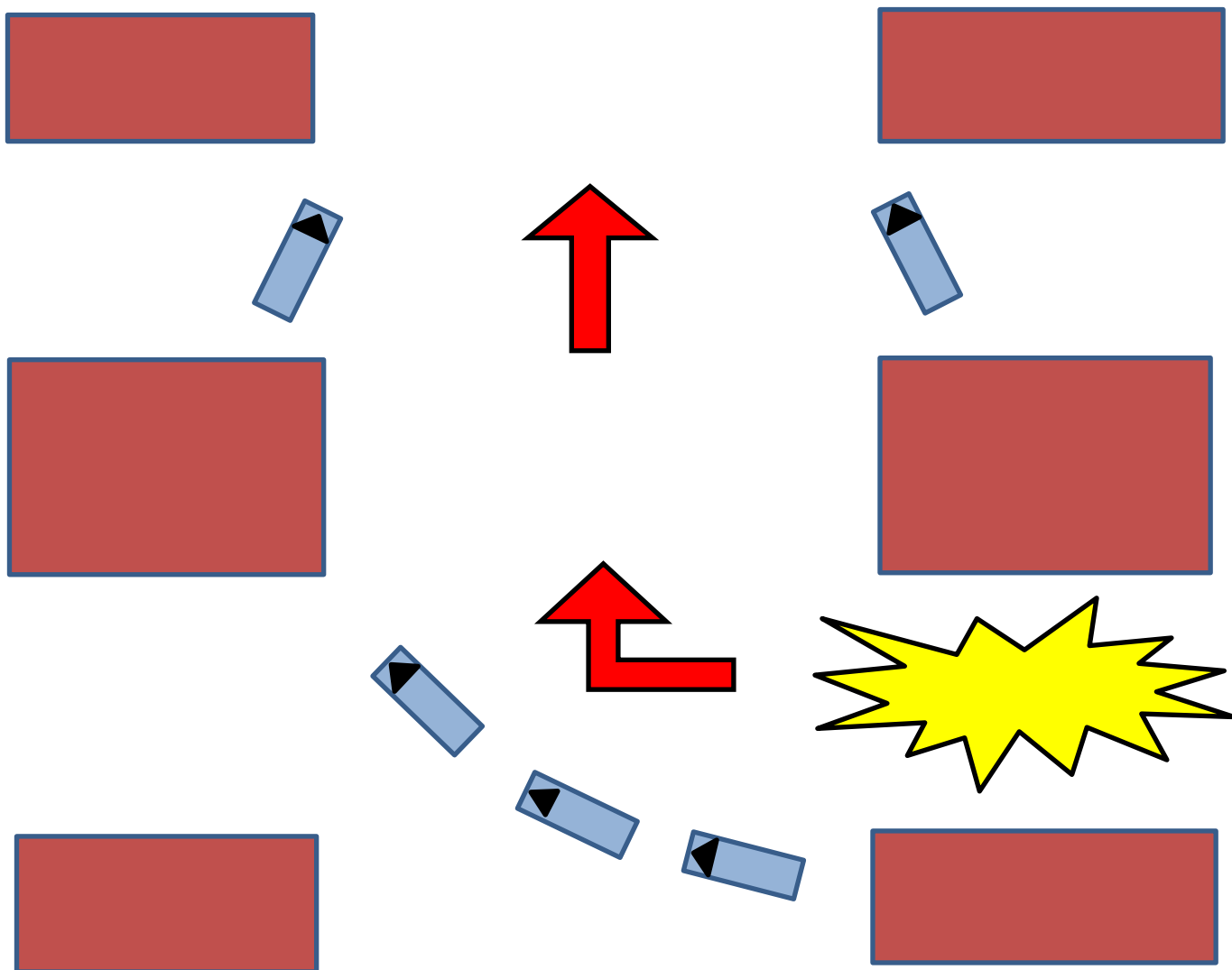
Патрулювання секторів на машині

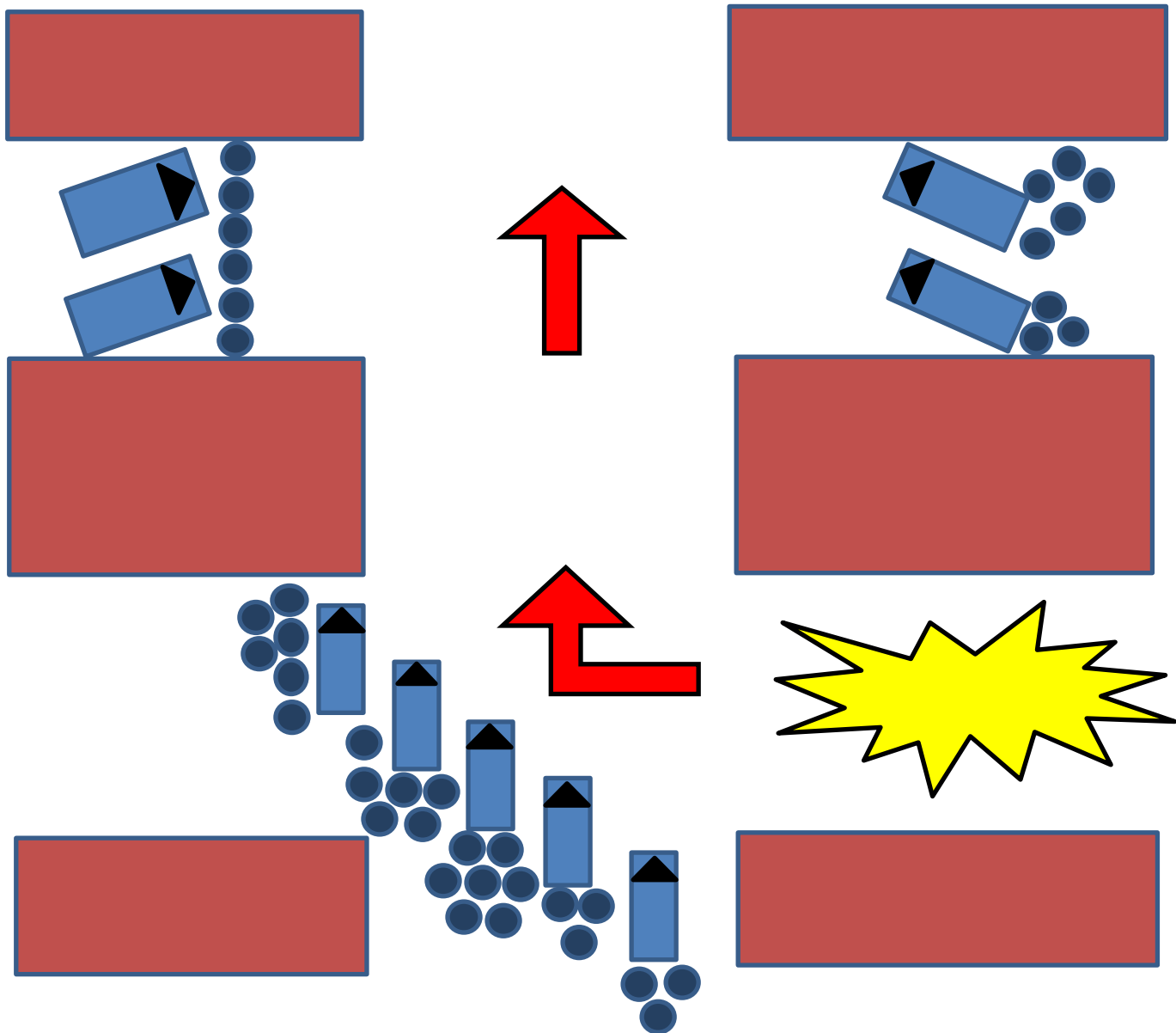
Посилене патрулювання на машинах (з урахуванням наявності резерву)

***СПОСОБИ НАПРАВЛЕННЯ НАПРЯМУ РУХУ
ДЕМОНСТРАНТІВ ІЗ ВРАХУВАННЯМ ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ
ПІД ЧАС ЇХ ВИКОНАННЯ***

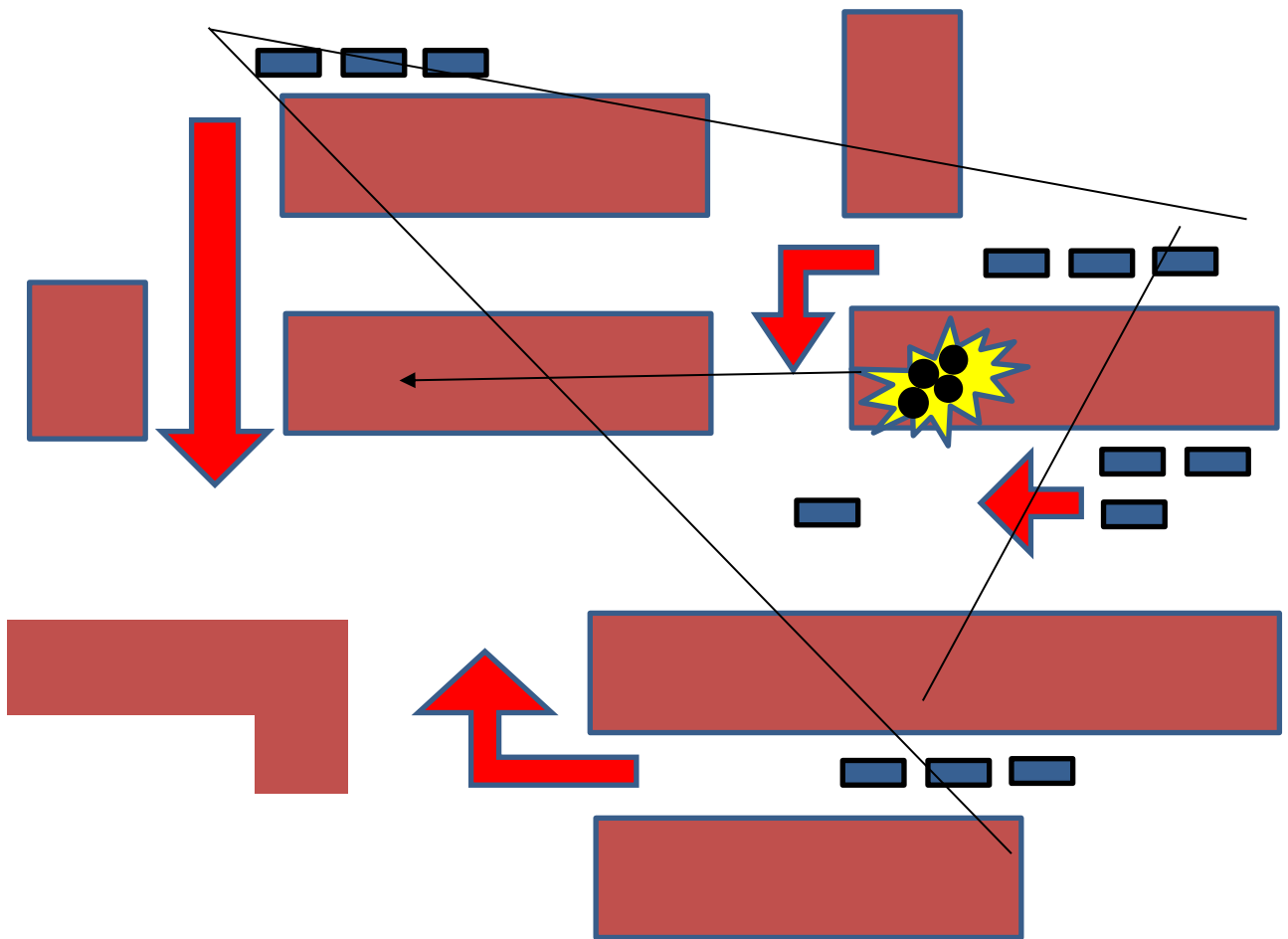

**Вказання напрямку руху під час операцій із низьким рівнем ризику
(метод «Банан»)**

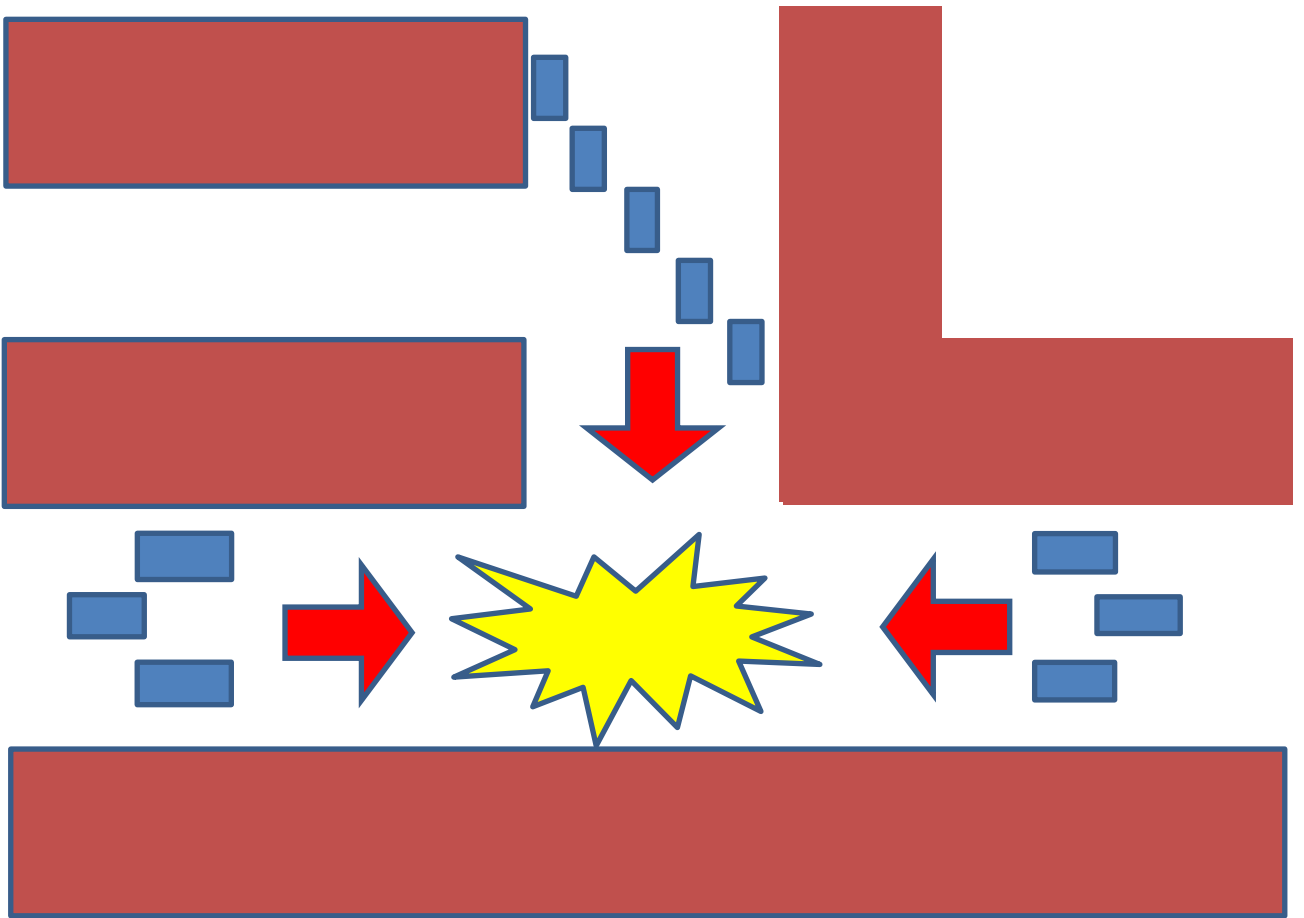

**Вказання напрямку руху під час операцій із високим рівнем ризику
метод «Стіна»**

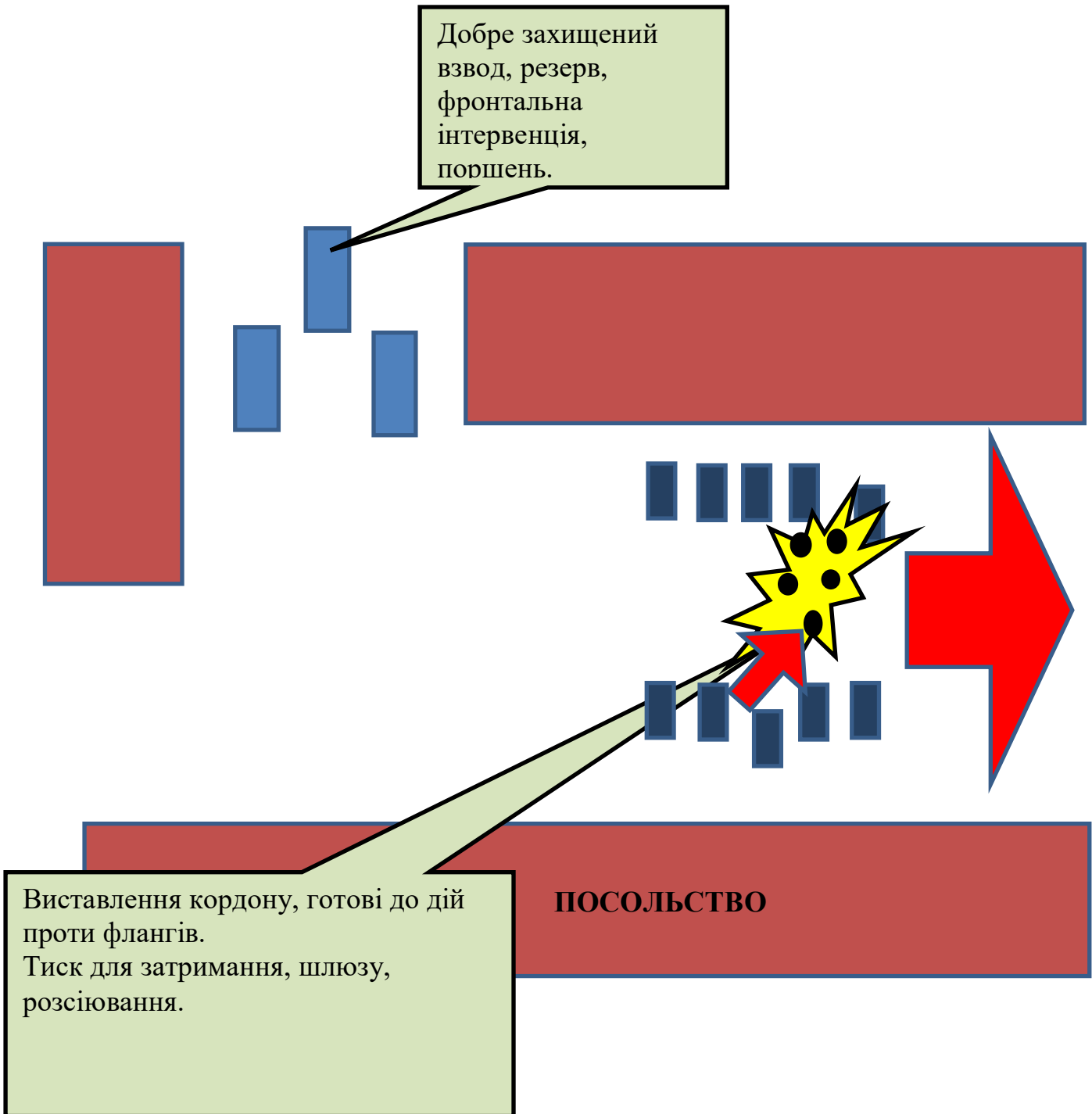
**РОЗСТАНОВКА СИЛ ІЗ ДОТРИМАННЯМ ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ
ПРИ ПЛАНУВАННІ ТАКТИЧНОГО МЕТОДУ КЛІЩІ
(ЛЕЩАТА)**

Кліщі («Лещата»)

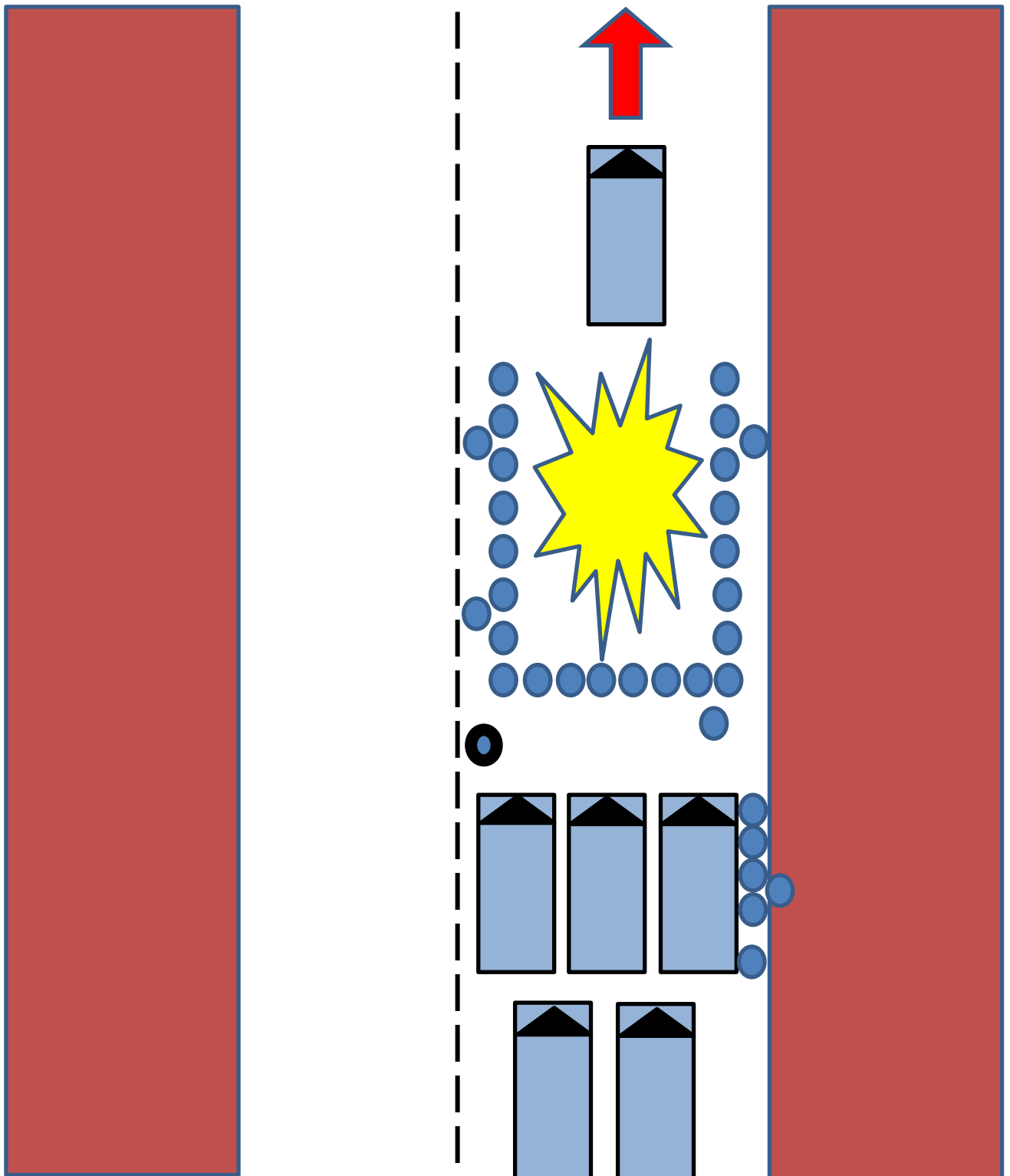

Кліщі («Лещата»)

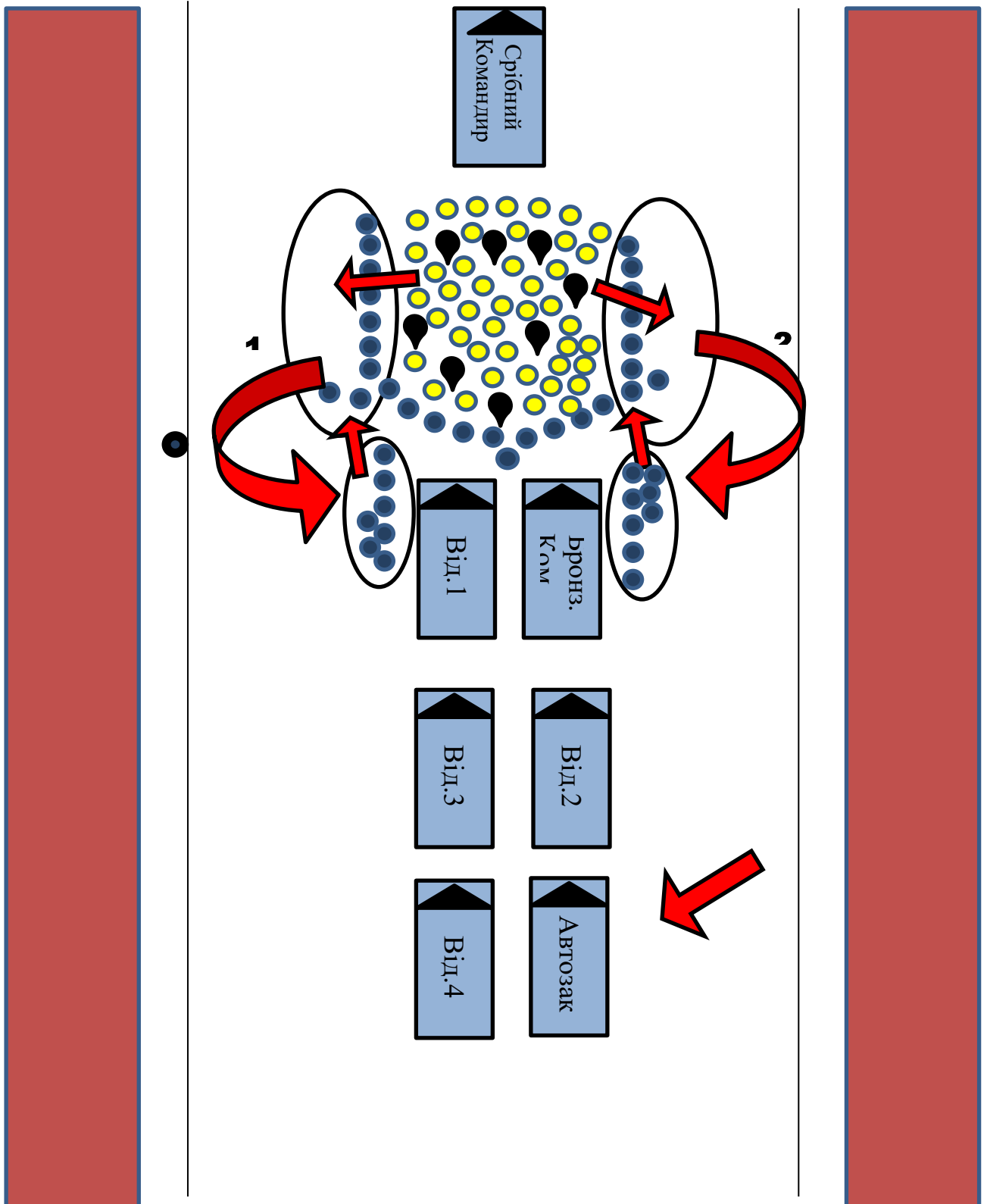
Стаціонарні - нерухомі кліщі («лещата»)

**БЛИЗЬКИЙ СУПРОВІД (СПОСТЕРЕЖЕННЯ): ОБМЕЖЕННЯ
ТА СУПРОВІД ІЗ ДОТРИМАННЯМ ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ**

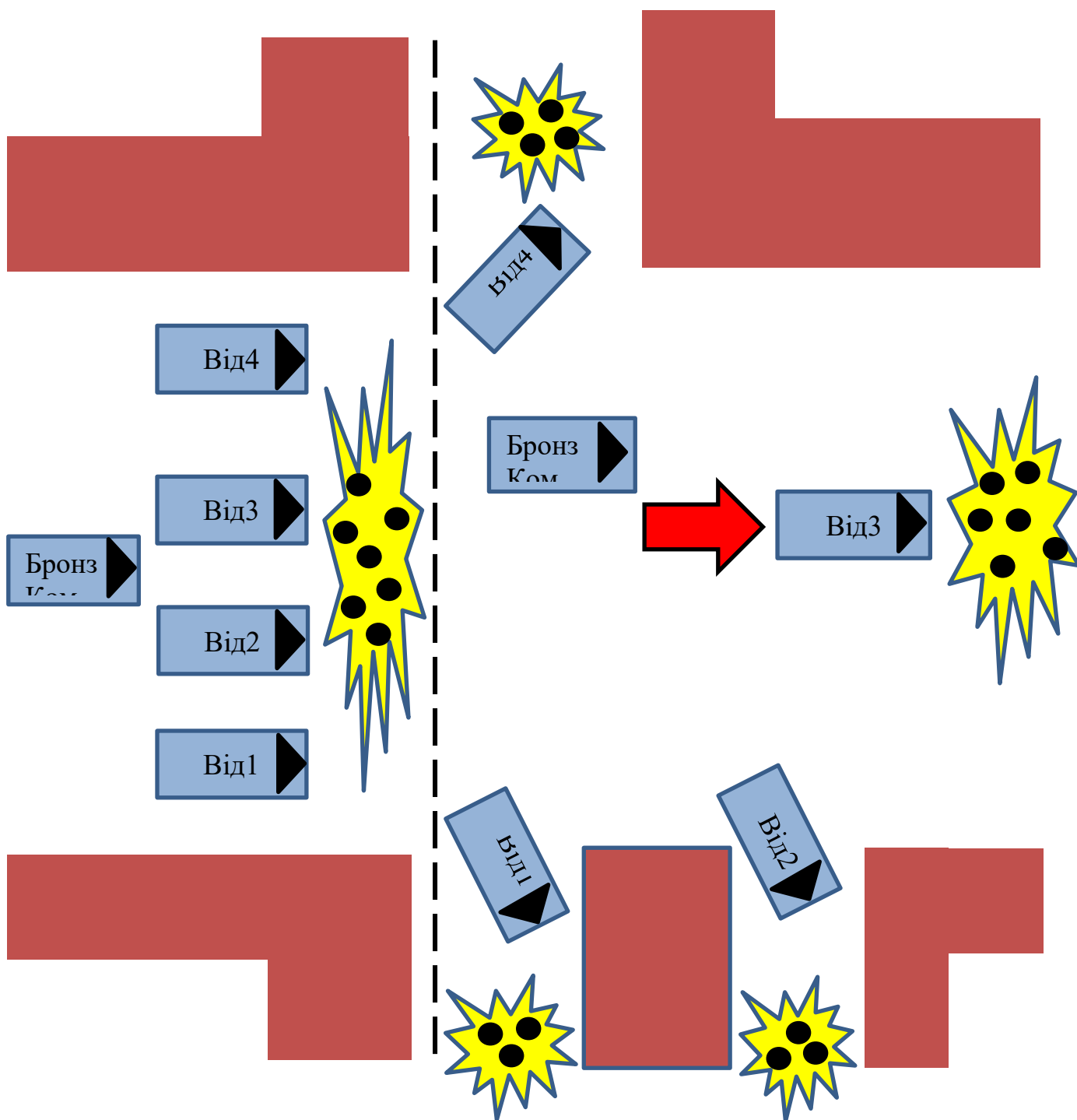

Обмеження і спрямування під близьким супроводом (спостереженням)

**СПОСІБ ЗАТРИМАННЯ ПРАВОПОРУШНИКІВ ПРИ
БЛИЗЬКОМУ КОНТРОЛЬОВАНОМУ СУПРОВОДІ
ДЕМОНСТРАНТІВ З ВРАХУВАННЯМ ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ**

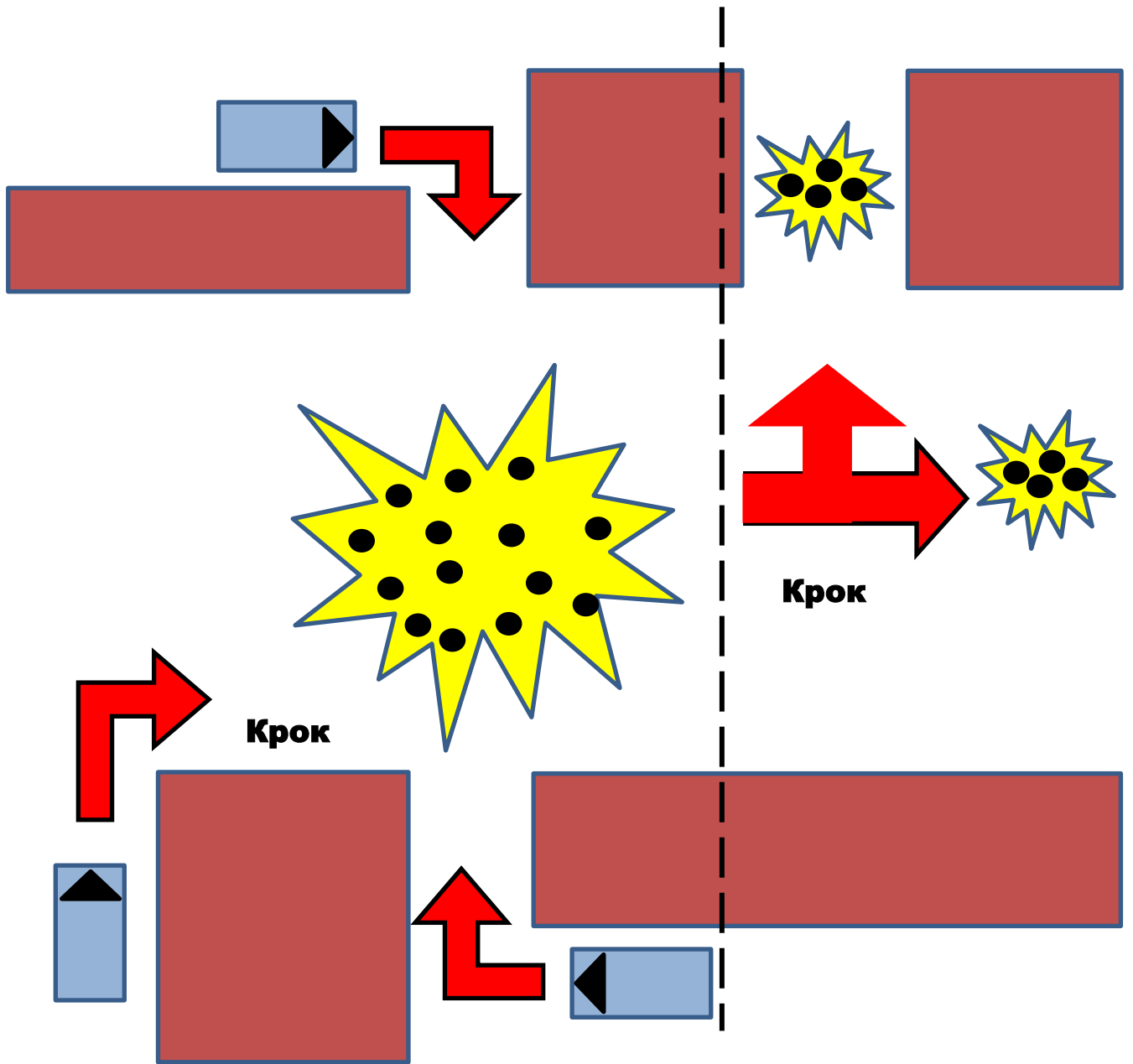

**РОЗДІЛЕННЯ (РОЗОСЕРЕДЖЕННЯ) ТА РОЗБИТТЯ
ДЕМОНСТРАНТІВ НА МЕНШІ ГРУПИ ІЗ ДОТРИМАННЯМ
ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ**

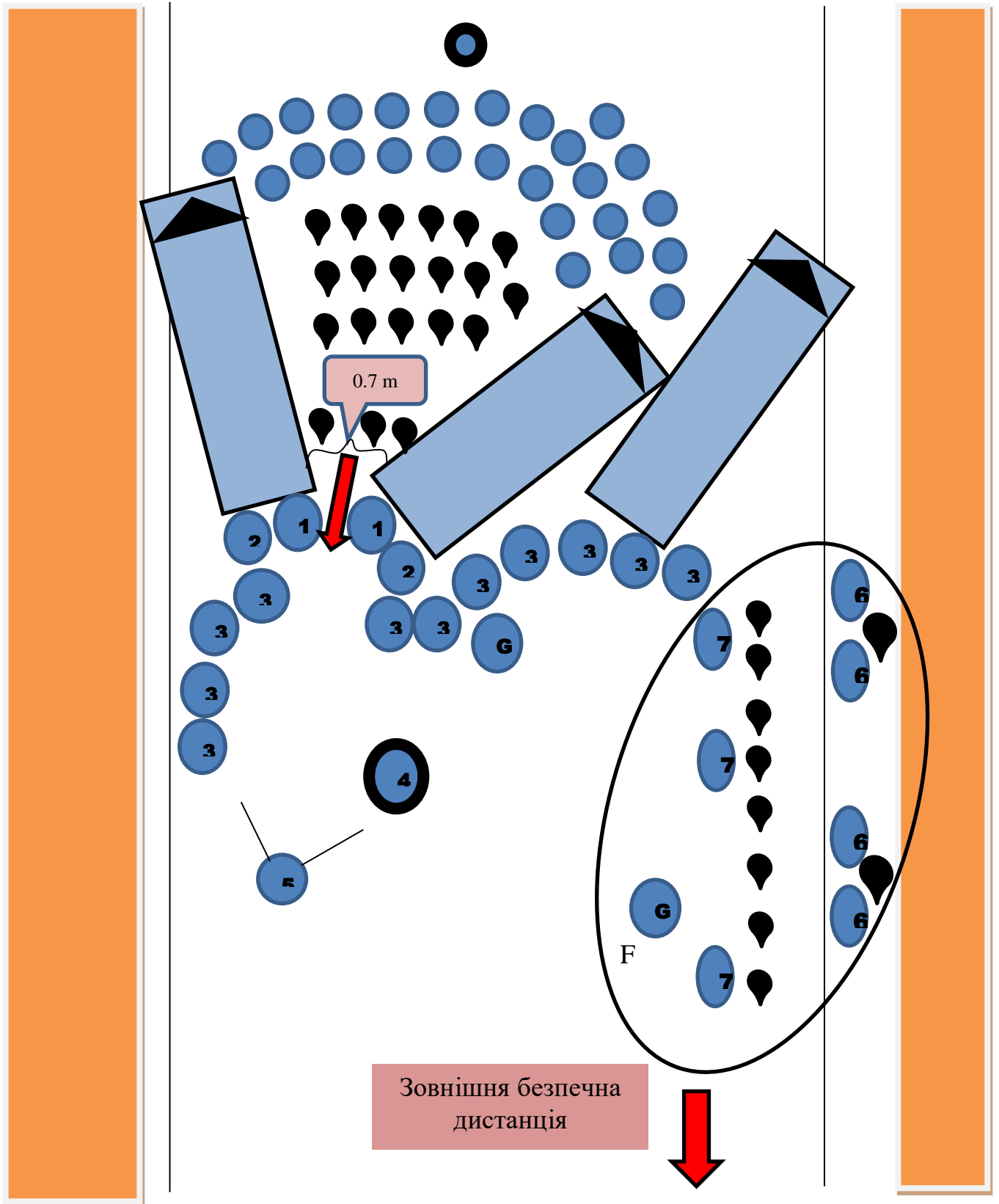
Розділення (розосередження) та розбиття

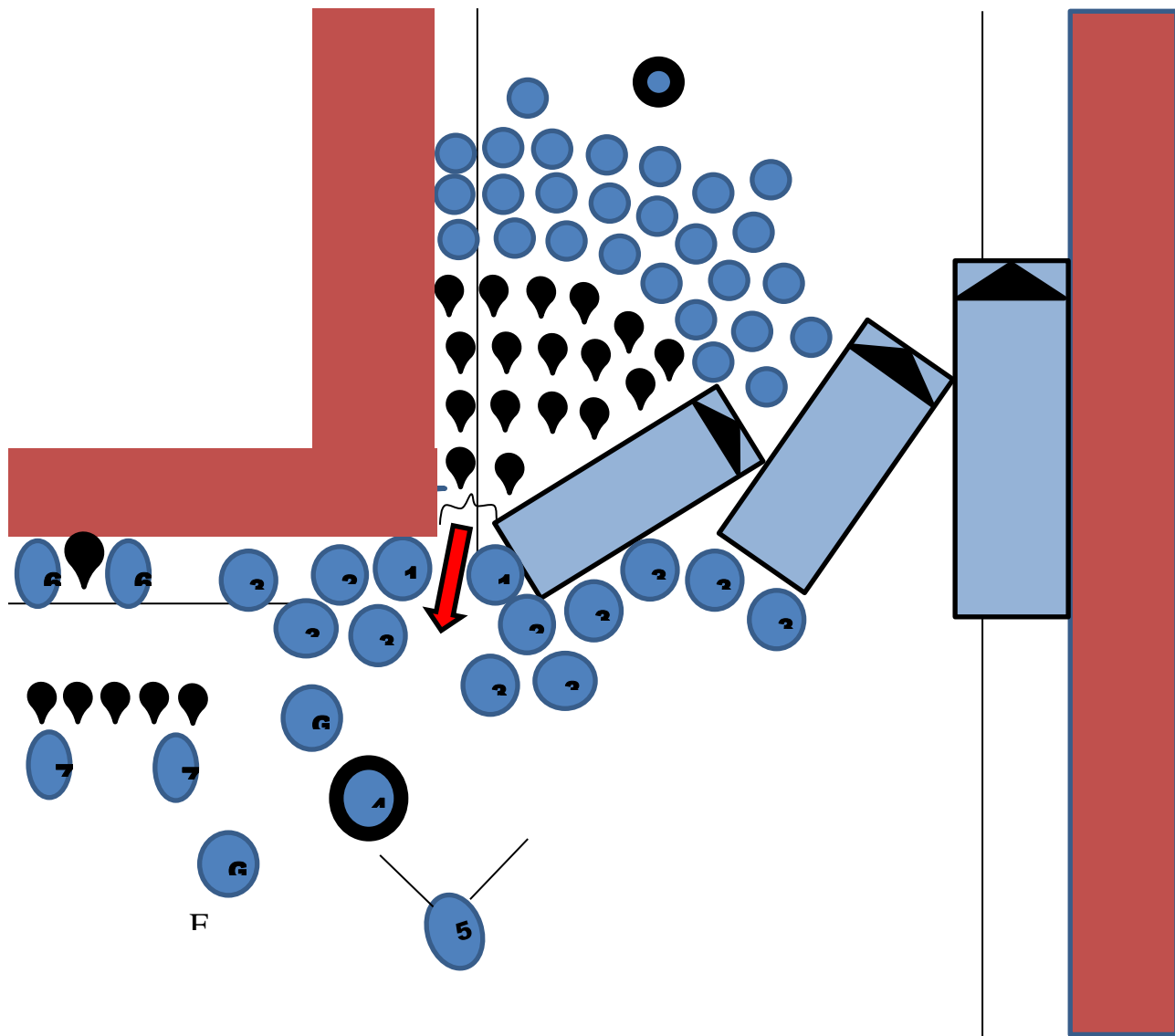

Розділення (розосередження) та розбиття

**ПОБУДОВА ФОРМАЦІЇ «ШЛЮЗ» (ФІЛЬТРАЦІЯ) ІЗ
ДОТРИМАННЯМ ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ**

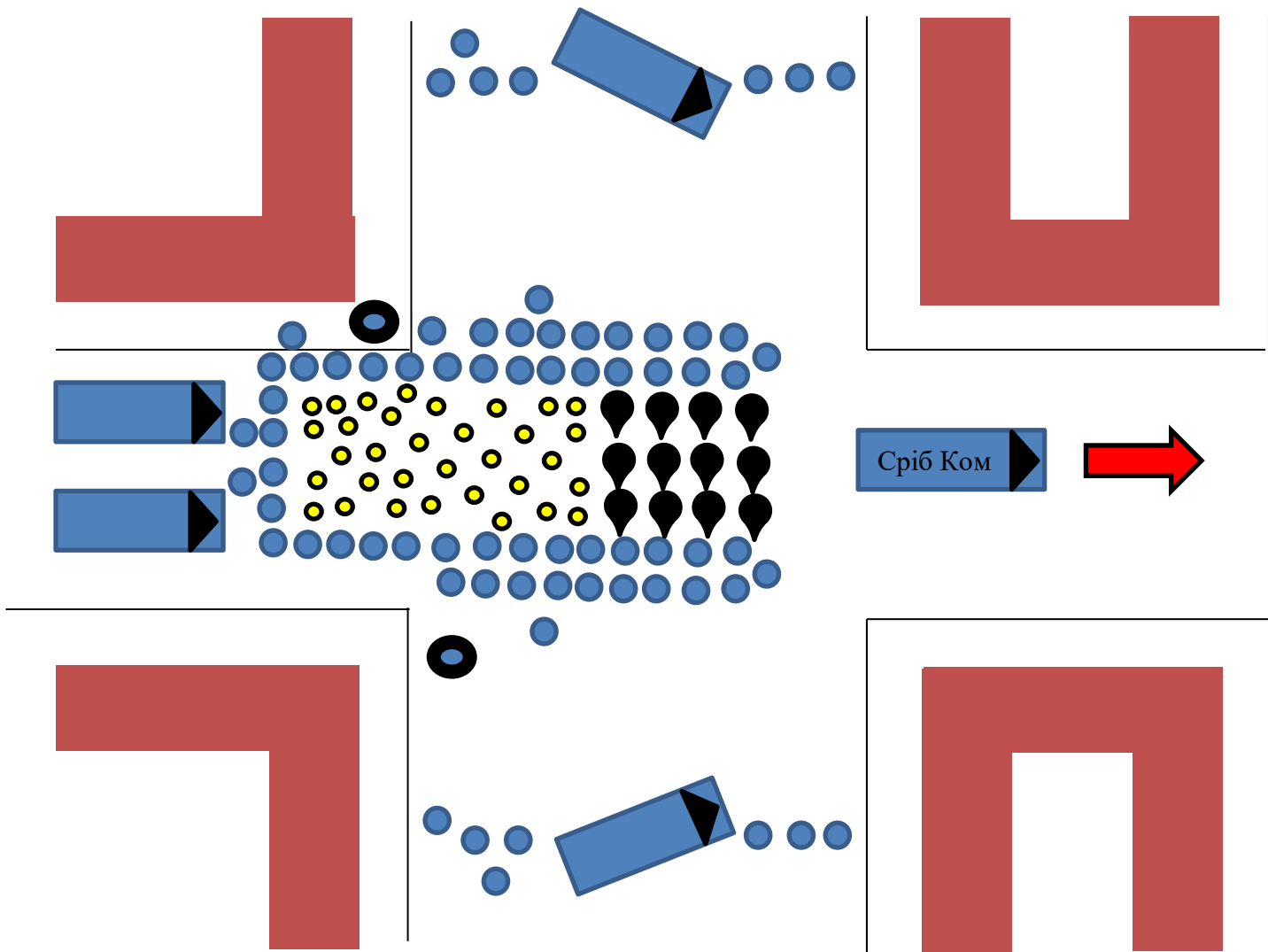

ШЛЮЗ

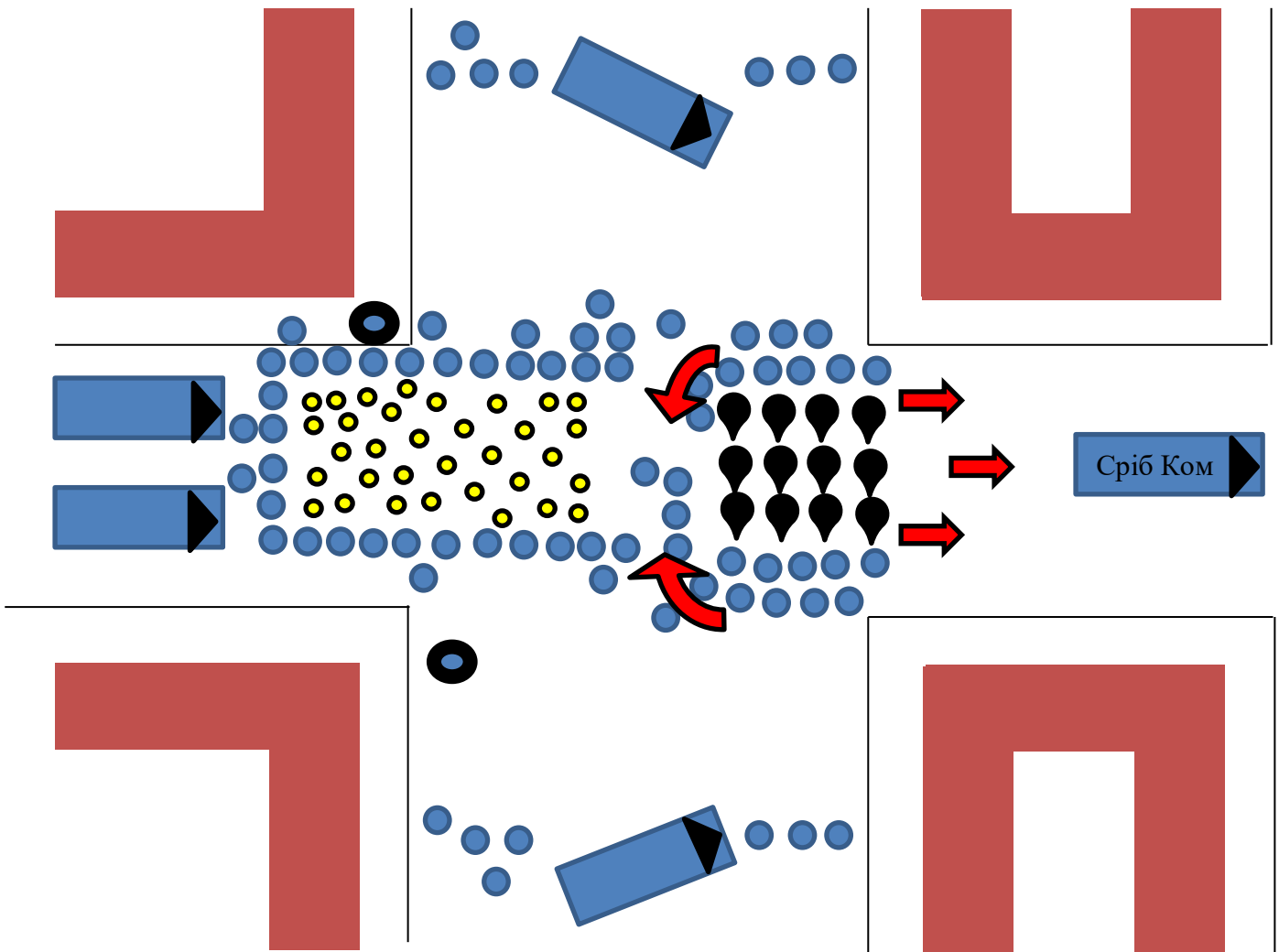

ИЛЮ3

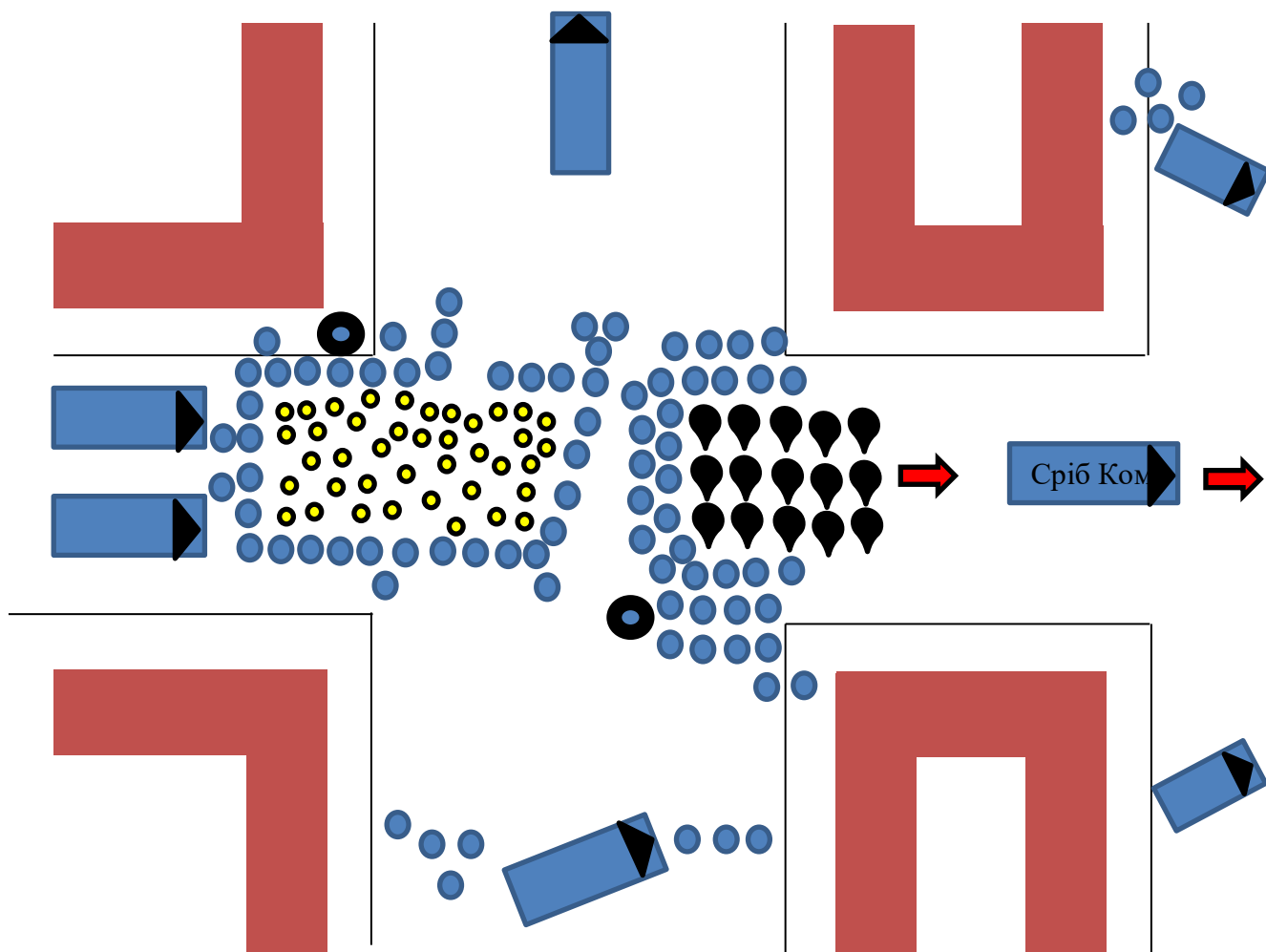
**ПІДГОТОВКА ТА ЗАСТОСУВАННЯ ФОРМАЦІЇ «КЛИН»
(ВІДОКРЕМЛЕННЯ АГРЕСИВНО НАЛАШТОВАНИХ
ДЕМОНСТРАНТІВ ВІД МИРНИХ) ІЗ ДОТРИМАННЯМ
ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ**

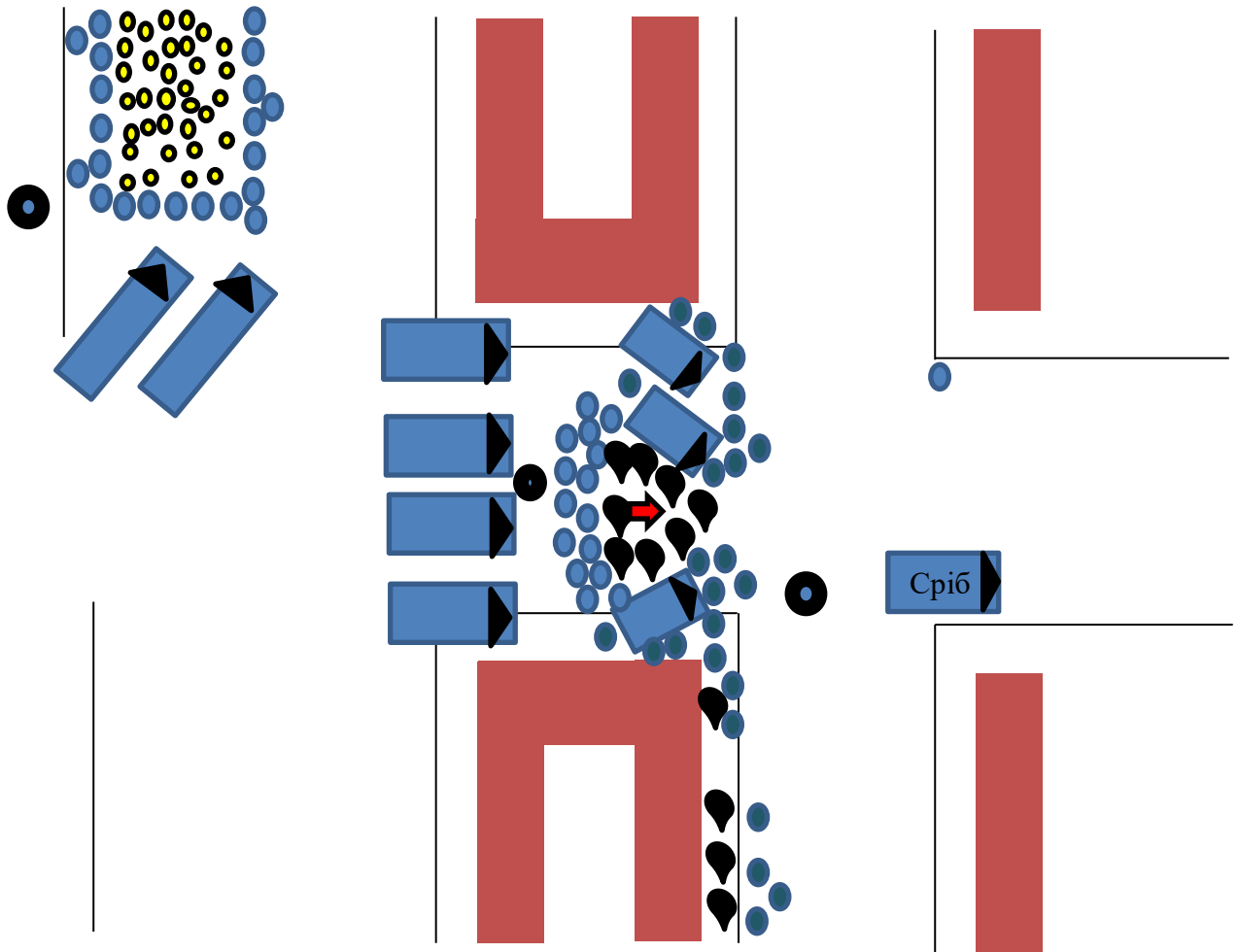
**Розстановка та підготовка особового складу до формації «Клин»
(підготовчий етап)**

**Дії поліцейських під час виконання формації «Клин»
(практичний етап - виконання команди)**

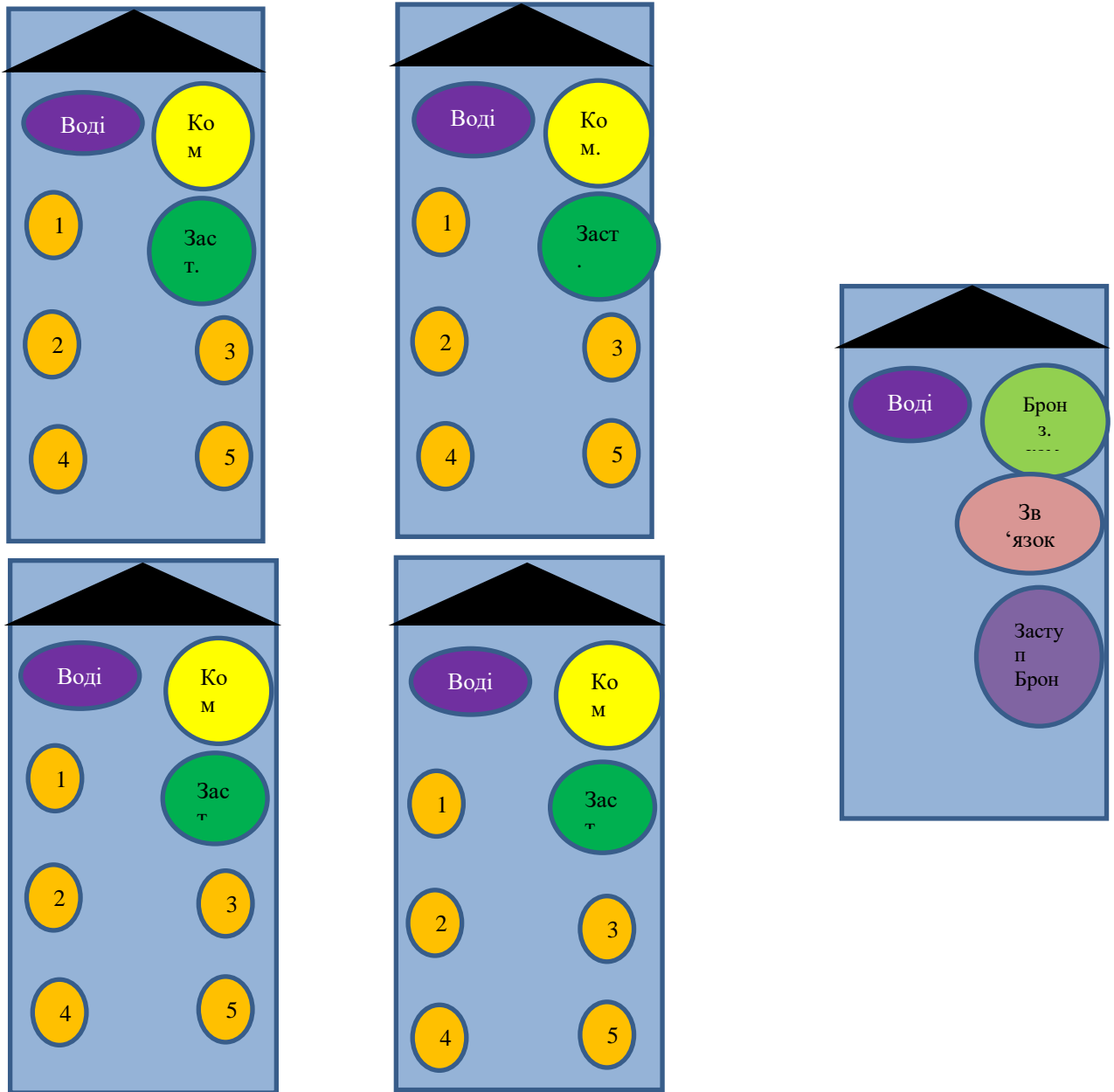

**Виконання близького контрольованого супроводу після «Клину»
 (супровід мирних та агресивно налаштованих демонстрантів в окремих
 напрямках)**

**Застосування формації «Шлюз» після застосування формації «Клин»
відносно агресивно налаштованих демонстрантів**

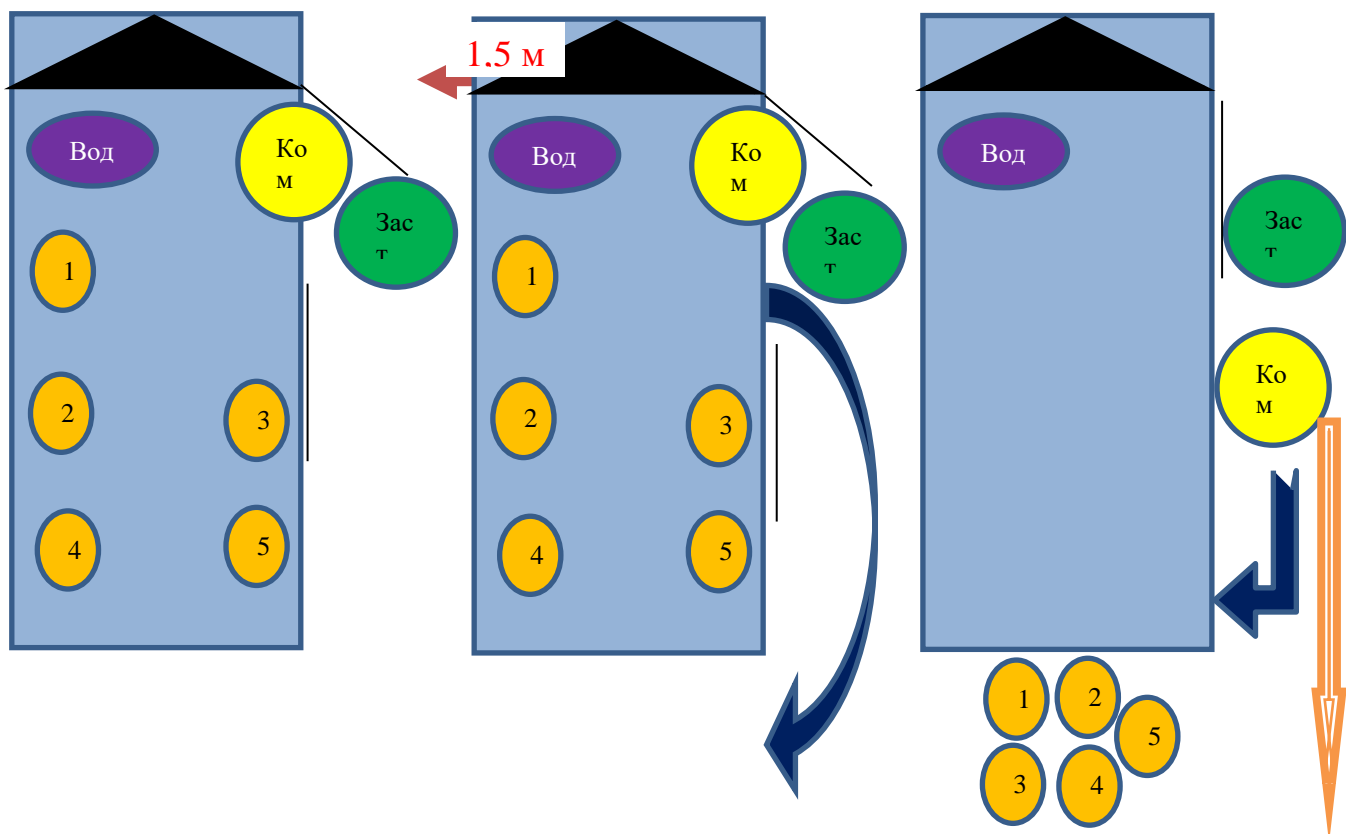
**РОЗТАШУВАННЯ ОСОБОВОГО СКЛАДУ В
АВТОТРАНСПОРТІ З ДОТРИМАННЯМ ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ В
БОЙОВІЙ ОДИНИЦІ «ДЕЛЬТА»**

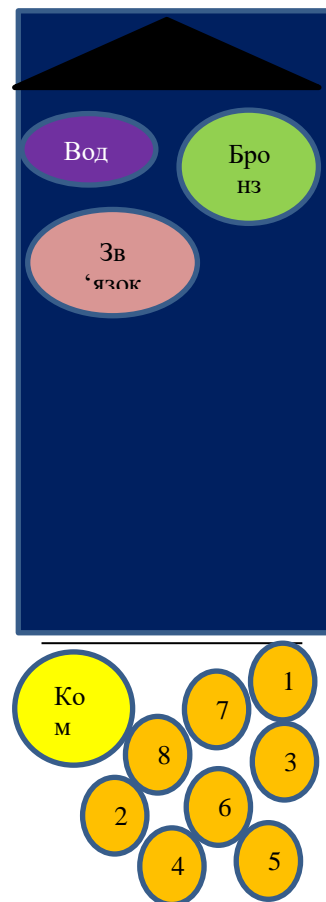
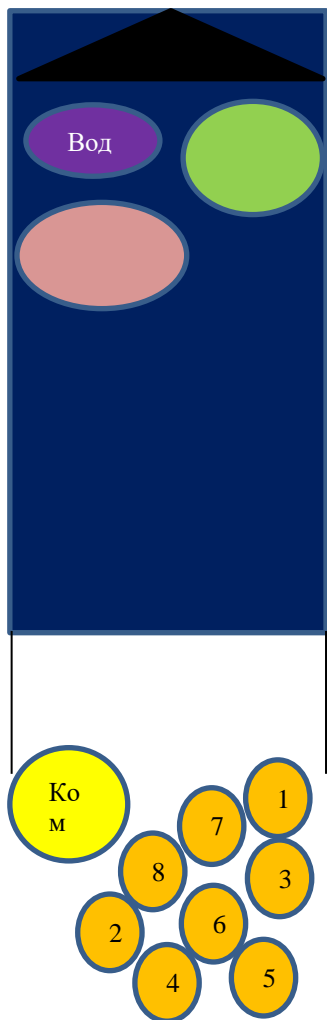
Розташування особового складу в легко захищеному транспортному засобі

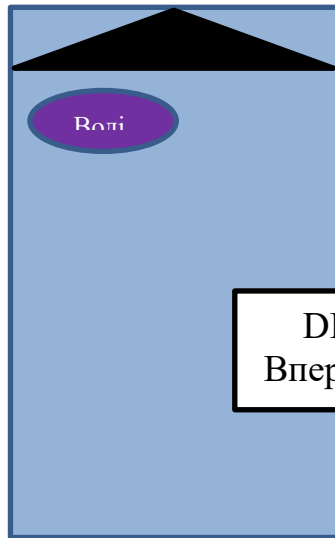
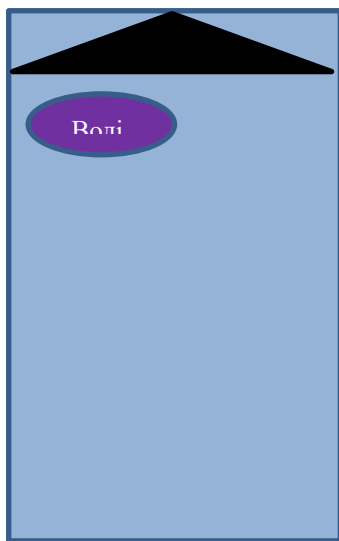
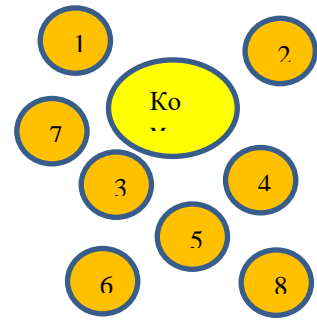
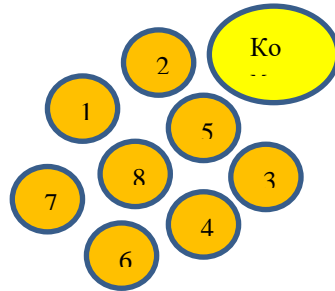
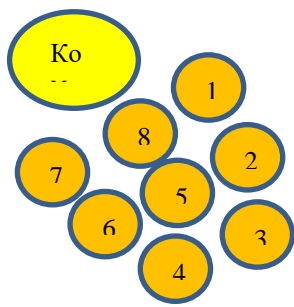
**ВИВАНТАЖЕННЯ («ВИГРУЗКА») ОСОБОВОГО СКЛАДУ З
АВТОМОБІЛЬНОГО ТРАНСПОРТУ З ДОТРИМАННЯМ
ЗАХОДІВ БЕЗПЕКИ**

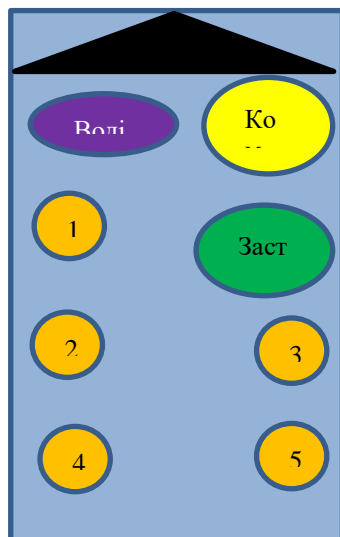
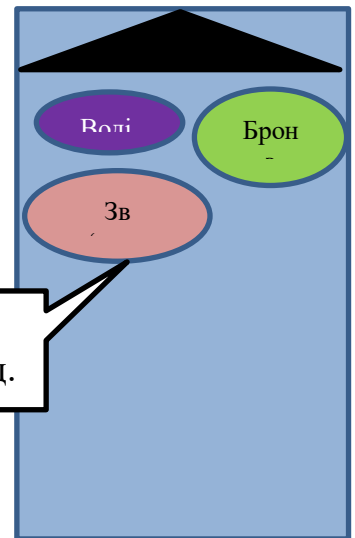
Алгоритм дій поліцейських при отриманні наказової команди «Вигрузка позаду!» із дотримання заходів безпеки

Дії поліцейських при надходженні команди «Загроза» після вивантаження позаду

DELTA X,
Вперед-вперед.

Алгоритм дій поліцейських при отриманні наказової команди «Вигрузка попереду!» із дотримання заходів безпеки

Контрольні питання до розділу 14.

1. Які рівні командування існують за моделлю забезпечення публічного порядку під час демонстрацій?
2. Яка кількість командирів підпорядковується керівнику операції?
3. Яка кількість відділень входить до оперативного рівня?
4. Яка кількість відділень входить до стратегічного рівня?
5. Хто входить до складу відділення та кількість?
6. З яких основних елементів складається принцип планування?
7. Для чого проводиться брифінг?
8. Що таке «оперативний барометр» та його мета?
9. Що означає команда роботи за зеленим кольором оперативного барометру?
10. Що означає команда роботи за жовтим кольором оперативного барометру?
11. Що означає команда роботи за червоним кольором оперативного барометру?
12. Яку потрібно обрати сторону для розміщення особового складу за зеленим кольором?
13. Яку потрібно обрати сторону для розміщення особового складу за червоним кольором?
14. Яку потрібно обрати сторону для розміщення особового складу за чорним кольором?
15. Яку потрібно обрати сторону для розміщення особового складу за білим кольором?
16. Що таке секторне патрулювання та для чого воно використовується?
17. Що таке «метод Банана» та для чого він слугує?
18. Що таке «метод Банана» та для чого він слугує?
19. Що таке «Кіщі (лещата)» та для чого вони слугують?
20. Що таке «близький контрольований супровід» та для чого він використовується?
21. Який порядок затримання правопорушників?
22. Які існують заходи безпеки під час затримання?
23. Куди поміщають затриманих осіб?
24. Для чого використовується метод «розосередження»?
25. Що таке «формація Шлюз» та для чого він слугує?
26. Яка мета застосування «Шлюзу» під час забезпечення публічної безпеки?

27. Які заходи безпеки повинні бути дотриманні під час застосування «Шлюзу»?
28. Яка робота проводиться із затриманими правопорушниками?
29. Яка відстань між автомобілями повинна бути для побудови «Шлюзу»?
30. За яких умов проводиться «Шлюз»?
31. Що таке формація «Клин» та для чого він застосується?
32. Які існують заходи безпеки при застосуванні формації «Клин»?
33. Як здійснюється підготовка до формації «Клин»?
34. Коли починається формація «Клин»?
35. Що відбувається з мирними демонстрантами при формації «Клин»?
36. Що відбувається з агресивними демонстрантами при формації «Клин»?
37. Що може відбуватись після формації «Клин» з мирними демонстрантами?
38. Що може відбуватись після формації «Клин» з агресивно налаштованими демонстрантами?
39. Який порядок дій поліцейських при виявленні мирно налаштованих демонстрантів у групі агресивних?
40. Яка кількість особового складу на рівні «Дельта»?
41. Яка кількість особового складу на рівні «Гольфа»?
42. Який порядок дій поліцейських при команді «Висадка позаду»?
43. Який порядок дій поліцейських при команді «Загроза» після висадки позаду?
44. Який порядок дій поліцейських при команді «Висадка попереду»?

Розділ 15.
ЗАХОДИ БЕЗПЕКИ
ПОЛЩЕЙСЬКОГО ПІД ЧАС
НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ
ДОПОМОГИ

**ДОТРИМАННЯ ПРАВИЛ ОСОБИСТОЇ
БЕЗПЕКИ Є ПРІОРИТЕТНИМ
ЗАВДАННЯМ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ПІД
ЧАС НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ
ДОПОМОГИ**

Біологічна небезпека

При наданні домедичної допомоги постраждалим, в разі, якщо постраждалий не є Вашим родичем, обов'язково користуйтеся засобами індивідуального захисту. Пам'ятайте, кожен потерпілий потенційно є хворим на всі тяжкі вірусні хвороби. В разі недотримання особистого захисту великий ризик захворіти на невиліковні

Юридична небезпека

Всі дії працівника поліції щодо надання домедичної допомоги постраждалим мають бути відповідними до протоколів, а також обґрунтовані чинними нормами права. У разі наявності боді камери, записані на неї, також проводиться запис телефонної розмови під час виклику екстреної медичної допомоги. У разі недотримання працівником поліції закону, він буде нести дисциплінарне, адміністративне або кримінальне покарання відповідно до дій.

Фізична небезпека

Під час надання домедичної допомоги постраждалим працівник поліції повинен пам'ятати про свій фізичний захист від будь-яких загроз з боку зовнішніх факторів (тварини, уламки будь-яких конструкцій, бите скло, електродроти, рідні постраждалого, що через стрес поведуть себе агресивно).

РУКАВИЧКИ

Слід використовувати коли є передбачуваний безпосередній контакт з кров'ю або іншими біологічними рідинами, слизовими оболонками та потенційно інфікованими матеріалами; коли є безпосередній контакт із пацієнтами, які інфіковані патогенами, що передаються контактним шляхом; під час роботи із потенційно забрудненим обладнанням і поверхнями, що використовують під час догляду за хворими.

Біологічна небезпека

при наданні домедичної допомоги, це небезпека від будь яких рідин, що витікають з тіла постраждалого (кров, слюна, піт, блювота, сеча, тощо) - усіх постраждалих слід вважати потенційно інфікованими на вірусні гепатити й ВІЛ та інші небезпечні хвороби

МАСКА

Маска призначена для зменшення виділення збудників інфекційних хвороб з дихальних шляхів. Її необхідно надягати, щоб зменшити поширення інфекцій у закритих приміщеннях, або тим, хто працює в асептичних умовах, наприклад, проводить операції. Маска захищає від потрапляння великих крапель та бризок біологічних рідин пацієнта на слизові.

ОКУЛЯРИ

Використовуються як засіб індивідуального захисту для слизових оболонок очей.

КЛАПАН-МАСКА

Використовується для проведення штучної вентиляції легень під час серцево-легеневої реанімації.

ЗУ «про НПУ»

Ст.18 ч.1 п.4

Надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я.

Поліцейські зобов'язані надавати невідкладну медичну допомогу особам, які постраждали в результаті застосування заходів примусу.

Юридичний захист - (нормативно-правова обґрунтованість дій поліцейського, постійне інформування постраждалого та оточення про свої дії, дотримання правил гендерної політики та повага до релігійних особливостей осіб)

Працівник поліції зобов'язан надавати домедичну допомогу

ЗУ «про НПУ»

Ст.43 ч.4

Наказ МОЗ
України
09.03.2022 № 441

Порядок визначає механізми надання домедичної допомоги постраждалим особам при невідкладних станах, особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні надавати домедичну допомогу.

ЗУ «про ЕМД»

Ст.12

Особами, які зобов'язані надавати домедичну допомогу людині у невідкладному стані, є: рятувальники аварійно-рятувальних служб, працівники державної пожежної охорони, **поліцейські**, фармацевтичні працівники, провідники пасажирських вагонів, бортпровідники та інші особи, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти практичними навичками надання домедичної допомоги.

© CanStockPhoto.com

Фізична безпека – фізичний захист від будь-яких загроз з боку зовнішніх факторів (травми, поранення, отруєння, транспорт, електрика, газ, вода тощо).

Якщо Ви надаєте допомогу на вулиці, чи в парковій зоні, зверніть увагу чи не гуляє тварина без господаря. Можливо постраждалий господар собаки і при наближенні до постраждалого, тварина сприйме це як агресію та буде захищати господаря, чим становитиме Вам небезпеку.

Обов'язково оглянути місце безпосередньо біля постраждалого, особливо ретельно, якщо він лежить на траві – на предмет битого скла, використаних шприців з голками, та інших колюче-ріжучих предметів аби не отримати травму.

Впевнитися, що Вам не загрожує будь-який транспорт, оскільки угрозу може нести як уламки транспорту та сам транспорт що потрапив в ДТП так і транспорт, що рухається.

Загрозу можуть нести люди, як інші постраждалі з сплутаною свідомістю, так і особи, що вчинили злочин, а також рідні постраждалого, які через обставини не адекватно сприймають дії особи, що надає допомогу.

Перш, ніж надавати допомогу, необхідно впевнитися, що Вам не загрожують будь-які конструкції будівлі (стіни, балкони, тощо), відсутні обірвані електромережі, а в зимовий період, відсутні бурюльки, які можуть травмувати.

Не кидайтесь на допомогу, особливо якщо в зоні роботи снайпера. Інколи подавлення ворожого вогню, єдина можлива допомога постраждалому, який в цей час зможе виконати самодопомогу

Червона зона (гаряча зона, зона стрільця) – зона ведення бойових дій, постраждалий знаходиться в зоні вогневого впливу противника.

Найважливіше правило будь-якої допомоги в цій та інших зонах – збереження власного життя та здоров'я.

Вжійте засобів прикриття, наприклад, задимлення. В цій зоні єдина допомога – це зупинка критичної кровотечи та подальша евакуація.

Визначте, як ваші дії (пересування, шум, світло тощо) можуть вплинути на вогонь супротивника. Якщо через обстріл не можете дістатись пораненого, голосом перевірте, чи він в свідомості, і якщо так, надавайте чіткі команди щодо самодопомоги.

Оглянути місце події та впевнитись у тому, що надання допомоги буде безпечним: забезпечити власну безпеку, а також безпеку потерпілого.

Особиста безпека при наданні домедичної допомоги колезі, який має при собі зброю

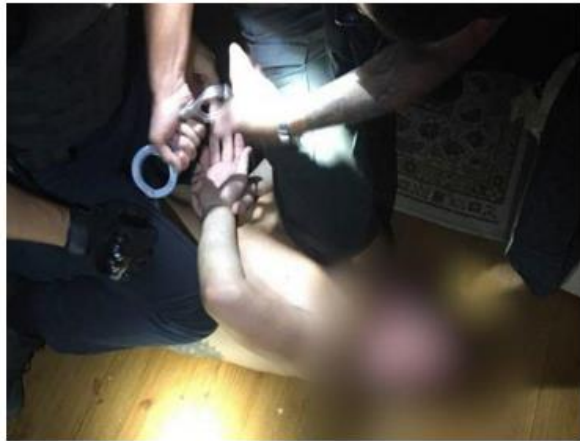
Оцініть наявність зброї та предметів що можуть вбухнути (кількість та вид) у постраждалого колеги, в якому вона стані, враховуючи, що постраждалий перед отриманням поранення мав її застосувати, чи не направлена зброя в бік, з якого ви підходите.

Оцініть стан постраждалого колеги. Якщо він в свідомості, дізнайтесь, чи розуміє він ваші питання та що відбувається, чи свідомість сплутана, якщо Ви особисто знайомі, чи пізнає він Вас, чи він є постраждалий агресивним.

Підійшовши до постраждалого, першим що необхідно зробити, це забрати зброю у останнього, навіть якщо постраждалий без свідомості (свідомість може повернутись і постраждалий не розуміючи дій може її застосувати), або його свідомість нормальна (через втрату крові, контузію або інші поранення, свідомість постраждалого може швидко порушитись) і тільки після того надавати допомогу, до того ж медичні працівники озброєну особу на евакуацію не візьмуть. В разі не тяжкого поранення, після надання допомоги та можливості постраждалим продовжувати виконувати свої обов'язки, зброю повертають.

Підійшовши до постраждалого правопорушника, один поліцейський має контролювати дії правопорушника, інший, задля особистої безпеки – одягнути на правопорушника кайданки

Одягти захисні рукавиці

Особиста безпека при наданні домедичної допомоги правопорушнику, якого було поранено під час затримання за вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину

Провести поверхневий огляд постраждалого правопорушника на наявність у нього колюче-ріжучих предметів, будь якої зброї

ЮРИДИЧНА
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Надати домедичну допомогу за алгоритмом відповідно до характеру травми

Огляньте місце події та впевнитись у тому, що надання допомоги буде безпечним (відповідно до ситуації, відсутня загроза з боку зруйнованих конструкцій будівель, споруд, пошкоджених та тих, що продовжує рух - автомобілей, падіння дерев, відсутні обірвані провони електромережі, скла біля постраждалого, тощо.

Не біжіть одразу допомогати, озерніться навколо

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПРИ НАДАННІ ДОПОМОГИ ОСОБАМ З КРОВОТЕЧЕЮ ПІД ЧАС ЕКСТРЕМАЛЬНОЇ СИТУАЦІЇ

Одягніть рукавички для захисту від інфекцій

При допомозі в екстремальній ситуації рятувальник часто отримує незначні пошкодження, але буває, що й досить серйозні, тому, аби вчасно побачити на собі рану, яка кровить, та не вважати кров на своєму одязі – забрудненням від постраждалого, при забрудненні рукавичок в кров постраждалого, в разі відсутності інших рукавичок для перевдягання, завжди витирайте кров постраждалого з рукавичок об одяг самого постраждалого.

Мінно-вибухова травма (МВТ) - це складне сполучене поранення, яке виникає внаслідок імпульсної дії комплексу вражаючих елементів мінного боєприпасу.

Особиста безпека при наданні допомоги особі від мінно-вибухової травми

Заспокоїтись.

Уважно оглянути місце події на предмет мінно-вибухових пристороїв а також частин, що не детонували. Уважно дивіться в траві, на гілках кущів та дерев. Не торкаючись постраждалого уважно його оглянути, чи відсутні вибухові пристрої або частини, що не детонували.

Номери телефонів екстрених служб

Номер телефону для всіх видів екстреної допомоги 112

В разі загрози, наявності вибухових пристроїв зателефонувати до служб порятунку, не підходити до постраждалого та нікого не підпускати, якщо він в свідомості надавати гучні команди для самопомоги.

В разі відсутності загрози, зателефонувати в служби порятунку та надати допомогу постраждалому за алгоритмами відповідно до характерів ушкоджень.

Пам'ятайте – для травмованого кожна секунда важлива!!!

Службовий транспортний засіб слід припаркувати на безпечній відстані від місця події так, щоб він не заважав під'їзду до місця ДТП автомобілям екстрених служб. Увімкніть синій проблисковий маячок, перед виходом з машини, а при необхідності - додатково червоний.

Виставте знак аварійної зупинки — на відстані не менше ніж 20 м у межах населеного пункту і 40 м — за його межами.
Надягніть світловідбивний жилет, гумові рукавички, візьміть автомобільну аптечку та за потреби — вогнегасник.

Особиста безпека при наданні допомоги потерпілим від ДТП на місці події

Перш, ніж кинутися на допомогу потерпілому, переконайтеся, що це не загрожує Вам та іншим учасникам дорожнього руху.

Насамперед огляньте місце події на наявність небезпечних речовин — паливно-мастильних рідин і газів. Якщо з пошкодженого транспортного засобу витікає пальне, його двигун продовжує працювати або наявне задимлення — є загроза вибуху!

Також небезпечним є транспорт, який став нестійким — може самостійно скотитися під уклін, перевернутися тощо. У таких ситуаціях варто подбати про безпеку довколишніх — попередити їх про загрозу.

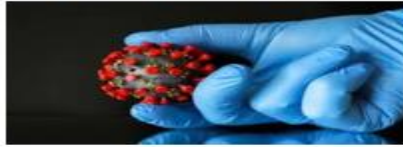

Наближайтеся до травмованого так, щоб уникнути загрози для вашого і його життя. Намагайтесь не знаходитись між двома транспортними засобами.

Якщо внаслідок ДТП є потерпілі, незалежно від їх стану, одразу викличте екстренну медичну допомогу, за потреби — ДСНС, це можна зробити через чергового, під час доповіді про прибуття на місце ДТП.

РУКАВИЧКИ

При необхідності, якщо авто стоїть на відрізку дороги, що має уклон, підкладіть під колеса блоки.

Особиста безпека при наданні потерпілим від ДТП домедичної допомоги в ситуації без наявних загроз від пошкодженого автотранспорту

Стабілізуйте автомобіль за допомогою ручного гальма. Якщо є можливість, відкрийте кришку капоту та від'єднайте клему акумулятора.

Інколи відчинити двері можна лише з середини, попередньо вибивши скло, місце удару має бути в нижньому лівому кутку вікна, щоб його уламки додатково не травмували потерпілого та не травмували Вас.

Відчиніть двері біля водія та вимкніть двигун його транспортного засобу, ключі покладіть на передню панель автомобіля.

МАСКА

Особиста безпека при наданні потерпілим від ДТП домедичної допомоги під час евакуації потерпілого в разі загрози від пошкодженого автотранспорту

В разі, якщо є загрози для життя постраждалого (задимлення або загоряння автомобіля, підтікання паливно-мастильних матеріалів, поява додаткових невідворотних небезпек) необхідно здійснити екстрену евакуацію постраждалого/постраждалих.

Необхідно оцінити ризики, а саме: возгоряння авто, падіння в кювет або обрив, тощо, пересуватися та діяти швидко.

По можливості, швидко вимкніть двигун транспортного засобу, стабілізуйте шийний відділ хребта постраждалого, та відстебніть ремень безпеки, в разі, якщо постраждалий пристбнутий. Переконайтесь, що ноги постраждалого не заблоковано пошкодженими конструкціями автомобіля. Швидкими рухами вийміть постраждалого з автомобіля та евакууйте якомога далі.

Під час евакуації постраждалого враховуйте, що може бути слизько через підтікання паливно-мастильних матеріалів, мокру траву або інші погодні умови

Основні засоби індивідуального захисту

Дотримання правил особистої безпеки при наданні домедичної допомоги постраждалому, який знаходиться поряд або впритул до стіни будинку

Викликати екстрену медичну допомогу.

Оцінка та перевірка стану споруди, її конструкцій, в зимовий період наявність снігу або бурульок, що можуть впасти, поряд або впритул якої знаходиться постраждалий

Перевірити наявність джерел небезпеки (звисаючі обірвані дроти, вогонь в приміщенні будівлі, дерева, що впали або можуть впасти, скло біля постраждалого, слизький тротуар).

В разі існуючої загрози викликати служби порятунку, якщо є можливість швидкими рухами відтягти постраждалого від стіни будинку та розпочати надання домедичної допомоги

**Тримати
дистанцію**

Особа може бути в агресивному стані тому треба щільно слідкувати за нею та намагатись її заспокоїти до моменту поки не прибуде екстрена медична допомога.

**Особиста безпека при наданні
домедичної допомоги постраждалому
в стані алкогольного або наркотичного
сп'яніння**

Місцевість

Перевірити місце поруч з особою на наявність зброї або предметів, що можуть загрожувати Вашому особистому життю чи здоров'ю.

**Перша Допомога
постраждалому**

Якщо особа самостійно не може рухатись потрібно враховуючи заходи особистої безпеки, покласти в стабільне бокове положення. Огляньте потерпілого на наявність колюче-ріжучих предметів, аби не наразити на небезпеку себе та працівників екстренної медичної допомоги.

Визначити, чи є контакт з електричним джерелом

Електротравма — це ушкодження, спричинене електричним струмом від штучних джерел, внаслідок проходження його через тіло

Контролюйте наявність води

У випадку, якщо постраждалий знаходиться у стані постійного контакту з джерелом струму необхідно спочатку розірвати відповідний контакт. Це можна зробити, повідомивши відповідні служби та, якщо відомо де, вимкнути у щитовій подачу електрики.

Не підходити та не торкатися

У випадку, якщо потерпілий, що знаходиться у стані прямого контакту с джерелом струму знаходиться на воді, забороняється торкатися її, оскільки вода — гарний електропровідник. Намагайтесь вимкнути джерело живлення і лише потім допомогати постраждалому.

Забороняється підходити до обірваних проводів, або проводів, що звисають з опори, лежать на землі або гілках дерев, менше, як на 8 метрів. В разі, якщо Ви або хтось опинився в радіусі ураження, виходити з зони ураження необхідно пересуваючи ступні ніг по землі не відриваючи одну від одної, або стрибками на двох ногах, заборонено торкатись інших людей в зоні ураження. Допоможіть іншим, подаючи чіткі команди що робити.

**Особиста безпека під час надання
домедичної допомоги з
застосуванням автоматичного
зовнішнього дефібрилятора**

Не торкатися постраждалого під час роботи дефібрилятора з розпізнавання життєвих показників постраждалого, оскільки дефібрилятор в автоматичному режимі, самостійно визначає наявність серцевої аритмії і оповіщує сигналом та записаним голосом про необхідність, або відсутність необхідності в подачі розряду.

Щоб попередити небезпеку вибуху або виникнення пожежі, не користуйтеся пристроєм: у присутності легкозаймистих газів, у присутності концентрованого кисню, у гіпербаричній камері.

Під час використання дефібрилятора, якщо постраждалий лежить у калюжі крові чи води, якомога швидше перенесіть постраждалого в сухе місце. В разі, якщо це неможливо, контролюйте своє положення, аби не торкатися рідиння також не торкайтеся металевих предметів, які перебувають у контакті з постражданим оскільки дефібрилятор автоматично діагностує небезпечні для життя серцеві аритмії — фібриляцію шлуночків (ФЖ) і безпульсову шлуночкову тахікардію, і може лікувати їх за допомогою дефібриляції — застосування електрики, електричний струм розряду для дефібриляції, який рухається у незвичному напрямку, є потенційно серйозною небезпекою ураження електричним струмом. Заборонено використовувати під дощем.

Під час надання домедичної допомоги при судомному нападі заборонено сильно тримати кінцівки постраждалого, розмикати постраждалому щелепу та вставляти будь-які предмети до рота, переносити постраждалого - це може призвести до його травматизації та у деяких випадках – смерті.

Невідкладний стан - раптовепогіршення фізичного або психічного здоров'я, яке становить пряму та невідворотнузагрозу життю та здоров'ю людини або оточуючих її людей і виникає внаслідок хвороби, травми, отруєнняабоінших внутрішніхчи зовнішніх причин

Під час надання домедичної допомоги при невідкладному стані слід пам'ятати, що категорично заборонено давати будь-які ліки постраждалому (цукор та шоколад не є ліками), окрім ліків, які потерпілому виписав лікар та він бажає їх випити, а при деяких невідкладних станах, симптоми яких схожі на інсульт заборонено давати їжу та воду.

Під час огляду ротової порожнини постраждалого, який знаходиться без свідомості, при необхідності дістати сторонній предмет з ротової порожнини, обов'язково своїм пальцем через щоку постраждалого зафіксуйте щелепу, щоб разі якщо повернеться свідомість до постраждалого, він Вас не вкусив.

Безпека працівника поліції при наданні домедичної допомоги породіллі

Захист від біологічних забруднень

По можливості,
халат

Маска або
рестіратор

Захисні
окуляри

Рукавички

Юридичний захист

Прийняти рішення: супроводжувати породіллю чи приймати пологи на місці

Поверх рукавичок покласти чисту тканину, щоб втримати дитину, що народжується оскільки вона **в смазці**

При необхідності надання домедичної допомоги породіллі та дитині (в разі якщо допомагає один), пріоритетом є породілля, також забороняється давати їй будь-які ліки

Після народження дитини зберегти весь послід (плаценту), що народжується після дитини (скласти у целофановий пакет), оскільки в іншому випадку породіллі необхідно буде доводити, що саме вона народила цю дитину (через тест ДНК)

Особиста безпека при наданні допомоги постраждалим від впливу хімічного чинника

Надягніть засоби захисту органів дихання та очей.
Якщо можливо, надягніть респіратор для очищення повітря з відповідним фільтром.
Як мінімум, прикрийте рот і ніс тканиною (бажано вологою).

Не використовуйте дезінфікуючі засоби для рук, Продукти, що містять спирт, можуть посилити всмоктування речовини і поширити її на більшу площу шкіри.

Промокуйте, а не витирайте, видиму речовину зі шкіри. Використовуйте будь-який сухий та не забруднений абсорбуючий матеріал (сухі тканини, паперові рушники або борошно). Якщо є використовуйте велику кількість води та мило

Уникайте незахищеного контакту з речовиною. Захистіть відкриті ділянки шкіри непроникним верхнім одягом, наприклад, дощовиком.
Не контакуйте з потенційно зараженими поверхнями.

Контрольні питання до розділу 15.

1. Що означає фізична безпека?
2. Що означає біологічна безпека?
3. Що означає юридична безпека?
4. Які три зони надання допомоги пораненим виділяють?
5. Що означає поняття «невідкладний стан»?
6. Що таке «місце події»?
7. Назвіть випадки, коли ми не звертаємо увагу на можливість травми шийного відділу хребта при евакуації постраждалого із транспортного засобу ісля ДТП (існує загроза життю потерпілих)?
8. Порядок дій у звичайній ситуації ДТП?
9. Алгоритм евакуації постраждалого водія із транспортного засобу?
10. Підхід до постраждалого?
11. Перевірка дихання?
12. Відновлення прохідності дихальних шляхів?
13. Процес проведення первинного огляду постраждалого?
14. Особливості огляду та збору інформації на місці події?
15. Гумовий джгут, особливості використання?
16. На яких частинах тіла можна використовувати турнікет?
17. Чи можна, в разі кровотечі, накладати джгут на шию?
18. Що означає «особиста безпека» при первинному огляді потерпілого?
19. Класифікація травм в залежності від вражаючого фактору?
20. Дії працівника поліції щодо рани в якій знаходяться сторонні предмети?
21. Чи можна давати ліки потерпілому?
22. Чи можна під час першого етапу судомного нападу, для відкриття дихальних шляхів, щось вставляти в рот потерпілого?
23. Чи можна проводити СЛР в разі, якщо відсутній клапан-маска, в разі, якщо можна, то кому?
24. Чи можна в разі відсутності клапану – маски замінити цей вид захисту іншим підручним засобом, наприклад кусок тканини?
25. Чи потрібно забирати зброю у колеги, під час надання йому домедичної допомоги, в яких випадках?
26. Чи можна надавати домедичну допомогу безпосередньо на місці знаходження потерпілого що постраждав від падіння на нього якогось предмету зверху?
27. Чи потрібно швидко реагувати та наближатись для надання допомоги особі, яку вразило електричним струмом?
28. Яка небезпека чатує на рятувальника, чи іншу особу, яка торкнеться постраждалого, під час роботи автоматичного зовнішнього дефібрилятора?
29. Що обов'язково необхідно доправити до лікарні, або передати лікарям, що прибули на місце за викликом, разом з породіллею та її дитиною після прийняття пологів працівником поліції?
30. Чи можна давати постраждалому пити в разі підозри у нього інсульту?

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ І ВИЗНАЧЕННЯ

Аварія – небезпечна подія техногенного характеру, що спричинила ураження, травмування населення або створює на окремій території чи території суб'єкта господарювання загрозу життю або здоров'ю населення та призводить до руйнування будівель, споруд, обладнання і транспортних засобів, порушення виробничого або транспортного процесу чи спричиняє наднормативні, аварійні викиди забруднюючих речовин та інший шкідливий вплив на навколишнє природне середовище.

Аварійно-рятувальна служба – сукупність організаційно об'єднаних органів управління, сил та засобів, призначених для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Адаптація – здатність ока пристосовуватися до різної освітленості звуженням і розширенням зіниці в діапазоні 2 - 8 мм.

Акомодація – пристосування ока до зрозумілого бачення предметів, що знаходяться від нього на різній відстані, за рахунок зміни кривизни кришталика.

Антитерористична операція – комплекс скоординованих спеціальних заходів, спрямованих на попередження, запобігання та припинення терористичної діяльності, звільнення заручників, забезпечення безпеки населення, знешкодження терористів, мінімізацію наслідків терористичної діяльності.

Безпека – це стан життя та діяльності, при якому з певною ймовірністю виключається прояв небезпек.

Безпека виробничого процесу – властивість виробничого процесу зберігати відповідність вимогам безпеки праці в умовах, встановлених нормативно-технічною документацією.

Безпечні умови праці – умови праці, за яких вплив шкідливих і небезпечних виробничих факторів на працюючих виключений або їх рівні не перевищують гігієнічні нормативи.

Біологічний захист – виявлення та завчасна оцінка обстановки, факторів ураження та своєчасне використанні колективних та індивідуальних засобів захисту.

Боротьба з тероризмом – діяльність щодо запобігання, виявлення, припинення, мінімізації наслідків терористичної діяльності.

Бризантна дія – це дроблення середовища, що оточує заряд.

Важкість (тяжкість) праці – характеристика трудової діяльності людини, яка визначає ступінь залучення до роботи м'язів і відображає фізіологічні витрати внаслідок фізичного навантаження.

Вентиляція – організований та регульований обмін повітря, який забезпечує видалення з приміщення забрудненого повітря і приплив на його місце чистого з метою створення сприятливого для здоров'я людей повітряного середовища.

Вибух – процес надзвичайно швидкого горіння, що супроводжується миттєвим наростанням температури і тиску і має велику руйнівну силу.

Вибухобезпека – це стан об'єкта, за яким виключається можливість виникнення вибуху, а у випадку його прояву

мінімалізується вплив на людей його небезпечних факторів, забезпечується захист матеріальних цінностей.

Вибухові речовини – речовини, здатні до вибухання під впливом ударів, струсів, дією відкритого вогню.

Вибухонебезпечна зона – це простір, у якому знаходиться чи може знаходитись вибухонебезпечна суміш.

Вимоги безпеки праці – вимоги, встановлені законодавчими актами, нормативно-технічною документацією, правилами та інструкціями, виконання яких забезпечує безпеку працюючих.

Виробничо зумовлене захворювання – захворювання, перебіг якого ускладнюється умовами праці, а частота якого перевищує частоту його у працівників, які не зазнають впливу певних професійних шкідливих факторів.

Виробнича небезпека – стан умов праці, коли людини з певним ступенем ймовірності підлягає дії небезпечних або шкідливих факторів.

Виробнича санітарія – система організаційних заходів і засобів, які запобігають чи зменшують дію шкідливих виробничих факторів на працюючих.

Виробниче середовище – сукупність фізичних, хімічних, біологічних, соціальних факторів, що впливають на людину в процесі її трудової діяльності.

Виробниче приміщення – замкнутий простір у спеціально призначених будівлях і спорудах, в якому постійно (по змінах) або періодично (протягом робочого дня) здійснюється трудова діяльність людей.

Виробничий процес – складна соціально-технічна система, яка включає людину, машину і навколишнє середовище (ЛМС).

Виробничий травматизм – явище, що характеризується систематичністю виробничих травм і нещасних випадків на виробництві.

Виробнича травма – пошкодження тканин, порушення анатомічної цілісності організму людини або його функцій внаслідок впливу виробничих факторів.

Вібрація – механічні коливання пружних тіл або коливальні рухи механічних систем.

Вібраційна хвороба – сукупність патологій в організмі людини, які розвиваються внаслідок тривалої дії інтенсивної вібрації.

Військові адміністрації – тимчасові державні органи, що можуть утворюватися на територіях, на яких введено воєнний стан, для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення разом із військовим командуванням запровадження та здійснення заходів правового режиму воєнного стану, оборони, цивільного захисту, громадського порядку та безпеки, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян.

Військове командування – Генеральний штаб Збройних Сил України, Об'єднаний оперативний штаб Збройних Сил України, командування видів Збройних Сил України, командування Сил спеціальних операцій Збройних Сил України, командування Десантно-штурмових військ Збройних Сил України, управління оперативних командувань, командування з'єднань та військових частин Збройних Сил України, якому згідно з Законом «Про

правовий режим воєнного стану» надається право разом з органами виконавчої влади, військовими адміністраціями, Радою міністрів Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування запроваджувати та здійснювати заходи правового режиму воєнного стану.

Воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводить в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Гамма-випромінювання – короткохвильове електромагнітне випромінювання ядрами атомів при їх радіоактивних перетвореннях, яке має велику потужність і розповсюджується зі швидкістю світла.

Гігієна праці – галузь практичної і наукової діяльності, що вивчає стан здоров'я працівника під впливом умов праці й на цій основі обґрунтовує заходи і засоби збереження та зміцнення здоров'я працюючого, профілактики несприятливого впливу умов праці.

Гігієнічний норматив – кількісний показник, який характеризує оптимальний чи допустимий рівень фізичних, хімічних, біологічних факторів навколишнього та виробничого середовищ.

Гігієнічні регламенти – науково обґрунтовані параметри факторів навколишнього середовища, які виключають їх шкідливий вплив на організм.

Гігієнічні рекомендації – комплекс науково обґрунтованих заходів, виконання яких виключає шкідливий вплив на здоров'я людини та навколишнє середовище об'єктів і факторів, що вивчаються.

Горіння – це хімічна реакція окислювання, що супроводжується виділенням продуктів згоряння, тепла і випромінюванням світла.

Гранично допустимий ризик – це максимальний ризик, який не повинен перевищуватись, незважаючи на очікуваний результат.

Гранично допустима концентрація – це такий вміст шкідливої речовини у природному середовищі, який не знижує працездатності та самопочуття людини, не шкодить здоров'ю у разі постійного контакту з нею, а також не викликає небажаних (негативних) наслідків у нащадків.

Діяльність – специфічна форма відношення до навколишнього світу, зміст якого складає його доцільна зміна та перетворення в інтересах людей, яке включає в себе мету, засоби, результат і сам процес.

Державні нормативні акти про охорону праці – правила,

стандарти, норми, положення, інструкції та інші документи, яким надано чинність правових норм, обов'язкових для виконання роботодавцем і працюючим.

Детонація – миттєвий вибух речовини, викликаний вибухом іншої речовини або струсом, ударом (згоряння вибухової речовини зі швидкістю переміщення фронту полум'я з ударною хвилею, яка перевищує 2000-3000 м/с.).

Джерело іонізуючого випромінювання – фізичний об'єкт, крім ядерних установок, що містить радіоактивну речовину, або технічний пристрій, який створює або за певних умов може створювати іонізуюче випромінювання.

Добровільні формування цивільного захисту – утворюються під час загрози або виникнення надзвичайних ситуацій для проведення допоміжних робіт із запобігання або ліквідації наслідків таких ситуацій за рішенням Ради міністрів Автономної Республіки Крим, центрального органу виконавчої влади, місцевої державної адміністрації, органу місцевого самоврядування.

Допустимі умови праці – характеризуються такими рівнями факторів виробничого середовища і трудового процесу, які не перевищують встановлених гігієнічних нормативів для робочих місць, а можливі зміни функціонального стану організму відновлюються за час регламентованого відпочинку або до початку наступної зміни та не чинять несприятливого впливу на стан здоров'я працюючих і їх потомство в найближчому та віддаленому періоді.

Дублювання – самостійне виконання працівником (дублером) професійних обов'язків на робочому місці під наглядом досвідченого працівника з обов'язковим проходженням протиаварійного і протипожежного тренувань.

Евакуація – організоване виведення чи вивезення із зони надзвичайної ситуації або зони можливого ураження населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодження або знищення.

Електричний удар – збудження живих тканин організму електричним струмом, що проходить через нього і супроводжується судомними скороченнями м'язів, у тому числі м'язів серця, внаслідок чого може статися порушення або припинення діяльності важливих систем організму людини.

Електричні травми – травми, викликані дією електричного струму та електричної дуги: електричні опіки, електричні знаки, металізація шкіри, електроофтальмія та механічні пошкодження.

Електробезпека – система організаційних і технічних засобів і заходів, що забезпечують захист людей від шкідливої і небезпечної дії електричного струму, електричної дуги, електромагнітного поля і статичної електрики.

Епідемія – масове поширення інфекційної хвороби серед населення відповідної території за короткий проміжок часу.

Епізоотія – широке поширення заразної хвороби тварин за короткий проміжок часу, що значно перевищує звичайний рівень захворюваності на цю хворобу на відповідній території;

Епіфітотія – широке поширення на території однієї або

кількох адміністративно-територіальних одиниць заразної хвороби рослин, що значно перевищує звичайний рівень захворюваності на цю хворобу на відповідній території.

Життєзабезпечення постраждалих – створення і підтримання умов, мінімально необхідних для збереження життя і здоров'я населення в зонах надзвичайних ситуацій, на маршрутах евакуації і в місцях розміщення евакуйованого населення, за встановленими нормами і нормативами та включає забезпечення населення водою, продуктами харчування, предметами першої необхідності, місцем для тимчасового проживання, виробами медичного призначення, лікарськими засобами та комунально-побутовими послугами, а також транспортне та інформаційне забезпечення.

Занулення – навмисне електричне з'єднання з нульовим захисним дротом металевих неструмоведучих частин, які можуть опинитися під струмом.

Запобіжні пристрої – технічні засоби, призначені для зупинки (відключення) обладнання в процесі роботи у випадку аварійної ситуації.

Захисне заземлення – навмисне електричне з'єднання із землею металевих неструмоведучих частин, які можуть бути під напругою.

Захисні огородження – технічні засоби, що створюють перешкоду між людиною і небезпечним виробничим фактором та запобігають проникненню людини або частини її тіла в небезпечну зону або дії такого фактора на людину в аварійних ситуаціях.

Запобігання виникненню надзвичайних ситуацій – комплекс правових, соціально-економічних, політичних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних та інших заходів, спрямованих на регулювання техногенної та природної безпеки, проведення оцінки рівнів ризику, завчасне реагування на загрозу виникнення надзвичайної ситуації на основі даних моніторингу, експертизи, досліджень та прогнозів щодо можливого перебігу подій з метою недопущення їх переростання у надзвичайну ситуацію або пом'якшення її можливих наслідків.

Засоби індивідуального захисту – засоби, які захищають тіло працівника або його окремі органи від дії небезпечних або шкідливих факторів.

Засіб колективного захисту – засіб, призначений для одночасного захисту двох або більше працюючих.

Захисні споруди цивільного захисту – це інженерні споруди, призначені для захисту населення від впливу небезпечних факторів, що виникають внаслідок надзвичайних ситуацій, воєнних дій або терористичних актів.

Захворювання – це порушення нормальної життєдіяльності організму, зумовлене функціональними та/або морфологічними змінами.

Землетруси – коливання земної кори, що виникають у результаті природних геологічних процесів: руху тектонічних плит, вулканічної діяльності, обвалів підземних пустот, внаслідок падіння на поверхню землі великих космічних тіл, а також під час потужних підземних та наземних вибухів, зокрема під час проведення ядерних

випробувань.

Зсуви – зміщення мас гірських порід униз по схилу.

Зона надзвичайної ситуації – окрема територія, акваторія, де сталася надзвичайна ситуація.

Ідентифікація небезпек – кількісна та якісна оцінка небезпеки за можливими передбачуваними наслідками.

Інженерний захист територій – це комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів, спрямованих на запобігання виникненню надзвичайних ситуацій, забезпечення захисту територій, населених пунктів та суб'єктів господарювання від їх наслідків та небезпеки, що може виникнути під час воєнних (бойових) дій або внаслідок таких дій, а також створення умов для забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання і територій в особливий період.

Іонізуюче випромінювання – випромінювання, що створюється при радіоактивному розпаді, ядерних перетвореннях, гальмуванні заряджених частинок у речовині та утворює при взаємодії із середовищем іони різних знаків.

Катастрофа – велика за масштабами аварія чи інша подія, що призводить до тяжких наслідків.

Краш-синдром – це патологічний процес, який розвивається в потерпілих у результаті тривалого (4-8 годин і більше) роздавлювання м'яких тканин кінцівок уламками зруйнованих будинків, споруджень, брилами ґрунту при обвалах у шахтах тощо.

Конвергенція – здатність ока при розгляданні близьких предметів займати положення, при якому зорові осі обох очей перетинаються на предметі.

Лавини – швидкий, раптовий зсув снігу та (або) льоду стрімкими схилами гір, який загрожує життю і здоров'ю людей, завдає шкоди об'єктам економіки та довкіллю.

Ліквідація наслідків надзвичайної ситуації – проведення комплексу заходів, що включає аварійно-рятувальні та інші невідкладні роботи, які здійснюються у разі виникнення надзвичайної ситуації і спрямовані на припинення дії небезпечних факторів, рятування життя та збереження здоров'я людей, а також на локалізацію зони надзвичайної ситуації.

Медичний захист населення – заходи запобігання чи зменшення ступеня ураження людей, своєчасне надання медичної допомоги постраждалим від надзвичайних ситуацій.

Медико-психологічна реабілітація – комплекс лікувально-профілактичних, реабілітаційних та оздоровчих заходів, спрямованих на відновлення психофізіологічних функцій, оптимальної працездатності, соціальної активності рятувальників аварійно-рятувальних служб (формувань), осіб, залучених до виконання аварійно-рятувальних робіт у разі виникнення надзвичайної ситуації, а також постраждалих внаслідок такої надзвичайної ситуації, передусім неповнолітніх осіб.

Мікроклімат виробничих приміщень – це умови внутрішнього середовища цих приміщень, що впливають на тепловий обмін працюючих з оточенням.

Навчання з питань охорони праці – це навчання працівників, учнів, курсантів, студентів, слухачів з метою отримання необхідних

знань і навичок з питань охорони праці та безпечного ведення робіт.

Надзвичайна ситуація – обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності.

Надзвичайні ситуації техногенного характеру – наслідок транспортних аварій, катастроф, пожеж, неспровокованих вибухів чи їх загроза, аварій з викидом (загрозою викиду) небезпечних хімічних, радіоактивних, біологічних речовин, раптового руйнування споруд та будівель, аварій на інженерних мережах і спорудах життєзабезпечення, гідродинамічних аварій на греблях, дамбах тощо.

Надзвичайні ситуації природного характеру – наслідки небезпечних геологічних, метеорологічних, гідрологічних, морських та прісноводних явищ, деградації ґрунтів чи надр, природних пожеж, змін стану повітряного басейну, інфекційних захворювань людей, сільськогосподарських тварин, масового ураження сільськогосподарських рослин хворобами чи шкідниками, зміни стану водних ресурсів та біосфери тощо.

Надзвичайні ситуації соціально-політичного характеру – ситуації, пов'язані з протиправними діями терористичного та антиконституційного спрямування: здійснення або реальна загроза терористичного акту (збройний напад, захоплення і затримання важливих об'єктів ядерних установок і матеріалів, систем зв'язку та телекомунікації, напад чи замах на екіпаж повітряного чи морського судна), викрадення (спроба викрадення) чи знищення суден, встановлення вибухових пристроїв у громадських місцях, викрадення зброї, виявлення застарілих боєприпасів тощо.

Надзвичайні ситуації воєнного характеру – ситуації, пов'язані з наслідками застосування зброї масового ураження або звичайних засобів ураження, під час яких виникають вторинні фактори ураження населення внаслідок зруйнування атомних і гідроелектричних станцій, складів і сховищ радіоактивних і токсичних речовин та відходів, нафтопродуктів, вибухівки, сильнодіючих отруйних речовин, токсичних відходів, транспортних та інженерних комунікацій.

Надзвичайна ситуація державного рівня – надзвичайна ситуація, яка розвивається на території двох та більше областей або загрожує транскордонним перенесенням, а також у разі, коли для її ліквідації необхідні матеріали і технічні ресурси в обсягах, що перевищують власні можливості окремої області.

Надзвичайна ситуація регіонального рівня – надзвичайна ситуація, яка розвивається на території двох або більше адміністративних районів (міст обласного значення) або загрожує перенесенням на територію суміжної області, а також у разі, коли

для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують власні можливості окремого району.

Надзвичайні ситуації місцевого рівня – надзвичайна ситуація, яка виходить за межі потенційно-небезпечного об'єкта, загрожує поширенням самої ситуації або її вторинних наслідків на довкілля, сусідні населені пункти, інженерні споруди, а також у разі, коли для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують власні можливості об'єкта. До місцевого рівня також належать всі НС, які виникають на об'єктах житлово-комунальної сфери та інших, що не входять до затверджених переліків потенційно-небезпечних об'єктів.

Надзвичайний стан – це особливий правовий режим, який може тимчасово вводиться в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, або при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства і передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту конституційного ладу, а також допускає тимчасове, обумовлене загрозою, обмеження у здійсненні конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

Найпростіше укриття – це фортифікаційна споруда, цокольне або підвальне приміщення, що знижує комбіноване ураження людей від небезпечних наслідків надзвичайних ситуацій, а також від дії засобів ураження в особливий період.

Напруженість праці – характеристика трудового процесу, що відображає переважне навантаження на центральну нервову систему.

Небезпеки - це складові будь-якого процесу або явища, які характеризуються фізичними, хімічними та біологічними діями з несприятливими наслідками для людини та навколишнього середовища. Умова чи ситуація, яка існує в навколишньому середовищі і здатна призвести до небажаного вивільнення енергії, що може спричинити фізичну шкоду, поранення чи пошкодження.

Небезпечна подія – подія, у тому числі катастрофа, аварія, пожежа, стихійне лихо, епідемія, епізоотія, епіфітотія, яка за своїми наслідками становить загрозу життю або здоров'ю населення чи призводить до завдання матеріальних збитків.

Небезпечна зона – простір, де постійно діють або періодично виникають небезпечні й шкідливі фактори, які можуть діяти на людину.

Небезпечна ситуація – умови, за яких складається можливість дії на людину шкідливих і небезпечних факторів, просторове і часове суміщення людини і небезпечної зони.

Небезпечний фактор – це фізичне, природне, соціальне явище

або процес у середовищі існування, які потенційно можуть порушувати життєвий або природний ресурс.

Небезпечний виробничий фактор – чинник трудового процесу та виробничого середовища, вплив якого на організм людини в певних умовах може призвести до травми або іншого раптового погіршення здоров'я.

Небезпечні (екстремальні) умови праці – характеризуються такими рівнями факторів виробничого середовища, вплив яких протягом робочої зміни (або ж її частини) створює високий ризик виникнення важких форм гострих професійних уражень, отруєнь, каліцтв, загрозу для життя.

Нещасний випадок на виробництві – це обмежена в часі подія або раптовий вплив на працівника небезпечного виробничого фактора чи середовища, що сталися у процесі виконання ним трудових обов'язків, внаслідок яких заподіяно шкоду здоров'ю або настала смерть.

Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту – спеціальне невійськове об'єднання аварійно-рятувальних та інших формувань, органів управління такими формуваннями системи центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

Оповіщення про загрозу або виникнення надзвичайних ситуацій – своєчасне доведенні такої інформації до органів управління цивільного захисту, сил цивільного захисту, суб'єктів господарювання та населення.

Оптимальні умови праці – такі умови, при яких зберігається не лише здоров'я працюючих, а й створюються передумови для підтримання високого рівня працездатності.

Охорона праці – це система правових, соціально-економічних, організаційно-технічних, санітарно-гігієнічних і лікувально-профілактичних заходів та засобів, спрямованих на збереження життя, здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності.

Об'ємний вибух – вибух, що виникає при наявності вибухонебезпечної концентрації палих газів чи випарів легкозаймистих речовин у всьому об'ємі, що займають газ (випари) і джерела запалювання.

Особиста безпека працівника – система організаційно-правових, фізичних і тактико-психологічних заходів, які дозволяють забезпечити збереження життя і здоров'я працівника і підтримання високого рівня ефективності його професійних дій.

Освітлення – отримання, розподіл та використання світлової енергії для забезпечення нормальних умов праці.

Основи охорони праці – комплексна дисципліна, яка вивчається з метою формування у майбутніх фахівців з вищою освітою необхідного в їх подальшій професійній діяльності рівня знань та вмінь з правових й організаційних питань охорони, гігієни праці, виробничої санітарії, техніки безпеки, пожежної та вибухобезпеки, а також активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності життя та здоров'я працівників стосовно результатів виробничої діяльності.

Охорона здоров'я працівників – комплекс заходів для збереження здоров'я працівників, враховуючи категорію виконуваних робіт та виробниче середовище.

Перевтома – сукупність стійких несприятливих для здоров'я працівників функціональних порушень в організмі, які виникають внаслідок накопичення втоми.

Піротехнічні роботи – роботи, пов'язані із знешкодженням вибухонебезпечних предметів, що залишилися на території України після воєн, сучасних боєприпасів та підривних засобів (крім вибухових пристроїв, що використовуються у терористичних цілях), крім територій, які надані для розміщення і постійної діяльності військових частин, військових навчальних закладів, підприємств та організацій Збройних Сил України, інших військових формувань.

Повінь – значне затоплення місцевості внаслідок підйому рівня води в річці, озері, водосховищі, спричинене зливами, весняним таненням снігу, вітровим нагоном води, руйнуванням дамб, гребель.

Пожежа – неконтрольоване горіння поза спеціальним вогнищем, що розвивається за часом і в просторі.

Пожежна безпека – стан об'єкта, за яким з установленою ймовірністю виключається можливість пожежі, а у випадку її виникнення унеможлиблюється дія на людей небезпечних факторів пожежі і забезпечується захист матеріальних цінностей.

Пожежна безпека – відсутність неприпустимого ризику виникнення і розвитку пожеж та пов'язаної з ними можливості завдання шкоди живим істотам, матеріальним цінностям і довкіллю.

Пожежна безпека об'єкта — стан об'єкта, при якому виключається можливість виникнення пожежі, а у випадку її виникнення мінімізується вплив на людей небезпечних факторів пожежі й забезпечується захист матеріальних цінностей.

Пожежонебезпечна зона – це простір, де можуть знаходитись пальні речовини, як у нормальних умовах, так і при можливих надзвичайних ситуаціях.

Пожежна профілактика – комплекс організаційних і технічних заходів, спрямованих на гарантування безпеки людей, запобігання пожежам, обмеження їх поширення, а також створення умов для успішного гасіння пожежі.

Протипожежний режим – це комплекс установлених норм і правил поведінки людей, виконання робіт і експлуатації об'єкта, спрямованих на гарантування пожежної безпеки.

Постраждалий внаслідок надзвичайної ситуації – це особа, якій заподіяно моральну, фізичну або матеріальну шкоду внаслідок надзвичайної ситуації або проведення робіт з ліквідації її наслідків.

Психофізіологія праці – це галузь науки, що вивчає зміни стану організму людини в процесі різних форм трудової діяльності та розробляє найбільш сприятливі режими праці і відпочинку.

Працездатність – здатність людини до праці, яка визначається рівнем її фізичних та психофізіологічних можливостей, а також станом здоров'я і професійною підготовкою.

Праця – це цілеспрямована діяльність людини, в результаті якої створюються матеріальні блага, необхідні для задоволення її власних потреб, а також духовні цінності, що слугують суспільству.

Противибуховий режим – комплекс встановлених норм і

правил поведінки людей, виконання робіт і експлуатації об'єкта, спрямованих на гарантування вибухобезпеки.

Професійний відбір – сукупність заходів, метою яких є відбір осіб для виконання певного виду трудової діяльності за їх професійними знаннями, анатомо-фізіологічними і психологічними особливостями, а також за станом здоров'я та віком.

Професійне захворювання (профзахворювання) – це захворювання, що виникло внаслідок професійної діяльності та зумовлюється виключно або переважно впливом шкідливих речовин і певних видів робіт та інших факторів, пов'язаних з роботою.

Противибуховий режим – комплекс встановлених норм і правил поведінки людей, виконання робіт і експлуатації об'єкта, спрямованих на гарантування вибухобезпеки.

Протирадіаційне укриття – негерметична споруда для захисту людей, в якій створюються умови, що виключають вплив на них іонізуючого опромінення у разі радіоактивного забруднення місцевості.

Радіаційна безпека – стан захищеності теперішнього і майбутнього поколінь людей від шкідливого для їх здоров'я впливу іонізуючого випромінювання, яка здійснюється шляхом вжиття комплексу заходів, що спрямовані на обмеження опромінення населення та запобігання виникненню його ранніх та віддалених наслідків.

Радіаційна безпека – дотримання допустимих меж радіаційного впливу на персонал, населення та навколишнє природне середовище, встановлених нормами, правилами та стандартами з безпеки.

Радіоактивні матеріали – це ядерні матеріали та інші радіоактивні речовини, які містять нукліди, що самостійно розпадаються (процес який супроводжується виділенням іонізуючого випромінювання одного або декількох видів, та які можуть в силу своїх радіологічних властивостей або властивостей свого розподілу спричинити смерть, серйозне каліцтво або суттєву шкоду власності чи навколишньому середовищу.

Радіоактивні відходи – матеріальні об'єкти та субстанції, активність радіонуклідів або радіоактивне забруднення яких перевищує межі, встановлені діючими нормами, за умови, що використання цих об'єктів та субстанцій не передбачається.

Реагування на надзвичайні ситуації та ліквідація їх наслідків – скоординовані дії суб'єктів забезпечення цивільного захисту, що здійснюються відповідно до планів реагування на надзвичайні ситуації, уточнених в умовах конкретного виду та рівня надзвичайної ситуації, і полягають в організації робіт з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, припинення дії або впливу небезпечних факторів, викликаних нею, рятування населення і майна, локалізації зони надзвичайної ситуації, а також ліквідації або мінімізації її наслідків, які становлять загрозу життю або здоров'ю населення, заподіяння шкоди території, навколишньому природному середовищу або майну.

Ризик – поєднання ймовірності події з певними небажаними наслідками.

Аналіз ризику — це систематичне використання інформації про ризик, порівняння його з прийнятним ризиком, обґрунтування раціональних заходів захисту.

Допустимий ризик – це ризик, який у конкретній ситуації вважається допустимим до рівня, прийнятого в суспільстві, виходячи з економічних і соціальних чинників.

Прийнятний ризик – це ризик, який не перевищує на території об'єкта підвищеної небезпеки або за її межами гранично допустимого рівня.

Оцінка ступеня ризику – це кількісна оцінка впливу будь-якої небезпеки.

Управління ризиком – це процес прийняття рішень і здійснення заходів, спрямованих на забезпечення мінімально можливого ризику. Мета управління ризиком — завчасне передбачення (прогнозування) ризику, виявлення чинників, що впливають на ситуацію, вживання відповідних заходів щодо їхнього відповідного впливу.

Рентгенівське випромінювання – електромагнітне випромінювання, яке на відміну від гамма-випромінювання є позаядерним (штучним).

Робоча зона – простір, обмежений по висоті 2 м над рівнем підлоги чи майданчика, на якому знаходяться робочі місця постійного або непостійного (тимчасового) перебування працівників.

Робоче місце – місце постійного або тимчасового перебування працівника у процесі трудової діяльності.

Санітарна характеристика умов праці – об'єктивні дані стану виробничого середовища і трудового процесу з висновком про їх відповідність гігієнічним вимогам і нормативам.

Санітарно-захисна зона – відстань від джерела забруднення (підприємства, його окремих будівель та споруд з технологічними процесами) до житлової забудови, яка забезпечує зменшення впливу шкідливих чинників до допустимих нормативів (ГДК, ГДР).

СДОР – сильнодіючі отруйні речовини.

Селі – паводки з великою концентрацією ґрунту, мінеральних часток, каміння, уламків порід, що раптово виникають в руслах гірських річок.

Середовище існування – це навколишнє середовище, яке на даний момент складається із сукупності факторів (фізичних, хімічних, біологічних, соціальних), що здатні прямо або посередньо, миттєво чи на відстані впливати на діяльність людини, її здоров'я та потомство, інші компоненти, які в підсумку складають життєвий ресурс.

Синергізм – небезпечне явище, при якому сумарна небезпека декількох небезпечних чинників підвищується не пропорційно.

Система управління охороною праці (СУОП) – це сукупність органів управління підприємством, які на підставі комплексу нормативної документації проводять цілеспрямовану, планомірну діяльність щодо здійснення завдань і функцій управління з метою забезпечення здорових, безпечних і високопродуктивних умов праці, запобігання травматизму та профзахворюванням, а також

додержання прав працівників, гарантованих законодавством з питань охорони праці.

Система пожежного захисту – комплекс організаційних і технічних засобів, спрямованих на запобігання впливу на людей небезпечних факторів пожежі й обмеження матеріальних збитків.

Система попередження пожеж – комплекс організаційних заходів і технічних засобів, спрямованих на запобігання виникненню та розвитку пожежі.

Служби медицини катастроф – діють у складі центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф системи екстреної медичної допомоги, що створюються органами влади Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя відповідно до закону.

Спеціалізована аварійно-рятувальна служба – професійна аварійно-рятувальна служба, яка має підготовлених рятувальників та відповідні засоби цивільного захисту і призначена для проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт з особливим ризиком для життя та здоров'я, зокрема для гасіння газових фонтанів, проведення водолазних та гірничорятувальних робіт.

Спеціалізовані служби цивільного захисту – підприємства, установи, організації, об'єднані для виконання завдань у сфері цивільного захисту відповідної функціональної спрямованості.

Споруда подвійного призначення – це наземна або підземна споруда, що може бути використана за основним функціональним призначенням і для захисту населення.

Сховище – герметична споруда для захисту людей, в якій протягом певного часу створюються умови, що виключають вплив на них небезпечних факторів, які виникають внаслідок надзвичайної ситуації, воєнних (бойових) дій та терористичних актів.

Стажування – набуття особою практичного досвіду виконання виробничих завдань і обов'язків на робочому місці підприємства після теоретичної підготовки до початку самостійної роботи під безпосереднім керівництвом досвідченого фахівця.

Страхування від нещасного випадку – здійснюється Фондом соціального страхування від нещасних випадків – некомерційною самоврядною організацією, що діє на підставі статуту.

Температура займання – найнижча температура речовини, при якій вона виділяє горючу пару і гази з такою швидкістю, що після займання їх виникає стійке горіння.

Терморегуляція – сукупність фізіологічних процесів організму, спрямованих на підтримання температури тіла у межах фізіологічної норми незалежно від навколишнього середовища.

Тротиловий еквівалент – кількість вибухової речовини, яка за силою вибуху дорівнює вибуху 1 кг тротилу.

Трудовий договір – це угода між працівником і роботодавцем, за якою працівник зобов'язується виконувати роботу, визначену цією угодою, з дотриманням внутрішнього трудового розпорядку, а роботодавець зобов'язується сплачувати працівникові заробітну плату і забезпечувати умови праці, необхідні для виконання роботи, передбачені законодавством і угодою сторін.

Тероризм – суспільно небезпечна діяльність, яка полягає у

свідомому, цілеспрямованому застосуванні насильства шляхом захоплення заручників, підпалів, убивств, тортур, залякування населення та органів влади або вчинення інших посягань на життя чи здоров'я ні в чому не винних людей або погрози вчинення злочинних дій з метою досягнення злочинних цілей.

Терористичний акт – злочинне діяння в формі застосування зброї, вчинення вибуху, підпалу чи інших дій, відповідальність за які передбачена статтею 258 Кримінального кодексу України. У разі, коли терористична діяльність супроводжується вчиненням злочинів, передбачених статтями 112, 147, 258-260, 443, 444, а також іншими статтями Кримінального кодексу України (2341-14), відповідальність за їх вчинення настає відповідно до Кримінального кодексу України.

Техніка безпеки – система організаційних заходів і технічних засобів, які запобігають дії на працюючих небезпечних виробничих факторів.

Технологічний тероризм – злочини, що вчиняються з терористичною метою із застосуванням ядерної, хімічної, бактеріологічної (біологічної) та іншої зброї масового ураження або її компонентів, інших шкідливих для здоров'я людей речовин, засобів електромагнітної дії, комп'ютерних систем та комунікаційних мереж, включаючи захоплення, виведення з ладу і руйнування потенційно небезпечних об'єктів, які прямо чи опосередковано створили або загрожують виникненням загрози надзвичайної ситуації внаслідок цих дій та становлять небезпеку для персоналу, населення та довкілля; створюють умови для аварій і катастроф техногенного характеру.

Міжнародний тероризм – здійснювані у світовому чи регіональному масштабі терористичними організаціями, угрупованнями, у тому числі за підтримки державних органів окремих держав, з метою досягнення певних цілей суспільно небезпечні насильницькі діяння, пов'язані з викраденням, захопленням, вбивством ні в чому не винних людей чи загрозою їх життю і здоров'ю, зруйнуванням чи загрозою зруйнування важливих народногосподарських об'єктів, систем життєзабезпечення, комунікацій, застосуванням чи загрозою застосування ядерної, хімічної, біологічної та іншої зброї масового ураження.

Ультрафіолетове випромінювання – електромагнітне випромінювання в оптичній області, яке належить до діапазону коротких хвиль з довжиною 200-400 нм.

Умови праці – сукупність факторів виробничого середовища та трудового процесу, які впливають на здоров'я та працездатність людини в процесі її професійної діяльності.

Ураган – атмосферний вихор великих розмірів зі швидкістю вітру до 120 км/г, а в приземному шарі - до 200 км/г

Управління ризиком – процес прийняття рішень і здійснення заходів, спрямованих на забезпечення мінімально можливого ризику.

Фугасна дія – це робота вибуху по переміщенню елементів середовища.

Формування цивільного захисту – утворюються для

проведення великих обсягів робіт з ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, воєнних (бойових) дій чи терористичних актів, а також для проведення відновлювальних робіт, які потребують залучення великої кількості населення і техніки.

Цивільний захист – це функція держави, спрямована на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим у мирний час та в особливий період.

Цунамі – небезпечне природне явище, що представляє собою ударні водяні хвилі, що виникають головним чином в результаті зсуву вгору або вниз протяжних ділянок морського дна при підводних і прибережних землетрусах, руйнування гребель і водосховищ.

Швидкосторуджувана захисна споруда цивільного захисту – захисна споруда, що зводиться із спеціальних конструкцій за короткий час для захисту людей від дії засобів ураження в особливий період.

Шкідлива речовина – речовина, що при контакті з організмом людини за умов порушення вимог безпеки може призвести до виробничої травми, професійного захворювання або розладів у стані здоров'я, що визначається сучасними методами як у процесі праці, так і у віддалені строки життя теперішнього і наступних поколінь.

Шум – будь-який небажаний звук, якій наносить шкоду здоров'ю людини, знижує його працездатність, а також може сприяти отриманню травми в наслідок зниження сприйняття попереджувальних сигналів.

Ядерна безпека – дотримання норм, правил, стандартів та умов використання ядерних матеріалів, що забезпечують радіаційну безпеку.

Ядерний тероризм – вид протиправної діяльності, який полягає у застосуванні або погрозі застосування ядерних чи радіоактивних матеріалів, вибухових або забруднюючих пристроїв на їх основі для досягнення соціальних, економічних чи політичних цілей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України. Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30. – Ст. 141.

1.2. Акти міжнародного права:

1.2.1. Європейська Угода про міжнародне дорожнє перевезення небезпечних вантажів (ДОПНВ) // URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_217

1.2.2. Конвенція про заборону розробки, виробництва, накопичення, застосування хімічної зброї та про її знищення від 13.01.2018 р. / URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_182

1.2.3. Міжнародна Конвенція про боротьбу з актами ядерного тероризму від 13 квітня 2005 року: ратифікована законом України від 15.03.2006 р №3533-IV. // URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_d68.

1.3. Закони України:

1.3.1. Кодекс Цивільного захисту України із змінами // Відомості Верховної Ради України, 2015, № 14, ст. 96.

1.3.2. Кодекс законів про працю України (Редакція від 25.09.2019) // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>

1.3.3. Про охорону праці: Закон України від 14.10.1992 № 2694-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1992. - № 49. – Ст. 668.

1.3.4. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України від 14.01.1998 р. № 15/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. - 1998. - № 22. – Ст. 115.

1.3.5. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 4. – Ст. 19.

1.3.6. Про відпустки: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 25, ст.180

1.3.7. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, що спричинили втрату працездатності: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 25, ст.180

1.3.8. Про професійні спілки, їх права та гарантії професійної діяльності: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 45, ст.121

1.3.9. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1994, № 27, ст.218) // Документ 4004-12, чинний, редакція від 28.12.2015, підстава 901-19 / URL:<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>.

1.3.10. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України. (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 29, ст. 228) // Документ 1645-14, чинний, редакція від 05.12.2012, підстава 5460-17 / URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1645-14>.

1.3.11. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 № 389-VIII (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 28, ст.250) // URL:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/389-19>

1.3.12. Про правовий режим надзвичайного стану: Закон України від 16.03.2000 № 1550-III (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, № 23, ст.176) // URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>.

1.3.13. Про боротьбу з тероризмом: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, N 25, ст.180

1.3.14. Про Національну безпеку України: Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2018, N 31, ст.241.

1.3.15. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII: URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

1.3.16. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 р. №2245- III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 15. – Ст. 73.

1.4. Підзаконні акти:

1.4.1. Порядок класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 березня 2004 року № 368.

1.4.2. Про затвердження Типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 року № 409.

1.4.3. Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 9 січня 2014 р. № 11.

1.4.4. Про затвердження Положення про єдину державну систему запобігання, реагування і припинення терористичних актів та мінімізації їх наслідків: Постанова Кабінету Міністрів України від 18 лютого 2016 р. № 92.

1.4.5. Про затвердження типових положень про функціональну і територіальну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту: Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2015 р. № 101.

1.4.6. Про затвердження Типового плану запровадження та забезпечення заходів правового режиму воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях: Постанова Кабінету Міністрів України від 22 липня 2015 року № 544.

1.4.7. Про затвердження Типового положення про регіональну та місцеву комісію з питань техногенно-екологічної безпеки і надзвичайних ситуацій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 17 червня 2015 року № 409

1.4.8. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 жовтня 2004 р. № 1373 Про затвердження Положення про порядок здійснення перевезення радіоактивних матеріалів територією

України // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1373-2004-п>

1.4.9. Про затвердження Правил ядерної та радіаційної безпеки при перевезенні радіоактивних матеріалів (ПБПРМ-2006) Державний комітет ядерного регулювання України. Наказ 30.08.2006 № 132 // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1056-06>

1.4.10. Про затвердження деяких нормативно-правових актів з питань дорожнього перевезення небезпечних вантажів. Наказ МВС України від 04.08.2018 № 656 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 11 вересня 2018 р. за № 1041/32493 URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-18>

1.4.11. Правила дорожнього перевезення небезпечних вантажів // Затверджені Наказом МВС України від 04.08.2018 № 656 Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 11 вересня 2018 р. за № 1041/32493 // URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1041-18>

1.4.12. Наказ МВС України від 31.10.2016 № 1129 «Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії територіальних органів поліції та міжрегіональних територіальних органів Національної поліції України під час реагування на надзвичайні ситуації, у випадку уведення правового режиму воєнного чи надзвичайного стану.

1.4.13. Наказ МВС України від 22.08.2016 № 859 «Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Національною поліцією України та Національною гвардією України у сфері запобігання і реагування на надзвичайні ситуації, пожежі та небезпечні події».

1.4.14. Наказ МВС України від 10.12.2015 № 1560 «Про затвердження Інструкції про порядок переведення органів Національної поліції України на посиленій варіант службової діяльності».

1.4.15. Наказ МВС України від 26.12.2014 № 1406 «Про затвердження Положення про штаб з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації та Видів оперативно-технічної і звітної документації штабу з ліквідації наслідків надзвичайної ситуації».

1.4.16. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 р. N 96 Про затвердження Положення про Державну службу України з питань праці// URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>

1.4.17. Про організацію навчання курсантів та слухачів навчальних закладів МВС України захисту і діям у надзвичайних ситуаціях техногенного та природного характеру: Вказівка МВС України від 25.04.2012 № 6302/Чн.

1.4.18. Про затвердження Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці в закладах, установах, організаціях, підприємствах, підпорядкованих Міністерству освіти і науки України : Наказ МОН України №304 від 18.04.2006 р.

1.4.19. Лист МОН України №1/9-319 від 16.06.2014 "Про

використання Методичних матеріалів щодо організації навчання і перевірки знань, проведення інструктажів з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності"

1.4.20. Про затвердження Типового положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці та Переліку робіт з підвищеною небезпекою: Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці №15 від 26.01.2005, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15.02.2005 за №231/10511.

1.4.21. Про затвердження Інструкції про порядок дій органів (підрозділів) поліції в разі виявлення радіоактивних, хімічних та ядерних матеріалів або отримання інформації про порушення правил чи незаконне поводження з ними : Наказ МВС України від 06. вер. 2017 р. № 754. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1240-17>

1.4.22. Про затвердження державних санітарних правил «Основні санітарні правила забезпечення радіаційної безпеки України» : Наказ МОЗ України від 02.02.2005 р. № 54. // URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0552-05>.

1.4.23. Про затвердження Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю : Наказ МВС України від 01.02.2016 р. № 70. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1240-17>

Підручники та посібники:

2.1. Охорона праці та особиста безпека працівників у сфері правоохоронної діяльності України: Підручник / Грибан В.Г., Фоменко А.Є., Казначеев Д.Г. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. – 360 с.

2.2. Безпека працівників Національної поліції в умовах надзвичайних ситуацій: Навчальний посібник (Грибан В.Г., Фоменко А.Є., Казначеев Д.Г., Бойко О.І. / за заг. ред. Грибана В.Г.). – Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. – 121 с.

2.3. Цивільний захист у схемах: навч. посібник / А.О. Собакарь, Д.Г. Казначеев, В.Д. Поливанюк, О.І. Бойко. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2018. 144 с.

2.4. Забезпечення охорони праці та особистої безпеки в Національній поліції: навчальний посібник / В.Г. Грибан, В.А. Глуховець, Д.Г. Казначеев, [та ін.]; (за заг. ред. Заслуженого працівника народної освіти України Грибана В.Г., Заслуженого юриста України Глухорвері В.А.) – Д.: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 194 с. (ISBN 978-966-383-980-6);

2.5. Грибан В.Г., Негодченко О.В. Охорона праці в органах внутрішніх справ: Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 336 с.

- 2.6. Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник. - 5-е видання/ За ред. М.П. Гандзюка. – К.: Каравелла, 2010. - 384 с.
- 2.7. Основи охорони праці: навч. посіб. / П.С. Атаманчук, В.В. Мендерецький, О. П. Панчук, О. Г. Чорна. – К.: ЦУЛ, 2011. – 224 с.
- 2.8. Грищук М.В. Основи охорони праці: Підручник. - К.: Кондор, 2008. – 240 с.
- 2.9. Надзвичайні ситуації та цивільний захист населення: Навчальний посібник / за редакцією С.П. Сонько, - Львів: «Магнолія 2006» - 2006, - 232 с.
- 2.10. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. / За редакцією Є.П. Желібо. 6-е видання. – К.: Каравела, 2011. – 344 с.
- 2.11. Чирва Ю.О., Баб'як О.С. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. / – К.: Атіка, 2001. – 304 с.
- 2.12. Безпека життєдіяльності: Навчальний посібник / Ю.Скобло, В.Цапко, Д.Мазоренко, Л.Тіщенко; Ред. В.Г. Цапко. -4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2006. – 397 с.
- 2.13. Лапін В.М. Безпека життєдіяльності людини: Навч. посібник. К.: Знання, 2000. -184, с.
- 2.14. Ярошевська В.М. Безпека життєдіяльності: Підручник. – Київ: ВД "Професіонал", 2004. – 559 с.

Інші дидактичні та методичні матеріали:

- 3.1. Козяр М.М. Основи охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту населення: навч. посіб. / М.М. Козяр, Я.І. Бедрій, О.В. Станіславчук. – К.: Кондор, 2011. – 458 с.
- 3.2. Надзвичайні ситуації воєнного часу та їх вплив на життєдіяльність людей [Текст] : метод. рек. до практ. заняття / уклад. О.О. Воробйов; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці: ЧНУ, 2009. - 20 с.
- 3.3. Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях [Текст] : метод. рек. до практ. заняття / уклад. О.О. Воробйов ; Чернівецький національний ун-т ім. Юрія Федьковича. - Чернівці: ЧНУ, 2009. – 24 с.
- 3.4. Калинин М.Ю., Волчек А.А, Шведовский П.В. Чрезвычайные ситуации и их последствия: мониторинг, оценка, прогноз и предупреждение. – Минск, Изд-во Белсэнс, 2010. - 275 с.
- 3.5. Казначеев Д.Г. Заходи запобігання інфікуванню працівників поліції соціально-небезпечними хворобами в побуті та під час виконання ними службових обов'язків : методичні рекомендації / Д.Г. Казначеев, Н.І. Земляна, Є.С. Почтова. – ДДУВС., 2016. – 24 с.
- 3.6. Особиста безпека: Навч.-практ. посіб. / В.О. Криволапчук, І.М. Тодуров, М.Т. Бондарчук, А.В. Юрченко, О.В. Шаповалов, за заг. ред. М.Г. Вербенського. – К.: ВПЦ МВС України, 2006. – 169 с.

3.7. Забезпечення особистої безпеки працівників ОВС при виконанні службових обов'язків: Науково-практичні рекомендації / Юхновець Г.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. / За ред.. М.І. Онуфрієва, Я.Ю. Кондратьєва. – К.: НАВСУ, 1999. – 72 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. [Верховна Рада України](http://www.rada.gov.ua) <http://www.rada.gov.ua>.
2. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>.
3. Міністерство внутрішніх справ України <http://www.mvs.gov.ua>
4. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua>.
5. [Міністерство екології та природних ресурсів України](http://www.menr.gov.ua) <http://www.menr.gov.ua>.
6. [Рада національної безпеки і оборони України](http://www.rainbow.gov.ua) <http://www.rainbow.gov.ua>.
7. Український інститут досліджень навколишнього середовища і ресурсів при Раді національної безпеки і оборони України <http://www.erriu.ukrtel.net/index.htm>.
8. <http://www.dsp.gov.ua> - Офіційний сайт Державної служби України з питань праці.
9. <http://www.social.org.ua> - Офіційний сайт Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
10. <http://www.nau.ua> - Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)».
[Державна служба з надзвичайних ситуацій](http://dsns.gov.ua/ua/Nebezpeki-tehnogennogo-harakteru.html)
<http://dsns.gov.ua/ua/Nebezpeki-tehnogennogo-harakteru.html>

Навчальне видання

ОСОБИСТА БЕЗПЕКА ПОЛІЦЕЙСЬКОГО
(в схемах)

Навчальний посібник

Колектив авторів

Редактори, оригінал-макет –
Є. В. Коваленко-Марченкова, А. В. Самотуга
Редактор *О. М. Врублевська*

Підп. до друку 14.06.2023. Формат 60x84/16. Друк – цифровий.
Гарнітура – Times. Ум.-друк. арк. 16,28. Обл.-вид. арк. 17,50. Наклад – 40 прим.
Зам. № 13/23-нп

Надруковано у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26, rvv_vonr@dduvs.in.ua
Свідоцтво про внесення до державного реєстру ДК № 6054 від 28.02.2018